

Notulen Statenvergadering van 3 november 2017

INHOUDSOPGAVE
Notulen 3 november 2017

	Presentielijst	Pagina 4
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 6
2	Spreekrecht externen	Pagina 7
3	Vragenuur	Pagina 7
4	Notulen	Pagina 7
5	Hamerstukken	Pagina 7
5.1	Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten	Pagina 7
6	Behandelstukken	Pagina 8
6.1	G-17-033 Statenvoorstel 2^e Afwijkingenrapportage 2017, brief Gedeputeerde Staten van 10 oktober 2017 (GS 2017-69687)	Pagina 8
6.2	P-17-015 Statenvoorstel Deelbegroting 2018 en meerjarenbegroting Provinciale Staten, Griffie en Zuidelijke Rekenkamer 2019-2021	Pagina 9
6.3	G-17-029 Statenvoorstel Programmabegroting 2018, brief Gedeputeerde Staten van 19 september 2017 (GS 2017-65133)	Pagina 9
7	Vorraadagenda	Pagina 134
8	Moties vreemd aan de orde van de dag	Pagina 134
9	Sluiting	Pagina 134

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
3 november 2017**

Voorzitter

Bovens, drs. Th.J.F.M.

Frische, drs. G.H.C. agendapunt 6.3

Statengriffier

Braam, mevrouw drs. J.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Akker, LLM MA J.P. van den

Berghorst, mevrouw mr. A.

Bosch, M.T.

Brugman-Rustenburg, mevrouw C.

Bus, drs. E.H.J.

Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.

Dommelen, mevrouw mr. W.A. van

Fijnje, D.A.

Franssen, R.J.H.

Frische, drs. G.H.C.

Geraats, J.M.L.

Giesen-Cox, mevrouw mr. S.M.W.

Heldens, F.Th.M.

Hermans, L.J.

Hermans, mevrouw M.M.J.T.

Heuvelings, J.M.E.

Houben, mevrouw T.A.H.

Housmans, R.W.P.E.

Kirkels, A.W.P.

Koppe, E.J.

Kuntzelaers, J.J.M.

Kusters, J.G.

Lauvenberg-Evers, B.E.P,

Linden, H.M.V. van der,

Loo, N.F.S. van der,

Nijskens, H.L.M.

Nillesen-van Lammeren, mevrouw H.

Pfoster, D.D.W.

Plusquin, mevrouw P.S.M.L.

VVD

PvdA

PVV

GroenLinks

SP

SP

D66

PVV

LOKAAL-LIMBURG

CDA

CDA

CDA

CDA

PVV

CDA

VVD

PvdA

PVV

VVD

VVD

PvdA

SP

SP

50PLUS

PVV

VVD

CDA

PVV

Partij voor de Dieren

Quaedflieg, H.J.M.	SP
Rey, J.F.B. van	Volkspartij Limburg
Rossel, A.	GroenLinks
Ruiters, M.P.P.	CDA
Schaminée, B.J.A.	SP
Schilders, C.	SP
Simons, mr. B.A.	PVV
Soest, K.J.P. van,	PVV
Tegels, ir. R.J.J.	CDA
Titulaer, ir. M.J.J.	CDA
Vaessen, L.A.P.	D66
Ven, J. van de,	D66
Verhoijssen, ing. M.L.M.	CDA
Voncken, M.M.W.	SP
Wageningen, ir. J. van,	D66
Werrij-Wetzels, LLM mevrouw M.	CDA

Afwezig

Dierks, W.A.E.	PVV
Dijk, drs. P.H. van,	PvdA

Het college van Gedeputeerde Staten

Beurskens, drs. A.M.G.	VVD
Bovens, drs. Th.J.F.M.	
Geurts, ing. E.	PvdA
Koopmans, G.P.J.	CDA
Mackus, H.J.H.,	CDA
Prevoo, D.M.M.T.	SP
Rijnsbergen, mevrouw M. van,	SP
Teunissen, H.	D66

Notulist

DemiSec

PROVINCIALE STATEN VAN LIMBURG VERGADERING VAN 3 november 2017

1. Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Als iedereen is gezeten, dan open ik deze vergadering. De vergadering is geopend en ik verzoek u allen om te gaan staan. Aan het begin van deze vergadering, waarin wij samenkomen om de belangen van de provincie Limburg en haar inwoners te dienen, spreken wij de hoop uit dat onze arbeid vrucht zal dragen. Mogen wij kracht en inspiratie putten uit onze geloofs- en levensovertuiging met juiste waardering voor elkaars mening. Dat is onze bede aan God of aan elkaar.

Ik verzoek u even te blijven staan. Op 25 oktober jl. is op 82-jarige leeftijd overleden de heer ingenieur Piet Veugen. De heer Veugen was gedurende 3 Statenperioden in de jaren 1987 tot 1999 lid van Provinciale Staten. In die periode maakte hij eerst deel uit van de CDA-fractie en later van de fractie AOV. Tijdens dit langdurig Statenlidmaatschap zette hij zich op velerlei gebied in voor onze provincie. Wij herinneren ons de heer Veugen als een betrokken en actief Statenlid en wij spreken onze grote erkentelijkheid uit voor zijn inzet voor onze provincie, ook in zijn hoedanigheid als raadslid en wethouder in Sittard-Geleen. Wij condoleren de familie met dit verlies en wensen hen vanaf deze plek veel sterkte. Ik verzoek u enige momenten stilte in acht te nemen. Hartelijk dank, u kunt plaatsnemen.

Dames en heren, van harte welkom bij deze speciale vergadering, waarin de Begroting/Algemene Beschouwingen op de agenda staat en dat betekent ook dat wij voor een aantal regieaanwijzingen iets anders doen dan de normale vergaderingen. Zo mag ik u mededelen dat er een fotograaf aanwezig is en deze maakt ook in de arena nog wat foto's om het beeldmateriaal dat er van Provinciale Staten bestaat te actualiseren. Dat gaat met name ten behoeve van de nieuwe website die in 2018 zal worden gelanceerd. Niet aan de vergadering zullen deelnemen de heer Quaedf..., sorry, de heer Van Dijk en de heer Dierks. Ik vergiste me bijna, want ik zei de heer Quaedflieg, maar hier staat dat hij jarig is geweest op 30 oktober en ik feliciteer hem daar natuurlijk van harte mee.

Ik verzoek u eventuele moties en amendementen zoveel mogelijk in de 1^e termijn in te dienen. Op deze wijze kan de Griffie een overzicht van alle moties en amendementen maken en het overzicht wordt dan na de 1^e termijn van Provinciale Staten aan u uitgedeeld.

Als er een verzoek tot hoofdelijke stemming wordt ingediend bij een van de moties of bij de agendapunten zal ik door middel van loting bepalen welke persoon als eerste de stem mag uitbrengen en dat zal het Statenlid zijn onder nummer 3.

Griffier Braam: Dat is de heer Bosch.

De voorzitter: De heer Bosch mag dan beginnen met het uitbrengen van de stem. Ik verzoek iedereen ook vandaag weer om de boodschappen die u heeft zo kernachtig mogelijk te formuleren.

En ik ga met u naar de vaststelling van de agenda. Er ligt een 2^e gewijzigde conceptagenda voor voor de Statenvergadering van vandaag en ik vraag of u daarmee kunt instemmen. Dat constateer ik. Aldus besloten en dan is de 2^e gewijzigde agenda vastgesteld.

De Statenvergadering is ook rechtstreeks te volgen via de webcast op onze Provinciale website www.limburg.nl. Dus de mensen die in huis of thuis kijken, ook bij dezen van harte welkom bij deze vergadering.

Zoals u op de agenda heeft kunnen zien, zijn enkele vaste agendapunten, zoals de vaststelling van de notulen, de vaststelling van de voorraadagenda, de moties vreemd aan de orde van de dag, vandaag niet van toepassing. Dat is gebruikelijk bij een Statenvergadering waar de behandeling van de Programmabegroting aan de orde is want bij die begrotingsbehandelingen kunnen alle onderwerpen worden betrokken.

Het tijdsverloop van deze vergadering ziet er naar verwachting als volgt uit. Na de 1^e termijn van Provinciale Staten zal worden geschorst in verband met de lunch. Daarna, dus na de lunch, volgt de 1e termijn van Gedeputeerde Staten, eventueel een korte schorsing voor fractieberaad, de 2^e termijn voor Provinciale Staten en dan de 2^e termijn voor Gedeputeerde Staten.

De lunch zal naar verwachting tussen 12.15 uur en 12.30 uur kunnen worden begonnen en de verwachte eindtijd van deze vergadering is circa 16.00 uur als ik naar de spreektijden kijk, maar daar mag u 10 minuten bij tellen want we zijn 10 minuutjes later begonnen. Dat is voldoende bij agendapunt 1.

2. Spreekrecht externen

De voorzitter: Ik kom met u bij agendapunt 2, Spreekrecht externen. Er hebben zich geen sprekers gemeld.

3. Vragenuur

De voorzitter: Kom ik bij agendapunt 3, Vragenuur. Dat is niet van toepassing.

4. Notulen

De voorzitter: 4, de notulen. Idem dito.

5. Hamerstukken

De voorzitter: Dan kom ik al bij agendapunt 5. Dat zijn de hamerstukken en daar voor een uitgebreide toelichting en de te betrekken documenten bij dat hamerstuk, verwijs ik naar de vastgestelde agenda en de informatie zoals weergegeven op de website van de Provincie Limburg.

5.1. Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten

De voorzitter: Agendapunt 5.1, Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten. Voor de stukken benoemd in de volgende ontwerpbesluiten is geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten, zodat op grond van artikel 25, 3^e lid van de Provinciewet de bekrachtiging van die geheimhouding aan de orde is en dan betreft het de volgende stukken:

1. P-17-017, Ontwerpbesluit bekrachtiging geheimhouding conceptdeelverslag Commissie van (voorbereiding van) Onderzoek (CvO) van 27 oktober jl. inzake het onderzoek naar het aanbestedingsbeleid van de Provincie Limburg. De geheimhouding is opgelegd door de CvO op

- grond van artikel 25 Provinciewet en artikel 10, 1^e lid aanhef en sub g van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob);
2. Het 2^e stuk dat hier aan de orde is, is het Ontwerpbesluit bekrachtiging geheimhouding halfjaarrapportage treasury 'uitzettingen publieke taak' 1^e halfjaar 2017 onder nummer G-17-042. De geheimhouding is opgelegd door Gedeputeerde Staten op grond van artikel 25 Provinciewet en artikel 10, 1^e lid aanhef en sub c en dat betreft vertrouwelijke medegedeelde bedrijfs- en fabricagegegevens;
  3. En het 3^e stuk dat aan de orde is, is G-17-043, Ontwerpbesluit Bekrachtiging geheimhouding integrale risicoanalyse portefeuille per instrument en de geheimhouding is opgelegd door Gedeputeerde Staten op grond van artikel 25 Provinciewet en artikel 10, 2^e lid aanhef en sub b.

Voorgesteld wordt aan Provinciale Staten:

1. gelet op artikel 25 Provinciewet juncto artikel 10, 2^e lid, aanhef en sub g van de Wob, de door de CvO opgelegde verplichting tot geheimhouding conform artikel 25, 3^e lid Provinciewet te bekrachtigen: het conceptdeelverslag van het besloten gedeelte van de CvO van 27 oktober waarin het onderzoek naar het aanbestedingsbeleid van de Provincie Limburg is behandeld;
2. het 2^e besluit. Gelet op artikel 25 van de Provinciewet en artikel 10, 1^e lid, aanhef en onder c, van de Wob, de door het college van Gedeputeerde Staten opgelegde verplichting tot geheimhouding van de halfjaarrapportage treasury 'uitzettingen publieke taak' en de bijlagen, dashboard bij 1^e halfjaarrapportage 2017, zoals genoemd in het informierend stuk 'Treasuryrapportages 1^e halfjaar 2017', met toepassing van artikel 25, 3^e lid van de Provinciewet ook te bekrachtigen;
3. en het 3^e besluit. Gelet op artikel 25 van de Provinciewet en artikel 10, 2^e lid, aanhef en onder b, van de Wob, de door het college van Gedeputeerde Staten opgelegde verplichting tot geheimhouding van de bijlage inzake de Integrale risicoanalyse portefeuille per instrument van de beantwoording van de schriftelijke vragen van de 2^e Afwijkingenrapportage 2017, brief aan Provinciale Staten van 25 oktober, met toepassing van artikel 25, 3^e lid van de Provinciewet te bekrachtigen.

Dat was een hele mond vol en ik constateer dat de bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten met algemene stemmen kan worden aanvaard. Aldus het geval.

6. Behandelstukken

De voorzitter: Komen wij bij agendapunt 6, dat zijn de behandelstukken van vandaag. Aan de orde zijn 3 Statenvoorstellen, namelijk de 2^e Afwijkingenrapportage 2017, de Deelbegroting 2018 en meerjarenbegroting 2019-2021 van Provinciale Staten, van de Griffie en van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) en ten slotte de Programmabegroting 2018.

Ik zal deze Statenvoorstellen, voordat wij aan het debat beginnen kort toelichten. Voor uitgebreide toelichting, behandelvoorstellen en te betrekken documenten verwijs ik u naar de vastgestelde agenda en de informatie zoals is weergegeven op de website van de Provincie Limburg.

6.1 G-17-033 Statenvoorstel 2e Afwijkingenrapportage 2017, brief Gedeputeerde Staten van 10 oktober 2017 (GS 2017-69687)

De voorzitter: Aan de orde zullen dus zijn agendapunt 6.1, het Statenvoorstel 2^e Afwijkingenrapportage 2017, de brief van Gedeputeerde Staten van 10 oktober jl.

Voor u ligt die 2^e Afwijkingenrapportage. Er heeft een schriftelijke vragenronde plaatsgevonden en hiervan is door een aantal partijen ook gebruikgemaakt. Tevens was mogelijkheid geboden om een 2^e Afwijkingenrapportage in een extra ingeplande vergadering van de Commissie FEB te bespreken en hiervan is geen gebruik gemaakt.

Voorgesteld wordt de behandeling van het Statenvoorstel tegelijkertijd te laten plaatsvinden met de behandeling van het Statenvoorstel inzake de Programmabegroting van 2018. De stemming over de Statenvoorstellen, inclusief bijlagen, vindt echter separaat plaats.

Provinciale Staten zal dan worden gevraagd:

1. in te stemmen met de voorstellen uit de 2^e Afwijkingenrapportage 2017;
2. en de 5^e begrotingswijziging 2017, het bijhorende kredietbesluit en de 1^e begrotingswijziging 2018 vast te stellen.

6.2 P-17-015 Statenvoorstel Deelbegroting 2018 en meerjarenbegroting Provinciale Staten, Griffie en Zuidelijke Rekenkamer 2019-2021

De voorzitter: Dan zal aan de orde zijn agendapunt 6.2, P-17-015. Het Statenvoorstel Deelbegroting 2018 en de meerjarenbegroting Provinciale Staten, Griffie en ZRK 2019-2021.

Provinciale Staten stellen jaarlijks op grond van artikel 195 van de Provinciewet de Programmabegroting vast, inclusief de deelbegrotingen voor Provinciale Staten, Griffie en ZRK. Zoals gebruikelijk legt het Presidium u ook dit jaar weer een afzonderlijke begroting ter vaststelling voor met daarin de budgetten benodigd voor het goed functioneren van Provinciale Staten, Griffie en ZRK.

De Deelbegroting 2018 Provinciale Staten, de Griffie en de ZRK betreft zoals gebruikelijk een conservatieve begroting. Alleen voor algemene prijsstijgingen zijn budgetten ten opzichte van 2017 geïndexeerd. Noodzakelijke verhogingen van posten op basis van prognoses voor komende jaren worden binnen de begroting opgelost.

Behandelveorstel wordt om de behandeling van het Statenvoorstel tegelijkertijd te laten plaatsvinden met de behandeling van het Statenvoorstel inzake de Programmabegroting. De stemming over de Statenvoorstellen, inclusief bijlagen, vindt weer separaat plaats.

En aan u zal worden gevraagd om de Deelbegroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2021 van Provinciale Staten, van de Griffie en de ZRK vast te stellen.

6.3 G-17-029 Statenvoorstel Programmabegroting 2018, brief Gedeputeerde Staten van 19 september 2017 (GS 2017-65133)

De voorzitter: En dan zal aan de orde zijn agendapunt 6.3. Dat is G-17-029, de Programmabegroting 2018, brief van Gedeputeerde Staten van 19 september jl.

Zoals gebruikelijk wordt ten aanzien van de bij de Programmabegroting behorende documenten een schriftelijke vragenronde onder de fracties georganiseerd. De gestelde vragen inclusief de antwoorden hierop door Gedeputeerde Staten, de Griffie en de ZRK worden betrokken bij de behandeling van de Programmabegroting.

De Programmabegroting kent geen Commissiebehandeling, wel is er op 29 september een inloopsessie georganiseerd, waar u vragen heeft kunnen stellen over de voorliggende Programmabegroting.

Het voorgesteld gewijzigd besluit, het is een gewijzigd ontwerpbesluit, is om vast te stellen:

1. De Programmabegroting 2018 en de bijhorende Memorie van Toelichting;
2. Het investeringsvolume conform bijgaand kredietbesluit 2018;
3. De begroting 2018 Fonds Nazorg Stortplaatsen Provincie Limburg.

Besloten is de behandeling van de 3 genoemde Statenvoorstellen, dus 6.1, 6.2 en 6.3, in zijn geheel gezamenlijk te laten plaatsvinden. De stemming over de Statenvoorstellen, inclusief bijlagen, vindt separaat plaats.

Het debat over de 3 genoemde Statenvoorstellen wordt in 2 termijnen gevoerd en er geldt hiervoor een spreektijdenregeling waarbij in 1^e termijn elke fractie 2 minuten spreektijd per fractielid heeft toegewezen gekregen met een minimum van 10 minuten, u hoeft zich daar overigens niet aan te houden, en een maximum van 30 minuten, daar wordt u natuurlijk wel aan gehouden. De spreektijd voor Provinciale Staten in de 1^e termijn is 136 minuten en voor Gedeputeerde Staten 80 minuten, voor de mensen die thuis kunnen meeklokken. En in 2^e termijn geldt voor de genoemde spreektijden altijd 1/3 van het in 1^e termijn toegestane. Interrupties zullen niet worden meegeteld voor de spreektijd, maar ik verzoek u om in 1^e termijn uw interrupties te beperken tot echt relevante extra vragen.

De Algemene Beschouwingen, 1^e termijn, van de afzonderlijke fracties worden, indien beschikbaar gesteld, na het moment van uitspreken gepubliceerd en in de Statenzaal ook uitgedeeld.

Ten slotte wil ik u nogmaals verzoeken moties en amendementen zoveel mogelijk in de 1^e termijn in te dienen. Dit alles gezegd hebbende, dat was een lange inleiding, kunnen wij overgaan tot de 1^e termijn van Provinciale Staten voor de 3 genoemde agendapunten, 6.1, 6.2 en 6.3 en conform het spreektijdenoverzicht en de spreektijdenregeling is eerst het woord aan de fractie van de PVV in de persoon van de fractievoorzitter, de heer Housmans en aansluitend zal mevrouw Werrij namens het CDA het woord kunnen voeren. Het woord is aan de heer Housmans voor zijn 1^e termijn.

De heer Housmans (PVV): 2 minuten op de klok, oh dat gaat wel goedkomen of niet. Voorzitter, de begroting lezende komen we tot de conclusie dat het erg goed gaat met de Provincie. De gedeputeerde Financiën begroot een mooie plus en brengt daarmee de immunisatiereserve van de Provincie weer terug op het niveau van het amendement A1, zijnde € 1,1 miljard, hetgeen de PVV altijd als harde eis heeft gehad. Voorzitter, dan zou je het beeld kunnen krijgen van dat sprookje, waarbij de schatkistbewaarder als de draak op de schat blijft zitten en rokend en sissend je benadert als je de hand enkel al uitsteekt naar de schitterende gouden dukaten, maar voorzitter, dat zou een verkeerd beeld zijn van de schatkistbewaarder want voorzitter, ezeltje strek je en de Provinciale dukaten vloeien rijkelijk door de provincie. Voorzitter, dan blijft het beeld hangen dat het gewoon goed gaat in de provincie en met de Provincie, maar is dat dan die Provincie met die hoofdletter P of is het dan de provincie met die kleine letter p? Is het het bestuur of is het het grondgebied Limburg waar wij zo trots op zijn? Laten we dat eens onder de loep nemen.

Laten we beginnen met de Provincie met een hoofdletter P, bestuurlijk. Voorzitter we zeiden al, er gaat heel erg veel goed, het lijkt wel bijna een droomvlucht. Financieel hebben wij al gesteld dat begroting van de schatbewaarder erg gunstig uitziert, het niveau van amendement A1 wordt eindelijk weer bereikt. De PVV begrijpt de keuzes om te komen tot meer investeringen in plaats van

subsiëring en de PVV onderschrijft deze. Revolverende fondsen en leningen zijn in onze ogen betere middelen dan subsidies. Echter, voorzitter, de PVV deelt ook de inschatting van de risico's die hiermee gepaard gaan en met name het risico dat door een verkeerde inschatting een financiering of een fonds wordt afgeschreven en daarmee feitelijk wordt teruggebracht tot een verkapte subsidie. Vandaar dat de PVV ieder voorstel, daar waar deze voorgelegd wordt aan de Staten, net zoals wij dat tot nu toe gedaan hebben kritisch zal bekijken en individueel beoordelen, maar voorzitter wij hebben in dezen wel vertrouwen in de Sturing in Samenwerking 2.0-toets en zullen dit net als de schatbewaarder scherp in de gaten houden.

Pardoes, pardon, voorzitter. Wat ons wel opvalt, is dat als wij kijken naar punt J op pagina 241, dan wordt in eerste instantie gesteld dat indien het niveau van de immunisatiereserve boven de € 990 miljoen komt, dat dit in eerste instantie dan ook binnen die immunisatiereserve gehouden dient te worden, maar in dezelfde regel wordt vervolgens voorgesorteerd op het eventueel weer uitgeven van deze gelden in 2019-2020. Is dit de bedoeling van dit college al of is dit symbolica? De PVV heeft reeds aangegeven dat voor de PVV het niveau van amendement A1, € 1,1 miljard, leidend is en daarmee ook een ondergrens. Kan de schatkistbewaarder van de coalitie toezeggen of het zijn intentie is voor de resterende coalitieperiode het niveau van amendement A1 aan te houden? Zo ja of nee?

Voorzitter, dan nog een kleine verduidelijking. Ik neem aan dat de risicoreserve binnen de immunisatiereserve, groot € 19,73 miljoen, geen belasting is waarvan het college besluit om die te heffen, zoals het letterlijk in het stuk staat, maar dat het besluit van het college is om die op te heffen en dat het woordje 'op' er nog bijhoort, pagina 28 voor u eventjes.

Maar voorzitter, zelfs enkel kijkende naar de begroting zien wij daar toch wel redenen om aan te nemen dat het niet alles goud is wat er blinkt. Onze betrouwbare, nou ja onbetrouwbare, overheid in haar nieuwe samenstelling heeft al in de 1^e weken een aantal mooie zaken in petto die voor Limburg en haar economie zwaar zullen uitpakken. Wij hebben al accijns- en btw-verhogingen gehad en gezien wat deze deden voor met name het midden- en kleinbedrijf (MKB) in Limburg. Als paddenstoelen schoten de winkelcentra en tankstations uit de grond, maar helaas aan de verkeerde kant van de grens van ons uit gezien. Winkelcentra in Limburg beginnen ondertussen aardig op spookhuizen te lijken. Voorzitter, de PVV verwacht dat dit college zich maximaal verzet tegen de verhoging van het 6% tarief naar 9%. We hebben begrepen dat hier nog een motie voor langskomt zo dadelijk en u kunt begrijpen dat we die mee ondertekenen en mee indienen.

Een ander voorbeeld van onze mooie onbetrouwbare overheid: asbest. Het blijft voor de PVV onverteerbaar dat burgers en bedrijven, die volgens de regels nota bene met een vergunning van de overheid hebben gebouwd, nu door diezelfde overheid worden gestraft omdat ze die regels nageleefd hebben. Als Villa Volta draait de overheid om de burger heen en worden de spelregels veranderd ten koste van de burger. Voorzitter, wij willen aan de portefeuillehouder vragen op korte termijn duidelijkheid te verschaffen over de voortgang van zijn programma Asbest en energie. Want voorzitter, volgens de mening van de PVV zien wij geen enkele versnelling, geen daadkracht en is de voortgang veel te traag en Pardoes, pardon, voorzitter, de PVV is nog steeds niet overtuigd dat het beleid daadwerkelijk een versnelling op gaat opleveren of dat de verwachtingen van de koppeling tussen asbest en energie van de gedeputeerde überhaupt aangetoond kunnen worden. Wij verwachten van de portefeuillehouder dan ook op echt korte termijn een onderbouwing van die aannames middels resultaten en onderzoek. Pardoes, pardon, voorzitter. Beleid moet ondersteunen en niet functioneren als een Python.

Pardoes, pardon, voorzitter. Een ander mooi voorbeeld van onze onbetrouwbare overheid zijn de problemen met Maastricht Aachen Airport (MAA). De PVV is mede-initiatiefnemer en voorvechter van de verlenging van de startbaan naar de volledige lengte, maar voorzitter, door het geklungel van onze mooie rijksoverheid is het nog maar de vraag of de fakir op zijn vliegend tapijt daar daadwerkelijk niet pardoes in het gras belandt. Wij verwachten van de gedeputeerde niet meer en niet minder dan dat hij zich maximaal inzet voor de verlenging van de startbaan en dat deze gerealiseerd wordt binnen een zo kort mogelijke termijn, conform afspraak.

Pardoes, pardon, voorzitter. In het kader van Pardoes de tovernar hebben wij wel nog een vraag over de NEDAB-kosten. In de staat lezen wij een jaarlijkse vermindering van de reservering voor de NEDAB-kosten van € 3 miljoen. Behalve in 2021, daar is slechts een vermindering van € 2,75 miljoen. Hiermee is de begroting dan wel sluitend met een positief saldo van € 163.000,00, maar ja reken je daar ook weer € 3 miljoen, dan heb je een tekort van € 100.000,00. Betekent dit dat er in 2021 minder kosten gemaakt worden of wordt er dan gewoon stomweg minder brandweer, luchtverkeersleiding, beveiliging, et cetera ingezet? Graag een uitleg van de portefeuillehouder hierover.

Pardoes, pardon, voorzitter. Door de Arhi-procedure verschuilen diverse Limburgse gemeenten zich inmiddels als een geitje in de klok voor de Provincie die als een wolf op de deur staat te kloppen. De PVV ziet de herindeling Landgraaf-Heerlen als het voorbeeld hoe het niet moet. Herindelingen dienen van onderop te komen en gemeenten moeten niet schichtig hoeven te worden als ze onderling streven naar samenwerking. De PVV ziet het als een gemiste kans dat de Provincie geen referendum heeft gehouden voor het besluit tot herindeling in de gemeenten Landgraaf en Heerlen. De PVV is dan ook extreem blij met het initiatief van de gemeente Landgraaf om op 22 november alsnog een referendum in Landgraaf te houden. De PVV hoopt op een hoge opkomst en een zeer duidelijke uitslag. Deze zal dan in Den Haag door de Kamer meegenomen moeten worden in haar besluit. Zij besluiten immers uiteindelijk.

Pardoes, pardon, voorzitter. Als we het dan toch over gemeenten hebben, dan kunnen wij het schrille contrast niet ontkennen tussen de begroting van de Provincie en die van gemeenten. Daar waar de kist van de Provincie rijkelijk gevuld is, lijken de gemeenten zwaar gebukt te gaan onder de lasten van de decentralisaties. De PVV heeft bij herhaling gevraagd aan de portefeuillehouder 3 decentralisaties om een actievere rol te nemen in de problemen omtrent de Jeugdzorg en we hebben al meermaals ook aangegeven dat dit natuurlijk de verantwoordelijkheid van de gemeenten is, maar dat betekent niet dat wij het acceptabel vinden dat onze activistische gedeputeerde, die trots is dat ze de decentralisaties in de portefeuille heeft, ondertussen warmpjes binnen zit, terwijl kinderen buiten in de kou zitten tot ook het laatste zwavelstokje is opgebruikt voor dat kleine beetje hoop en warmte.

Pardoes, pardon, voorzitter. Wij hebben de gedeputeerde 32 miljoen redenen gegeven om een actievere rol te spelen, zeker als we kunnen lezen dat de vraag toeneemt, net als de tekorten bij gemeenten. Dus voorzitter 'daar ga ik niet over' is echt geen excuus meer en wij hopen ook vurig dat na de verkiezingen volgend jaar gemeenten deze gedeputeerde actief gaan benaderen om daar een rol in te gaan spelen.

Pardoes, pardon, voorzitter. Wij lezen in de Begroting 2018 dat er een Aanvalsplan Arbeidsmarkt komt. Vervolgens komt letterlijk 3 dagen voor de begrotingsbehandeling de knuppel uit de zak en komt op rode schoentjes een Aanvalsplan 'Zo WERKT Limburg!' aanzetten. Voorzitter, dit is toch op zijn minst een erg ongelukkige timing. Het persbericht hebben wij gezien, maar het stuk bevindt zich waarschijnlijk nog in de Indische waterlelies.

Pardoes, pardon, voorzitter. Als we gaan kijken naar de 1^e reacties die ons bereiken hierover dan kunnen wij die eigenlijk heel simpel samenvatten: Provincie waar bemoei je je in vredesnaam mee? Hier ga je niet over. Dit is van gemeenten tot aan het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) de toon, zoals wij dat inmiddels hebben begrepen, en na een belronde gisteren is dat nogmaals bevestigd. De PVV vraagt zich dan ook af of de arbeidsmarktregio's wel voldoende betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van dit plan en hoe zit dat met het UWV? Is er eigenlijk wel draagvlak bij hen en wanneer kunnen wij hierover het debat voeren? Want de PVV heeft nog wel een aantal accenten die wij hierbij graag willen zetten.

Pardoes, pardon, voorzitter. De gedeputeerde gaat, als het eerder uitgesprokene ook maar een kern van waarheid heeft, wel heel erg hard het schip 'de halve maan' in. Bij de Jeugdzorg stellen 'daar ga ik niet over', maar bij de arbeidsmarkt zeggen 'ik doe het toch, ook al ga ik er niet over', dat lijkt op willekeur.

Pardoes, pardon, voorzitter. Ik beseft dat dit begint te lijken op het Festival Carnivale. Ook dat liedje herhaalt zich steeds en is moeilijk uit je hoofd te krijgen, maar wij hopen toch echt dat dit nu eindelijk eens begint te dagen en dat er zelfs in de Vogelrock het licht aan gaat.

Pardoes, pardon, voorzitter. We kunnen concluderen dat het niet de Provincie met de hoofdletter is waar het zo erg goed mee gaat, misschien dan die provincie met die kleine letter p.

Pardoes, pardon, voorzitter. Ook dit blijkt een Fata Morgana. Limburg komt in heel veel statistieken steevast in de bovenste gelederen voor en dan niet in de juiste. Onze criminaliteitscijfers zijn zo hoog als de Pagode en met de recente schietpartijen in Blerick steken wij dit jaar hier vast en zeker met kop en schouders, net als Lange Jan, zelfs boven Amsterdam uit. Dat is nu niet bepaald het uitzicht waar de PVV van wil genieten voorzitter. De PVV onderschrijft daarom ook van harte de motie voor de lobby voor meer politie, maar wij vragen daarbij ook uitdrukkelijk om expliciet aandacht te hebben voor de uitvoering van korpstaken en de dierenpolitie, taken die nu ondersneeuwen bij de gewone algemene taken die op straat gebeuren, maar die even belangrijk zijn.

Pardoes, pardon, voorzitter. Ook qua arbeidsparticipatie, opleidingsniveau, vergrijzing en gezondheid prijkt Limburg steevast in de bovenste regionen van de verkeerde kant van de statistiek. Wij hebben het gevoel dat Limburg met regelmaat het verkeerde wagentje te pakken heeft bij Joris en de Draak en steevast als laatste aankomt.

Pardoes, pardon, voorzitter. De PVV gelooft niet in sprookjes, ook al kunnen we daar erg van genieten en u hoort het al, in dit geval verkiest de PVV de Efteling boven Toverland, want voorzitter vanaf volgend jaar hoeft u het mede dankzij de Provincie voor de toegangsprijs in ieder geval niet meer te laten. Tot zo ver in eerste instantie.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Housmans. Ik ga naar mevrouw Werrij van het CDA. Aansluitend mevrouw Brugman van GroenLinks.

Mevrouw Werrij (CDA): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, een baan, een passende woning, een fijne leefomgeving, genieten van sport en cultuur en je veilig voelen in je eigen woon- en werkomgeving; factoren die voor veel mensen van belang zijn om zich gelukkig te voelen. Voor het CDA zijn dat vandaag dan ook dé onderwerpen waarin wij u mee willen nemen in onze beschouwingen over het Provinciaal beleid.

Het werd al gezegd, we hebben er lang op moeten wachten, maar deze week is dan eindelijk het Aanvalsplan Arbeidsmarkt bekendgemaakt. De verwachtingen waren hooggespannen en het is dan ook niet meer dan logisch dat het plan kritisch tegen het licht wordt gehouden. Wij ontvingen tegelijkertijd signalen vanuit de arbeidsmarktregio's dat zij niet op de hoogte waren van de inhoud van het plan. Graag ontvangen wij dan ook een 1^e reactie van gedeputeerde Van Rijsbergen hierop. Waren de regio's niet betrokken bij het opstellen van het plan en zo nee, waarom niet? Het CDA waardeert de urgentie en de integrale aanpak die het aanvalsplan ademt en herkent zich grotendeels in de geschetste acties die nodig zijn om de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken.

Er is ten minste 1 essentieel punt dat voor ons onderbelicht blijft in het plan: de rol en de relatie met het bedrijfsleven. Het plan wijst op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs, ondernemers en overheid, maar gaat in de concrete uitwerking te veel uit van het perspectief van de overheid. Voor het CDA staat in een arbeidsmarktaanpak het bedrijfsleven centraal. Het zijn primair de Limburgse ondernemers die zorgen voor werkgelegenheid, ondersteund door de overheid en niet andersom. In onze optiek zullen we dan ook de behoeften van de werkgevers als uitgangspunt moeten nemen. Aan welk personeel hebben zij de komende 10 jaar behoefte? En, hoe kunnen onderwijsinstellingen hun opleidingen zo inrichten dat aan deze vraag kan worden voldaan? Graag hoor ik dan ook van de gedeputeerde hoe we vanuit de Provincie concreet ervoor gaan zorgen dat er een brug geslagen wordt tussen het bedrijfsleven en het onderwijs. En welke rol gaat de Provincie nu exact innemen bij de uitvoering van het plan? En welke rol is er weggelegd voor de arbeidsmarktregio's? Verder spreekt het aanvalsplan over een zogenaamde Limburg Aanpak op basis van projecten bij VDL en beej Benders, maar wat gaat de Provincie doen om het MKB te benaderen? Het CDA ziet daar nog onbenutte kansen. Zeker in de horeca en in de detailhandel kunnen ondernemers extra krachten gebruiken. Tegelijkertijd is een project zoals VDL voor het MKB niet vanzelfsprekend omdat ze minder tijd en geld hebben om te investeren in opleiding of begeleiding.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Ik hoorde het CDA aan het begin van de vragen over het aanvalsplan de signalen benoemen uit de arbeidsmarktregio's; dat daar niet gesproken is over dit plan met die arbeidsmarktregio's. Wat voor implicatie heeft dat voor het CDA in relatie tot al die andere vragen die er achteraan komen? Want als de arbeidsmarktregio's niet betrokken zijn en een UWV niet betrokken is, wat heeft de rest van het project dan voor waarde op dit moment voor u?

Mevrouw Werrij (CDA): Van het aanvalsplan zelf bedoelt u?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja.

Mevrouw Werrij (CDA): Ik hoor graag dadelijk van de gedeputeerde of het correct is dat de signalen die wij hebben gehoord kloppen en als dat zo is, zal ik daar dadelijk in 2e termijn nog op terugkomen, maar ik zou eerst graag het antwoord van de gedeputeerde op die vraag willen hebben.

De voorzitter: Oké.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We zetten de klok weer aan.

Mevrouw Werrij (CDA): Dank u wel voorzitter. In het kader daarvan is het voorbeeld van de Coöperatie InMenz interessant. Deze coöperatie is opgericht door 11 MKB-bedrijven uit Schinnen om mensen uit de Participatiewet aan het werk te krijgen. Door krachten te bundelen en met hulp van een klein werkbudget van de gemeente, zijn zij in staat om zelf in begeleiding en interne scholing te voorzien. Een mooi voorbeeld van hoe bedrijven zelf verantwoordelijkheid nemen. Hoe kijkt de gedeputeerde tegen deze samenwerkingsvorm aan en zou dit model ook in andere regio's ingezet kunnen worden?

Wij ontvangen signalen uit het veld dat er gemeenten zijn die plannen hebben om al dan niet in gezamenlijkheid taalonderwijs aan te bieden aan groepen statushouders, waarvan er procentueel de meeste aanwezig zijn in Limburg, met als doel een snelle instroom in de arbeidsmarkt te kunnen bewerkstelligen. Bent u bereid om deze plannen in de vorm van pilots te ondersteunen?

Tot slot nog een vraag over rolverdeling. Gemeenten en het UWV hebben de wettelijke taak om samen in arbeidsmarktregio's werklozen naar werk te begeleiden. Het CDA ontvangt signalen dat de samenwerking in deze arbeidsmarktregio's niet overal goed verloopt.

De voorzitter: Mijnheer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Dank u wel voorzitter. Ik wil even een paar regels terug.

De voorzitter: Dat mag.

De heer Housmans (PVV): U zegt dat er signalen zijn dat er speciale plannen zijn om statushouders inderdaad via extra opleidingen taalvaardig te maken, zodat ze beter op de arbeidsmarkt instromen. Hoe verhoudt zich dit volgens het CDA ten opzichte van mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt en die gewoon hier geboren en getogen zijn en bent u bereid om voor die mensen exact dezelfde middelen uit te trekken, en voor alle anderen ook, zodat alle Limburgers dezelfde kansen op de arbeidsmarkt hebben? Dat betekent concreet dat ik u vraag om bijvoorbeeld los te laten een ondergrens van 45-jarige leeftijd voor extra budget voor re-integratie, dat ik u vraag los te laten alleen maximaal het mbo-niveau als basis voor een voucher voor een opleiding, maar dat dit ook hbo kan zijn, zodat mismatches en dergelijk op de arbeidsmarkt makkelijker kunnen worden opgeheven op alle niveaus, zodat iedereen gelijke kansen heeft.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, wat ons betreft is de kansen die de gemeenten hier hebben en de verantwoordelijkheid die ze hier hebben voor dat taalonderwijs en is de vraag of wij daaraan willen bijdragen als zij daarvoor mogelijkheden zien om deze mensen, die al een verblijfsvergunning hebben, sneller in die arbeidsmarkt te krijgen en natuurlijk moeten we net zo goed rekening houden met al onze eigen burgers, al onze autochtone burgers, en moeten zij ook via dat aanvalsplan de mogelijkheid krijgen om snel in die reguliere arbeidsmarkt te komen. Dat staat wat ons betreft in die zin... Dat is niet strijdig met elkaar. Wij moeten daar op beide inzetten.

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, dan concludeer ik dat mevrouw Werrij zegt dat er gelijke kansen moeten zijn en dan vraag ik haar concreet om in het kader van dat aanvalsplan te kijken naar die barrières die daarin staan op basis van eigenlijk discriminatoire regels, opleidingsniveau, leeftijd, woonplaats, om die dan mee op te lossen, zodat we voor alle Limburgers dezelfde kansen kunnen creëren. Dat vind ik wel belangrijk. Dus dat is concreet de vraag; of u daartoe bereid bent en de 2e vraag is inderdaad: als we gaan kijken naar taalontwikkeling... Ik heb begrepen dat er dadelijk een motie aankomt over met name laaggeletterdheid. Een hoog percentage van die laaggeletterdheid, zit

ook onder de autochtone bevolking. Ik ga er toch van uit het CDA het met ons eens is dat dat voor alle mensen geldt en niet alleen voor 1 specifieke groep want aan prioriteitsbeleid doen wij niet.

Mevrouw Werrij (CDA): Nee voorzitter, de heer Housmans zal ook niet van ons horen dat wij daar 1 specifieke doelgroep op gaan aanwijzen. Voor ons is dat voor iedere doelgroep van belang en wij zullen die motie over die laaggeletterdheid dan ook van harte steunen. Voorzitter, natuurlijk, het CDA is bereid naar alle mogelijkheden te kijken die in het kader van het aanvalsplan noodzakelijk zijn om mensen weer terug aan het werk te krijgen en daar gaan we in het uitvoeringsplan uitgebreid over debatteren met de gedeputeerde.

Voorzitter, de doorontwikkeling van Vixia naar het Participatiebedrijf in de Westelijke Mijnstreek is veelvuldig in het nieuws. Hoe kijkt de gedeputeerde tegen deze ontwikkelingen aan? En ziet zij wellicht een rol voor de Provincie om hierin te helpen?

Voorzitter, wellicht heeft u wel eens gehoord van HonderdprocentHeerlen, en nee het was niet de Heerlense tak die zich verzette tegen een fusie. HonderdprocentHeerlen is een kleinschalig initiatief waarin bijvoorbeeld jongeren met een grote en een kleinere afstand tot de arbeidsmarkt vaardigheden krijgen aangeleerd, zoals het maken van nieuwe spullen van materialen zoals banners van festivals, daarbij bouwen zij een stuk vertrouwen op in eigen kunnen, leren sociale vaardigheden en krijgen weer structuur in hun leven. Een prachtig initiatief dat wat ons betreft mooi past binnen de Sociale Agenda dan wel de integrale aanpak arbeidsmarkt. Het blijkt echter lastig te zijn om voor dergelijke projecten subsidies van overheden of bedrijven te krijgen omdat er geen harde cijfers met betrekking tot uitstroom naar de reguliere arbeidsmarkt gegarandeerd kunnen worden. Zonde. Het Limburg Energie Fonds (LEF)-team in Maastricht is ook zo'n prachtig initiatief. LEF creëert nieuwe kansen voor jongeren in de leeftijd van 14 tot 27 jaar uit Maastricht die zoekende zijn naar hun talenten en buiten de kaders van opleidingen vallen. Op de website van het LEF is te zien dat gedeputeerde Van Rijsbergen recent op werkbezoek is geweest. We horen dan ook graag van haar of en zo ja welke acties ze hierna heeft ondernomen om dergelijke initiatieven te ondersteunen en welke mogelijkheden ze ziet om deze provinciebreed uit te rollen.

Als het aankomt op totstandkoming van een uniek project rondom sport, bewegen en ontmoeten, is Beringe Buiten een fantastisch voorbeeld. Gedragen vanuit de bewoners in een coöperatiemodel dat ook duurzaamheid en 'Zorg voor elkaar' raakt. Is het correct dat het college dit project ondersteunt en ziet het college mogelijkheden om dit soort initiatieven provinciebreed te promoten?

Voorzitter, reeds bij de behandeling van de Voorjaarsnota heeft onze fractie aandacht gevraagd voor de wringende situatie op de gehele woningmarkt. We constateren dat de sloopregeling succesvol is geweest, maar dat we nu te maken hebben met een nieuwe economische situatie. Gemeenten staan te springen om te mogen bouwen, maar zijn gebonden aan de afspraken die er op regionale niveaus zijn gemaakt. In de recente beantwoording op schriftelijke vragen van de CDA-fractie gaf u aan dat er sprake is van krapte in de betaalbare huurwoning-voorraad, maar dat u geen signalen heeft ontvangen over dringende tekorten op de woningmarkt. Tegelijkertijd lezen we in de media dat het tekort aan huisvesting voor arbeidsmigranten groter is dan ooit. Kunt u aangeven hoe de situatie rondom de huisvesting van arbeidsmigranten in Limburg is en hoe zich dit verhoudt tot de krapte op de huurwoningvoorraad? Nu ook de nieuwe coalitie in het regeerakkoord de woningbouw weer wil aanjagen en maatwerk het toverwoord lijkt te zijn, zijn wij als CDA van mening dat het tijd is voor herijking van de gemaakte afspraken. Hiertoe dienen wij dan ook een motie in.

Behalve aandacht voor de woningmarkt, vragen wij nogmaals specifieke aandacht voor de regels in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL). In 2018 worden regionale programma's opgesteld en wij horen graag van de gedeputeerde of hij openstaat voor mogelijke aanpassingen van eerder gemaakte afspraken indien knelpunten worden gesignaleerd.

De voorzitter: De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Ik wou nog even terugkomen op het punt Woningmarkt, dat heeft u zojuist afgesloten mevrouw Werrij. Als ik de motie zo lees, als je de constatering ziet, daar zijn we het helemaal mee eens, er wordt gewoon veel te weinig gebouwd voor midden- en met name lage inkomens en wij vragen ons af: hoe komt dat nou volgens het CDA? Voordat u de vraag beantwoordt, er liggen natuurlijk... U zei net: de plancapaciteit moeten we opnieuw gaan overwegen, kijken of dat allemaal nog wel goed is, maar is het ook niet zo dat heel veel gemeenten oude bouwplannen hebben, oude projecten in de planning hebben staan, of die nog uitgevoerd moeten worden, maar niet uitgevoerd worden omdat die plannen helemaal niet meer rendabel zijn, omdat er helemaal geen markt meer is voor met name het hoge segment? Dus is het niet ook aan de gemeenten zelf om eerst een streep door een aantal plannen te zetten? Dat zal ook pijn kosten, dat zal ook wat geld kosten links en rechts, maar dat zie ik in die motie niet terug. U vraagt vooral om opnieuw met de woningmarktregio's om tafel te gaan om te kijken naar de knelpunten, maar moeten de gemeenten niet zelf ook die pijn pakken en zeggen: oké, we zetten een paar strepen en we gaan opnieuw beginnen? Want dit is wel heel eenzijdig.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, ik heb net ook al gezegd dat de sloopregeling heel succesvol is geweest, dus heel veel gemeenten hebben ook al pijn gepakt, én in de sloopregeling én in het terugbrengen van die capaciteit die er is. Dus die pijn is zeker al geleden en er zijn gewoon nog heel veel gemeenten die echt nood hebben om te gaan bouwen, die gewoon de leegstand niet meer signaleren. Er zijn genoeg gemeenten die echt graag weer bij willen bouwen omdat er voldoende vraag is.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, ik wil toch nog terugkomen op het punt dat ik maakte want daar heb ik nog geen antwoord op gehad. Daar zijn we het voor een groot deel wel mee eens, maar een hele hoop gemeenten hebben ook allerlei plannen in de planning staan die gewoon helemaal niet meer van deze tijd zijn en daar zal toch eerst een streep door moeten. Dus we moeten niet alleen aan gemeenten vragen om opnieuw met ons om tafel te gaan om te kijken naar die woningmarkt, we zullen gemeenten ook moeten vragen om keuzes te maken om sommige projecten gewoon te stoppen en dat kost geld. Hoe reageert het CDA daarop?

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, volgens mij zei ik niet dat de gemeenten maar gewoon alles moeten loslaten, maar dat we moeten kijken welke knelpunten er zijn en dat maatwerk leidend moet zijn en volgens mij is dat het enige juiste antwoord op het probleem dat we nu op de woningmarkt hebben.

De voorzitter: Laatste keer.

De heer Schaminée (SP): Laatste keer voorzitter. Erkent het CDA dan dat 1 van de knelpunten in veel gemeenten in ieder geval is dat er gewoon veel te veel plannen zijn voor projecten voor met name het hoge segment? Daar moet eerst een streep door, dan krijgen de gemeenten vanzelf ook ruimte om nieuwe plannen te maken, maar eerst moet er een deel van die oude plannen van tafel. Erkent het CDA dat?

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, het CDA heeft net erkend dat de gemeenten ook al vaker die pijn hebben gepakt en dat we het niet specifiek hebben over 1 gemeente en dat we moeten kijken naar maatwerk, en of dat nou is het schrappen in de bestaande voorraad en ja, dat doen sommige gemeenten al en ja, sommige gemeenten hebben al gesloopt en dan moeten we kijken, als daar al aan voldaan is: welke behoeften zijn er dan nog en welke knelpunten zijn er en laten we die alsjeblieft in kaart brengen.

De voorzitter: Dank u. De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, is de CDA-fractie het met de VVD eens dat de SP het wel erg somber inzielt door alle Limburgse gemeenten over 1 kam te scheren? Wij zien eigenlijk veel meer blauwe gebieden waar weer behoefte is aan groei, dat er ook een tekort aan het woningaanbod is ontstaan en dan zou de vraag van de VVD zijn: wordt het niet tijd ook met het beleid hier gewoon flexibel op in te spelen? Dat is toch ook wat u met die motie beoogt?

Mevrouw Werrij (CDA): Ja, dat is exact wat wij beogen.

De voorzitter: Ja, dat was een vraag. De heer Franssen nog een vraag.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ik hoor het betoog aan, maar ik constateer uit de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) per 1-1-2017 dat in Zuid-Limburg 287.000 woningen nog leegstaan. Sorry, 12.000 leegstaan van de 287.000 die we in Zuid-Limburg hebben. Dat is ongeveer 4%. Als ik in uw betoog nu verneem dat u in feite weer wilt toestaan dat er bijgebouwd wordt, hoe denkt u dan dat de koopprijzen van de woningen zich zullen ontwikkelen?

De voorzitter: Dank u.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, volgens mij hebben we recent gezien dat de koopprijzen op de woningmarkt op dit moment door de plafonds gaan. Dat geldt zeker niet voor iedere gemeente, ik ben de laatste die dat zou beweren. Nogmaals, maatwerk is het sleutelwoord in dezen en ik heb gisteren nog even met de gedeputeerde gesproken en de gedeputeerde zei: we moeten nog eens even goed naar die leegstandscijfers kijken want ze kloppen niet overal zoals ze op dit moment genoteerd zijn want het voorbeeld dat de gedeputeerde mij gaf was: in Vaals is bijvoorbeeld een aantal leegstaande studentenwoningen meegenomen in die leegstand. De cijfers waren net opgeleverd, maar dat telt natuurlijk niet want 3 weken later zaten ze weer vol. Dus de vraag is: hoe zit dat nu met die cijfers en kloppen ze allemaal? Dat is de 1e vraag die we ons moeten stellen.

De voorzitter: Oké.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Helder. Ik kan me ook voorstellen natuurlijk dat wij moeten besluiten op actuele cijfers en ik kan me ook voorstellen dat u zegt: we moeten maatwerk leveren, maar wilt u dan ook er dusdanig rekening mee houden dat de projectontwikkelaars wel, en zonet werd dat ook verwoord door onder meer de heer Schaminée, in de segmenten gaan bouwen waar vraag is. En ik kan me aansluiten bij het betoog van de heer Schaminée dat er op dit moment nog te veel projecten in de pijplijn zitten die alleen maar in het hoge segment zitten en ik hoop dat u daar ook met het maatwerk bedoelt dat we daar een ommekeer in gaan krijgen.

De voorzitter: Dat was een halve vraag, ja.

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, ja nogmaals ik heb gevraagd: breng in kaart wat de knelpunten zijn en die knelpunten kunnen bijvoorbeeld zijn: we hebben te veel plancapaciteit in de bovenlaag van de plannen en we moeten meer aan die huurwoningvoorraad gaan doen. Dat is aan de gemeenten, om dat dadelijk in dat onderzoek bij ons kenbaar te maken.

De voorzitter: Ja. Dan de heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Dank u wel voorzitter. Ik ga ervan uit dat het CDA inderdaad de mening van het de PVV deelt dat gemeenten niet bouwen voor leegstand en dat ze bouwen naar behoefte en woningbouwcorporaties, zeker in de huidige tijd, ook. Dus ik denk dat de discussie die net heeft plaatsgevonden een non-discussie is en daar wil ik u graag in ondersteunen. Want die discussie hebben we eerder ook gevoerd met de gedeputeerde Teunissen, toen als vervanging van gedeputeerde Prevoo, in het kader van de huurwoningmarkt. Ik ben heel blij dat u dat overneemt en die motie indient, ik teken ook van harte mee, maar de vraag die ik nog aan u heb, is of u ook bereid bent om in dat kader te kijken naar een kwaliteitsverbetering van bestaande woningbouw, waarbij, ik noem een voorbeeld, bijvoorbeeld de flatgebouwen die in het kader van de woningnood in de jaren 60 gebouwd zijn, misschien gezien kunnen worden of daar voor in de plaats grondgebonden woningen met wat meer ruimte gemaakt kunnen worden of dat de Vogelaarwijken en de Vinex-wijken die gebouwd zijn, waarbij veel woningen op een relatief kleine oppervlakte staan, misschien ook weer eens een keer in aanmerking kunnen komen voor een verdunning van de woningvoorraad per hectare, zodat er ook meer woongenot is want laten we wel wezen, we gaan straks inderdaad als het aan mij ligt besluiten dat we Limburgbranding over de heg heen gooien, terug de Maas in, maar het is wel altijd nog mooi wonen in Limburg en dat moet ook vooral zo blijven en daar hebben we ruimte voor nodig.

De voorzitter: Was dat een vraag? Bent u het met mij eens? was volgens mij de vraag.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja, ik ben het eens met de heer Housmans. Nogmaals, dit soort oplossingen wordt ook toegepast in Kerkrade. Daar hebben we al gezien dat de oude bestaande flats worden gesloopt en dat de woningen die nog bruikbaar zijn nog hergebruikt worden en daarmee neem je al een heel stuk van die hoogbouw weg. Dus ja, in die zin ben ik het eens met de heer Housmans.

De voorzitter: Dan mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, je ziet dat het bij iedereen leeft, die woningmarkt, en terecht. U geeft aan dat er te weinig aandacht is met betrekking tot arbeidsmigranten en er gaat hier natuurlijk een gedeputeerde over de woningmarkt, maar is mevrouw Werrij het met mij eens dat... Eerder heeft de heer Geurts ook al aangekondigd dat een aantal vakantieparken gesloten moet worden, daar zitten heel veel arbeidsmigranten, hoe we daar ook... Dat moet meegenomen worden in het hele onderzoek naar het feitenrelaas.

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, ik ben het van harte eens met het betoog van mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): En ook een accent leggen op die sociale huurwoningen want daaraan is ook een groot tekort in het noorden.

De voorzitter: Dat laatste is geen vraag. U mag verder, we zetten de klok weer aan.

Mevrouw Werrij (CDA): Dank u wel. Voorzitter, ik was aanbeland bij het POL. In 2018 worden regionale programma's opgesteld en wij horen graag van de gedeputeerde of hij open staat voor mogelijke aanpassingen van de eerder gemaakte afspraken indien daarbij knelpunten wordenesignaleerd. Ook in Den Haag is er gelukkig aandacht voor regionale knelpunten. De coalitie reserveert in haar regeerakkoord € 900 miljoen voor de aanpak hiervan. Het CDA ziet hierbij kansen voor bijvoorbeeld het financieel ondersteunen van IBA Parkstad. Het gaat namelijk hard richting het tentoonstellingsjaar 2020. Dan moet een deel van die transformatie in Parkstad zichtbaar zijn en dus is cofinanciering vanuit het Rijk meer dan welkom. Welke kansen ziet het college voor Limburg in het algemeen en IBA in het bijzonder en is het college bereid hier stevig op in te zetten?

Waar het college in ieder geval al een tijdje stevig op inzet, is het campusbeleid. In het recente onderzoek van CBS-TNO hiernaar zijn enkele aanbevelingen gedaan waarvan we er 1 meer in het bijzonder willen bezien en ik citeer: "Daarbij dient er ook aandacht te zijn voor de vraag in hoeverre kennisintensieve en hightech banen, waarvoor bij de campusontwikkeling veel aandacht is, aansluiten op de kwalificaties en kunde van de lokale groepen op de arbeidsmarkt. In het bijzonder geldt dit ook voor het werkloze en het niet-actieve deel van de potentiële beroepsbevolking. Lost het campusbeleid voor hen potentieel iets op?" Het CDA is benieuwd naar het antwoord op deze vraag. Natuurlijk zijn er extra banen bijgekomen met betrekking tot bijvoorbeeld schoonmaak, logistiek en catering, maar wie profiteert er verder van het campusbeleid?

Voorzitter, over naar groen. Groen dicht bij de mensen brengen is bevorderlijk op vele terreinen. De trend van meer groen in de woon- en leefomgeving biedt onder andere oplossingen voor de klimaatveranderingen. Het is bewezen dat mensen in een groene omgeving prettiger wonen en werken en dat kinderen er gezonder opgroeien. Kortom, groen dicht bij de mensen brengen is nu en voor in de toekomst alleen maar goed. Dat is onder andere de reden dat wij de motie Stadsnatuur hebben ingediend. Hoe ver bent u met het uitvoeringsplan waar we u middels deze motie opdracht toe hebben gegeven? Hoeveel stadsnatuur is er al aangelegd en hoeveel verwacht het college de komende jaren nog aan te leggen? Verder zouden wij graag zien dat het aanleggen van stadsnatuur op een actieve manier wordt gekoppeld aan de wateropgave in de stedelijke gebieden. Is het college bereid om te kijken naar de mogelijkheden om stadsnatuur, wateropgaven, klimaatdoelen en stedelijke ontwikkeling te combineren en kunnen de portefeuillehouders Water, Natuur en Stedelijke Ontwikkeling met een gezamenlijk plan komen?

De voorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik hoor graag van mevrouw Werrij wat het haar waard is. Er is natuurlijk die motie Stadsnatuur geweest en we hebben gezien dat er met natuur gekort gaat worden, minder besteed gaat worden. Wat is het mevrouw Werrij waard om meer stadsnatuur te krijgen?

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, ik neem aan dat mevrouw Brugman mij nu om een bedrag gaat vragen. Ja, dat kan ik niet zomaar uit de mouw schudden want dan zullen we eerste moeten weten: wat gaat het überhaupt kosten? Ja, we willen graag dat die taken actief worden opgepakt. Er zijn verschillende beleidsterreinen van waaruit dat kan worden aangevlogen en als dat binnen die beleidsterreinen kan, heel graag.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): En als het niet binnen de beleidsterreinen past? Wat dan? Is het dan het CDA wat waard om daar meer geld voor uit te trekken?

Mevrouw Werrij (CDA): Als er een goed onderbouwd plan ligt, zien wij heel graag of wij daarmee in kunnen stemmen.

De voorzitter: Bedankt.

Mevrouw Werrij (CDA): Naast groen in de binnensteden, zetten we als Provincie fors in op het veilig en leefbaar houden van onze prachtige natuurgebieden. Het is belangrijk dat we deze gebieden met toezicht en handhaving beschermen tegen ongewenste activiteiten zoals stroperij, afvaldumping, faunavervolging en drugsoverlast. Dit zijn precies de argumenten geweest om de Groene Brigade op te richten. De continuïteit en de effectiviteit van de Groene Brigade staan echter onder druk door onderbezetting en er is meer samenwerking nodig tussen de terreinbeherende organisaties om effectief te kunnen handhaven. Onze fractie dient daarom ter ondersteuning een motie in en die motie is ook al rondgestuurd.

Voorzitter, bij alle ruimtelijke plannen die in Limburg gerealiseerd worden zoals wonen, infra, water en industrie, wordt er in hectares natuur gecompenseerd; deels verplicht en deels vrijwillig.

De voorzitter: We stoppen heel even want mevrouw Plusquin...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Onze fractie wordt wekelijks benaderd met meldingen over jachtmisstanden. Die komen overigens meestal niet uit onze achterban, het gaat dus over mensen die de moeite nemen mijn contactgegevens op internet op te zoeken. Als ik dan wijs op de Groene Brigade, blijken ze daar nog nooit van te hebben gehoord. Ik vraag me af of het CDA het met me eens is dat er meer aan de naamsbekendheid moet worden gedaan en wij pleiten ook voor structureel meer mankracht en ik kan 2 voorbeelden noemen van meldingen die wij binnenkrijgen, waar wij natuurlijk niks mee kunnen, over het illegaal uitzetten van wilde zwijntjes ten behoeve van de jacht. We hebben genoeg wilde zwijnen in Limburg, maar het kost ongeveer 80 uur per wild zwijn heb ik me laten vertellen om ze af te schieten en als je ze uitzet, is dat makkelijker voor het jachttoerisme om ze sneller af te kunnen schieten. Dus daar zijn meldingen van gemist door een tekort aan capaciteit en ook over het uitzetten van fazanten ten behoeve van de jacht. Die melding is gemist omdat er geen naamsbekendheid was. Bent u dat met me eens?

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, als er gewerkt moet worden aan naamsbekendheid om alles wat ik net heb genoemd, tegen te gaan, ben ik degene die dat verhaal van harte ondersteunt. We hebben niet voor niks een Groene Brigade en laten we maar zorgen dat de mensen ook weten bij wie ze zich moeten melden als het gaat om die stroperij, als het gaat om faunavervolging, als het gaat om drugsoverlast. Graag.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Bent u het ook met ons eens dat er dan structureel meer mankracht moet komen?

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, ik hoor heel graag van de gedeputeerde hoe hij verklaart dat die onderbezetting op dit moment ontstaan is en daarna kunnen we dat debat met u daar verder over voeren.

De voorzitter: Oké. Dank u wel.

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, het CDA ziet andere uitdagingen die op ons pad liggen, zoals het bereiken van klimaatdoelen. Wij vragen ons dan ook hardop af hoe klimaatproof de huidige

natuuruitvoeringsplannen zijn. Ziet de gedeputeerde mogelijkheden om in het kader van de klimaatdoelen genoemd in het regeerakkoord te kijken naar een andere manier van compensatie, bijvoorbeeld gericht op CO₂-reductie of -opslag? Recent toog gedeputeerde Prevoo naar Den Haag om samen met de asbestverwijderaars te pleiten voor meer geld voor de enorme opgave die voorligt. We zijn dan ook erg benieuwd naar wat de gedeputeerde heeft bereikt en wat de algemene resultaten zijn geweest van deze bijeenkomst. In de schriftelijke beantwoording van de vragenronde ten aanzien van de Programmabegroting stelde de gedeputeerde geen inzicht te kunnen geven in de totale saneringsopgave. Wanneer verwacht hij dit wel in beeld te hebben?

Er is de laatste jaren veel gesproken over de reconstructie van Provinciale wegen, maar de uitvoering laat behoorlijk op zich wachten. Alleen bij het wegvak N280 bij Roermond lijkt deze periode de schop in de grond te gaan. Als het aan ons ligt mag er wel een stapje meer gezet worden. Wij zijn dan ook benieuwd welke Provinciale wegen in deze periode nog meer voor uitvoering in aanmerking komen volgens het afwegingskader van het mobiliteitsplan. Kan de gedeputeerde toezeggen voor 1 januari 2018 te komen met een lijstje van wegen waarbij in potentie nog deze periode kan worden gestart met de uitvoering? En nu we het toch over schop in de grond hebben, complimenten aan het adres van gedeputeerde Teunissen dat we eindelijk hard gaan richting de aanleg van glasvezel in het buitengebied.

Voorzitter, over naar sport en cultuur. Het Uitvoeringsprogramma 'Sportend Limburg bereikt meer!' loopt eind dit jaar af. Tijd dus om de balans op te maken en te bezien hoe we de Limburgse sport de komende jaren verder kunnen ondersteunen. Zomaar wat vragen die dan bij onze fractie opkomen: zijn we tevreden over de keuzes voor de speerpuntensporten? Worden de gestelde doelen ook gehaald? Hoe staat het met de Denktank Sport? En hoe gaan we om met de steeds groter wordende groep niet-verenigingsgebonden sporters? Is het Dumoulin-effect in Limburg echt duidelijk merkbaar? En krijgen we nog een wielermuseum in Limburg of een etappe van de Tour in 2019? Of blijft het helaas toch bij luchtfietserij?

In juli van dit jaar werden we onaangenaam verrast door de mededeling dat de Provincie Noord-Brabant € 500.000,00 per jaar gaat bezuinigen op de philharmonie zuidnederland en bovendien laat Noord-Brabant het orkest tot eind 2019 in onzekerheid over de vraag of er vanaf 2020 überhaupt nog financieel wordt ondersteund. De philharmonie heeft in haar door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) goedgekeurde werkplan 2017-2020 logischerwijs wel gerekend op de bijdrage van Noord-Brabant. De woordvoerders van de vijf coalitiepartijen stelden hier eerder al schriftelijke vragen over en we willen nu graag weten hoe de vlag erbij hangt na de gesprekken met Noord-Brabant en de minister van OCW? Hoe gaan we nu verder? Is het correct dat de rijkssubsidie op de tocht staat nu er minder geld vanuit Brabant beschikbaar wordt gesteld?

In 2016 is besloten het archeologisch depot te verplaatsen naar Heerlen. Sindsdien is het redelijk stil rondom de schatten van Limburg. De bedoeling is echter dat het depot in 2018 verhuisd en in bedrijf is. Kan de gedeputeerde een toelichting geven op de huidige stand van zaken? In het depot zou onder andere plek moeten zijn voor onderwijs en onderzoek. Hoe vorderen die plannen? Over onderwijs gesproken, niet alleen op basisscholen, maar ook op middelbare scholen worden langzaam de gevolgen van de demografische ontwikkelingen beter en beter voelbaar. Leerlingen moeten nu zelfs soms een groot stuk fietsen of per OV afleggen naar hun middelbare school en die afstand zou in de toekomst zomaar eens groter kunnen worden als er nu niet wordt nagedacht over de toekomstbestendigheid van scholen. Ziet de portefeuillehouder hier een rol voor zichzelf om middelbare scholen bij dit vraagstuk te ondersteunen?

Voorzitter, last maar zeker not least. Veiligheid, en met name het veiligheidsgevoel, van onze burgers is voor onze fractie een belangrijk onderwerp. In het verleden is al vaker door ons gewezen op de lage oplossingscijfers van misdaden, het niet halen van normtijden voor opkomsten en het effect van de bezuiniging op politie in relatie tot grensoverschrijdende criminaliteit. De incidenten in Blerick deze week tonen aan dat dit tot spanningen kan leiden. Ondermijnende criminaliteit is ook een steeds groter wordend probleem en ook in Limburg speelt criminele beïnvloeding van het lokale bestuur, aldus het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen. Nu we recent werden geconfronteerd met het bericht dat er vele rechercheurs tekort zijn en onder andere moordzaken niet worden opgelost, was voor de CDA-fractie de maat vol. We zijn blij dat er vanuit Den Haag extra middelen worden vrijgemaakt voor politie en worden herverdeeld over de regio's, maar we zijn van mening dat het college hier een topprioriteit van moet maken. Daarom dienen wij hiertoe ook een motie in en ook deze motie is rondgestuurd. Voorzitter, tot zover in 1e termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft nog 5,5 minuut over, maar die is volgens mij nu helemaal aan interrupties opgegaan, dus vandaar. We geven graag het woord aan mevrouw Brugman van GroenLinks. Aansluitend de heer Schaminée van de SP.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, Werk in Uitvoering is de aanhef van de Memorie van Toelichting. Het is duidelijk dat het college uitgezette plannen zoveel mogelijk ter uitvoering brengt en daarmee wordt dan ook meteen duidelijk welke ambities wel en welke ambities niet voldoende uit de verf komen. Toch is het ook vreemd dat er nu een 2^e stroom van nieuwe Statenvoorstellen met nieuwe onderwerpen en beleid komt. Zijn dat vergeten items, vragen wij ons dan af.

Voorzitter, het gaat goed met de economie en daar profiteert Limburg van. Het college heeft hier de wind mee. We waren al rijk als Provincie en dat maakt het keuzes maken nog makkelijker. Echter, in de ogen van GroenLinks zijn er nog wat achtergebleven keuzes en te weinig uitvoering van bepaalde thema's. Onze beschouwingen kent drie hoofdthema's. Maatschappelijke transitie, natuur en energietransitie.

De maatschappelijke transitie. De wereld is in beweging. Verschuivingen van macht vinden plaats, de invloed van Europa wordt steeds groter en tegelijkertijd worden regio's steeds mondiger. Ministeries hebben minder sturend vermogen en steeds meer initiatieven komen er van onderaf. Hier ligt een kans voor een Provincie. Terwijl grote vraagstukken als klimaatverandering of migratie opgeschaald worden, pakken burgers zich samen om coöperaties op te richten voor opwekking van duurzame energie, zorgvraagstukken of anderszins.

Globale kwesties en lokaal denken kunnen goed samengaan en dat biedt een rol voor de Provincie. Voorbeeld. Toen Philips wegging uit Eindhoven was dat de redding voor de regio, met bijvoorbeeld de komst van ASML. Men zette zich in om de maakindustrie in de regio te stimuleren en hierdoor blijft nu de helft van de netto-inkomsten in de regio. We moeten ook in Limburg minder insteken op logistiek. Heel Limburg komt hier behoorlijk onder druk te staan. Het vrachtverkeer neemt toe en er wordt trots uitgedragen dat we met MAA een logistieke hotspot hebben. De druk op de infrastructuur neemt enorm toe, maar van elke euro voorzitter, blijft er maar € 0,06 in een regio waar het voornamelijk om logistiek draait. Laten we kansen benutten om geen doorschuifregio te worden, maar een regio waarbinnen voor eigen gebruik producten geproduceerd worden, mensen willen blijven werken en wonen en er dus minder vervoersbewegingen nodig zijn. Laten we kansen benutten voor een maakindustrie. Laten we kansen benutten om mensen op te leiden om zonnepanelen te vervaardigen, te plaatsen en te onderhouden. We vragen aan de gedeputeerde, hij zit er nou net niet bij geloof ik, nee: hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen meer inzet op de maakindustrie in Limburg en hoe is hij

bereid stappen hiertoe te nemen en hoe kijkt hij aan tegen een doorschuifregio? Ziet hij niet meer kansen om meer producten binnen de regio te produceren en te houden?

Voorzitter, boeren willen ook veranderen. Zij willen van hun slechte imago af en die geluiden horen wij ook steeds vaker. Mede door de klimaatverandering en de extremere weersomstandigheden zal men gedwongen worden andere keuzes te moeten maken in hun productie. Kijk maar naar Zeeland. 60% is daar landbouw en de netto-opbrengst is 4% voor de regio. Dat is dus geen goed voorbeeld van groene economie. Kwaliteit moet het winnen van productiviteit. Insteek moet zijn om mensen gezonder te maken en boeren zijn de bewakers van de grond en de natuur. Zij kunnen allang niet meer alleen maar boeren. Zij moeten kennis hebben van innovatie en zijn straks misschien ook nog specialist in 3D-printers. Er zal een transitie moeten komen naar bio-economie met biomassa als centrale grondstof. Zowel landbouw als economie moeten ontvlochten worden van de fossiele sector en chemie moet omgebouwd worden richting voeding en gezondheid. Boeren, land- en tuinbouworganisaties en chemie moeten met elkaar in contact gebracht worden op weg naar een bio-economie. Laten we kansen benutten om nu te komen tot een echte oplossing voor de druk van de intensieve veehouderij (IV). Laten we kansen benutten om een regelvrije zone op te zetten om koplopers echte ruimte te geven en laten we kansen benutten om dit tot nu toe ongebruikelijke netwerk op te zetten en hiertoe hebben wij een motie ingediend voorzitter.

In de veranderende wereld is het jammer te moeten lezen dat, als het gaat om kennis te delen rondom onderwerpen van de Sociale Agenda, de provincie een grotere doelgroep wil bereiken dan via de eigen kanalen en dit doet om L1 in te schakelen en de gouverneur is drukdoende met Snapchat, Instagram en verbindt op deze manier de jeugd, de toekomst van Limburg, met het beleid van de Provincie. Waarom worden dan alleen de oude media ingezet om de grootst mogelijk doelgroep te bereiken, terwijl de jongere doelgroepen zich juist op de nieuwe media bevinden? Dat is een vraag aan de verantwoordelijk gedeputeerde.

Voorzitter, natuur. Het is teleurstellend dat dierenwelzijn geen speerpunt van beleid is en GroenLinks vraagt zich af waarom niet. Er wonen toch niet alleen mensen in de provincie? Zorgelijk vinden wij het ook dat er miljoenen euro's minder in de natuur gestopt worden het komende jaar en in de brief over de meicirculaire gaf het college al aan dat er in plaats van € 37 miljoen nu nog € 30 miljoen naar natuur gaat en dat is 18% minder. De cijfers zijn in de begroting weliswaar bijgesteld, maar nog altijd is er een duidelijke terugloop naar investeringen in natuur. We hebben in Limburg de oude Ecologische Hoofdstructuur inmiddels losgelaten en we hebben andere benamingen, goudgroen, zilvergroen en bronsgroen, geïntroduceerd. GroenLinks concludeert na de beantwoording van onze vragen dat er nu sprake is van grijsgroene gebieden. Er is namelijk 20.000 hectare natuur uit de lucht komen vallen en moet in beeld gebracht worden door bureau Alterra. Over enkele maanden, was het antwoord van het college, zullen deze in beeld gebracht worden. GroenLinks vraagt zich af wat dat voor het toch al gekorte beschikbare budget zal gaan betekenen. Om een vinger aan de pols te houden, hebben wij hiertoe een motie voorbereid voorzitter en wij willen daar graag een toelichting van de gedeputeerde op.

Dan energietransitie. Voorzitter, was GroenLinks voorheen in gemeenten, in de Staten en in het Rijk nog een roepende in de woestijn over duurzaamheid en energietransitie.... Jarenlang kwam de echo terug: dat is te duur, linkse hobby, of droom maar lekker verder, maar nu is duurzaamheid bij elke politieke partij geland en doorgedrongen. Halleluja, maar duurzaamheid betekent nog niet dat we de energietransitie echt op gang hebben gebracht. Gemeenten willen energieneutraal zijn in 2030, het Rijk wil een tandje bijzetten in zijn regeerakkoord ten opzichte van de energieopgave van Parijs. Het Rijk trekt wel een hele grote broek aan, terwijl Nederland echt achteraan de rij loopt. Voorzitter, 'Het

groenste kabinet', roepen ze in Den Haag. Dat is niet zo moeilijk want voorheen hadden we alleen een grijs, een rood of een paars kabinet en het is nog altijd veel te weinig. Ook hier in de Provincie lijkt de ambitie groot. Op papier is er al heel veel over geschreven, maar concrete stappen worden er nog nauwelijks genomen. Behalve wat pilots en proefballonnen, is er nog geen windmolen bij gekomen. Bij Greenport Venlo is nog niet elk bedrijf voorzien van zonnepanelen op het dak en het kan ook aan de gevel als de dakconstructie dat niet kan dragen en er zijn nog heel veel woningen te isoleren en aan te passen voorzitter. Kortom, op dit vlak is het echt veel te mager.

Op het gebied van klimaatadaptatie moeten ook flink wat slagen gemaakt worden. We hebben het al gehad over de stedelijke natuur. De circulaire economie is bij sommige jonge mensen al wat meer doorgedrongen. Zij hechten minder aan bezit en meer aan delen, maar ook hierin kan veel meer bewustwording komen. Waar blijft nou de energietransitie in Limburg?

Uiteraard is GroenLinks blij met een stukje verduurzaming van de Provinciale gebouwen, maar dit is natuurlijk maar een klein begin. Het is onvoorstelbaar dat het Gouvernement hier op dit moment nog steeds label G heeft. GroenLinks zal dan ook snel met een initiatiefvoorstel met ideeën komen om de energietransitie in deze Provincie echt tot uitvoering te laten komen. Uw Staten kunnen dit initiatiefvoorstel begin volgend jaar tegemoet zien in de Commissie Mobiliteit en Duurzaamheid. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank mevrouw Brugman. Het woord is aan de heer Schaminée van de SP. Aansluitend de heer Van der Linden van 50PLUS.

De heer Schaminée (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Ik vind het zo jammer dat mevrouw Brugman net op het einde zo cynisch was over wat er in Limburg allemaal bereikt wordt toch wel op het gebied van duurzaamheid ook, maar ik ga daar in mijn betoog uitgebreid op in. Kijk, het loopt meteen wat uit voorzitter.

De voorzitter: En wilt u meteen goed in de microfoon spreken?

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik zal goed in de microfoon spreken. Ik ben niet cynisch, ik kom met een initiatiefvoorstel. Dat is eigenlijk de conclusie van mijn betoog geweest en als de heer Schaminée dat vertaalt als cynisme, vind ik dat jammer. We willen alleen maar zorgen dat het voor iedereen beter op het gebied van energie gaat voorzitter. Dat is hij toch met mij eens? Dat is de vraag.

De heer Schaminée (SP): Dat delen wij helemaal voorzitter en wij zien het voorstel graag tegemoet.

Voorzitter, ik begin met mijn betoog. Vandaag bespreken wij de 3e begroting van dit college en hierin worden de accenten gezet voor alweer het laatste politieke jaar van deze periode en dat zijn geen grote nieuwe langjarige plannen meer, met enkele uitzonderingen overigens, maar vooral bijsturen in het beleid dat 2,5 jaar geleden door deze coalitie is ingezet.

Voordat ik inga op enkele accenten die de SP graag nog wil zetten bij deze begroting, ga ik toch in op een aantal resultaten dat tot nu toe is bereikt. Ik begin bij de Limburg Aanpak van de werkgelegenheid want de Limburgse aanpak die door deze coalitie is ingezet om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer aan het werk te helpen, heeft succes en dat is niet alleen van belang voor de mensen zelf, maar ook voor de Limburgse bedrijven want we hebben allemaal kunnen zien dat die steeds lastiger aan geschikt personeel kunnen komen en misschien zelfs de provincie verlaten of niet

eens in willen komen. Vorige week konden we lezen dat ruim 3000 mensen met de Limburgse aanpak aan een baan zijn geholpen bij VDL Nedcar onder andere en Beej Benders. De SP is trots op dit resultaat en op de inspanningen van dit college die daartoe geleid hebben. De kern van deze coalitie is het verbinden van sociale structuurversterking aan de economische structuurversterking en hier ligt wat ons betreft hét bewijs, 1 van de grootste bewijzen in ieder geval, dat die verbinding tot stevige resultaten heeft geleid, namelijk duizenden banen erbij voor Limburg en juist voor die groep mensen die voorheen zo lastig aan werk kon komen. Deze week verscheen het nieuwe Aanvalsplan Arbeidsmarkt. Daar is door collega's al wat over gezegd, dat gaan we ongetwijfeld in de Commissie nog wel met elkaar bespreken beste mensen. Daarin wordt verder doorgepakt op de ingeslagen weg, maar er is ook aandacht voor de lange termijn en dat is hard nodig want de groei van de afgelopen jaren kan alleen worden doorgezet als we blijven inspelen op nieuwe ontwikkelingen en alle bedrijven, gemeenten en andere partners zullen mee moeten doen. Daarmee kunnen we ervoor zorgen dat mensen die nu nog steeds langdurig thuis zitten, zonder werk en die weinig kansen hebben, mee kunnen profiteren van de economische groei met een baan en een fatsoenlijk inkomen.

De voorzitter: Ja, diep in de microfoon spreken.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Hoe belangrijk is het voor de SP dat inderdaad die gemeenten en andere stakeholders betrokken zijn bij dat Aanvalsplan Arbeidsmarkt en in hoeverre vindt de SP de participatie van de arbeidsmarktregio's voor de creatie van het Aanvalsplan Arbeidsmarkt van belang?

De heer Schaminée (SP): Ja voorzitter, dat is evident. Het is van essentieel belang dat alle partners, en dan heb je het niet alleen over de arbeidsmarktregio's, natuurlijk moet de gemeente zelf individueel maar ook UWV bijvoorbeeld, andere partners, daarin meedoen en we zullen dadelijk van de gedeputeerde horen, die vraag is gesteld, hoe dat loopt, maar wat ons betreft is dat de afgelopen jaren in ieder geval in goede samenwerking tot stand gekomen. Anders hadden we deze resultaten natuurlijk ook nooit kunnen boeken.

Voorzitter, ik ga naar een ander succes, resultaat, gezondheid, wat de SP betreft ook een van de speerpunten van deze coalitie. Gisteren werd de Week van de Positieve Gezondheid afgetrapt. Limburg loopt voorop in deze nieuwe benadering. De essentie is dat we niet uitgaan van wat mensen niet kunnen, maar van wat ze wel kunnen en hoe mensen zelf versterkt kunnen worden om vooral gezond te blijven. Dat gaat veel verder dan lichamelijke gezondheid. Ook de kwaliteit van leven, mentaal welbevinden, een fijne werkplek en een prettige leefomgeving spelen daarin een belangrijke rol. De nieuwe aanpak vanuit Positieve Gezondheid krijgt steeds meer steun en Limburg heeft hierin echt een voorbeeldrol. Dat doet de Provincie zeker niet alleen, maar met partners als gemeenten, de GGD zelfs, het onderwijs en zorgverzekeraars.

Dan armoedebestrijding voorzitter, ook al zo'n typisch SP-punt. Onlangs verscheen een brief van het college over de aanpak van kinderarmoede. Het restant van het budget Transformatie Jeugdzorg zal worden ingezet om armoede onder kinderen aan te pakken, samen met de partners in de provincie. Toen de SP in de oppositie zat, hebben we vaak geprobeerd om armoedebestrijding op de Provinciale Agenda te krijgen. Collega's die al wat langer meelopen, zullen zich nog wel herinneren dat wij bij nagenoeg elke begrotingsbehandeling daartoe wel een motie indienden. Helaas bleken de collega's van toen daar nooit toe bereid, maar we zien dat nu wel gebeuren. Dus we zijn dan ook trots dat er nu € 1 miljoen beschikbaar is voor de aanpak van kinderarmoede.

Dan gezonde kinderen voorzitter. Behalve de aanpak van armoede bij kinderen, heeft dit college ook stevig ingezet op het gezonder maken van onze jeugd. Dat doen we door bijvoorbeeld in te zetten op gezond eten, zoals bij de Gezonde Basisschool, en door het stimuleren van bewegen en sporten, onder andere met het programma Jongeren Op Gezond Gewicht. Gezonde kinderen zullen ook in de toekomst gezondere keuzes maken en daardoor minder ziek zijn en gemakkelijker een baan vinden en vervolgens zullen zij hun eigen kinderen ook weer gezonder opvoeden en daarmee maken we Limburg dus duurzaam gezonder op de hele lange termijn.

Asbest en energie dan voorzitter, dat was 1 van de grote speerpunten van de SP ook in deze coalitie. De rekening van de sanering mag wat ons betreft niet eenzijdig bij de particulieren en bedrijven worden gelegd. Daarom hebben we de energietransitie daaraan gekoppeld, zodat de sanering van het asbest betaald kan worden met energiebesparing en het opwekken van duurzame energie. Ondertussen heeft onze 'asbestgedeputeerde', zoals ik hem maar even noem, niet stilgezeten. De lobby naar het Rijk en andere partners is stevig en leidt tot resultaten. Ook andere Provincies hebben inmiddels interesse getoond in de Limburgse aanpak en willen hier graag bij aansluiten. In Den Haag groeit ook het besef dat er meer middelen vanuit het Rijk nodig zijn voor de sanering. Gisteren nog, hebben wij te horen gekregen, kreeg de gedeputeerde de mededeling dat voor de aanpak en versnelling zoals die in Limburg dit jaar nog eens € 26,5 miljoen extra aan subsidie wordt verstrekt en ook de Europese Investeringsbank (EIB) is onder de indruk van onze aanpak en heeft € 30 miljoen beschikbaar gesteld voor de succesformule van het LEF en juist vanwege die koppeling asbest-energie. Vorige week is in Horst aan de Maas het Asbestcentrum Limburg geopend in samenwerking met saneerders en partners. Daar worden opleidingen aangeboden, zodat het asbest op een verantwoorde en veilige manier kan worden gesaneerd want dat is wel belangrijk en dat leidt ook nog eens tot nieuwe banen voor Limburg. Het begin is gemaakt voorzitter, maar we zijn er natuurlijk nog lang niet. Dus we willen de gedeputeerde vragen om de komende tijd nog verder te versnellen. Begin volgend jaar zijn gemeenteraadsverkiezingen. De nieuwe gemeentebesturen moeten ook overtuigd worden dat het in hun belang is dat ze meer aanhaken bij deze Limburgse aanpak. Daarom graag een reactie van de gedeputeerde hoe hij dat wil gaan bereiken.

De voorzitter: We stoppen heel even. Ja, als u er maar dicht in zit, dan gaat het goed.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik hoor natuurlijk asbest en energie. U weet dat wij dat geen goed huwelijk vinden, dat is duidelijk, maar ik hoor ook dat er nu opleidingen zijn voor het verwijderen van asbest. Kan de heer Schaminée zeggen of er ook opleidingen zijn als het gaat om de energietransitie, of daar ook al op ingezet is?

De heer Schaminée (SP): Nou weet ik niet in welke vorm mevrouw Brugman opleidingen voor energietransitie bedoelt. Dat is natuurlijk heel breed.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Nou, bijvoorbeeld mensen die opgeleid worden om zonnepanelen te plaatsen, te produceren, dergelijke dingen.

De heer Schaminée (SP): Ik zou eerlijk gezegd niet weten of daarvoor wel of niet een extra opleiding is ingericht. Laat ik die vraag meteen doorgeleiden naar de gedeputeerde.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Dan horen we dat graag van de gedeputeerde.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, ik wil wel even op 1 ander puntje ingaan want mevrouw Brugman zegt: geen goed huwelijk. Nu heb ik begrepen, mevrouw Brugman zit ook in de

gemeenteraad in Venray, dat ze zelf in de gemeenteraad van Venray de gemeente heeft opgeroepen om vooral aan te sluiten bij de Limburgse aanpak en de koppeling asbest en energie over te nemen.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, ik ga hier geen gemeenteraadsvergadering houden, dat is duidelijk, maar de medewerker van de SP heeft dat verkeerd begrepen. In de beschouwingen van onze gemeenteraad stond wat mij betreft dat, als we dan de pilot willen draaien, dat er niet alleen op asbest ingezet moet worden, maar ook op die energie want daar gaat het ons om voorzitter.

De voorzitter: Dank u.

De heer Schaminée (SP): Asbest en energie dus.

Voorzitter, ik ga naar de luchtkwaliteit. De SP heeft deze periode ook stevig ingezet op het verbeteren van de Limburgse luchtkwaliteit. Het is van groot belang dat de gevaren van fijnstof voor de volksgezondheid door verkeer, de industrie en de veehouderij worden teruggedrongen. Ook de stankoverlast van met name de agrarische sector moet worden teruggedrongen om het platteland leefbaar te houden. Het is overduidelijk dat er iets moet gebeuren want op sommige plekken is het gewoon bar slecht gesteld met de Limburgse lucht, je zult er maar wonen, maar om tot een effectieve aanpak te komen, is eerst meer onderzoek nodig en dat kost helaas tijd. Een aantal onderzoeken loopt momenteel en de SP is blij dat het college ervoor heeft gekozen om de koppeling te maken tussen landbouw en milieu in de vorm van verduurzaming van de landbouw want alleen een integrale aanpak kan leiden tot daadwerkelijke verbetering.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin, ook diep in de microfoon als het kan.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): U begon over luchtkwaliteit. Dat triggert mij natuurlijk want we overschrijden die norm al 6,5 jaar. Er ligt een keiharde uitspraak van de rechter en wij vragen om die actief te respecteren en het gaat ook om de bijna-overschrijdingen die er zijn. Ik merk dat de SP dat belangrijk vindt en ik hoop dan ook dat u mijn motie daarover van harte gaat steunen want bent u het met me eens dat de gezondheid van de Limburgers vooropstaat hierin?

De heer Schaminée (SP): Ja voorzitter, ik kan herhalen wat ik zojuist heb gezegd, maar: ja, dat vinden wij heel belangrijk en daarom hebben we er deze periode ook stevig op ingezet, maar aan de andere kant, ik bedoel, ik zie u al kijken en weer de vervolgvraag stellen, ik noemde dat net niet voor niks, je moet wel goed onderzoeken waar het vandaan komt om die fijnstof vervolgens ook goed te kunnen aanpakken. Je kunt wel zeggen: sluit alles maar, doe maar niks meer, leg geen wegen meer aan en open geen bedrijven meer want dan weten we zeker dat er geen fijnstof bij komt, maar zo willen wij toch geen zaken doen in Limburg.

De voorzitter: Dank u.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, 70% van de intensieve veehouderijen die de Europese normen, dat zijn geen gezondheidkundige normen, we hanteren niet eens de World Health Organization (WHO)-normen, het zijn Europese normen, 70% van de intensieve veehouderijen die die normen overschrijden ligt in Nederweert en dat gebeurt al jaren en daarnaast zijn er bijna-overschrijdingen. Hoeveel onderzoek moeten wij nog doen voordat wij dat gerechtelijke vonnis gaan respecteren? Dat was een vraag.

De heer Schaminée (SP): Nou ja, het is natuurlijk niet voor niks dat 1 van de onderzoekspunten midden tussen de veehouderijbedrijven in Nederweert is geplaatst en natuurlijk, ik ben het met u eens, we erkennen allemaal dat het 1 van de piekgebieden is op het gebied van fijnstof, maar je zult eerst goed onderzoek moeten doen, dan zul je de bedrijven mee moeten krijgen om ook te veranderen en dan verwachten wij ook dat er uiteindelijk snel slagen gemaakt worden, het liefst volgend jaar al als de uitkomsten van die onderzoeken komen. Dat er iets moet gebeuren, zijn we met elkaar eens, maar je moet het wel op een goede manier aanpakken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Laatste keer.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): U zegt: we moeten die bedrijven mee krijgen. Bent u het met mij eens dat bedrijven die de normen, die de wet, aan hun laars lappen, bent u het met mij eens dat we die niet moeten meekrijgen, maar dat we gewoon moeten zeggen: en nu is het genoeg omwille van de gezondheid van de mensen. Slechte luchtkwaliteit kost ons maanden van ons leven en longpatiënten hebben meer medicatie nodig, die hebben echt een slechtere kwaliteit van leven door die luchtkwaliteit. Dan hoeven we die ondernemers toch niet meer mee te krijgen, die zijn toch al aantoonbaar in de fout gegaan?

De heer Schaminée (SP): Over dat laatste kan ik niet oordelen, ik ken natuurlijk niet alle bedrijven en al helemaal niet waar ze juridisch allemaal wel of niet over de schreef zijn gegaan. Het eerste deel van uw vraag. Natuurlijk zijn we het ermee eens, ondernemers die de regels aan hun laars lappen, daar moet je vanaf, maar ik ben ervan overtuigd dat er ook heel veel ondernemers zijn die wel goed verder willen en die wel het beste voor hebben met hun omgeving en die zul je mee moeten krijgen want als je zegt 'stop maar met alles', dan vertrekt elk bedrijf, ook uit Nederweert, dan ben je een hoop banen kwijt, dan ben je in de regio ook een hoop verdienmodellen kwijt. Daar staan wij in ieder geval niet voor. We hebben liever dat we die bedrijven op een goede manier meekrijgen, zodat je ze ook duurzaam kunt laten produceren, beter voor de omgeving, beter voor de gezondheid. Daar hebben we veel meer aan, in Nederweert en in Limburg, dan ze maar allemaal de provincie uit te jagen.

De voorzitter: Laatste keer.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, in die IV verloopt alles redelijk geautomatiseerd. Zo weten we ook, bijvoorbeeld met die stalbranden, dat dat gewoon allemaal geautomatiseerd verloopt, dus zoveel werkgelegenheid gaat dat niet schelen. Vindt u het verantwoord om dan die uitspraak van de rechter niet te respecteren want als we nu geen actie ondernemen, gaan die bijna-overschrijdingen in combinatie met nieuwe acties wel voor meer overschrijdingen zorgen en dan zijn we gewoon in overtreding. Bent u het met me eens dat dat onwenselijk is?

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, nou komt mevrouw Plusquin aan bij haar eigen motie, die ze straks gaat indienen en daar zit ook een deel techniek achter; hoe zit dat juridisch precies? Dus we horen graag eerst van het college hoe dat precies in elkaar zit en we zullen natuurlijk in 2e termijn daar een goede reactie op geven. Dus komt u dan vooral terug.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Schaminée kan door.

De heer Schaminée (SP): Ja, ik was bij de landbouw voorzitter. Als het goed is behandelen wij over 2 weken de Accentennotitie Landbouw 2017-2019. Dat komt helaas te laat voor deze begroting. De SP

vindt het van groot belang dat er wel financiële ruimte is om daadwerkelijk nog extra accenten te kunnen zetten voor de Limburgse agrarische sector in de komende jaren. Het mag niet zo zijn dat we dan weer moeten wachten tot de Voorjaarsnota, dat het antwoord komt: leuke ideeën, maar we hebben geen geld, komt u bij de Voorjaarsnota maar terug. Dus daarom vragen wij het college om daar bij de beantwoording op in te gaan.

Dan klimaat en energie voorzitter. Mede dankzij de SP heeft dit college ook een stevige ambitie om de klimaatdoelstellingen te behalen. Dat doet de Provincie onder andere door duurzaamheidsleningen. Het LEF is in deze periode uitgegroeid tot een enorm succes en ook de regeling Duurzaam Thuis loopt als een trein. Duizenden Limburgers hebben inmiddels hun daken vol gelegd met zonnepanelen dankzij deze Provinciale aanpak. De grootste slagen zijn echter te maken bij de grote bedrijven die veel energie verbruiken. Daarom heeft de SP vorig jaar de motie 'Energie-intensieve industrie' ingediend om te komen tot een Limburgs energieakkoord met de grote bedrijven. Het doel was om samen met die bedrijven plannen te maken voor energiebesparing en opwekking van duurzame energie en circulaire economie. Deze week konden we lezen wat de huidige stand van zaken is. De grote bedrijven zijn enthousiast en ze zijn blij met de Provinciale rol hierin en begin 2018 wordt naar verwachting dat Limburgs Energieakkoord met de bedrijven ondertekend door bedrijven en Provincie en ook het Rijk ziet in dat er kansen liggen als de Provincie een verbindende rol speelt en daarom wil ik ook even ingaan op het nieuwe regeerakkoord. Daarin staat te lezen dat Provincies via het Provinciefonds middelen gaan krijgen voor klimaat en energie en de SP wil dan ook dat deze middelen niet in de grote pot belanden, die pot die al groot genoeg is zoals de heer Housmans terecht zegt, maar geoormerkt worden voor verduurzaming. Dat klinkt heel logisch, maar is zeker niet vanzelfsprekend en daarom willen wij graag een toezegging van het college dat dit geld ook daadwerkelijk wordt ingezet voor de klimaat- en energieopgave.

Ook op het gebied van waterveiligheid, wateroverlast en droogtebestrijding maakt het college slagen door samen met het Waterschap en gemeenten maatregelen te treffen die goed zijn voor de landbouw en natuur, maar ook voor het stedelijk gebied door dijkverbetering en subsidies voor ontkoppeling van regenwater op het riool.

De voorzitter: Ja, u kunt even wachten. Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik hoor de heer Schaminée zeggen dat er flink gelobbyd moet worden omdat in het regeerakkoord staat dat er gelden moeten komen richting de Provincie voor klimaat en energie. Is de heer Schaminée het dan met me eens dat het absoluut alleen voor klimaat en energie gaat worden en niet voor asbest?

De heer Schaminée (SP): Dat is een interessante vraag voorzitter.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Op een vraag verwacht je een antwoord, nietwaar voorzitter?

De voorzitter: Komt.

De heer Schaminée (SP): Precies. Al uitsprekend kwam ik tot de beantwoording. U stelde: die middelen moeten er komen. Die middelen staan, tenminste in het regeerakkoord, dat die er komen, en dat is in ieder geval heel belangrijk. Ik vraag inderdaad: die middelen moeten voor verduurzaming ingezet worden, voor de klimaatopgave. U zegt: niet voor asbest. Ik ben vooral bang dat het dan naar allerlei andere helemaal niet duurzame ideeën gaat, maar als u zegt: het moet vooral voor verduurzaming. Ja, dat ben ik met u eens.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Nee, dat vroeg ik niet voorzitter, ik had het woord 'verduurzaming' niet in mijn mond, ik had het woord 'energie' in mijn mond. Dus niet over verduurzaming want verduurzaming kan ook het verwijderen van asbest zijn, niet waar voorzitter? Ik laat me daar niet door triggeren, ik vraag: klimaat en energie, daar moet het geld naartoe.

De voorzitter: Zo staat het ook in het regeerakkoord.

De heer Schaminée (SP): Volgens mij sprak ik het ook letterlijk zo uit. Ik had graag een toezegging van het college dat dit geld inderdaad wordt ingezet voor de klimaat- en energieopgave. Zo heb ik het net letterlijk aan het college gevraagd, dus dat zijn we dan met elkaar eens.

De voorzitter: Volgens mij bent u het met elkaar eens.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, het eerste deel van mijn betoog ga ik afronden. De SP heeft de afgelopen jaren stevig ingezet en ik heb laten zien dat de SP inmiddels behoorlijk wat resultaten heeft geboekt in dit college en we hebben nog 1,5 jaar te gaan. Meer banen, betere gezondheid, aanpak armoede, asbestsanering, verbetering van de luchtkwaliteit, en verduurzaming voor zowel particulieren als bedrijven en dan heb ik het nog niet gehad over wat de fractie de afgelopen jaren allemaal heeft bereikt, maar goed, daar hebben we te weinig tijd voor voorzitter. Het moge duidelijk zijn, De SP is natuurlijk trots op deze resultaten.

De voorzitter: Eerst wil de heer Kuntzelaers nog een vraag stellen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Met een gloedvol betoog om de resultaten van het college te bejubelen, dat is altijd prachtig natuurlijk, maar ik hoorde het woord 'asbestsanering' als succes worden benoemd, terwijl in de antwoorden die bij de begroting zijn gekomen, gesteld werd dat er nog geen cijfers bekend zijn over de asbestsanering en dat de conclusie is dat we in de pas lopen met de rest van Nederland. Dus dat daar eigenlijk helemaal niet zo per se een conclusie aan verbonden kan worden dat wij voorlopen door onze aanpak. Dus laten we die successen die u viert met u vieren, maar asbestsanering nog even parkeren tot daar daadwerkelijk cijfers bij zijn. Bent u dat met mij eens?

De heer Schaminée (SP): Nee, dat ben ik niet met u eens. Daar zitten 2 kanten aan. Aan de ene kant 'hoeveel asbest saneer je daadwerkelijk'. Ik heb begrepen dat we daar over ongeveer 2 weken een rapportage over krijgen, laten we dan met elkaar de discussie voeren: is dat genoeg of niet? Ten 2e heb ik zojuist benoemd dat natuurlijk ook het Rijk mee moet, dat andere partners mee moeten, en daar hebben we toch al een heleboel op bereikt, er is heel wat financiering naar Limburg gekomen voor die opgave. Dus ja, ik denk dat er al heel veel bereikt is en we zien over 2 weken hoeveel vierkante meters, want daar bent u natuurlijk benieuwd naar...

De heer Kuntzelaers (PvdA): U vraagt aan mij om mee te vieren dat we successen hebben. U zegt: de resultaten over 2 weken, daar moeten we dan op wachten om dan te concluderen of we wat te vieren hebben. Zullen we eerst wachten tot we cijfers hebben, voordat we uitspreken dat we iets te vieren hebben?

De heer Schaminée (SP): Ja voorzitter, ik zei zojuist ook niet: we zijn heel blij met de vierkante meters die bereikt zijn. Dat gaan we over 2 weken zien, maar wij zijn wel hartstikke blij met de inzet

die de 'asbestgedeputeerde' heeft gepleegd om het Rijk, de EIB en andere partners mee te krijgen. Ja, daar zijn we heel blij om en ik vraag u niet om dat mee te vieren, maar wij vieren dat wel voorzitter.

De voorzitter: U kunt verder.

De heer Schaminée (SP): Dan het tweede deel van mijn betoog voorzitter, waarin ik zal ingaan op enkele vragen en suggesties die de SP heeft over de begroting van 2018.

De voorzitter: Toch nog even een interruptie van de heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Ja voorzitter. Eigenlijk een heel eenvoudige vraag, het 1e deel van uw betoog horende. Bent u bereid dit alvast aan de behandeling van de jaarrekening van volgend jaar te hangen? Dan hoeven we dat niet te dubbelen. Zijn we dan sneller klaar, kunnen we dan inderdaad wel terugkijken.

De heer Schaminée (SP): Interessante vraag van de heer Housmans. Ja, ik zei net: we hebben nog 1,5 jaar te gaan, dus ik hoop dat we over 1,5 jaar... Ja goed, de Voorjaarsnota is natuurlijk al over een halfjaar, maar dat er ondertussen nog veel harder gewerkt wordt, dat we niet... Trouwens over een halfjaar moeten we ook niet klaar zijn, we moeten gewoon hartstikke hard doorgaan.

De voorzitter: De heer Housmans nog en dan gaan we verder.

De heer Housmans (PVV): Dat snap ik. Ik begrijp de heer Schaminée, maar hij maakt uitdrukkelijk de keuze om in zijn 1e betoog een terugblik te houden. Dat doen we normaal gesproken bij de jaarrekening, dus als we dat mee kunnen nemen, scheelt dat daar een hoop tijd en dan zijn we al goed voorbereid op het betoog.

De heer Schaminée (SP): Ieder zijn keus voorzitter, de een gaat naar de Efteling, de ander kijkt terug naar de successen.

Voorzitter, het 2e deel van het betoog, wat vragen en suggesties en aan het einde zal ik onze enige motie van vandaag toelichten. Eerder benoemde ik al de koppeling van beleid tussen landbouw en milieu. Een goed huwelijk, maar de SP ziet nog een andere mogelijke koppeling die dit college kan maken. We lezen in de begroting dat er in 2018 een nieuw actieprogramma zal komen voor het terugdringen van overlast van verkeer door geluid, trilling en luchtvervuiling. Dit vraagt wat de SP betreft ook om een integrale aanpak. Wij stellen dan ook voor dat de drie verantwoordelijk gedeputeerden, dat zijn als ik het goed heb de heren Teunissen, Geurts en Prevoo, daar samen aan gaan werken. Graag een reactie van het college.

Dan voorzitter, op 2 punten in de begroting worden extra middelen benoemd die worden ingezet, maar daarbij is het voor ons onduidelijk waarom dat precies gebeurt en wat er met het geld gedaan gaat worden. De beantwoording van de schriftelijke vragen die we daarover gesteld hebben, heeft ons niet veel verder geholpen. Het gaat om ten 1^e, volgt u mij, programmalijn 1.1.4, € 975.000,00 voor PR en branding van het Brightlandsconcept, dat is op pagina 23, en de 2^e, programmalijn 1.3.2, €1 miljoen vanuit begrotingsoverschot voor Onderwijs als schakel, dat is op pagina 51. U ziet dadelijk mijn tekst ook op papier, dan kunt u meelezen, de 2 gedeputeerden die erover gaan. Op beide punten zou de SP graag een informerend stuk ontvangen van het college, waarin benoemd wordt welke acties voor dat geld gedaan worden, wat dit kost per actie en wat de beoogde resultaten zijn. Graag een toezegging van het college op deze 2 punten.

Dan externe inhuur voorzitter. Vorig jaar hebben we een motie ingediend met de oproep om externe inhuur terug te dringen. Dat is belangrijk want extern personeel dat wordt ingehuurd is een stuk duurder dan reguliere ambtenaren. Zeker als mensen langdurig worden ingehuurd, is het verstandiger om ze gewoon in vaste dienst te nemen. In de begroting wordt hier op een vreemde manier mee omgegaan. Gesteld wordt dat externe inhuur inderdaad duurder is, factor 1,6 wordt genoemd, en dat daarom niet 10% van het personeelsbudget wordt gehanteerd, maar 10% maal die 1,6 en dat is raar voorzitter want we hebben juist in onze motie aangegeven dat we geen in beton gegoten norm bij u wilden neerleggen: hier zult u aan moeten voldoen en anders zwaait er wat. Nee, we hebben gezegd: probeer aan die 10% te voldoende, lukt dit niet, leg dan aan ons uit waarom het niet gelukt is. Dan heb je die factor 1,6 dus eigenlijk helemaal niet nodig en daarom willen we hier graag dadelijk een toelichting op van de gedeputeerde, hoe het nu precies zit met de ontwikkelingen rondom het terugdringen van de externe inhuur.

Een ander punt voorzitter, maar daar kan ik korter over zijn, is de systematiek van risicoreserveringen, maar de VVD heeft hierover een motie klaarliggen, die zal de heer Van den Akker zo meteen toelichten lijkt mij. Daar staat onze naam ook onder, dus dat laat ik aan de heer Van den Akker van de VVD zo meteen.

Dan tot slot voorzitter, kom ik bij onze enige motie van vandaag bij deze begroting. Die gaat over de Limburgbranding. De SP is hier van het begin af aan kritisch op geweest. De heer Edwin Bus, een collega van mij, heeft hierover menig debat gevoerd en die zou die gouden paal van die Limburgbranding liefst eigenhandig omzagen want voorzitter, door als Provincie goed werk te leveren en mooie resultaten te boeken, krijgt de provincie Limburg vanzelf positieve aandacht in binnen- en buitenland. Dat bereik je dus door hard te werken en niet door alleen maar dure reclame te maken. Inmiddels is er een hele organisatie opgetuigd voor de uitvoering van de Limburgbranding, maar de afgelopen jaren is wat ons betreft niet gebleken dat het iets toevoegt om dat door een externe organisatie te laten doen. Daarom dient de SP vandaag een breed gedragen motie in die het college oproept om de Limburgbranding in deze vorm te beëindigen. In plaats daarvan vragen we het college om zelf te werken aan een communicatiestrategie vanuit de Provinciale doelstellingen en speerpunten. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Even een interruptie.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, ik zou in dat kader graag van de heer Schaminée willen weten of hij het met de CDA-fractie eens is dat de fantastische campagne die er in Zuid-Limburg is gevoerd in het kader van 'Zuid-Limburg, je zal er maar wonen' echt bij iedereen in het hoofd is gaan zitten en is blijven zitten en dat dat juist wel een goed voorbeeld was, maar dat uiteindelijk de nek om is gedraaid en uiteindelijk dat we bij andere brandingcoöperaties zijn uitgekomen.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, ik moet mevrouw Werrij teleurstellen. Nee, dat ben ik niet met haar eens. Het klinkt leuk en wij herinneren het ons allemaal, maar wat heeft dat nou opgeleverd? Zijn er nou meer mensen naar Limburg gekomen om hier te wonen, om hier te werken of om hier nuttige dingen als ondernemer te doen? Wat ons betreft blijkt dat in ieder geval niet. Het zal misschien zo zijn, maar we kunnen dat niet hard maken.

De voorzitter: Dan nog mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter. Bij de constatering zegt de heer Schaminée dat er € 1,2 miljoen per jaar wordt besteed aan Limburgbranding. Betekent dit dat we eigenlijk nu moeten concluderen dat hij vindt dat we het overboord hebben gegooid, die € 1,2 miljoen? Hier word ik wel door getriggerd. En nog een vraag voorzitter, de brief van Connect Limburg is pas deze week binnengekomen, zou het niet verstandig zijn om hierover eerst eens in de Commissie FEB met elkaar te spreken, voordat we hier überhaupt deze motie aannemen?

De voorzitter: Ja. De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): De 1e vraag voorzitter, is die € 1,2 miljoen overboord gegooid? Zover wil ik niet gaan. Net als de campagne die mevrouw Werrij zojuist benoemde 'Zuid-Limburg, je zal er maar wonen'. Het zal vast, het is leuk vaak en het zal vast links of rechts wat resultaten opleveren, maar wij kunnen gewoon niet aantonen of aangetoond krijgen wat die resultaten zijn en bij al het andere beleid is het zo: je stelt een doel en je laat zien of je die doelen wel of niet bereikt en hoe je ze bereikt en dat kunnen we bij deze vorm van Limburgbranding gewoon niet aantonen. Dus zover wil ik niet gaan, maar wat ons betreft kun je dat efficiënter doen. Dan de 2^e vraag, eerst in FEB. Ja, ik begon mijn betoog met te zeggen: wij zijn hier al jaren kritisch op en we hebben al jaren geprobeerd om duidelijk te krijgen hoe dat nu zit, wat wordt er nu precies bereikt met die branding? En wat ons betreft heeft het niet zoveel zin om weer eerst naar FEB te gaan, te kijken 'Goh, wat halen we eruit?'. Onze fractie heeft hierover overigens ook vragen gesteld bij de schriftelijke vragenronde en wij zien daar gewoon niet uit of wij hebben er niet het vertrouwen in dat je daar met een discussie in FEB op een goede manier uitkomt, dat je dan in 1 keer wel kunt zien wat er aan resultaten uit komt. Dus daarom nu toch deze motie.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, nog 1 vraag. Is het dan niet veel verstandiger dat, als je dit overboord gooit, je een alternatief moet hebben want dat is dus wat mij betreft de reden dat we het eerst met elkaar in FEB zouden moeten bespreken.

De heer Schaminée (SP): Ja, en daarom ook het 2e punt van het dictum voorzitter. We zeggen niet alleen: stop er maar mee en hou er maar helemaal mee op. Nee, we zeggen: het college moet zelf met een communicatiestrategie werken. Dat zit veel dichterbij ons beleid, veel dichterbij onze Provinciale speerpunten. Dan kan het college het ook veel beter koppelen aan alles wat het doet. Dat heeft meer zin dan het extern te zetten. Dat heb ik in mijn betoog laten zien en zo zit de motie ook in elkaar en natuurlijk wil ik het college daar ook elk jaar, of zelfs elk halfjaar op bevragen. Dan hebben we het in ieder geval dichterbij ons staan en dat is wat ons betreft het alternatief daarvoor. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar de volgende spreker. Dat is de heer Van der Linden van 50PLUS. Aansluitend de heer Van den Akker van de VVD.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter. Ik weet niet of ik het red in 10 minuten, maar ik hou dan maar op en de rest bewaren we voor de 2^e termijn. Doorwerken aan uitvoering, dat is het parool van deze begroting en terecht, er valt nog wat uit te voeren, zeker als we de vele niet uitgevoerde projecten die de Afwijkingennota blootlegt in ogenschouw nemen, maar daarnaast voorzitter zijn er ook nog enkele zaken die de aandacht vragen en die staan niet zo direct opgenomen in de begroting. Daar moet ook aan doorgewerkt worden, zal ik maar zeggen.

Maar eerst voorzitter, wil ik toch even ingaan op het betoog van de heer Schaminée. Hij was heel erg tevreden over de armoedebestrijding, maar ik dacht toch dat het vorig jaar 50PLUS was die

€ 900.000.00 had losgepeuterd bij de gedeputeerde, niet voor de armoedebestrijding, maar voor de ondersteuning van de gemeenten bij de implementatie van de Jeugdzorg en nou is dat natuurlijk prachtig om het aan armoedebestrijding te besteden als het zo uitkomt, maar als we moeten constateren dat de gemeenten een vraag stellen om uit die pot geld te krijgen voor de implementatie van de Jeugdzorg, om die goed te begeleiden, krijgen ze te horen dat er geen geld meer in zit en dat vind ik wel verbazingwekkend voorzitter. Dus daar heb ik graag een antwoord op van de gedeputeerde. Hoe zit dat nu, zit er nog geld in die pot? Ik heb dat al een keer gevraagd, toen zei u, er waren geen gemeenten die er aanvragen op gedaan hebben. Ik weet inmiddels dat dat wel zo is, maar als er dan nu geen geld meer in die pot zit en het ergens anders naartoe is gegaan, dan vereist dat toch een verklaring.

Voorzitter, dan ga ik door. Als eerste gaat het bij 50PLUS over de mensen die er mee voor gezorgd hebben dat er € 1.300 miljard in de pensioenfondsen zit, maar die als pensioengerechtigden al jaren geen indexatie hebben gekregen over hun uitgesteld loon, want dat is pensioen voorzitter en dit college laat ze in de kou staan. Ik heb het er al vaker over gehad, maar wat opvalt in deze begroting is dat er wel geld wordt vrijgemaakt voor allerlei mensen die niet op de arbeidsmarkt actief zijn, om die aan de gang te krijgen, maar mensen die hun hele leven gewerkt hebben, worden vergeten en dat is teleurstellend voorzitter en daarom vragen wij dus ook: laten we nu eens toch aandacht hebben voor die mensen. Zij hebben hun hele leven gewerkt, ze hebben een deel van hun loon afgedragen, dat zit in een pensioenfonds en dat pensioenfonds zit ingeklemd. Zij krijgen geen indexering, ze maken zich zorgen of ze in de toekomst wel al hun zaken kunnen blijven betalen, zeker de mensen met een klein pensioentje, en dat ze in hun levensonderhoud kunnen blijven voorzien.

En voorzitter, als we die mensen in de kou laten staan, dan laten we ook de Limburgse economie in de kou staan want, dat heb ik al eens eerder aangegeven, de indexering van pensioenen van 2% per jaar geeft al een injectie van € 21 miljoen in de Limburgse economie, waarvan € 15 miljoen hier kan blijven en € 7 miljoen direct naar de inkomstenbelasting gaat en daarmee is het ook nog onbegrijpelijk dat die indexering er niet komt.

Maar daar komt nog bij voorzitter dat ook Limburg sneller vergrijsd dan de rest van Nederland. Dus allemaal samen komt het dubbel hard aan dat we hier niet indexeren en dat we dat niet kunnen, daar is ook een reden voor. De Nederlandse Staat heeft zich zo met de bepalingen en de regelingen aangaande indexering ingelaten dat de primaire partners, namelijk werkgevers en werknemers die de pensioenfondsen beheren, niet meer zelf kunnen beslissen of ze de pensioenen gaan verhogen en daarom verwacht 50PLUS dat er voor deze Limburgers ook gewerkt gaat worden door het college, zij hebben ook recht op steun van dit college. Dus college, oefen druk uit waar u maar kan om die pensioenen te indexeren. Dat doet u dan voor de mensen die het aangaat, maar zeker ook voor de economie, de economie die nog een keer extra wordt getroffen door de btw-verhoging die er nu aan zit te komen. En om dat te bereiken voorzitter, hebben wij toch een motie ingediend die rondgedeeld zal worden.

De voorzitter: Ik wil u even stoppen, dan komt eerst de heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja, voorzitter. De heer Van der Linden wil het college aan het werk zetten om iets te doen aan de pensioenen, maar de Provincie heeft hier toch helemaal geen bevoegdheid?

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja, u zegt geen bevoegdheid, maar we voeren lobby voor de politie, we voeren lobby voor alles. Geen bevoegdheid wil nog niet zeggen dat je het niet hoeft te

doen, je kunt je mening kenbaar maken, je kunt je nood daaruit kenbaar maken. Dus je kunt zeggen: dit is wat u feitelijk aangeeft, u krijgt het terug uit de regio wat u veroorzaakt. Dat is het punt.

Voorzitter, ik had het net al over de btw-verhoging. We worden daar denk ik als grensprovincie extra door getroffen. De werkgeversorganisatie roept al om extra miljoenen ter compensatie om de pijn te verzachten en wat 50PLUS zich nu afvraagt is: hoe zit het nu met die Grenseffectentoets? Wij hebben het idee dat daar helemaal niet naar gekeken is. We hebben het er pas geleden hier nog over gehad en volgens mij verschanst de regering achter de Nieuwe Hollandse Waterlinie zich en denkt: we vertellen wel dat we het doen of misschien: we laten de schone schijn op houden dat het gebeurt, maar we doen het gewoon niet. Dus voorzitter, deze ontwikkeling vraagt een krachtige reactie van het regionale bestuur, het Provinciebestuur, en mijn vraag is dan ook: wat is uw aanvalsplan om dat btw-voornemen te stoppen? We hebben inmiddels een motie van de PvdA gekregen om daar voor te lobbyen, die ondersteunen wij dus van harte.

Dan verder aangaande de begroting, de energie. Doorwerken betekent hier volgens 50PLUS daadwerkelijk gaan uitvoeren van de ontwikkelingen die duurzame energieopwekking realiseren. De Interprovinciaal Overleg (IPO)-dag was een inspirerende dag, energie kwam uit de regio en wat mij daar vooral is opgevallen, is de geothermie. In Utrecht was men daar vrij ver mee, daar werd een kansenkaart gepresenteerd, dat ook Limburg op dat vlak vrij kansrijk was. Wat mij bijzonder triggerde in dat verhaal was dat 1 geothermiebron, als het een goeie is, 100 windmolens kan vervangen. Dus rijst de vraag: hoe krijgen we er meer van? Gelet op de beleidsnota van 2016, waar aan mijn vragen werd gerefereerd, en de ontwikkelingen tot op heden, komt bij ons de vraag op: belemmert de nota niet eerder de uitvoering van de duurzame energieopwekking dan dat ze eraan meewerkt? En zeker ook op het gebied van geothermie. Dus daar graag een uitleg over voorzitter.

Daarnaast is Limburg waterrijk. Hydropower is ook een punt dat kan bijdragen aan duurzame energie. Nou weet 50PLUS ook dat door turbines de visstand geschaad wordt, maar aan de andere kant zijn er doorlopend ontwikkelingen op dit vlak, dus het een en ander staat niet stil. Daarom de vraag of de Provincie, eventueel in samenwerking met het Waterschap, kan bijhouden wat die ontwikkelingen zijn en of de techniek van de turbines nu zo geëvolueerd is dat ze ingezet kunnen worden. Ook bijvoorbeeld op de Maas waar het misschien voorheen door een te beperkt verval niet mogelijk was, zou het nu misschien wel mogelijk kunnen zijn. Dus mijn vraag aan het college is: gaat u eens samen met het Waterschap bekijken of Hydropower..., hoe de stand van zaken op dit moment is en eventueel wat een toekomstige ontwikkeling kan zijn.

Dan de opslag van duurzaam gewonnen energie. Waterstof kan daar een punt voor zijn en ik heb het bij de Voorjaarsnota ingebracht en gedeputeerde Beurskens heeft gezegd dat hij aan de CEO van de chemiecampus, de heer Kip, zou vragen: hoe kunt u daarmee aan de slag? Zijn er intussen experimenten waar aan de opslag van duurzame energie gewerkt wordt? Want hoe het ook zij, daar willen we duidelijkheid over hebben en wij willen ook kijken: hoe gaat dat nu gebeuren? In de beantwoording van onze vraag over de opslag kwam naar voren dat in samenwerking met Enexis een uitrol van die energieopslag..., om die te faciliteren, maar mijn vraag is: hoe komt die uitrol er dan en wanneer komt die uitrol er? En dus graag duidelijkheid daarover.

Dan voorzitter, de duurzaamheid. Als we Memorie van Toelichting mogen geloven, dan wordt hier niet aan gewerkt. Het staat immers nergens vermeld, maar gelet op wat er allemaal gezegd wordt, doen we er heel veel aan en de Akkoorden van Parijs zorgen ervoor dat we heel veel moeten gaan doen op het gebied van duurzaamheid. Daar liggen een heleboel uitdagingen waar we aan moeten werken. We zien ook dat we moeten gaan omdenken. Glyfosaat mag over 5 jaar niet meer worden gebruikt.

Wat gaan we dan wel gebruiken, hoe gaan we daarmee om, past dat in de duurzaamheid, enzovoort. En ik weet voorzitter, er zijn 16 definities te vinden, als je eventjes googelt wat men onder duurzaamheid verstaat, maar hoe dan ook, het komt erop neer dat wij de toekomstige generaties niet belasten met wat wij nu gebruiken aan grondstoffen en dergelijke en dat betekent dus dat we daar heel zorgvuldig mee aan de slag moeten.

En hoe dan voorzitter? 2 elementen spelen daar voor 50PLUS een rol op dit gebied, waar we heel snel mee aan de gang kunnen. We hebben gelezen dat de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) grote problemen heeft met het beslag dat op de landbouwgrond werd gelegd. Aan de andere kant hebben wij gouden natuur, zilvergroene natuur en bronzen natuur. De zilvergroene natuur is bedoeld om daar waar uitgebreid moet worden, een soort verplichte natuurdoelstelling, om die te gebruiken. Nu is het aantal hectares dat we nodig hebben om nog aan die verplichte natuurdoelstelling te komen niet zo groot, wat betekent dat er in de zilvergroene natuur grond overblijft en nu vind ik dat er eens een discussie gevoerd moet worden over: wat zien wij nou als duurzaam, kunnen wij die duurzame ontwikkelingen inbrengen in de zilvergroene natuur en laten we die gebieden dan als duurzaamheidsgebieden gaan benoemen want dan kunnen we daar eens goed kijken: hoe krijgen we dat allemaal voor elkaar en ook daarvoor dienen wij een motie in voorzitter. De Mobiliteit...

De voorzitter: Er komt nog 1 interruptie. De tijd staat stil.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. De heer Van der Linden geeft zelf aan dat duurzaamheid 16 definities kent en de motie die hij nu aankondigt kun je op 16 manieren lezen. Ik dacht eerst: dat is een goed idee, maar ik heb me daarin teruggetrokken voorzitter want is het niet zo, want hij heeft het ook uitgebreid gehad over geothermiek, energieopslag, dat hij alle kanten op wil met de zilvergroene natuur?

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Voorzitter, ik vind dat we moeten gaan debatteren over die zilvergroene natuur want je kunt niet zeggen: we willen duurzaamheid bereiken en er verder niks voor doen. Het gaat er nou net om dat we die zilvergroene natuur, eens goed gaan bekijken: wat kan er wel, wat kan er niet, en omdat we in het kader van de Omgevingswet het POL moeten aanpassen, vind ik dat we daar een stevig debat over moeten voeren, geholpen door het college als het even kan, om ervoor te zorgen dat, als we dat gaan doen die POL-aanpassing, we het dan ook met elkaar eens zijn over dat onderdeel want als we het nu niet doen en het straks nog een keer op de proppen komt, dan zijn we weer te laat bij het aanpassen van het POL. Dus het gaat mij er niet zozeer om 'het moet per se zus' of 'het moet per se zo', maar waar het mij om gaat, is dat we het debat gaan voeren en op het moment dat we het POL gaan aanpassen, we dan ook kunnen zeggen: dat is het besluit dat genomen is over die zilvergroene natuur en zo kan het in het POL en inderdaad mevrouw Brugman, ja, de 1 zal zich bij die 16 definities wat meer door de linkerkant aangesproken voelen, de ander door de rechterkant, maar daar is het debat dan ook voor, om dat goed, helder en duidelijk te krijgen en als het even kan een besluit uit te laten rollen.

De voorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, waarom heeft u gekozen voor zilvergroene natuur? Ik bedoel, we kunnen ook een discussie gaan voeren over de bronsgroene natuur als het gaat om bijvoorbeeld het plaatsen van de zonnepanelen of überhaupt geen natuur, gewoon landbouwgrond of andere gronden of MAA of weet ik veel. Dus, waarom kiest u voor zilvergroene natuur?

De heer Van der Linden (50PLUS): Omdat je het volgens mij niet kunt waarmaken de energietransitie door te voeren zonder dat er beslag wordt gelegd op grond en dat is dus ook het punt dat, en daar erken ik het standpunt van de LLTB in, wij moeten die prijs daarvoor in ieder geval niet opdrijven want dan wordt de prijs van het voedsel hoger. En verder, mijnheer Kuntzelaers komt daar nog mee en die heeft het keurig in zijn motie over kunstvlees verwoord, we moeten in de toekomst 7,3 miljard mensen eten geven. Dus ook landbouwgrond is volgens 50PLUS niet alleen maar een oppervlakte die je voor alles kunt gebruiken, je zult ook moeten zorgen dat je voedselproductie in stand blijft. Vandaar dat ik eerder kijk naar de zilvergroene natuur dan naar de landbouwgrond.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, in aanvulling op de vorige vraag. Wij waren inderdaad ook wel benieuwd vanwaar die keuze voor die zilvergroene natuur. Het is prima dat we daar een discussie met elkaar over gaan voeren; wat zijn überhaupt de mogelijkheden binnen dat cluster, maar wij zouden ook willen vragen aan de heer Van der Linden in het kader inderdaad van bijvoorbeeld zonneweides. Ziet de heer Van der Linden daar de mogelijkheden om bijvoorbeeld te kijken naar bijvoorbeeld braakliggende terreinen op bijvoorbeeld industrieterreinen want dat zijn natuurlijk bij uitstek ook de mogelijke plekken waar dit soort zonneweides kunnen worden neergelegd.

De heer Van der Linden (50PLUS): Absoluut.

De voorzitter: Absoluut.

De heer Van der Linden (50PLUS): En ook vuilstorten die afgedekt zijn enzovoort. Dat is allemaal het punt niet, het punt is alleen dat ik zeg: volgens mij komen we er niet met alleen die zaken en moeten we ook daarnaar durven kijken en dan kunnen we beter het debat nu voeren dan dat we het niet voeren.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, zou dan niet het accent moeten liggen op waar we zeg maar met duurzame acties moeten komen en dat zilvergroen gewoon los moeten laten, de mogelijkheden bekijken op dat gebied, gewoon op duurzaamheid.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja goed, ik heb mijn reden om te zeggen: ik vind dat je daar wel moet kijken. Dus ik vind niet dat we dat los moeten laten.

De voorzitter: Ik geef u nog 0,5 minuut.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja goed, voorzitter in die 0,5 minuut kom ik echt niet tot een aantal zaken, maar ik zou toch nog wel eventjes in willen gaan op 1 van de punten die onder doorwerken ook genoemd is en waaraan ik vind dat niet moet worden doorgewerkt en dat zijn de bestuurlijke fusies. We hebben als Provincie meer kans gekregen, althans het college van Gedeputeerde Staten, om daarin een voortrekkersrol te nemen van dit college, maar gelet op de gang van zaken in Heerlen-Landgraaf, vind ik dat we daar geen gebruik van moeten maken en dat we daar absoluut niet aan moeten werken in de toekomst. Dus laat het zoals het is.

En ik wil afronden met me aan te sluiten bij het compliment voor de heer Teunissen, want ook ik heb het vaak gehad over glasvezel in het buitengebied en het werkt, dus chapeau dat u het voor elkaar hebt gekregen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van der Linden. Het woord is aan de heer Van den Akker van de VVD. Aansluitend mevrouw Plusquin van de Partij voor de Dieren.

De heer Van den Akker (VVD): Mijnheer de voorzitter. Het gaat goed met Limburg. Dat merken wij hier, maar dat merkt men elders inmiddels ook. De Limburgse droom bestaat: hier opgroeien of hier vanuit andere delen van ons land een leven opbouwen of juist daarna je vrije tijd genieten. De ambities van elke Limburger die hun handen uit de mouwen steken, een bedrijf beginnen, goederen van A naar B vervoeren, zorg verlenen, dienst doen als ambtenaar, een studie volgen of onderzoek doen en daarnaast nog het sportieve en culturele leven in Limburg laten floreren in talloze verenigingen. De industrie is in Zuid-Nederland inmiddels groter dan in het westen van het land, zo becijferde onlangs het CBS. Met de begroting voor 2018 wil de VVD graag doorpakken op het gebied van infrastructuur en arbeidsmarkt.

De VVD is blij dat het kabinet Rutte III eindelijk op de rails staat. Een regeerakkoord met vele liberale elementen en veel aandacht voor Zuid-Nederland. Limburg zelf wordt niet genoemd, maar wel de stad Weert als knooppunt voor de reactivering voor de treinverbinding naar Antwerpen via Hamont. Mooi dat nadat de VVD eind 2012 een motie over de totstandkoming van de personenspoorverbinding Weert-Antwerpen heeft ingediend, deze lijn ook in Den Haag en Brussel voorrang krijgt. Kan Gedeputeerde Staten toezeggen de gereserveerde € 4 miljoen voor dit spoor daadwerkelijk te labelen en een exploitant te vinden?

Prachtig dat voor infrastructuur ruim € 2 miljard wordt ingezet voor meer asfalt langs de verkeersaders van en naar het zuiden. Ook de A2 wordt in het regeerakkoord genoemd. Maar om welk traject gaat het precies? Kan Gedeputeerde Staten beoordelen of het regeerakkoord ook de A2-verbreding tussen Weert en Eindhoven beoogt? De VVD roept het college op over dit traject harde afspraken met het Rijk te maken bij het aankomende Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)-overleg want door de groeiende economie neemt ook de filedruk flink toe. De VVD kijkt daarom uit naar de voltooiing van de Buitenring Parkstad, maar moet intussen rond Parkstad en de A76 ook niet een nieuw industrial cluster ontwikkeld worden, zoals dat eerder gebeurde rond de Greenportlane? De groei volgt elkaar in zo'n tempo op dat de VVD zich afvraagt wat dat betreft met de verkeersafwikkeling. Hoe staat het met de zuidelijke spooraansluiting van VDL? Want vanuit de industrie ontstaat meer innovatie en mobiliteit en meer onderzoek en ontwikkeling, zoals de automotivegebieden rond Nedcar.

100 jaar na de Oktoberrevolutie van 1917 is ook hier de revolutie uitgebroken voorzitter. De proef met zelfrijdende auto's in Limburg wordt immers 'de revolutie voor mobiliteit', aldus de sociaaldemocratische gedeputeerde Geurts. Die zelfrijdende auto is slim op een nu nog onintelligente weg, maar straks zal deze auto nog tot meer private mobiliteit leiden, omdat ieder zich dan efficiënter en aantrekkelijker kan verplaatsen dan nu het geval is. Een mobiliteitsboost op de weg, zal onvermijdelijk om meer asfalt vragen en laat dat vooruitzicht dan ook landen in die Mobiliteitsvisie. Kan daarbij ook het succesvolle programma Maastricht Bereikbaar worden voortgezet?

De schaarste aan afhandelingscapaciteit van luchtvracht en de bovengrenzen van Schiphol laten zien welke kansen voor 100'en banen er liggen bij MAA.

De voorzitter: Stop heel even, eerst mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, hoorde ik dat goed, dat de heer Van den Akker zei dat de elektrische auto ongetwijfeld om meer asfalt moet gaan vragen? Hoe komt hij daarbij?

De heer Van den Akker (VVD): Als meer mensen zich gaan verplaatsen, ook via de zelfrijdende auto, en daardoor wellicht minder van het openbaar vervoer gebruikmaken, zul je ook die elektrische auto ergens moeten verplaatsen.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Heeft de heer Van den Akker dat artikel gelezen dat meer asfalt niet de oplossing is voor files?

De heer Van den Akker (VVD): Ik weet niet aan welk artikel u refereert.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Uit de krant. We verschillen hier duidelijk van mening over, dat is wel duidelijk.

De heer Van den Akker (VVD): Ja, maar toch, ik denk dat we uiteindelijk wel samen op de juiste weg uitkomen, maar dan moet die er wel liggen voorzitter.

De voorzitter: Goed, wij gaan verder.

De heer Van den Akker (VVD): Wij putten vertrouwen bij MAA uit de recente gronduitgifte van 180.000 m² aan distributiecentra. Dat is een geweldige impuls, maar tegelijkertijd is het bijzonder teleurstellend dat bij de berekeningen van het Luchtvaartbesluit voor de benutting van de startbaan, fouten lijken gemaakt en dat die nu pas 5 voor 12 naar boven komen. Sommigen voelen zich 'geschiphold', wij voelen ons in Maastricht voelen wij ons 'ge-M-A-A-id' voorzitter. Wat kan en gaat er nu nog gebeuren?

Verder is de VVD bezorgd dat in het regeerakkoord in navolging van omliggende landen zo spoedig mogelijk een kilometerheffing voor vrachtverkeer wordt ingevoerd. De 'Cora-taks'? Of 'Wopkes wegenbelasting'? Het daarvoor te introduceren registratie- en betalingssysteem wordt gelijk aan de buurlanden, zo staat in het regeerakkoord, zodat voor vrachtauto's geen extra apparatuur benodigd is, maar België en Duitsland hebben toch verschillende kastjes en in België werken die nogal eens niet. Dus welk kastje van Cora zal het worden? De transportsector ziet het vooralsnog niet zitten en wat betekent die vrachtwagentol voor de belasting van onze Provinciale wegen? In België wordt de Maut van snelwegen inmiddels uitgebreid naar 6 Vlaamse Provinciale wegen, waaronder de N73 van Kessenich naar Beringen in Belgisch-Limburg en die Vlaamse kilometerheffing leidde in oostelijke richting al tot een toename van 114% van het sluipverkeer. Ja, voorzitter, dat moeten we hier toch echt niet hebben.

Daarnaast zijn in onze grensstreken de overlopende vrachtwagenparkeerplaatsen een steeds gevaarlijker probleem. Op de A67 staan de trucks bijkans tot in Brabant op de vluchtstrook en laat het nieuwe kabinet in elk geval langs die rijkswegen zijn verantwoordelijkheid nemen.

De succesvolle rapporten over het Limburgse Campusbeleid laten zien dat de aanpak van economische structuurversterking werkt. De campussen zijn goed voor de ontwikkeling van de Limburgse economie: in de betreffende gemeenten vestigen zich relatief veel snelgroeiende bedrijven en daar vinden ook de nieuwe investeringen plaats.

De VVD ziet graag een verdere ontwikkeling van die kenniseconomie. Zoals ook de toepassing van snel internet en de inhaalslag daarvan, maar die inhaalslag lijkt tot nu toe vooral plaats te vinden in het landelijk gebied. Dat is noodzakelijk, maar tegelijkertijd dreigt een deel van het stedelijk gebied in Limburg achter te blijven want glasvezel is slechts in een paar steden uitgerold. Wat gaan Gedeputeerde Staten doen om ook deze achterstand in te lopen?

De succesvolle omscholingsaanpak bij VDL Nedcar, waarbij 3200 vacatures vervuld werden, wordt uitgebreid naar heel Limburg, te beginnen bij de logistieke sector, maar in deze begroting voorzitter, gooit het college het over een heel andere boeg: geen geld meer voor het Aanvalsplan Arbeidsmarkt, alles naar de projecten Center for Big Data Statistics (CBDS) en 4Limburg. Al juichen we die investering in dit CBDS van harte toe. Kan het college daarbij echter toezeggen dat de datacentra ook statistieken van bijvoorbeeld arbeidsmarkt uit het buitenland koppelen bij vergelijkbare statistiekbureaus in Vlaanderen en Nordrhein-Westfalen? Want zo kan ook het verkeer van grenswerkers goed verlopen, als wij die data van het CBDS en de vergelijkbare Duitse en Belgische bureaus aan elkaar koppelen, maar voorzitter, een aanvalsplan zonder geld stelt niets voor. De VVD wil een echt plan voor echte banen om de mismatch op de arbeidsmarkt verder aan te pakken. Daarom dient de VVD met andere fracties een amendement in om voor 2018 en 2019 totaal € 5 miljoen voor het Aanvalsplan Arbeidsmarkt te reserveren, gedekt uit het begrotingsresultaat 2018 en 2019.

De voorzitter: Ja, eerst even mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ik hoor de heer Van den Akker zeggen dat hij een echt aanvalsplan wil. Zegt hij nu dat dat aanvalsplan dat er is niet echt is?

De heer Van den Akker (VVD): Nou voorzitter, dat aanvalsplan hebben wij afgelopen dinsdag pas ontvangen en in zoverre moet er nog een hoop worden uitgewerkt en er is ook geen geld voor beschikbaar gesteld. Dus laten we die discussie nog met elkaar voeren.

De voorzitter: Ja, we gaan verder.

De heer Van den Akker (VVD): Dat geeft de gemeenten een gezonde competitieve prikkel om bijstandsgerechtigden, maar ook statushouders zodra zij dat mogen, aan het werk te helpen want ondanks de gestegen werkgelegenheid, steeg het aantal mensen in de bijstand het afgelopen jaar, juist onder niet-westerse migranten en we willen dat de statushouders niet inburgeren in de bijstand, maar in de samenleving want werk is immers de beste manier om uit de armoede te komen. Scholingsvouchers zijn hierbij een sleutelmiddel: thuis van de bank en weer in de schoolbank. De succesvolle voucheraanpak in Noord-Limburg kan middels dit aanvalsplan gelden, en uit het Europees Sociaal Fonds ook daarbij, over heel Limburg worden voortgezet en die Provinciale prikkel zorgt ervoor dat gemeenten die goed presteren, worden beloond en gemeenten die niet presteren, op hun handen blijven zitten, niets krijgen. Maak van dat Aanvalsplan Arbeidsmarkt een groot project met bijbehorende indicatoren.

Een urgent probleem dat daaraan raakt, is de laaggeletterdheid. Velen willen wel werken, maar kunnen nog onvoldoende lezen. Daarom dient de VVD een breed gedragen, dank daarvoor, motie Leren-lezen-werken in, die Gedeputeerde Staten oproept om te bevorderen dat de partners richting ABC Limburg, Lezen en Schrijven, de Taalambassadeurs en bibliotheken een inhaalslag kunnen maken richting de laaggeletterden die zo lastig bereikbaar blijken, zeker als digitale vaardigheden

ontbreken en ook te bezien of binnen de huidige programma's hiervoor voldoende middelen beschikbaar zijn dan wel extra budget vereist is; bijvoorbeeld vanuit het Aanvalsplan Arbeidsmarkt.

In deze begroting geeft de Provincie ook het financiële beleid vorm. Kunnen we er daarbij op rekenen dat de lasten van de risico-opslag bij investeringen ook evenredig onder de concernportefeuille vallen? Want waarom is de risico-opslag voor de beleidspportefeuille niet afdoende en moet er ook nog een risicoreservering plaatsvinden? Dat is toch dubbelop? Nu vallen de lasten van de risicoreservering voor de investering immers onder het betreffende beleidsterrein, terwijl de concernportefeuille wel de lusten van de renteopbrengsten geniet. De VVD dient daarom met de SP en 50PLUS een motie in om risicoreserves en opbrengsten onder 1 dak te brengen.

Ten slotte voorzitter, wil de VVD bij deze begroting nog kort terugblikken op het bijzondere jaar 2017. We hebben het 150-jarig bestaan van Limburg gevierd: niet alleen met een feestelijk symposium en zitting in dit huis, maar vooral ook op straat met de rondtrekkende theatertruck van Het Laagland, die in korte tijd een prachtvoorstelling over onze provinciegeschiedenis op de planken zette, weet men nu in Den Haag dat zelfs in het zuiden echt alles anders ligt in Limburg. In 2018 gaan we verder met de nieuwe Limburgagenda, waarin ook het Statuut voor Limburg gestalte krijgt om in de grensregio's gemandateerd rijkstaken op te kunnen pakken, maar het jubileumjaar is nog niet voorbij want de Provincie krijgt ook binnenkort een nieuwe website, waarin de geschiedenis van Limburg een interactieve plaats krijgt.

Voorzitter, ik rond af. Als brug naar 2018 wil de VVD bij deze begroting ook graag stilstaan bij de euro want voor het 5^e jaar op rij blijven de Provinciale wegenbelastingen gelijk, maar 2017 was ook het jaar van 25 jaar Verdrag van Maastricht en wat bijzonder dat afgelopen maandag hier voor de Sint Servaasbasiliek de eerste nieuwe Nederlandse € 2-munten zijn geslagen door de Maastrichtse burgemeester en onze eigen gouverneur. Ik heb hier een exemplaar bij me, voorzitter. Dankzij de nieuwe Limburgse muntmeester Satijn dragen ze het muntmeestersteken van de Sint Servaasbrug in Maastricht, symbool voor verbindingen. Niet alleen tussen publiek en privaat, maar ook tussen de Provincie en de Limburgers, tussen verleden en toekomst, tussen oost en west. In Europa, over het Kanaal, maar ook tussen Oost- en West-Limburg. Dankzij het belang van die brug, is Limburg in 1830 misschien wel Nederlands gebleven, bleven Maastricht en Venlo een Nederlandse vestingstad en vormde de Servaasbrug de pijlers waarop in 1867 heel Limburg een volwaardige Nederlandse Provincie werd. Het geluk van Limburg ligt niet gelukzalig op ons te wachten. Alleen als we het zelf zoeken, kan ieder zijn Limburgse droom verwezenlijken. Laat dat teken onze brug zijn naar een mooi begrotingsjaar 2018. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van den Akker. Het woord is aan mevrouw Plusquin van de Partij voor de Dieren. Aansluitend de heer Vaessen van D66.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. De Partij voor de Dieren dient vandaag 5 moties in en daarom zal ik me deze keer in mijn 1e termijn beperken tot de toelichting daarvan. Vergeefs hebben we dit jaar gezocht naar het woord 'dierenwelzijn' in de begroting. Bij het woord 'dieren' waren er wel treffers, maar dan alleen in het woord 'subsidiëren', oké, je spreekt dat iets anders uit, maar ook daar geen relatie met levende dieren, wel met grondzaken, kredietverlening en public-private partnership. Een gemiste kans, want het lijkt erop dat we voor het dierenwelzijn het geheugen van de coalitie even moeten opfrissen. Want in het coalitieakkoord, dat overigens moeilijk te downloaden is van de website, komt het woord wel voor. Ik zal de passage letterlijk voorlezen: "De Provincie gaat dierenwelzijn en verduurzaming stimuleren door innovatie te ondersteunen bij agrarische bedrijven die doelgericht bezig zijn met productiebeheersing en het verbinden van hun

activiteiten met natuur en landschap", te vinden op pagina 47. Dan verwacht je dat de daad bij het woord gevoegd wordt, en daar bij het openstellen van relevante subsidieregelingen naar gehandeld wordt, zoals het Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3). Dat is echter niet het geval. In de openstelling POP3 voor 2017, van juli jl., was er geen subsidie voor het thema dierenwelzijn en diergezondheid, maar goed, vergissen is menselijk en vergeten kennelijk ook en daarom willen wij de coalitie graag een handje helpen. We dienen een motie in om deze vergissing te herstellen en in de komende openstelling POP3 voor 2018 wel innovaties die dierenwelzijn en gezondheid verbeteren, subsidiabel te stellen.

Voorzitter, we zijn vandaag in een milde bui want we willen het college behoeden voor nog een misstap. Een misstap waarvoor het college zich bij de rechter zal moeten verantwoorden en dan gaat het om het actief respecteren van het rechterlijk vonnis over luchtkwaliteit van 7 september jl., waarbij de rechter uitsprak dat er met onmiddellijke ingang in het hele land strikt de hand moet worden gehouden aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit, die inmiddels voor fijnstof al 6,5 jaar worden overschreden en in Limburg op 24 locaties, waarmee onze provincie koploper is. De motie vraagt niets meer of minder dan het actief respecteren van die uitspraak. Als signaal, duidelijk naar alle Limburgers dat het de Provincie menens is met het beschermen van longpatiënten en alle anderen die korter leven door slechte luchtkwaliteit en ook als signaal naar gemeenten, die dan weten waar ze wat de Provincie betreft aan toe zijn. In de vorige Staten hebben we hierover al een motie ingediend en aangehouden en inmiddels is het onderwerp ook in de Commissie besproken. We dienen nu alsnog, in geactualiseerde en enigszins gewijzigde vorm, deze motie in en geven uw college de kans om niet te boek te staan als een overheid die de uitspraak van een rechter naast zich neerlegt.

Ik kom terug op dierenwelzijn en concrete stappen die je wel kan zetten voor mens en dier. We zijn de laatste weken opgeschrikt door berichten over het verdrinken van dieren, wilde zwijnen, maar ook herten en kleinere dieren in de Zuid-Willemsvaart bij Weert. Ook was er een menselijk slachtoffer te betreuren. Andere mensen hadden meer geluk en konden door omstanders uit het water worden gehaald. Oorzaak: de steile damwanden bij het kanaal, waardoor je er, als wild zwijn of mens, prima in kan vallen, maar niet op eigen kracht uit kan komen. Dat er nu zoveel slachtoffers bij de dieren vallen, komt door de ligging van het kanaal en de weg die het natuurgebied Kempen-Broek ter plekke in tweeën deelt. Dat er nu onder de dieren vrijwel dagelijks slachtoffers vallen, heeft te maken met de najaarstrek. Natuurorganisaties hebben inmiddels gevraagd om een ecoduct. Anderen zoeken de oplossing in het minder steil maken van de oevers op bepaalde plekken, via Fauna Uittreedplaatsen (FUP's), zo heten ze. Wat de beste oplossing is en wie daarvoor financieel aan de lat staat, is niet zo 1, 2, 3 te zeggen. We willen als...

De voorzitter: Ja, de heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, we kunnen natuurlijk moeilijk die zwijnen zwemles gaan geven, maar die FUP's liggen daar toch al?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Niet genoeg en die zwijnen weten niet welke kant ze moeten opzwemmen en die jongeman die echt verdrongen is, is er ook op eigen kracht niet uitgekomen. Er zijn ook 2 mensen in dat kanaal gevallen en die zijn alleen gered doordat omstanders het hulpgeroep hoorden en hen uit het water hebben gehaald nog. De herten en de wilde zwijnen worden opgemerkt, maar die komen er gewoon niet uit en de kleine dieren, dus konijnen, egels, dat soort kleinere dieren, zie je vaak niet eens, maar er vallen nu bijna dagelijks zwijnen in het kanaal.

De heer Van den Akker (VVD): Voorzitter, zijn er dan geen andere mogelijkheden te bedenken om te voorkomen dat ze in het kanaal vallen in plaats van daar nu een gigantisch ecoduct overheen te willen leggen?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, daar vraag ik ook om, maar ik vraag om ofwel meer FUP's of een ecoduct. Het maakt niet uit, als... Ik vraag ook in mijn motie om de beste oplossingen voor te leggen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Denkt de Partij voor de Dieren niet dat er op dit moment veel te veel wilde zwijnen zijn?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat staat niet ter discussie, of er te veel wilde zwijnen zijn. Zoals u gehoord hebt bij mijn interruptie van mevrouw Werrij, worden er ook wilde zwijnen uitgezet om ze te bejagen en het is nooit de bedoeling dat dieren een marteldood of een verdrinkingsdood sterven, evenmin als het de bedoeling is dat mensen een verdrinkingsdood sterven, wat op dit stuk dus gebeurd is.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Oké, zou de Partij voor de Dieren er wel een voorstander van zijn dat we eventueel een beheersplan ook ontwikkelen voor de wilde zwijnen?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): In mijn ogen heeft het te maken met de najaarstrek, maar ook met het opjagen van wilde zwijnen want wilde zwijnen zijn enorm slim en door de jacht gaan die wilde zwijnen bijvoorbeeld ook 's nachts oversteken en worden ze opgejaagd. Dus in mijn ogen kan dat ook nog een relatie hebben, maar ik laat het graag aan de gedeputeerde over om dat te beantwoorden. De visie van de Partij voor de Dieren op de wilde zwijnen in het algemeen is dat, en er ligt ook nog een motie voor die wacht op uitvoering, als je de natuur zijn gang laat gaan en preventieve maatregelen treft, die er nu in mijn ogen ook nog veel te weinig zijn genomen, het preventiebudget is maar voor ongeveer de helft gebruikt... Als er in een leefgebied minder voedsel is, krijgen de zwijnen ook minder jongen. Als je nu de jongen gaat afschieten, denken die vrouwtjeszwijnen: hé, er is weer meer voedsel en dan krijgen ze ook meer jongen. Dat is gewoon wetenschappelijk bewezen. Laten we eerst dan zorgen dat het preventiebudget optimaal wordt uitgenut en ik hoop dat de gedeputeerde daar ook een reactie op kan geven.

De voorzitter: De heer Franssen de laatste.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, maar bent u dan voor of tegen een beheersplan voor de wilde zwijnen?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik ben altijd tegen het afschieten van dieren en ik ben voor het nemen van preventieve maatregelen.

De voorzitter: Dat is voldoende? Mevrouw Plusquin kan verder.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nu weet ik even niet waar ik gebleven was, even kijken. Ja, goed. Wat de beste oplossing is en wie daarvoor financieel aan de lat staat, is niet zo 1, 2, 3 te zeggen. We willen als concrete actie dat de Provincie het initiatief neemt om een oplossing te vinden en dienen daarvoor een motie in.

Dan weer terug naar de mensen voorzitter, kwetsbare mensen in ons Limburg. De afgelopen weken stonden de media bol van de berichtgeving over het vrouwonvriendelijke promotiefilmpje van Limburg. Diverse hoogleraren van onze eigen Maastrichtse universiteit trokken aan de bel en ook de vrouwelijke politici in dit huis hebben hier stevig tegen geageerd. Terecht is het filmpje inmiddels van internet gehaald. We willen immers dat alle Limburgers volwaardig meedoen en meetellen in Limburg. Op 11 oktober was het Gouvernement in mooie regenboogkleuren gehuld, ter ere van Coming Out Day. Eigenlijk zou zo'n dag overbodig moeten zijn. Volgens de laatste cijfers is 6,7% van de Limburgers homo, lesbienne, biseksueel of transgender en 1,7% van de mensen heeft een intersekseconditie. Voor deze mensen is het niet vanzelfsprekend dat ze zichzelf kunnen zijn in de samenleving en geaccepteerd worden is soms een grote strijd. Alhoewel er veel verantwoordelijkheden op het Sociaal Domein liggen bij de gemeenten, kan de Provincie een grote rol spelen in de sociale acceptatie en veiligheid van de lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen (LHBTI's). Heerlen, Maastricht, Roermond, Venlo en Weert zijn al regenboogstad. Er ontbreken natuurlijk nog een aantal Limburgse steden, maar ook en vooral op het platteland ervaren LHBTI's een gevoel van er niet bij horen, vaak met verhuizing tot gevolg. Ook in zorg en onderwijs lopen de LHBTI's tegen discriminatie en pesterijen aan van collega's, patiënten en leerlingen. De Partij voor de Dieren vindt dat iedere Limburger mee moet tellen en dient daarom vandaag de Regenboogmotie in.

Tot slot voorzitter, een motie die gaat over dieren, mensen en het hele ecosysteem in Limburg. In juni 2017 sloten zich 50.000 mensen aan in een menselijke ketting, met steun van Provincie Limburg, om de gammele kerncentrale in Tihange te sluiten. Helaas heeft dat nog niet tot het gewenste resultaat geleid, sluiting van de kerncentrale, en het burgercomité Stop Tihange Nederland is samen met World Information Service on Energy (WISE) een crowdfundingactie gestart om 2 jaar lang middels een campaigner de strijd voort te zetten. Inmiddels is door burgers en 2 gemeenten, Onderbanken en Meerssen, 60% van het benodigde geld ingezameld. Wij roepen het college op om binnen 2 weken met Stop Tihange Nederland en WISE in gesprek te gaan over hoe de Provincie kan ondersteunen en om andere gemeenten in het jodiumdistributiegebied te bewegen hetzelfde te doen. Voorzitter, ik reken op steun om de veiligheid, gezondheid en welzijn van alle inwoners van Limburg, mens en dier, te vergroten middels onze moties. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Plusquin. Het woord is aan de heer Vaessen van D66. Aansluitend de heer Van Rey van Volkspartij Limburg.

De heer Vaessen (D66): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, D66 zoekt kansen voor Limburg. In het nieuwe regeerakkoord van het kabinet vinden we mooie aanknopingspunten voor de beleidskaders die wij hier als Provinciale Staten hebben vastgesteld, voor de moties die we samen hebben aangenomen en voor de voorliggende Begroting 2018. Wat D66 betreft gaat de Provincie Limburg deze kansen volop verzilveren door het kabinet te laten zien waarom bepaalde Haagse prioriteiten zo goed bij Limburg passen en hoe we in Limburg samen Nederland groter maken. Een 1^e Limburgs aanbod hebben ze in Den Haag al kunnen vernemen en D66 rekent er dan ook op dat ons Provinciebestuur op kansen blijft wijzen, we zullen het zelf in elk geval niet nalaten.

Limburg gaat van het gas af. Het onderzoek waar D66 deze zomer samen met collega's om vroeg, is inmiddels van start gegaan en zal rond april aangeven hoe dat het beste kan. Limburg is daarmee in een goede positie om voorop te lopen in de energietransitie, waar ook het nieuwe regeerakkoord sterk op inzet. De Provincie, de gemeenten en ons netwerkbedrijf Enexis kunnen van het nieuwe kabinet steun verwachten bij het toekomstbestendig maken van onze energienetwerken. Een vraag aan

gedeputeerden Prevoo en Koopmans: gaat u die steun van het Rijk opzoeken en gaat u daarmee, vanuit de portefeuille Duurzaamheid en het aandeelhouderschap van Enexis, samen optrekken?

Het nieuwe regeerakkoord geeft ook een schot voor open doel als het gaat om de lange-afstand-fietsroutes waar we als Provincie mee aan de slag zijn. Landelijk is hier eenmalig € 100 miljoen voor beschikbaar. De komende bestuurlijke overleggen op het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) zullen bepalend zijn voor wat daarmee gebeurt en onze plannen liggen al klaar. Een glansrol voor onze gedeputeerde Geurts ligt in het verschiet en mijn vraag namens D66 aan u is: gaat u die rol met verve vervullen? Als dat zo is, staan wij samen met Limburgse fietsers alvast klaar om u van applaus te voorzien.

D66 doet een oproep aan gedeputeerde Mackus om de kansen voor regionaal spoor, grensoverschrijdende spoorverbindingen en de realisatie van Weert-Hamont die het regeerakkoord biedt, voortvarend op te pakken, waarbij wij ons realiseren dat onze concessie al is verleend en dat een lange adem nodig is om in de openbaar-vervoerwereld wat te bereiken.

De Limburgse kansen blijven niet beperkt tot duurzaamheid en mobiliteit. D66 ziet ook kansen in innovatie in de landbouw. De Provincie gaat wat ons betreft voortvarend verder werk maken van een agrofoodsector waar we allemaal trots op kunnen zijn, samen met de ondernemers uit de sector en onze campusontwikkelingen, kunnen we werken aan een sector die verdiende waardering krijgt. D66 wil de sector in elk geval niet op slot zetten. Als we willen verduurzamen in de sector, als we willen vernieuwen, meer willen bereiken op het gebied van dierenwelzijn, moeten we de sector de ruimte geven om die ontwikkelingen in gang te zetten.

Innovatieve en duurzame agrarische ondernemers met gewaagde keuzes moeten worden ondersteund. Innovatiegelden moeten niet grotendeels gebruikt worden voor meer efficiëntie, maar ook voor het inzetten van een ander soort landbouw, landbouw waarbij met minder productie meer wordt verdiend en waardoor het milieu minder wordt belast. Een goede en gezonde woon- en leefomgeving en een economisch gezonde en marktgerichte productieketen zijn daarvoor de ingrediënten. D66 is hierin duidelijk: heldere kaders op het gebied van milieu, volksgezondheid en dierenwelzijn met daarbinnen vrijheid voor ondernemerschap en creativiteit.

Ter bescherming van onze mooie Limburgse natuur dient ook de samenhang tussen landbouw en natuur volle aandacht te krijgen. In de in Accentennotitie, die deze week in onze mailbox terechtkwam, wordt de aanpak verder uitgewerkt en wat D66 betreft lijkt het erop dat dit aardig de goede kant op gaat.

Voorzitter, innovatie beperkt zich niet tot de landbouw. Op de Brightlands Campussen en in de volle breedte van het Limburgse onderwijs ondersteunt de Provincie innovatie. We zetten in op onderwijs met gelijke kansen voor iedereen, ongeacht of je bent geboren in Velden, Weert, Venray, Munstergeleen, Venlo, Brunssum of misschien wel in Enschede, via in Limburg genoten onderwijs moet je allemaal dezelfde kansen hebben. Met betrekking tot kansengelijkheid trekken we in Limburg al samen met het Rijk op, D66 vertrouwt erop dat de Provincie de aansluiting blijft zoeken.

Ook zien we dat goede Limburgse voorbeelden al gevolgd worden, zoals het college uitvoering heeft gegeven aan de motie Onderwijslab van collega Van de Ven, daar worden wij wel blij van. Met de werkplaats die daaruit voortkomt, worden leraren in stelling gebracht om aan hun eigen professionalisering te werken en innovatief en toekomstbestendig onderwijs samen vorm te geven. De beste voorbeelden daarvan kunnen rekenen op Provinciale ondersteuning. Ook voor het versterken

van techniekonderwijs in het vmbo en mbo maakt men in Den Haag ruimte. In Limburg is hier al veel ervaring mee, we vragen de gedeputeerde dan ook om hierin zeker de aansluiting te blijven opzoeken.

Wat we helaas in het regeerakkoord op het gebied van onderwijs niet terugzien, is buurtaalonderwijs, toch niet echt een exclusief Limburgs dingetje zou je denken. Ook Gelderland, Overijssel, Drenthe en Groningen zien het belang van goed buurtalenonderwijs, zeker in het vmbo en mbo, waar de vakmensen voor ons MKB worden opgeleid, daar is het belangrijk dat buurtaalonderwijs voldoende aandacht krijgt. Uiteraard begint dit allemaal in het basisonderwijs, maar als de leerlijn niet doorloopt, zijn onze jongeren als ze instromen op de arbeidsmarkt weer veel te veel van de opgedane kennis en vaardigheden in die buurtaal kwijt. Wat D66 betreft is het ook zaak om dit op de Haagse agenda te houden. Intussen blijven we natuurlijk in Limburg zelf niet stil zitten. Daarom wil ik de gedeputeerde vragen of hij ons snel kan informeren over de stand van zaken op het gebied van buurtaalonderwijs. Hoeveel meer buurtaalonderwijs wordt er in Limburg gegeven in vergelijking met het begin van deze Statenperiode en wat is de verwachting voor het komende jaar? Wat gaat de gedeputeerde doen om dit onderwerp ook op de Haagse agenda te krijgen en te houden welke inspanningen mogen we verwachten waarmee scholen op eenvoudige manieren worden gewezen op actief worden met de buurtaal, zonder daarvoor per se aan criteria voor het label Euregioschool te voldoen? Immers in grensgemeenten mag dit toch niet al te lastig zijn, als je bekijkt op hoeveel Duitse scholen er Nederlands wordt gegeven.

We hebben stilgestaan bij een vooruitgaand Limburg, een Provincie die ontwikkelt en innoveert op tal van vlakken, D66 wil dat de Provincie de ingezette koers vasthoudt en aansluiting zoekt bij de Limburgse kansen die er voor al deze ontwikkelingen in het regeerakkoord zitten. Al deze ontwikkelingen en innovatie gaan gepaard met technologie, we zien een steeds snellere digitaliseringsslag op allerlei gebied ontstaan. Voor de arbeidsmarkt zitten daar zorgen aan, maar ook kansen. Eerder hebben we daarom de motie van collega Kuntzelaers ondersteund. Digitalisering heeft natuurlijk op veel meer beleid effect dan alleen op arbeidsmarkt. In mobiliteit, duurzaamheid, ruimtelijke ordening, onderwijs en op vele andere terreinen brengt digitalisering kansen en uitdagingen met zich mee. D66 wil dat de Provincie rekening houdt met digitalisering bij het maken en uitvoeren van beleid en we verwachten dat de Provincie verantwoord omgaat met data en digitale gegevens van Limburgers. Daartoe dienen we vandaag de motie Integrale verankering digitalisering in Provinciaal beleid in. De motie is al bij alle fracties bekend.

D66 zit er positief in, de programma's in onze begroting in combinatie met de kansen op landelijk niveau brengen Limburg vast de komende jaren weer verder vooruit. Tot zover.

De voorzitter: Hartelijk dank mijnheer Vaessen. Het woord is aan de heer Van Rey van de Volkspartij Limburg. Aansluitend de heer Kuntzelaers van de PvdA.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, dank u wel. Allereerst wil ik de Griffie bedanken voor de analyse van de Programmabegroting 2018, jammer dat de collega's daar nog geen aandacht hebben besteed en voorzitter, ook dank aan het college van Gedeputeerde Staten voor de vragen, bij de technische vragenronde gesteld. Het is natuurlijk wel altijd jammer, en ook lastig, dat concrete antwoorden niet altijd gegeven kunnen worden. Voorzitter, wat betreft de analyse van de Griffie over de Programmabegroting, zijn op pagina 18 van het stuk aanbevelingen gedaan. Ik vraag de gedeputeerde daarop in ieder geval te reageren.

Voorzitter, deze Algemene Beschouwingen worden natuurlijk totaal overschaduwd door de presentatie van het regeerakkoord van de nieuwe coalitie, rechts met de Bijbel, en natuurlijk de afgelopen 2 dagen in Den Haag, woensdag en donderdag, over het regeerakkoord en voorzitter ik weet niet wat u ervan vindt, maar ik vind het mat vandaag hier, rustig. Alleen de bewieroking van de heer Schaminée aan de 2 SP-gedeputeerden.

Ja, dan moet er ook iets te lachen zijn en ik vind gelukkig dat het politieke instinct van gedeputeerde Koopmans hem de laatste weken in de steek heeft gelaten en dat ik daar maar eens mee ga beginnen want zijn sollicitatie naar het kabinet is niet gehonoreerd. Jammer, want er is gekozen voor de '010 meets 020-ploeg' en we zullen het gaan zien, maar ook heeft zijn politieke antenne niet goed gefunctioneerd bij het opstellen van deze begroting want de heer Koopmans liet noteren, en dat staat in de Memorie van Toelichting: we moeten overigens ook rekening houden met mogelijke bezuinigingen van het nieuwe kabinet en voorzitter, we hebben daar natuurlijk direct vragen over gesteld in de technische vragenronde en gevraagd: hoe komt Gedeputeerde Staten erbij dat mogelijke bezuinigingen door het nieuwe kabinet worden aangekondigd? Het antwoord was: vanuit eerdere analyses van de verkiezingsprogramma's, die hebben we dankzij de Commissaris van de Koning al in december van het vorig jaar gekregen, hielden we rekening met mogelijke bezuinigingen op het Provinciefonds. Nou, ik heb dat dus niet aangetroffen en voorzitter, ik vraag daar nog wat duidelijkheid over, ook of ik dan de Begroting 2018 moet zien als een begroting waar de voorzichtigheid alleen maar troef is. Maar voorzitter, gelukkig is gisteren en eergisteren ook gebleken dat het regeerakkoord landelijk lastenverlichtingen heeft voor burgers en ondernemers. Het gaat goed in Nederland.

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, dat zijn mooie zinnen 'het gaat goed in Nederland', 'lastenverlichting', ik denk: die laten we nog even naklinken. Nee, normaal gesproken, als er nou wel bezuinigingen zouden zijn geweest, had de heer Van Rey hier toch op zijn achterste benen gestaan om tegen het college te zeggen: wat heeft u eraan gedaan? Heeft u niet goed opgelet? Waarom heeft u niet gelobbyd? Enzovoort. Nu is er een meevaller en nu is volgens de heer Van Rey de antenne niet goed afgesteld. Het is toch beter om juist van tevoren preventief op een aantal dingen te anticiperen en als het dan meevalt, is dat toch mooi.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Fijn dat u de heer Koopmans in bescherming neemt, maar u hebt het niet begrepen. Er was helemaal geen sprake dat er ook maar mogelijke bezuinigingen zouden komen, ook niet in de verkiezingsprogramma's, helemaal niet en daarom is mijn concrete vraag: waarom is het dan wel opgenomen? En interessant om dat te zien en het gaat in Limburg zelfs, mijnheer Van den Akker, zeker gezien de opstelling van de laatste 20 jaar in dit huis, beter dan in de rest van Nederland, maar op microniveau, dat heeft een aantal collega's ook al gezegd, daar heeft de SP wat minder aandacht voor gevraagd dan normaal, zijn natuurlijk verschillen en de gemeenten zijn dan eerder aan zet om op microniveau instrumenten in te zetten en kunnen de gemeenten eventueel ook een beroep doen op de Sociale Agenda. En voorzitter, deze coalitie weigert, wat landelijk wel gebeurt, een lastenverlichting voor de burgers in Limburg en dat is gewoon jammer en de burgers in Limburg weten dat ook niet, dat is ook jammer. Waarom geen lagere opslag van de Provinciale motorrijtuigenbelasting? De VVD, de autopartij, waarom niet strijden voor lagere lasten en ik herhaal het totdat ik hier niet meer in dit huis sta, voor lagere kosten voor het beheer van het netwerk van Enexis? Waarom niet lagere lasten voor het beheer? U hebt vanmorgen niet geshopt, u dacht: ik ga maar eens wat lopen hier?

De voorzitter: Ik zet de tijd nu stil.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Ja, dat lijkt me ook heel verstandig voorzitter.

De heer Van den Akker (VVD): Laten wij morgenochtend samen gaan mijnheer Van Rey, dat lijkt me goed.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Ik heb morgenochtend heel iets anders te doen.

De heer Van den Akker (VVD): Voorzitter, de opcenten op de motorrijtuigenbelasting zijn al sinds 2014 bij deze Provincie gelijkgesteld op '77 nog wat' en worden niet geïndexeerd dankzij de inspanningen van de VVD-fractie in deze coalitie en de vorige coalitie. Volgens mij heeft u het coalitieakkoord van ons niet gesteund, maar tel uw zegeningen dat die opcenten nog zo laag zijn.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Nee, uw oud-collega Meers heeft daar zijn best voor gedaan en u had die lijn moeten doorzetten door een verlaging aan te bieden. Dat was ook de instelling van de heer Meers toen, u hebt dat niet overgenomen bij dit regeerakkoord.

Voorzitter, ik denk dat wij vaker hiervoor hebben gestreden en als ik over Enexis begin, dan komt daar dus in ieder geval weer een antwoord op pagina 97 bij de schriftelijke vragenronde en nu citeer ik: "De door Enexis gehanteerde tarieven zijn daardoor niet hoger dan strikt noodzakelijk is". Voorzitter, dat is wel in 5 jaar tijd meer dan € 1 miljard nettowinst maken, is te idioot voor woorden en natuurlijk begrijp ik dat er een voorspelbaar dividend moet zijn voor de aandeelhouder, de Provincie Limburg, dat hebben we vaker aan de gedeputeerde gevraagd, maar ik vraag nogmaals, want het zal een keer gebeuren, ik voorspel het u, dat die tarieven omlaag moeten gaan en voorzitter, een belangrijke vraag dan ook is of de gedeputeerde eens wil aangeven wat deze Begroting 2018 op microniveau, voor de burgers en gezinnen in deze provincie, zal betekenen en voorzitter, wij stellen die vraag ook omdat wij moeten aannemen, nu het CDA natuurlijk in het kabinet zit, dat alles anders en briljanter zal worden in Limburg, we zullen het zien dit Randstadkabinet, wat daar dus in ieder geval voor Limburg van overblijft.

En als ik dan kijk naar de begroting en in de Memorie van Toelichting, dan staat daar niets te lezen voorzitter, ik kijk u ook even recht aan, over grenseffecten. Wat een aantal jaren geleden nog een topprioriteit was, we hebben erover gesproken bij het 150-jarig bestaan van Limburg, bij de ontmoeting met de Eerste Kamerleden en nu niets over in de begroting en de Memorie van Toelichting. En enkele weken voor de presentatie van het regeerakkoord, heb ik namens de Volkspartij Limburg vragen gesteld over mogelijke verhoging van het lage btw-tarief. Gedeputeerde Koopmans gaf toen aan dat hij ten strijde zou trekken en wat gebeurde er? Nadat het regeerakkoord was gepresenteerd, een proficiat kabinet Rutte III, niets over grenseffecten. Ja, er zit nog een poster bij. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Wat? Nee, ik heb hier deze poster, dat is deze brief, veel te slapjes, niets in over de... Ja, dat er misschien gevolgen zullen zijn en voorzitter ik vraag me dan ook af hoe SP en PvdA aankijken... Mijnheer Kuntzelaers, afgesproken is dat u nu naar voren komt over deze advertentie. Het gaat allemaal van de tijd af hè.

De voorzitter: Nee nee, nee, hij staat stil.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. De heer Van Rey wilde namelijk wat extra spreektijd, dus hij vroeg mij naar voren te komen, dat doe ik uiteraard. Nee, maar ook omdat hij mij attendeerde op deze prachtige advertentie die in de krant gestaan had natuurlijk en bij ons was de hoop en de wens dat het college nu ging zeggen dat het een cynische ondertoon had, proficiat in Den

Haag, die btw-verhoging gaat er niet komen en die inzet komt er alsnog. Dus die hoop van ons uit is er nog absoluut en ik hoop dat de heer Van Rey dat bedoelt en die hoop ook had dat ik dat hier kwam uitspreken, namelijk dat het college alsnog een poging gaat doen om namens ons allen die boodschap over te brengen.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Die interruptie vind ik wat tegenvallen. Normaal zijn interrupties om vragen te stellen hè.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja daarom, ik vroeg u aan het eind: was dat wat u wenste bij die tocht naar voren?

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Ik moest wel lachen toen ik dat zag. Ik dacht: hoezo mijnheer Schaminée? Die heeft dat natuurlijk onder het hoofdkussen gelegd, ter voorbereiding van dit debat. Maar wij moeten natuurlijk even terug naar de realiteit. Als we kijken in de analyse, want we hebben gisteravond nog een analyse gekregen van de Commissaris van de Koning met betrekking tot het regeerakkoord, wordt daar met name over de btw-verhoging, op pagina 2 van de inleidende brief gezegd: een nadere getalsmatige analyse van de effecten van de verhoging van de... is niet mogelijk. Mijn vraag is: aan wie wordt die nadere analyse gevraagd? Want een eenvoudige burger in Nederland kan uittellen dat dat voor Limburg tussen de € 150 miljoen en € 200 miljoen extra btw zal betekenen. En voorzitter, in de analyse die daarbij gaat, staat ook iets over de grensregio's en ik heb de tekst vergeleken met de tekst in het regeerakkoord van Lubbers I in 1982, daar zit bijna geen verschil in. Hebt u misschien die oude tekst van Lubbers genomen? U bent historicus, dus u grijpt wel eens terug naar het verleden. Dus ik zou dan ook graag wat namen willen weten, ook omdat het CDA in 2015, toen het CDA nog in Den Haag in de oppositie zat, hier bij monde van de heer Titulaer ook vragen heeft gesteld over de grenseffecten en er eigenlijk niets is gebeurd. We lezen er eigenlijk veel te weinig over. Maar ja, met het CDA in het kabinet wordt natuurlijk alles anders.

Voorzitter, ik sla een paar dingen eventjes over.

Het kan nog bonter met de heer Koopmans, het politieke instinct dat hem in de steek heeft gelaten. In een interview bij L1 werd aan de heer Koopmans gevraagd: Limburg wordt niet genoemd in het regeerakkoord en wat gaf hij toen als antwoord? U weet het nog? Zegt u het maar, als u het weet, zeg het maar. 'Daar zijn we heel tevreden mee want bijna alle namen die erin staan, staan in relatie tot problemen'. Nou, wat is dat nou voor een redenering? Dat is een kromme redenering. Ik heb u vaker beticht hier van de Koopmansdoctrine, maar dit is ook weer iets. Legt u dat eens eventjes uit voorzitter. En als ik het dan over de btw heb, gisteren zijn 2 moties in het parlement ingediend, voor de gedeputeerde: op stuk numero 10 en op stuk numero 36. Beide zijn afgewezen. Nu weten wij, de gedeputeerde en ik, vanwege onze ervaring in de Kamer, dat die btw-verhoging doorgaat, ongeacht wat er gebeurt en dat al gesuggereerd wordt om € 200 miljoen van het bedrag dat voor de regio is genoemd, daaruit te halen, maar laten we dat dan in ieder geval extra vragen voor Limburg. Laat het niet zo zijn dat het een sigaar uit eigen doos wordt.

Voorzitter, dan even over de grenseffecten, dat vraag ik ook aan de voorzitter zelf hier: of dat aan ITEM is gevraagd, aan de universiteit of zo. Voorzitter, in de begroting veel aandacht voor MAA. Het is onbegrijpelijk, voorzitter zeg ik via u ook tegen de heer Van den Akker, dat Rutte II, daar hebben we overigens toen in 2012 geen advertentie van gezien... Geen advertentie toen gestuurd, dat heb ik nog nagekeken. Onbegrijpelijk dat de vergunning van de verlenging van de landingsbaan van MAA met enkele 100'en meters nog steeds niet is afgewikkeld. Hoe Nederland weer zo klein mogelijk kan zijn. Ik las in diverse media dat er zelfs een van de mooiste bedrijven ter wereld in die tekst zich niet hier gaat vestigen, maar in Lelystad en misschien ook een reden hiervoor is. Voorzitter, ik vraag dit

activistische college: met ja en amen komen we er niet. Ik zou bijna zeggen: leg het aan en dan zien we wel wat er gebeurt, maar met het CDA in het kabinet, dames en heren, voorzitter, wordt natuurlijk alles anders.

Voorzitter, dan. De heer Koopmans heeft zich altijd ingezet voor erkenning van een Rijksmuseum. Als het CDA in de oppositie zat in Den Haag, werd op de trom geslagen. Nu zit het CDA weer hier en ik wil vragen aan hem, hij is toch bezig met een visitatiecommissie die hier niets mee te maken heeft, maar misschien dat er elementen uitkomen, om die erkenning nu te gaan vragen. Dus voorzitter, met het CDA in het kabinet wordt alles anders.

Voorzitter, ik had een metafoor, maar ik zie op de klok dat ik snel... Ik had een metafoor om de symbolische politiek in Limburg te duiden want de coalitiepartijen hebben afgelopen week een kinderfeestje, een schoolreisje, een Halloweenparty gehad. Ik sla dat maar allemaal eventjes over, misschien in 2^e termijn. Ik weet alleen dat de SP en de PvdA vanwege die advertentie een Halloweenparty hebben georganiseerd. Voorzitter, ik sla een paar dingen over voor de 2^e termijn en ik wilde graag de boodschap van de Volkspartij Limburg: geef de gewone burger in Limburg ook een Limburgse lastenverlichting, spant u zich daar nu voor in, wacht daar niet totdat er verkiezingen zijn, probeer dat nu te doen. De SP heeft dat vele jaren in het verleden gevraagd: geef de burgers wat terug.

Voorzitter, de VVD heeft terecht aandacht gevraagd voor meerdere truckstops in Limburg. Ik heb daarover al voor dit debat een aantal vragen aan gedeputeerde Mackus gegeven. Voorzitter, geweldig, heb ik gelezen in de beantwoording van vragen, dat we een nieuwe Kelperbrug krijgen. Proficiat, maar er staat nog geen tijdpad bij en aangezien ik Rijkswaterstaat ken, dat ze wel eens toezeggingen doen die na 45 jaar worden ingelost, vraag ik daarbij: geeft u eventjes iets aan. Aanpak winkelleegstand, mijnheer Teunissen, anders dan verbaast u zich erover dat u in ieder geval... Het zijn geweldige bijeenkomsten die we hadden gehouden, heel leuk, lekker gedronken, adviesbureaus wrijven zich in de handen, maar concreet komt er weinig uit hè. U weet: de Volkspartij Limburg heeft een andere opvatting daarover.

Mijnwaterschade voorzitter, een vraag ook. De vraag om gebruik te maken van de Stichting Calamiteitenfonds Mijn(water)schade blijft achter, staat in de beantwoording van de vragen. Waar ligt dat aan? Ik sluit me aan bij de vragen over de arbeidsmarkt van het CDA en anderen. Woningbouw, volledig terecht, zit volledig op slot. U hebt daar de vorige keer bij de Voorjaarsnota ook al vragen over gesteld. Toen ging het over Echt-Susteren, weet u nog? Dat de heer Prevoo zei, dat heeft hij wel gezegd, we hebben het nog nagekeken, het was helemaal niet zo. Het is echt een probleem. Dat wil niet zeggen dat alles wat echt is automatisch in Echt-Susteren is natuurlijk. In sommige gemeenten moet de initiatiefnemer voor het bouwen van 1 huis hemel en aarde bewegen omdat in de regionale afspraken die ene woning niet is opgenomen. Dus dood in de pot, gooi dat open, laat die corporaties bouwen voor degenen waarvoor ze zijn opgericht, meer dan 100 jaar geleden. Voorzitter, ik sluit af met het CDA in het kabinet wordt alles anders. Ik hoop inderdaad, via u tegen de gedeputeerde, beter, maar de vraag blijft of dat niet tegen beter weten in is. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Rey. Het woord is aan de heer Kuntzelaers van de PvdA. Aansluitend de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Alles wordt anders, stond hier en het sloot fantastisch aan op de bijdrage van de heer Van Rey en schijnbaar komt dat omdat het CDA in het kabinet zit, heb ik net gehoord. Maar ditzelfde werd de afgelopen week gezegd door de technisch

specialist Kelly uit Silicon Valley, die zei: in de komende 25 jaar verandert de wereld meer dan in de 300 jaar die hiervoor waren en dat ligt waarschijnlijk niet aan het CDA. Vanaf 2018 transformeert de wereld in een rap tempo. Dus die snelle ontwikkelingen, die digitale ontwikkelingen op het gebied van communicatie, artificiële intelligentie en die rekenkracht van computers die zoveel meer mogelijk gaat maken, spelen een rol. Daar vroegen we bij de Voorjaarsnota aandacht voor en gelukkig is het nu omgezet in een werkgroep die aan de slag kan. Echter in diezelfde motie zat nog een aantal andere vragen, onder andere een onderzoek samen met de universiteit en de hogescholen op het gebied van arbeidsmarkt en economie om te kijken hoe die zaken zich tot elkaar verhouden en de vraag is eigenlijk: hoe staat het daarmee en komt er zo'n onderzoek of zit dat al in de nieuwe plannen? Kunnen we daar een reactie van Gedeputeerde Staten op krijgen?

We zijn uiteraard blij met het initiatief van D66 om digitaal beleid te verankeren hier in de Provincie en we steunen dat dan ook van harte en die toekomst komt snel dichterbij. In de komende 30 jaar komen er 2,2 miljard meer mensen bij op deze wereld. 2,2 miljard, dat is een ongekende hoeveelheid en die mensen moeten te eten hebben, die moeten een huis boven hun hoofd hebben en liefst niet met elkaar op de vuist gaan want dat schaadt ons allemaal. Voedsel is daarvoor een kernvoorwaarde. Hoe zorg je ervoor dat 2,2 miljard extra mensen nog gevoed gaan worden? Het is mooi om te zien dat we in Limburg op het gebied van agro en food enorm bezig zijn met innovaties en een enthousiaste gedeputeerde stond afgelopen week ook in de krant om te laten zien dat landbouwbeleid hier flink gestimuleerd wordt en enthousiast wordt meegenomen in de vaart der volkeren. Dus dat stemt tot tevredenheid. Waar we nog een vraag over hadden is...

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

De heer Kuntzelaers (PvdA): U huppelt.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, mijnheer Kuntzelaers vroeg zich af hoe we die wereldbevolking kunnen gaan voeden en u heeft die krant gelezen waar gedeputeerde Mackus in stond. Twee bladzijden verder stond de oplossing, ook in diezelfde krant, een levensgroot interview met Jaap Korteweg, de Vegetarische Slager, heeft u dat gelezen?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Nee, maar gezien het een vegetarische slager is, heb ik een gevoel welke kant het opgaat. Ja, het niet eten van vlees zou inderdaad een van de oplossingen kunnen zijn, als mensen minder vlees zouden gaan eten, maar gezien de stijging van de wereldbevolking en het feit dat we weten dat als mensen meer welvaart krijgen, ze ook meer geld te besteden hebben en dat vaak besteden aan vleesconsumptie, kunnen we constateren dat de behoefte aan vlees toeneemt en daarmee ook de druk op de landbouw in de wereld blijft toenemen en wij hadden een vraag over de start-up die ontstaan is hier aan Maastricht University rondom kweekvlees. In hoeverre kan zo'n start-up gestimuleerd worden om die vernieuwende ideeën hier in Limburg te laten landen en in hoeverre hoort dat thuis op een Greenport Campus en past dat binnen het economisch beleid van de Provincie, onze Provincie?

Wijken, wonen, van groot belang uiteraard, een motie inmiddels ingediend door het... Ah, met spoed naar de tafel.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Mijnheer Kuntzelaers, u heeft de motie over kweekvlees aangekondigd.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Er kleven nogal wat bezwaren aan als je het hebt over de eiwitverhouding; er zijn 3 delen eiwit nodig om 1 deel kweekvlees te consumeren. Op dit moment wordt er ook nog gebruikgemaakt van het bloed van ongebooren kalfjes. Ik wil uw motie niet afschieten en daarom zou ik u willen vragen, of in ieder geval de fractie, om deze eens uitgebreid in Commissieverband te bespreken want ik vind het geen slecht idee, maar ik kan het in deze vorm niet steunen, maar ik zou er wel heel graag verder debat over willen voeren.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ik kan me voorstellen, en waarschijnlijk niet alleen over deze vorm van voedselinnovatie, maar ook misschien nog wel over andere vormen van voedselinnovatie en misschien is het een idee om de initiatiefnemers in de Commissie uit te nodigen om daarover te komen praten. Desalniettemin, de vraag of we dit kunnen stimuleren. Ik ken ook de haken en ogen die hieraan zitten, maar ook de intentie van de initiatiefnemers om het diervriendelijk en ook op de toekomst gericht te produceren, is voor mij de reden om toch de motie hierin te dienen. Desalniettemin, een discussie over het gehele palet in de Commissie, ja, een fantastisch leuk idee.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Daar zou ik persoonlijk heel blij mee zijn. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja. Van het kweekvlees terug naar de wijken en het wonen. De motie Wonen wordt van harte ondersteund door de PvdA. Er is op het gebied van wijken en kernen ook nog wel wat te verbeteren. De herstructurering die door de Provincie is aangejaagd in de afgelopen jaren, wordt in 2017 afgerond en de vraag aan de gedeputeerde is eigenlijk: komt daar nog een vervolg op of kunnen we daar nog iets op verwachten? In die trant graag een antwoord van u in die richting.

Dan gaan we naar het openbaar vervoer. Ons Statenlid, mevrouw Berghorst, toerde het afgelopen jaar 15 uur lang door de provincie en haalde veel klachten en opmerkingen op over de nieuwe concessie en we moeten concluderen dat een groot deel daarvan is opgepakt door het college en dat dat ook daadwerkelijk tot verbetering heeft geleid, waarvoor onze complimenten. Helaas blijft er nog een aantal verbeterpunten over en de vraag aan de gedeputeerde is met name: de tarieven, die toch omhoog zijn gegaan, kunt u ons garanderen dat die de komende tijd niet nog een stap maken in de ene plaats en anderzijds abonneementhouders die getroffen werden in de afgelopen periode zijn gecompenseerd, maar alleen als ze zichzelf melden en het zou chique zijn als wij ons zouden inspannen om degenen die een abonnement hadden sowieso een vergoeding voor die gestegen kosten terug te geven. Een inspanning van de gedeputeerde daartoe zou erg prettig zijn. Gestegen kosten in het openbaar vervoer. 1 ding weten we zeker, met de verhoging van het lage btw-tarief, gaan die prijzen uiteindelijk toch omhoog, of wij daar nu invloed op uitoefenen of niet en dat ligt volledig aan de maatregelen uit Den Haag en de oproep van de PvdA is dan ook: laten we hier met zijn allen een gezamenlijke inspanning doen, een gezamenlijke inspanning namens alle partijen in Provinciale Staten om een oproep te doen om die btw-verhoging van dat lage tarief niet door te voeren. Dat is in het belang van niemand, niet van de ondernemer, niet van de arbeider, niet van de gepensioneerde en ook niet van de tiener in Limburg. Die motie wordt dan ook breed gesteund ingediend hier.

Dan van duur naar duurzaam, een speerpunt in die veranderende wereld. We hebben alles nodig, alle manieren van investeren, vernieuwen, veranderen om die nieuwe ontwikkelingen het hoofd te bieden

en aan het college vragen wij om nog meer met gemeenten en andere stakeholders samen te werken. Bijvoorbeeld ondertekenen het convenant van de 18 Zuid-Limburgse gemeenten en help het project Parkstad Limburg Energietransitie (PALET) aan de broodnodige procesmiddelen om definitief van de grond te komen, zodat we het eindresultaat, namelijk die duurzamere Limburgse samenleving kunnen verwelkomen.

De vraag is ook nog rondom warmtenetten, Het Groene Net, Mijwater B.V. Hoe investeert de Provincie in deze ontwikkelingen en zetten we daar alleen de rijksmiddelen voor in die we ter beschikking hebben gekregen of voedt de Provincie dat ook nog met ander eigen geld?

Dan komen we bij asbest en energie, het huwelijk dat maar niet vol met liefde wil schieten. We zien projecten over asbest, we horen daarover, we horen ook projecten over duurzaamheid de revue passeren, maar de combinatie blijft voelen als gekunsteld, als kunstmatig en de vraag van de PvdA aan de andere fracties is dan ook: moeten we niet asbestbeleid gewoon weer in de Commissie Ruimte gaan bespreken en energie gewoon bij duurzaamheid, zodat we de onderwerpen op waarde kunnen schatten, het belang van asbestbeleid, en met name sanering, zeker kunnen behandelen in relatie tot ruimte, maar om de combinatie toch los te laten.

De voorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Nou, ten 1^e: ja. Wat onze fractie betreft wel, maar kan de heer Kuntzelaers ook aangeven in hoeverre hij dat kan staven want we krijgen natuurlijk nog gegevens, we moeten nog afwachten wat die gegevens zijn.

De heer Kuntzelaers (PvdA): We zijn wat de PvdA betreft nu 2,5 jaar bezig en de synergie is ons nog niet duidelijk in ieder geval en daarom vragen wij ook alleen om het in Commissieverband op dit moment..., aan de andere fracties een soort knip te maken en als er glorieuze successen behaald worden over een maand, of binnen nu en een maand, die wij over het hoofd gezien hebben, die wij graag zouden willen omarmen, laten we dan met elkaar afspreken dat we dat dan niet meer doen, maar op deze manier denk ik dat we recht doen aan zowel asbestsanering als energie, met name energie en klimaat, die daardoor nog meer tot haar recht kan komen.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, ik ben het natuurlijk helemaal met de heer Kuntzelaers eens. Tenzij ons glorieuze cijfers tegemoetkomen, dat hebben we natuurlijk nog helemaal niet kunnen zien, nog niet kunnen constateren, maar begrijp ik dat de heer Kuntzelaers het nu ook eigenlijk lang genoeg vindt duren? Dat het nu tijd wordt dat er concreet wat gebeurt en dat loskoppeling daardoor beter is?

De heer Kuntzelaers (PvdA): De PvdA hoopt met name dat we op een effectieve manier met beide onderwerpen om kunnen gaan en ik denk dat dit de eerste stap is om die weg in te slaan.

De voorzitter: U kunt verder.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja. We kijken vandaag vooruit naar 2018 en daarmee wil de PvdA niet te veel terugkijken naar het verleden en 2018 moet dat jaar van die beginnende vooruitgang zijn, een positief jaar, een jaar waarin we de kwestie Heemels bijvoorbeeld afsluiten, of afgesloten hebben. Dat is een wens vanuit de PvdA en waarschijnlijk ook vanuit de overzijde, van de PVV, misschien juist wel en wij vermoeden dat Gedeputeerde Staten ook heel graag een eind achter het gat in het huishoudboekje wil plaatsen. We vermoeden dat daar zelfs wel gedachten over zijn en helpt u ons

even met welke visie Gedeputeerde Staten daar nog op heeft, op die afronding en dan kunnen we met zijn allen 2018 ingaan met een hoopvol en positief verhaal, een toekomstgericht verhaal en dan een Limburg dat verandering omarmt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Het woord is aan de heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, hadden wij in de Begroting 2017 nog een paragraaf Nieuw beleid, voor de begroting van 2018 lijkt het erop dat dit zogenaamde activistische college weggezakt is in het pluche, 0 ambitie. In de analyse van de Programmabegroting 2018 lezen wij bovendien dat de verantwoording over de uitvoering via de jaarstukken lastig controleerbaar is. Op basis van de in de Programmabegroting 2018 opgenomen prestatie-indicatoren, kan de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid niet door Statenleden worden beoordeeld. Het is gelukkig niet de begroting van LOKAAL-LIMBURG, wij zouden hem toch ietwat anders ingevuld hebben. Wij zouden wat meer burgerlijk ongehoorzaam zijn geweest op het gebied van investeren in de ouderenzorg, Jeugdzorg en hulp in de huishouding, zeker bij een begroting met daarin een gedeputeerde die in het verleden zeer fel was op alle bezuinigingen op deze gebieden. LOKAAL-LIMBURG ziet allerlei ontwikkelingen die de gemeenten, en daardoor de zorgorganisaties, in de problemen brengen.

Voorzitter, om onze economie draaiend te houden en onze inwoners werk te verschaffen, hebben onze bedrijven hulp en ondersteuning nodig, maar LOKAAL-LIMBURG vindt dat de geldstroom richting grote bedrijven ten koste gaat van de motor van onze economie, het MKB. Wij verwachten van u dat u daar meer aandacht aan schenkt. Hulp en ondersteuning zijn daar hard nodig.

Wij promoten een gezonde leefstijl, maar wij vragen ons af wat voor nut het heeft hierin te investeren wanneer 16% van onze inwoners niet of nauwelijks kan lezen en schrijven. Bijvoorbeeld wanneer men een recept van de huisarts krijgt en het niet goed begrijpt, kunnen de gevolgen desastreus zijn. Wij zullen dan ook de motie inzake laaggeletterdheid ondersteunen, maar wij vragen ons eigenlijk direct af: wat heeft dit college van tevoren op dit gebied gedaan? Want we hebben dit in ons vorige betoog ook al aangehaald. Wat gaat u concreet doen om de gemeenten die hiermee kampen en de gemeenten waar dit grote probleem speelt, te ondersteunen? Niet alleen met ideeën, maar meer nog met middelen, het zal iedereen die het nodig heeft ten goede komen op alle gebieden.

Het fusietraject dan, Heerlen-Landgraaf verdient al lang geen schoonheidsprijs meer. Een herindeling van onderop, daar geloven wij in, maar niet in het proces zoals dit nu wordt doorlopen. Men roept wel: wij doen het van onderop, maar ondertussen bouwt men een podium van bovenop en zegt men gewoon: jullie hebben dit maar te slikken. Ik denk: zo gaan wij niet met de inwoners van deze provincie om. Wij als LOKAAL-LIMBURG hebben zelfs overwogen een motie in te dienen, dat men alleen nog kan fuseren wanneer het door alle fusiepartners gedragen wordt. Bijvoorbeeld alle gemeenteraden, maar dit proces is natuurlijk een proces dat... Eigenlijk wil men van een democratie spreken, kan men niet meer over een democratie spreken als men dit dossier doorloopt.

Dan een ander punt voorzitter. Een punt van zorg voor LOKAAL-LIMBURG is het beleid van het college op het gebied van openbaar vervoer. Wij zullen daar een motie over indienen want we hebben indertijd met Arriva afgesproken: oké, er wordt een aantal buslijnen geminimaliseerd. Dat wordt opgelost door de V-graat en er komen wat Wensbussen, maar wat blijkt nu? De Wensbussen kunnen niet rijden want er zijn geen vrijwilligers en je ziet dan ook genoeg advertenties, ik heb er hier eentje bij me: vrijwilligers gezocht. Maar dat betekent dat als je vrijwilligers er niet meer zijn, de mensen die

willen gebruikmaken van de Wensbus gewoon thuis bij de kachel moeten blijven zitten en dat willen we natuurlijk toch gezamenlijk niet. We willen toch onze minder mobiele bewoners of bewoners die niet direct van een openbare lijnverbinding gebruik kunnen maken, natuurlijk ook de helpende hand toereiken. We zullen daar een motie voor indienen. Ik hoop dat alle Provinciale Statenfracties deze zullen ondersteunen want we willen een onderzoek op dit gebied en de discussie daarna met u allen aangaan.

LOKAAL-LIMBURG gaat voor schoon, voor mooi, voor groen, voor andere energie. Schone daken zonder asbest worden verplicht in 2024. Denkt u dat te halen of reikt de ambitie niet verder dan de huidige coalitieperiode? De ambitie is lovenswaardig. De heer Schaminée.

De voorzitter: Juist, mijnheer Schaminée krijgt even het woord.

De heer Schaminée (SP): Dank u wel voorzitter en dank u wel mijnheer Franssen dat u mij het woord wilt geven. Ik wil nog even terugkomen op uw motie op het openbaar vervoer en met name de Wensbus. U kent ons natuurlijk ook als een partij die altijd kritisch kijkt naar enerzijds de inzet van vrijwilligers en anderzijds zeer begaan is met het openbaar vervoer. Als ik uw motie lees, krijg ik toch de indruk dat u wel 2 dingen door elkaar haalt, namelijk Wensbussen zijn nu eenmaal geen OV, die staan buiten het OV, dat is een voorziening die de Provincie biedt op die plekken waar al lang geen OV meer rijdt en nu wordt het een beetje door elkaar heen gehaald en dat vind ik wat ingewikkeld. Verder stelt u, dat is een vraag, er is overbelasting... of er overbelasting dreigt van deze vrijwilligers. Mijn vraag is: is dat zo? Zijn de vrijwilligers die op de bestaande Wensbussen rijden overbelast? Want die signalen ontvangen wij in ieder geval niet. Dat is de 1e vraag voorzitter. Ten 2e... Overigens erkennen wij wel dat voor nieuwe initiatieven, u zegt dat ook hè, bijvoorbeeld hier in Limburg dat het lastig is om vrijwilligers te vinden, maar de huidige initiatieven lopen wat ons betreft goed. Daar zijn vrijwilligers, die zijn niet overbelast voor zover wij kunnen zien. Dus daar graag straks een reactie op in 1e zin. In 2e zin, u zegt: onderzoek, nou ja, voer een onderzoek uit hoe het zit met betaalde deeltijdkrachten op die Wensbussen. Even los van dat Wensbussen en OV natuurlijk niet helemaal hetzelfde zijn, maar de SP heeft vorig jaar een motie ingediend en die is aangenomen, die heeft u geloof ik ondersteund. Die ging over het creëren van leer-werkplekken op de buurtbussen. Buurtbussen zijn namelijk wel onderdeel van het openbaar vervoer, maar daar rijden ook vrijwilligers op, dat vinden wij een lastige zaak. Denkt u niet ook dat het zinvoller is om met die motie die al is aangenomen, waarvan de uitwerking onlangs naar buiten is gebracht, om daar goed te kijken waar daar de kansen liggen, zodat we in ieder geval voor die buurtbussen kansen creëren, dat er misschien wat minder vrijwilligers nodig zijn omdat we daar ook wat opleidingsplaatsen kunnen creëren, misschien nog wel andere plekken kunnen creëren voor chauffeurs die wat minder goed inzetbaar zijn? Denkt u niet dat daar veel meer kansen liggen? En, nou ja, die 2 vragen wil ik u graag stellen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Direct maar met de laatste beginnen. Ik denk: dit is een situatie van en-en. We hebben een beperkt aantal vrijwilligers en of ze nu ingezet worden, hetgeen u vorig jaar al heeft aangegeven of voor de Wensbus, we moeten uit een beperkte pot vragen: mensen wilt u dit doen? De ene kiest daarvoor en de ander daarvoor. Nu ga ik gelijk naar uw 1^e vraag toe. Wij vernemen dus wel dat op het moment dat vrijwilligers worden ingezet, een aantal mensen afhaakt omdat de belasting te groot wordt, dat vernemen wij dus wel. Op dat punt zien wij dus dat er langzaam een tekort dreigt aan vrijwilligers en daardoor mensen dus verstoken blijven van, snapt u? Ja, ik kan me voorstellen dat misschien bij u signalen binnenkomen dat het niet zo is, wij kunnen dus wel staven dat wij die signalen wel binnenkrijgen en ik denk gezamenlijk zullen we ernaar moeten streven om de

signalen die u of wij binnenkrijgen, dat we proberen vanuit onze mogelijkheden die op te lossen en elk probleem dat we hier kunnen oplossen denk ik, en daar zitten we voor, zal positief door de inwoners ervaren worden. Dat is de insteek en ik hoop ook dat u deze motie toch wilt ondersteunen. Niet omdat u denkt: oké, we maken eventueel een vergissing, het is een en-ensituatie en het gaat er eigenlijk om: laten we hetgeen u in uw motie heeft verwoord aangevuld, zou ik het dan willen verwoorden, met onze motie, dat wij een onderzoek hierin plegen en dat is eigenlijk hetgeen wij vragen. College, onderzoek hetgeen wij constateren en dan willen we natuurlijk graag de discussie met alle fracties aangaan, zeker met u en we hopen dan natuurlijk op een positief resultaat voor onze inwoners.

De voorzitter: Ja, dank u. De heer Schaminée nog een vraag.

De heer Schaminée (SP): Ja nog een vraag inderdaad. Toch even op dat 2e punt opnieuw in want u vraagt nu inderdaad: onderzoek deeltijdkrachten op de Wensbussen, maar hoe ziet u dat dan voor zich? Want Wensbussen zijn geen onderdeel van het OV, moet de Provincie dan ambtenaren in dienst nemen in de vorm van chauffeurs die dan namens...? Ik ben helemaal voor een Provinciaal vervoersbedrijf, laten we dat vooropstellen maar, en dat is eigenlijk wat u hier via een achterdeur weer wilt organiseren, is dat dan echt wat u bedoelt? En daarbij, is het niet verstandiger om eerst eens te kijken hoe dat nou zit met de inzet van leer-werkplekken op die buurtbussen? Daar is Arriva op dit moment binnen de concessie mee bezig. Dat hebben we gezien hè, dat is dan de uitvoering van de motie Praktijkschool en dat is meer op zijn plek dan denk ik weer een hele organisatie gaan optuigen die betaald gaat rijden op de Wensbussen. Nogmaals, daar kan ik misschien nog wel voor zijn ook, maar we zijn op dit moment hard bezig op die buurtbussen, daar ligt wat ons betreft het grootste knelpunt want dat is gewoon OV, deelt u dat?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Helemaal. Ik vond het ook, en u verwoordde het juist zonet...Wij hebben dat het vorig jaar ook ondersteund en wij zijn er natuurlijk een voorstander van dat er overal bezetting is, hetgeen u aanhaalde, hetgeen wij aanhaalden, en ik denk ook dat we dit samen dienen te onderzoeken en waar we nu mee bezig zijn loopt al, daarvoor hebben we dat ook ondersteund. Dus ik kan u alleen maar de, hoe zeg je dat, de 5 toesteken.

De voorzitter: U geeft elkaar een hand. Ja, dat lijkt mij prima. We gaan verder.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Goed voorzitter. Ik had het zonet nog over: de ambitie van de schone daken zonder asbest is lovenswaardig. Toch ziet LOKAAL-LIMBURG steeds meer inwoners die wel willen, maar ze hebben de financiële middelen niet en LOKAAL-LIMBURG vraagt meer aandacht en meer middelen hiervoor want er komen steeds meer mensen die positief toch over ons voorstel, wat eigenlijk gepresenteerd is... die daar positief tegenover staan, maar men krijgt een beetje slapeloze nachten want men ziet de bui al hangen: het potje is leeg. Men wil wel, maar men kan niet.

Dan voorzitter, de politiek is niet meer dan een van de vele aspecten van cultuur. De taal daarentegen is de ziel ervan en de poëzie is haar schoonste uitdrukingsvorm. Voorzitter, zoals ik al memoreerde, ook politiek is 1 van de aspecten van cultuur. Een aspect dat voor elke burger, zeker in het kader van burgerparticipatie, bereikbaar moet zijn. LOKAAL-LIMBURG is nog steeds van mening dat dit college, en zeker de coalitie, de plank volledig mislaat door het niet toelaten van burgercommissieleden.

Voorts blijken in Zuid-Limburg van de 287.000 woningen er 12.000 leeg te staan. Dit is 4% en dat neemt verder toe. Welke maatregelen kunnen leiden tot verbetering of welke maatregelen gaat dit college nog ondernemen? Ik heb dat vorig jaar ook al aangehaald, er is ook een categorie in de markt,

bijvoorbeeld de leegstand in de horeca, de leegstand van kleine winkeliers. Daar wordt nergens over gesproken. Ze kunnen niets met hun oudedagsreserve want ze kunnen die winkel of die horecazaak helemaal niet ombouwen tot bijvoorbeeld een studio of een klein appartement, net voor de doelgroep waar heel veel vraag in is en dat wordt hier vergeten. We hebben dat de vorige keer ook al benoemd en wij betreuren het ten zeerste dat er alleen maar over de corporaties wordt gesproken, alleen maar over nieuwbouw, maar aan de andere kant vallen er gaten, er vallen gaten en die worden gewoon niet ingevuld en er is wel behoefte aan. Wil dit college daar nogmaals aandacht, of misschien nu eens aandacht aan besteden want het is niet prettig, ik krijg daar heel veel signalen van en tot heden, men raakt ontmoedigd.

Als voorlaatste voorzitter, vraagt LOKAAL-LIMBURG meer middelen en ondersteuning voor toekomstig meer leegstand van bijvoorbeeld ook die monumentale boerderijen op het platteland want als je die cijfers benadert, zal de komende 10, 20, 30 jaar ongeveer 30% van de agrariërs gaan stoppen. Dat is nogal iets mensen. Dus dat platteland zal ook helemaal gaan veranderen en 1 van de onderdelen, en ik hoorde het wel, dat werd in het betoog van het CDA ook benoemd, we zullen het POL eens dienen te evalueren want een van de oorzaken bijvoorbeeld van het stoppen van de agrarische sector is dat de eisen, de regelgeving in het POL zoals dat toen is vastgesteld, veel te streng zijn. Mensen haken af, willen niet meer ondernemen en gooien gewoon het bijltje erbij neer. Dus wij als LOKAAL-LIMBURG vragen om een evaluatie van het POL en we gaan kijken of we, zeker in die sector, misschien ook de helpende hand kunnen toesteken.

De voorzitter: U gaat afronden.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Als laatste dan... en dan kijk ik toch nog naar de deputétafel, die leuke onderonsjes hebben, maar misschien krijgen ze mijn betoog ook een beetje mee voorzitter.

De voorzitter: Dat krijgen ze mee, ja.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Het Transferium in Kerkrade is meer dan een Transferium en ik vraag daar gewoon positieve aandacht voor. Waarom? Omdat, zeker in die omgeving, dat een hele positieve uitstraling heeft en die uitstraling is daar echt nodig in dit gebied voorzitter. Dit was eigenlijk een puntje op microgebied en dan wil ik ook op microgebied afsluiten voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank. Dank u wel mijnheer Franssen. Om van Transferium het bruggetje te maken naar de lunch, lijkt me niet zo lastig want in principe is dat natuurlijk de overgang naar de 2^e fase, namelijk de beantwoording door Gedeputeerde Staten, maar eerst gaan wij lunchen en in het kader van de Week van de Positieve Gezondheid is door de organisatoren gesuggereerd of er ook een positief gezonde lunch kan worden geserveerd en daarin is toegestemd. Ik wens u dadelijk smakelijk eten en ik stel voor dat wij hier terugkeren om 14.15 uur. Het lijstje met alle moties is onderweg naar u, maar dat komt gedurende de lunch bij u, dat is zo klaar. Ik schors de vergadering tot 14.15 uur en ik wens u smakelijk eten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren ik verzoek u plaats te nemen en ik heropen de vergadering. De vergadering is heropend. We zijn bezig met de 1^e termijn van de behandeling van de begroting en de aanverwante stukken. Misschien even goed dat het lijstje met de moties en het amendement is uitgedeeld. Er is inmiddels ook nog een motie met een numero 60 aan het einde, maar die is nog niet

ingediend, die wordt in de 2^e termijn ingediend en 61 is de vervanging van de motie numero 40, even uit mijn hoofd. O sorry, die is extra. Die wordt ook even nog in 2^e termijn ingediend, maar dan weet u in ieder geval waar die 2 laatste moties vandaan komen. De andere gewijzigde moties, zijn moties die tussentijds zijn gewijzigd, bijvoorbeeld omdat er een andere ondertekenaar aan toegevoegd is of niet, maar onderwerpen zijn daarin hetzelfde gebleven. Wij gaan over tot de beantwoording. We hebben in totaal voor het college 80 minuten staan. Het is zo geregeld dat wij eerst vragen aan de gedeputeerde van Financiën om in algemene zin te beantwoorden, maar ook de punten die echt op de portefeuille als zodanig van toepassing zijn. Vervolgens heeft ieder lid van Gedeputeerde Staten de mogelijkheid te antwoorden op de specifieke vragen en wij zullen proberen zoveel mogelijk ook al in te gaan op de moties die zijn ingediend en daar al proberen enig commentaar te geven. In 2^e termijn kunt u dan daarover met elkaar van gedachten wisselen. Dus ik zou proberen om ook de interrupties een beetje kort en beperkt te houden als dat kan. Dat gezegd hebbende, geef ik voor de beantwoording eerst het woord aan de heer Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, dank u wel. Allereerst voorzitter, zou ik uw Staten willen bedanken namens het college van Gedeputeerde Staten voor uw inbreng in 1^e termijn en u ook willen bedanken voor het vele werk dat daarachter zit en ook van uw medewerkers en mensen rondom uw fracties. Voorzitter, het gaat goed met Limburg, het gaat goed met de Provincie Limburg. Dat zijn citaten die ik net optekende uit uw mond, uit sommige. Het gaat goed met veel Limburgers, maar niet met iedereen en er zijn mensen in Limburg die op allerlei plekken zorgen hebben over allerlei onderwerpen en ik vind het wel interessant om te zien vanuit het college dat voor de taak waar het Provinciaal bestuur voor staat, het Provinciaal bestuur van Limburg voor staat, een Provinciaal bestuur dat veel meer doet dan wat wettelijk noodzakelijk is, zijn er talloze onderwerpen aangedragen waarin we een kleine of een wat grotere rol zouden kunnen spelen en het speelt allemaal in op zorgen die hier en daar leven. Of het nou gaat over de luchtkwaliteit, het gaat over de veiligheid, de problemen die bijvoorbeeld in Blerick aan de orde zijn in de afgelopen dagen. Het gaat over zorgen die mensen hebben over de natuur, noem het maar allemaal op. Er worden allemaal relevante, interessante, soms werkbare en soms minder werkbare voorstellen gedaan. Soms voorstellen die ons regarderen en soms die ons niet regarderen, maar wij gaan er serieus op in.

Voorzitter, dat 'goed met Limburg', daar past ook bij, en iemand had het nog over dat algemene beeld, dat het in Limburg ook op sommige onderdelen, ik geloof dat het de heer Housmans was, niet goed ging. Ik vraag uw Staten, maar eigenlijk ook de Limburgse samenleving, nog eens goed te kijken naar het onderzoek dat vorige week uitkwam, waarin zeg maar het brede welvaartsbegrip uitgediept werd, waarin heel veel lijstjes naast elkaar werden gezet en ik kan u zeggen, dat onderzoek leidde in het Algemeen Dagblad tot de kop: 'De Randstad staat bij alle foute lijstjes bovenaan'. Niet Limburg, niet het zuiden en niet Zuid-Limburg, maar de Randstad en voorzitter, dat punt moet u ook pakken bij alle afwegingen die u met elkaar maakt. En nogmaals, op vele plekken gaat het goed en het is terecht dat u en ook wij de vinger leggen op sommige onderwerpen waarvan we zeggen: nou, daar is het toch goed dat de Provincie daar wat extra's of het wat anders in gaat doen.

Voorzitter, bij de bijdrage van de heer Van Rey zal ik wat meer ingaan op de terechte koppeling die hij, en ook anderen, gemaakt heeft over datgene wat met het regeerakkoord te maken heeft want dat is natuurlijk de echte waterscheiding ten opzichte van de Voorjaarsnota, die eigenlijk zijn vertaling moet krijgen in de begroting en dat hebben we ook geprobeerd. Trouwens, dat hebben we ook gedaan en die vertaling van dat regeerakkoord, daar kom ik nog op terug.

Voorzitter, de heer Housmans heeft heel precies de tekst gelezen en inderdaad op pagina 28 merkte hij terecht op dat wij iets gingen heffen, maar de bedoeling is dat we het gaan opheffen. Dus er wordt geen belasting geheven. Dat was een tekstuele fout, die moet ook worden gewijzigd. Bij dezen.

Voorzitter, de heer Housmans kwam ook nog even terecht terug op het punt van ons vermogen. Hij heeft neergezet, en in zijn verkiezingscampagne kan ik me dat ook nog goed herinneren, dat we het vermogen eigenlijk te snel zouden afbouwen. Natuurlijk met de investeringen rondom de motie Bouw en met de investeringen in de Buitenring, zijn dat terechte keuzes geweest, maar we hebben wel met de start van deze coalitie strenge regels gemaakt. Die hebben we ook elk jaar nog wat verfijnd, ook in deze Memorie van Toelichting hebben we dat gedaan en op die manier ben ik ervan overtuigd, is het college van Gedeputeerde Staten ervan overtuigd, dat we ook een klein beetje anticyclisch aan het werken zijn en we dus in een bloeiende tijd de Provincie ook op orde maken, ook in financiële zin, zodat als het een keer wat minder gaat, en dat gaat ongetwijfeld weer een keer gebeuren, we dan beter zijn toegerust nog om schokken op te vangen en mogelijkerwijs middelen in te zetten. Ik kom bij de VVD in het kader van de motie Heuvelings c.s. nog terug op de inzet van die reserves.

Mevrouw Wetzels van het CDA maakte ook een opmerking over de € 900 miljoen van het regeerakkoord, ik pak dat nu toch nu maar even in relatie tot wat ook de heer Van Rey op dat punt zei. Het college van Gedeputeerde Staten is buitengewoon intensief bezig om te kijken op welke wijze alle aspecten die kansrijk zijn in het regeerakkoord, om te kijken hoe we daarop in kunnen spelen. Het geldt voor IBA, dat geldt natuurlijk ook voor de infrastructuur, dat geldt voor de onderwerpen die ook de heer Schaminée aandroeg als het gaat over alles wat met klimaat en met energie en die transitie te maken heeft. Wij proberen daar zoveel als mogelijk aan mee te doen. Daarom hebben we ook die brief geschreven en die advertentie gezet. Ons beeld is heel simpel. Onze bijdrage is: Provincie Limburg wil dit doen, heeft er ook deze middelen voor over. Daar sluit het aan, dat hebben we beschreven in onze brief aan de Haagse nieuwe agenda van de nieuwe coalitie, en wij willen graag samen optrekken, maar ook samen van elkaar en elkaars middelen profiteren.

Dat geldt ook voor de cultuursector. Wij hopen bijvoorbeeld dat we in de stedelijke cultuurregio Zuid vooroplopend kunnen zijn, en over 2 weken komt het advies van Raad voor Cultuur op dat punt uit, waardoor we eerder dan anders ook aanspraak zouden kunnen maken op bijvoorbeeld de middelen die te maken hebben met het stempel Rijksmuseum of rijkscollectie wat bij Bonnefanten aan de orde is. Dat is een weg die we continu aan het lopen zijn. Dat gaat met kleine en met grotere stapjes, maar de heer Van Rey en ik zijn op dat punt hetzelfde, we zijn er pas tevreden over als er gewoon extra centen overgemaakt worden naar het Bonnefantenmuseum. Voorzitter, mevrouw Wetzels had wat kritische opmerkingen over het wielermuseum en over de Tour. Ik pak dat punt even in algemene zin. Of had u die geschraapt?

De voorzitter: Het ging even om de naam, mevrouw Werrij. U zegt iedere keer Wetzels, maar dat maakt...

Gedeputeerde Koopmans: O, Werrij-Wetzels, o ja. Excuus.

De voorzitter: U mag kiezen.

Gedeputeerde Koopmans: Excuses, dat komt omdat u nog zo in mijn telefoon staat. Voorzitter, daar is het helder. De Tour is aan Prudhomme en u krijgt binnenkort nog het Uitvoeringsprogramma Sport, daar zit ook het Evenementenbeleid in, maar het wielermuseum geloof ik niet meer dat dat nog echt

zijn doorwerking gaat krijgen. Wij zetten er geen brede effort meer in. Mocht het anders lopen, dan hoort u dat.

Voorzitter, dan kom ik bij mevrouw Brugman. Ik vond dat zij een mooie beschrijving had van de positie van de Provincie. De globale kwesties en laat ik zeggen de lokale mogelijkheden, daar zit de Provincie tussen en ik denk oprecht, en als ik heel eerlijk ben, als ik naar alle voorstellen van u kijk, dan wordt het fundament van ons coalitieakkoord, namelijk voortgaan met een economische structuurversterking met een daarbij horende Sociale Agenda met een aantal accenten die inspelen op wat er in de wereld, in Nederland en in Limburg gebeurt, proberen we dat zo goed als mogelijk te doen. Dus ik denk dat die opvatting hier in huis ondertussen breed gedeeld wordt, ook naar u luisterend. Voorzitter, als het gaat over informatie, kom ik straks bij Connect nog even terug op uw opmerking mevrouw Brugman.

Dan het Gouvernement en label G. Het is u toch echt niet ontgaan hoop ik mevrouw Brugman. 2 dingen. 1, we zijn € 17 miljoen aan het investeren in het duurzamer maken van het Gouvernement, daarmee gaat het naar label B. Dus niet meer G maar B en voorzitter daarmee acht het college onze inzet, die ook als voorbeeld dient, zeg maar voor de komende jaren echt voldoende. Dus uw initiatiefvoorstel, die tijd zou ik besparen als ik u was. We hebben daarnaast natuurlijk ook de motie Brugman in deze begroting opgenomen, dat is ongeveer € 250.000,00, waardoor we een aantal andere gebouwen ook opknappen op het niveau van een juiste labeling.

Voorzitter, dan kom ik bij de heer Schaminée. Hij heeft een opmerking gemaakt: er is misschien ook nog geld nodig voor landbouw. Voorzitter, eigenlijk geldt de opmerking die ik nu ga maken ook voor het amendement van de VVD, waarin staat: we gaan € 5 miljoen reserveren voor het Aanvalsplan Arbeidsmarkt. Inhoudelijk zal mevrouw Van Rijsbergen daarop ingaan, maar het is hier in huis heel simpel. Als er goede dingen aan de orde zijn en het past binnen het coalitieakkoord of we zijn het er met elkaar over eens, dan gaan wij kijken op welke wijze we die middelen koppelen aan beleidsplannen die er liggen en de reservering die de VVD in het voorstel doet royaal ondersteund, ja die is eigenlijk een tikkeltje ontijdig. Als wij het andersom zouden doen, namelijk eerst geld reserveren, dan pas het beleidskader uitbrengen met het uitvoeringsprogramma, dan zou u terecht zeggen: ja, wacht even, dat is niet de bedoeling. Het omgekeerde, in de wetenschap dat er een ambitieus aanvalsplan ligt van mevrouw Van Rijsbergen en wij zouden nu uitspreken: dat gaat nooit een euro kosten, ja dat klopt natuurlijk ook niet. Dus uw signaal per amendement is prima, maar de feitelijke uitvoering daarvan zal zijn dat mevrouw Van Rijsbergen bij het uitvoeringsplan via het college aan u zal laten weten of er 2, 5, 7 of 9 nodig zijn.

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, de VVD kan dat volgen, ware het natuurlijk niet dat al bij de Voorjaarsnota het college zelf de claim van € 3,5 miljoen had gelegd nog voordat er kaders waren en wij hebben toen gezegd: kom met kaders. Nou, die komen nu langzaam deze kant op, dus volgens mij kunnen we elkaar daar uiteindelijk wel vinden.

Gedeputeerde Koopmans: Prima.

De voorzitter: De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Ja voorzitter, dank u wel. Het punt dat ik maakte over de financiële ruimte voor de landbouwnotitie. Volgens mij moet ik hem iets hoger zetten. De voorzitter vraagt me iets naar rechts op te schuiven, dat voelt onnatuurlijk voorzitter.

Gedeputeerde Koopmans: Voor mij is het naar links.

De heer Schaminée (SP): Kijk, gelukkig. De financiële ruimte op de nieuwe landbouwnotitie. Ik bedoelde eigenlijk in 1e instantie 'is die ruimte er binnen de middelen die al bestemd zijn voor landbouw?', maar ik hoor de gedeputeerde nu zeggen dat er misschien zelfs nog wel ruimere middelen zijn voor goede plannen. Dus dat klinkt natuurlijk alleen maar goed. Ik zou graag die vraag dadelijk ook nog wel even door de heer Mackus beantwoord zien, maar dit klinkt in ieder geval goed.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter en dat betekent ook dat de opmerking die de heer Schaminée maakte over de middelen die in het regeerakkoord zitten voor het Gemeente- en Provinciefonds, en specifiek dus voor het Provinciefonds, waarin woorden staan als dat dit gekoppeld wordt aan klimaatadaptatie. Ook wij gaan als onderdeel van het IPO met het Rijk een akkoord sluiten en wat daaruit voortvloeit, zullen wij ook gaan doen. U moet daarbij ook in ogenschouw nemen dat wij natuurlijk nu al een Provincie zijn, als je kijkt naar de inzet met betrekking tot klimaat, energie... Als je bijvoorbeeld al de energiefondsen neemt en je zet die in Nederland op een rij, dan staan wij echt op de 3^e plaats en dat is zeker niet in het minst te danken aan het feit dat gedeputeerde Prevoo daar ook bij de onderhandelingen veel geld voor geregeld heeft. Voorzitter, dus de daadwerkelijke voorstellen komen bij de begroting, nadat de akkoorden daarover gesloten zijn.

Met betrekking tot de externe inhuur. Daar is eigenlijk het volgende over te zeggen. Het college van Gedeputeerde Staten is heel intensief bezig, ook aangejaagd door uw Staten, om te kijken hoe dat op een verstandige wijze omlaag gebracht kan worden, zonder dat daarbij de kwaliteit van het werk geweld wordt aangedaan en zonder dat we mogelijkerwijs risico's lopen in projecten. De directeur Middelen heeft recent een analyse gemaakt van waar we dat vooral aan besteden jarenlang. Dat zit heel veel in infraprojecten en op dat punt gaan we een analyse maken om te kijken of we daar misschien mensen wat meer voor vast zouden kunnen aannemen en ons en uw streven om de inhuur wat omlaag te brengen, staat onverkort overeind.

De voorzitter: De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Ja voorzitter, toch graag even wat scherper dan over de externe inhuur. Ik heb dat benoemd hè, de factor 1,6, die wat ons betreft niet nodig is gezien de ruimte die onze motie van eerder ook bood, maar laat ik het zo vragen. De 10%, waar we om gevraagd hebben, ziet de gedeputeerde dat dat volgend jaar haalbaar is? En zo niet, kan de gedeputeerde dan in ieder geval volgend jaar, als dat nog niet haalbaar is, duidelijk aangeven, zoals de motie ook vraagt, waarom dat nog niet lukt? Want dat is wat de motie vraagt, als we dat in ieder geval kunnen zien. We willen natuurlijk die 10% halen, maar zou dat niet lukken, willen we in ieder geval een toelichting zien.

Gedeputeerde Koopmans: Dus bovenop de doelstelling die er nu ligt nog 10%?

De heer Schaminée (SP): Nee, gewoon de 10% externe inhuur totaal.

Gedeputeerde Koopmans: O zo de 10%. Weet u wat we doen? We hebben de HRM-brief mede gestuurd, ik ga ervan uit dat die in de Commissie ook nog even besproken wordt. Dan gaan we nog heel even precies naar het percentage kijken, maar ik heb u al gezegd: er is een gedeelde inzet op dit punt. Tegelijkertijd, naar 0 gaat het nooit want dat is niet verstandig om te doen want dan zouden we veel te veel mensen moeten gaan aannemen voor tijdelijke klussen en die hebben we dan voor vast in

dienst, maar ik stel voor dat we daar in de Commissie, met de HRM-brief in de hand, nader op terugkomen. Onze inzet is echt gedeeld, ook van de directie op dat punt.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, dat is in ieder geval goed om te horen en wij zullen dan overwegen om die HRM-brief nog even te agenderen, maar dan toch even op dat laatste punt omdat het nu niet specifiek is gebeurd. Zou het niet lukken, om welke reden dan ook, dan hebben we in ieder geval inzichtelijk waarom die 10% niet gehaald wordt. Dat is waar de motie om draait.

Gedeputeerde Koopmans: Helder, dan hebben we dat uit te leggen.

De heer Schaminée (SP): Prima, oké.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, dan kom ik aan de bijdrage van de heer Van der Linden. Hij heeft uitgebreid ook over de Grenseffectentoets gesproken. Ik geloof dat daar ook nog een motie over is, zeg ik dat goed? Maar in elk geval datgene wat in... Wij proberen zelf... Er is natuurlijk bij het Rijk al een Grenseffectentoets. Dat die in het regeringsbeleid zit, was al eerder bekend en daar waar dat niet gebeurt, ook als het gaat over btw, dan is er al contact geweest, bijvoorbeeld met ITEM. Dan gaan wij daar zelf mee aan de slag. Deze week kreeg ik nog een ongelooflijk mooi rapport van ITEM over alles wat met grensarbeid te maken heeft. Daar zitten heel veel aanbevelingen in, heel erg goed werkbaar voor Den Haag en voor Brussel, om daarmee de zaak te verbeteren.

Voorzitter, dan kom ik bij de heer Van den Akker, daar heb ik het punt van het amendement al gehad. Voorzitter, dan ligt er bij de heer Van den Akker in zijn bijdrage de motie Heuvelings. Voorzitter, daar is een aantal opmerkingen over te maken. Allereerst de feiten. Eigenlijk zit er achter deze motie een soort vrees dat er te veel beleidsmiddelen ingezet moeten worden voor de risicoreservering. Feitelijk hebben wij in de afgelopen periode, mede opgejaagd door het amendement A1, € 727 miljoen extern uitgezet. Onze totale risicoreserve op dat punt is € 77 miljoen. We hebben uit beleidsmiddelen van die € 77 miljoen maar € 1 miljoen gehaald. Dus dit is een debat over een beetje een pietjepeuterig ding als je het hebt over de bedragen, is het maar klein. Tegelijkertijd gaat het wel om het principe. Weet u, als we uw motie zouden overnemen, wat niet onze bedoeling is, dan zouden we 2 problemen creëren. 1, dan wordt eigenlijk alles wat met laat ik zeggen economische ontwikkelingen te maken heeft en de mogelijke financiële betrokkenheid daarbij van de Provincie op het gebied van revolverend, slechts treasurybeleid. En los van het feit dat de heer Beurskens dan al met zijn wenkbrauwen begint te trekken, en hij denkt 'Ik weet niet of dat een goed idee is', is het ook gewoon niet verstandig omdat je beleid conform het amendement A1, namelijk wat wil je doen, wat zijn die maatschappelijke ontwikkelingen, koppelt aan de inzet, revolverend, van die middelen. Als je daar een muur tussen maakt, worden we slechts een bank en dat is onverstandig. Dan 2. Als je kijkt naar de vergelijkingen die ook in eerdere debatten door de heer Heuvelings zijn gemaakt, dan wordt er gezegd: ja, maar banken doen dat toch ook? En dan gaat het over de opslag. Daar zijn 2 opmerkingen over te maken. Allereerst is bij banken ook aan de orde dat die niet alleen een renteopslag hebben, maar ook, conform Basel III, moeten zorgen voor laat ik zeggen een feitelijke reservering. Dus wij doen het op dat gebied niet anders en dan het laatste puntje 'erop toe te zien dat de extra renteopbrengsten afdoende zijn om de risico's te dekken'. Ja voorzitter, die weg zou ik helemaal niet op willen gaan want ik heb zeg maar een theoretische berekening laten maken van een net bedrijf met een lening en dan wordt de opslag de helft hoger. Dus wij worden dan te duur, als je wilt wat hier staat. Ik denk dat het niet de bedoeling is, ik denk dat het meer een soort theoretische discussie is: zorg dat je elke keer goed argumenteert waarom je wat doet. Ja, ik bedoel, daar zijn wij het wel mee eens, alleen als je de praktische vertaling, zoals die hier letterlijk staat, echt zou gaan uitvoeren, dan komen we echt op onverstandiger financieel beleid uit en daar ken ik noch de VVD, noch de SP niet in.

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, het is denk ik wel van 2'en 1. Enerzijds voldoende buffers in kas hebben. Dat is ook wat de banken natuurlijk met Basel III moeten. Nou, dat is bij deze Provincie wel zo, maar op het moment dat je dan zegt 'daarvoor extra rente gaan heffen', wat we dus nu zeggen 'Zorg dat je voldoende risico's, risicoreserveringen extern binnenhaalt', zegt de gedeputeerde: ja, dat willen we niet want dan worden we te duur. Op dit moment is het zo dat natuurlijk de rente-inkomsten bij de algemene reserve terechtkomen, maar de risicoreserveringen, die extra aanvullingen, onder de beleidsmiddelen zitten. Waarom worden die dan niet gewoon onder 1 dak gebracht zoals ik heb voorgesteld?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, Gerrit Zalm zou bij deze redenering tegen het plafond gaan van ellende want je moet op die manier, ook als het gaat op het gebied van treasury, natuurlijk niet de inkomsten en uitgaven zo scherp tegenover elkaar zetten. Het laatste dictum zegt namelijk dat je met de renteopbrengsten voldoende middelen zou moeten hebben voor de risicoreserveringen. Ja, dan moet je een veel hoger percentage gaan rekenen en dat is niet verstandig. Voorzitter, en die koppeling aan het beleid is gewoon heel erg verstandig om met elkaar in de hand te houden en in uw bijdrage tot slot zeg ik tegen de heer Van den Akker... In uw bijdrage zat ook de opvatting: ja, maar hoe kan het dan dat je nu in deze begroting ongeveer € 10 miljoen in die risicoreservering neerzet? Dat komt omdat we aan de hand van een aanbeveling, ik weet niet meer of het de Statenonderzoeker of de ZRK was, hebben wij het hele portfolio nog eens op een rij gezet. Dat hebben we extern laten toetsen en daaruit blijkt dat alles bij elkaar, wat we bij elkaar gedaan hebben, ertoe leidt dat er toch ongeveer € 10 miljoen extra nodig is. Ja, als we dat zouden halen uit de beleidsmiddelen van..., je zou niet eens weten welke gedeputeerde want het is een bonte verzameling van van alles en nog wat, dan werkt dat niet. Dat zou misschien wel principieel, naar ons eigen uitgangspunt, verstandig zijn, dus ik begrijp uw debat wel, maar het werkt niet zoals het hier precies geformuleerd is. Ik denk dat het veel beter is 2 dingen te doen. 1, te werken zoals wij nou voorgesteld hebben en b, ook met u en ook met de heer Heuvelings en mevrouw Lauvenberg, nog eens goed door te akkeren wat de achtergrond daarvan is. Juist de samenhang die wij geschilderd hebben in de Memorie van Toelichting is er 1 waarbij op een hele verstandige manier, ook voor de toekomst, beleid, dus de doelen die je hebt, treasury en de inkomsten die je daarin hebt, op een goede manier blijft kunnen doorzetten tot in de loop der jaren.

De voorzitter: Ja.

De heer Vaessen: Dank u wel voorzitter. Ik wil de heer Koopmans vragen of dat een toezegging in de richting van de heer Heuvelings is, of die genoteerd mag worden.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, zeker een toezegging.

De voorzitter: Het antwoord is: ja.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, even kijken. Ja, nee, dat doen we dan in die technische briefing verder wel voorzitter.

De voorzitter: De heer Van den Akker hier nog over? Ja, oké.

De heer Van den Akker (VVD): Voorzitter, de opmerking die de heer Koopmans maakte over de extra € 11 miljoen reservering voor de risico's, die gaan over niet-revolverende middelen en dat is natuurlijk niet waar deze motie over gaat. Die gaat over dingen die wel revolverend zijn en waar rente over wordt betaald.

Gedeputeerde Koopmans: Die € 11 miljoen gaat ook over revolverend middelen, voor een deel. Jazeker, dat is het totale risico dat we met elkaar dragen en dat zijn zeker de revolverende middelen.

Voorzitter, dan kom ik bij mevrouw Plusquin, die heeft voor mij geen vragen gesteld. Dan de heer Vaessen, die heeft het ook gehad over de Haagse prioriteiten en ons aanbod.

Voorzitter, dan kom ik bij de heer Van Rey. Voorzitter, de heer Van Rey zei dat mijn antenne niet goed afgestemd stond. Voorzitter, in de verkiezingsprogramma's en in 'Keuzes in kaart' van het Centraal Planbureau, die alle verkiezingsprogramma's heeft bekeken, staat dat de door u in het verleden zo geliefde partij de VVD € 1,2 miljard ging bezuinigen op het Gemeente- en Provinciefonds. De door mij zo geliefde partij, het CDA, € 1,2 miljard. Dan hebben we nog D66, even goed kijken, die had € 0,7 miljard en de ChristenUnie, daar houden we nu ook van, € 1,2 miljard. Dus alle 4 de partijen mijnheer Van Rey, hadden er een forse bezuiniging op het Provinciefonds in staan. Dus u heeft gelijk dat mijn antenne misschien niet op orde was wat betreft het eindresultaat, maar ik durf u wel te zeggen dat een aantal Provinciebestuurders het handwerk nog wel verstaat. Het is goed gegaan.

Voorzitter, dan het benoemen van de namen. Voorzitter, als je het regeerakkoord op het punt van de namen doorleest, dan kom je allerlei combinaties tegen zoals Brabant en er zijn te veel varkens. Er is aan de orde dat er... Even kijken, de bereikbaarheid is een probleem in de Randstad. Dan die € 900 miljoen, dat is misschien wel jammer, die wordt voor een deel ook aan problemen gekoppeld zoals de Bestlanden etcetera. Er staan hier en daar infra-investeringen die wat positiever zijn. Dan gaat het over de aardbevingen in Groningen, de varkens had ik al gehad en dan gaat het over de gezonde leefomgeving in Wageningen. Ja voorzitter, dat zijn allemaal voorbeelden waarop ik dat echt baseerde en natuurlijk, ik wil best het punt maken, ik had op sommige momenten... Op sommige punten zou het ook mooi geweest zijn dat we, net zo goed als Weert-Hamont genoemd wordt als een infra-investering, ook op andere plekken erin gestaan zou hebben, maar zo simpel is het niet.

Dan het punt van de lastenverlaging dat de heer Van Rey uitgebreid heeft betoogd. Voorzitter, dankzij het vorige coalitieakkoord en dit coalitieakkoord, dus er zijn vele mensen die dit op hun palmares kunnen zetten, is er in de 1^e periode per auto per jaar bespaard € 20,50 en cumulatief is daarbij gekomen € 18,00 in 2015-2019. Dus dan heb je het over bijna € 40,00 per jaar per auto en dat is voor grotere auto's wat meer en voor kleinere auto's ook aan de orde en dat is datgene wat wij vanuit ons beperkte belastinggebied bijdragen aan de lastenverlichting voor burgers.

Voorzitter, het punt van de btw. Ja, daar delen wij elkaars opvatting dat wij dat niet gelukkig vinden en sowieso niet, maar voor grensregio's al helemaal. Dat is ook de reden waarom dat in de achterliggende brief die het college heeft gekoppeld aan de advertentie die we gezet hebben, het punt van de btw en de daaraan gekoppelde Grenseffectentoets, uitdrukkelijk hebben neergezet. Voorzitter, tegelijkertijd kun je je de hele dag je druk blijven maken, en dat mag en dat doen wij ook, over de negatieve kanten. Wij besteden ook veel aandacht aan de mogelijkheden die in het coalitieakkoord zitten, in het Haagse coalitieakkoord.

Voorzitter, de heer Franssen beklagde zich erover dat er weinig nieuw beleid in zat. Dat heeft u dan goed gezien want dat was ook de bedoeling. De titel van de begroting is, net zoals die van de

Voorjaarsnota, dat de uitvoering het belangrijkste is en het stomste wat een overheid kan doen, is elke keer weer nieuwe plannen maken en ze niet uitvoeren. Dit college hecht eraan en probeert daar ook, als het gaat over nieuwe initiatieven van uw kant, precies in te zijn dat we niet al te veel nieuwe dingen gaan oppakken, terwijl we de oude nog niet uitgevoerd hebben.

Voorzitter, dan kom ik bijna op het einde toe aan de motie van de heer Schaminée over Connect. Voorzitter, daarover het volgende. Allereerst is natuurlijk in 2013 door uw Staten, op voorstel van het college, besloten om op het punt van branding, en dat is wat anders dan marketing en het is wat anders dan laat ik zeggen communicatie slechts vanuit de Provincie, dat is wat anders... Daar is toen voor gekozen. Het college van Gedeputeerde Staten heeft er zelf natuurlijk de afgelopen jaren ook vaker over gesproken: op welke wijze gebeurt dat? We hebben er ook een evaluatie over gehad, die is ook met u gedeeld. Wij zien nu deze motie die er ligt. Die ligt er en wij kijken er eigenlijk als volgt naar. In het dictum dat voorligt, staat op het einde... - kan iemand mij die motie even brengen want die heb ik dan ergens zitten - daar staat op het... Dank u mevrouw de Griffier. Voorzitter, daar staat het 2^e dictum: zelf een integrale communicatiestrategie uit te werken. Daar zouden wij van willen maken: zelf een integrale communicatie- en brandingstrategie uit te werken. Als de motie op dat punt wordt aangepast en als we daarbij nemen dat er in de afgelopen periode, ook door Connect natuurlijk met de partners die naar binnen gehaald zijn, een aantal verstandige dingen bedacht zijn en sommige dingen ook zelfs contractueel vastgelegd zijn... Als we dat in de komende periode mee kunnen nemen, dan gaan wij dus eigenlijk de brandingsactiviteiten hier in huis halen en dan gaan we op die manier, afscheid nemend van het construct Connect, werken, blijven werken aan branding want dat is wel een nuttige activiteit om te doen en we gaan het ook voorzitter... want we hebben ook nog eens even in de discussie in het college de tekst van het coalitieakkoord erbij gepakt. Ook daar is opgeschreven dat er op het gebied van bundeling van wat we op dat gebied allemaal doen, dat we dat nog eens goed bij de kop pakken want ook recent hebben we er nog een keer, ik geloof dat mevrouw Brugman daarnaar vroeg, voor gekozen om voor Brightlands wat extra middelen in te zetten op het gebied van de communicatie. Dat gaan we allemaal in samenhang bezien en ik zeg u toe namens het college dat we over deze aanpak u voor de Voorjaarsnota een informerend stuk schrijven: zo gaan we het doen.

De voorzitter: De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Met die kleine tekstuele toevoeging die de heer Koopmans vraagt, kunnen wij wel leven denk ik. Ik zou natuurlijk even naar alle mede-indieners moeten kijken, maar dat lijkt me geen hele grondige wijziging. Ik kijk even of ik de Griffier kan vragen om dat kleine puntje even mee te nemen, anders zet ik dat dadelijk wel even op de mail. Als maar duidelijk is dat dat wel intern gebeurt dan, vanuit het college zelf, dichtbij het beleid en niet weer op afstand, dan begrijpen we elkaar en dan moeten we het natuurlijk ook wel even hebben over de financiën. De ruimte die er nu is voor de branding zoals die er nu is extern, is € 1,2 miljoen. We hebben gezegd in de motie: binnen die ruimte moet dat gebeuren, maar daar hebben we natuurlijk stiekem wel een beetje de hoop dat dat niet de volle € 1,2 miljoen is, maar dat het voor veel minder kan. Nou wil ik dat niet vastpinnen op de euro nauwkeurig, maar dan wel graag een toezegging van het college dat er wel geprobeerd wordt om dat ook zo efficiënt, doelmatig en dus, ik wil niet zeggen sober en ook niet goedkoop, dat is ook niet het goede woord, maar liefst wel voor minder middelen dan er nu besteed worden. Is dat helder?

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, dat is een houding die we... U kent het motto dat ik heel vaak gebruik: waar voor ons geld. Ik denk, ik ben er ook echt van overtuigd, dat we met deze veranderde aanpak de branding voor Limburg met partners kunnen blijven doen, gekoppeld aan de

andere communicatie die we hebben en dat dat met elkaar echt minder geld hoeft te kosten. Daar ben ik volstrekt van overtuigd en ik ben er ook van overtuigd, voorzitter tot slot, dat we daarmee het punt dat mevrouw Brugman maakte met betrekking tot moderne communicatie ook meer mee kunnen nemen dan we tot nu toe doen, eigenlijk los van een vloggende Commissaris van de Koning, wat natuurlijk fantastisch is en op Instagram en noem maar op, maar u heeft gewoon gelijk. Het filmpje, dat overigens op verzoek van de Raad voor 't Limburgs is gemaakt door de u wel bekende Dylan Haegens over de 10 voordelen van het Limburger zijn is veel beter om aan te zien, ik raad het ook iedereen aan, ga ernaar kijken, dat is veel beter om aan te zien dan dat weggehaalde filmpje van Connect. Ik moet even nadenken of het voldoende vrouwvriendelijk is want ik heb alleen de 1^e 2 stukken gezien. Ja?

De voorzitter: Nee.

Gedeputeerde Koopmans: Mevrouw Van Rijsbergen zegt 'ja'. Ik heb alleen de 1e 2 nummers gezien en toen dacht ik: ja, dit begrijp ik en interessant is het natuurlijk ook. Ik geloof dat het 1,3 miljoen keer bekeken was en dat betekent dat vele Limburgers en velen daarbuiten het gezien hebben.

De heer Schaminée (SP): Heel kort dan nog voorzitter. Mag ik dan concluderen dat in het nieuwe plan dat wij uiterlijk bij de behandeling van de Voorjaarsnota gaan zien, laten we hopen iets eerder, er inderdaad een lager bedrag tegenover staat?

Gedeputeerde Koopmans: Ja, daar kunt u van uitgaan.

De voorzitter: Ja, dat was hem? De heer Beurskens. De heer Van Rey, voor een interruptie waarschijnlijk.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Ik was even met mijn buurman, de heer Kuntzelaers, in gesprek over de vrouwvriendelijke opmerking van de heer Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: En ik wilde even testen of uw antenne nog goed werkte.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Ik kan, zoals u, ook 2 dingen tegelijk, voorzitter via u.

De voorzitter: De heer Van Rey.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Ik ben het respect vanmorgen voor de Griffie begonnen met een opmerking te maken.

Gedeputeerde Koopmans: O ja, het Statenonderzoek.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): U weet het al hè, over de analyse van de Begroting 2018 en dan vind ik toch, als er aanbevelingen worden gedaan, ook recht richting de Griffie, u daar in ieder geval een reactie op geeft. Omdat u de spullen niet bij de hand hebt, ik heb de aanbevelingen bij me.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, het zijn 9 aanbevelingen. Weet u, ik,...'s morgens vroeg...

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Nee, nee, nee, het zijn er 7. U bent in de war met andere aanbevelingen. Hier hebt u ze.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, dat is goed. Voorzitter, voor een fors deel zit er in die aanbevelingen een discussie die ik ook eigenlijk elk halfjaar met de heer Rossel heb. En dan gaat het over SMART formuleren en het koppelen aan doelen en onze opvatting daarover is: dat dient in de beleidskaders te gebeuren en in het uitvoeringsprogramma en daar waar dat goed gebeurt, en daar moet u met de collegeleden ook scherp over debatteren, wordt dat automatisch in de begroting opgenomen, maar wij gaan niet, omdat het namelijk niet werkt, een soort nepdoelen opnemen die niet in een beleidskader of in een uitvoeringsplan zitten want dan is het daar los van en dan weten ook onze mensen noch de samenleving wat je nou echt aan het doen bent. Voor het overige, voorzitter, daarmee heb ik de hoofdlijn te pakken, zullen wij nog schriftelijk reageren op de aanbevelingen.

De voorzitter: Dan is nu het woord aan de heer Beurskens.

Gedeputeerde Beurskens: Ja voorzitter, van een aantal partijen de vraag gekregen, onder andere de PVV, de Volkspartij Limburg en de VVD, hoe het nou zit met die landingsbaan, die 2750. Ja, u heeft het allemaal kunnen volgen, ik heb u ook informatie beschikbaar gesteld. Dat was inderdaad een grote teleurstelling voor ons en ik heb ook richting de minister en de ambtenaren overgebracht dat wij willen dat dit zo snel mogelijk gerepareerd wordt. Letterlijk want die 2750 liggen er al, het is gewoon een kwestie van dat besluit op een goede manier nemen. Aan de andere kant leven we natuurlijk in een rechtsstaat en dan hebben wij ook te respecteren dat er gewoon een proces doorgegaan wordt. Dus ook dit moment worden de calculaties van Maastricht, die op de een of andere manier ook op dezelfde manier waren uitgevoerd zoals bij Lelystad, opnieuw berekend en ik hoop dat we ergens in november, uiterlijk begin december, daar een besluit van de ministerraad krijgen. Dat is heel jammer want we hadden ook al diverse gerenommeerde bedrijven gecontracteerd, onder voorbehoud van die 2750, want dat weet ik, dan kunnen we intercontinentaal vliegen. Daardoor wordt de concurrentiepositie van de luchthaven een stuk sterker en als die sterker wordt, komen er meer inkomsten binnen en dan zou je ook wat meer aan passagiersvervoer kunnen doen, wat wat minder rendabel is. Dus dat is de redenering.

Dan de vraag van de PVV over de NEDAB-kosten. Inhoudelijk is belangrijk, en ik denk dat hij dat ook bedoelt, dat zeg maar de veiligheid en alle bijkomende servicekosten die zeg maar overheidsgerelateerd zijn, die blijven gewoon intact. Het is een heel technisch verhaal, als ik helemaal ga voorlezen waarom het zeg maar een beetje fluctueert, gemiddeld blijven de kosten hetzelfde, maar ik wil u dat graag per mail ook even, zeg maar meer in de techniek doorgeven, anders moet ik nu een halve pagina voorlezen aan cijfers, als u dat goedvindt. De vraag van het CDA, het gaat over Brightlands en het hele campusbeleid.

De voorzitter: Even een interruptie als dat mag, de heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, er werd ons gevraagd of we het goed vinden dat dat per mail kan. Dat kan, maar ik neem aan dat u het met ons eens bent dat het een heel raar beeld is dat overal € 3 miljoen staat, behalve in het laatste jaar. Dus als dat dan kort en makkelijk uitgelegd kan worden, is dat goed. Als die uitleg niet bevredigend is, vind ik wel ook dat we het recht hebben erop terug te komen uiteraard.

Gedeputeerde Beurskens: Zeker, prima. Het campusbeleid. Het is natuurlijk zo, de kosten zijn voor de baten gegaan, maar u heeft ook kunnen kennismaken van het rapport van TNO en CBS, we hebben ons daar ook kwetsbaar in opgesteld: wat is nu het effect van het campusbeleid? En ook via de rapportages Grote Projecten heeft u kunnen zien dat die effecten, en natuurlijk ook dat zijn

communicerende vaten, maar over het algemeen genomen, zeer positief voor Limburg zijn, maar het is natuurlijk ook heel belangrijk dat uiteindelijk een campusinfrastructuur genaamd Brightlands zo sterk is dat ook, zeg maar, allerlei indirecte maatschappelijke effecten, ik denk dat mevrouw Werrij dat ook met name bedoelt, voelbaar zijn en daarom is het belangrijk dat wij ook met de campus en de omgeving, LIOF en andere partners, nog veel sterker focussen op aansluiting van het MKB, nog sterker focussen op het faciliteren van starters, maar het is ook zo, wat we zien door de massa die de campussen krijgen, nogmaals het zijn niet alleen middelen van de Provincie, maar ook van marktpartijen en vooral universiteit en hogescholen, zie je ook dat de werkgelegenheid van mensen die lager zijn opgeleid ook toeneemt. Dus je ziet steeds meer indirecte arbeid ontstaan door de campussen. Wat ik zelf ook heel mooi vind om te horen is dat de mensen die vanuit het buitenland hier komen werken op de campus, vaak ook een huis kopen in de omgeving. Dus dat is ook interessant. Onlangs bijvoorbeeld, dat is niet uit het buitenland, maar de directeur van de Greenport Campus heeft in Belfeld, een mooi dorpje aan de Maas in Noord-Limburg, een huis gekocht. Ik let daar zelf ook altijd op, op dat soort zaken.

De vraag van GroenLinks over de maakindustrie. Ik weet dat mevrouw Brugman een goede volger is van het hele economische beleid. Het is terecht dat er aandacht voor wordt gevraagd, maar ik durf ook wel te stellen dat de maakindustrie een absolute topprioriteit heeft en als u gaat kijken wat er gebeurt op het gebied van allerlei programma's die door LIOF worden uitgevoerd en ook middelen die door uw Staten zijn gevoteerd voor LimburgMakers, dan is dat enorm, ik durf bijna te zeggen meer dan gemiddeld door een Provincie, met dito resultaten. Er is ook een aantal grote klappers, zoals VDL Nedcar, dat hoef ik ook allemaal niet uit te leggen, maar we zien nu ook dat in het verlengde van de logistiek en de logistieke positie die Limburg inneemt dat die maakindustrie... , dat er weer heel veel acquisities binnenrollen en dat is vaak ook een grijs gebied: is het logistiek, is het assemblage of is het maakindustrie? Bijvoorbeeld onlangs het voormalige DSM-terrein, dat helemaal gesaneerd is in Venlo, daar komt logistiek met heel veel assemblage. Dus daar worden apparaatjes in elkaar gezet. Dus het is ook vaak een grijs gebied, maar het antwoord is: wij hebben er sterk de focus op, ook de campussen, datgene wat er gebeurt, als je gaat kijken, dat is het ook grotendeels, kijk naar chemie en materialen biobased, is heel erg gericht op de maakindustrie.

De voorzitter: Ja. Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik had ook aandacht gevraagd voor zeg maar de doorschuifregio. Ik hoor de gedeputeerde nu zeggen dat, doordat wij juist inzetten op heel veel logistiek, de maakindustrie aantrekt. Ik heb sterk de indruk dat er in bepaalde gebieden alleen maar heel veel logistiek is en geen maakindustrie.

Gedeputeerde Beurskens: Ik ga geen heel verhaal houden over logistiek, ik denk dat u dat niet bedoelt, maar het is wel zo dat inderdaad de maakindustrie steeds meer... Kijk, vroeger werd er een product bedacht, dat noemen ze dan innovatie. Dat werd op de markt gebracht en verkocht. En je ziet dus sinds het internet en de globalisering dat de klant eigenlijk een product vraagt en de keten eigenlijk volledig omgedraaid is. Dus alle maakbedrijven die in Limburg zitten, vinden die logistieke positie ontzettend belangrijk. Dus als ze dat zelf niet doen, vinden ze het belangrijk dat er distributiebedrijven in de buurt zitten. Vroeger, en daar heeft u vanuit uw kennis van Noord-Limburg natuurlijk gelijk in, was het heel erg containers, en dat zeg ik met alle respect, van Rotterdam doorsturen naar Oost-Europa, maar je ziet dat door de globalisering, de differentiatie, ook de differentiatie in klanten, er ook een enorme differentiatie is ontstaan in de logistiek. Als u gaat kijken in Zuid-Limburg, Kerkrade, Heerlen, dan is dat hele verfijnde logistiek, medische logistiek, waar ook veel mensen werken met social return en waar ook heel veel handjes nodig zijn om zaken in elkaar te

zetten. Dus het is gewoon zo dat dit onlosmakelijk met elkaar verbonden is en dankzij de logistieke positie die we hebben, groeit dadelijk ook die maakindustrie en als je gaat kijken: waar zit de groei in bij de logistiek? Zijn dat niet de containers, maar is dat veel meer het stukgoed, dus de kleine doosjes, de kleine apparaatjes et cetera. Dus die verbinding is er en die is ook belangrijk.

De voorzitter: Ja, mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik heb in mijn betoog ook wat voorbeelden gegeven wat het voor een regio betekent als je voornamelijk logistiek in een regio hebt en dat er van € 1,00 nog maar € 0,06 in de regio achterblijft. Heeft de gedeputeerde daar ook inzicht in en zo ja, zou hij dat met ons kunnen delen?

Gedeputeerde Beurskens: Ja ik denk dat het goed om u wat informatie toe te sturen en ik zou u graag een keer willen uitnodigen om een logistiek bedrijf te bezoeken, misschien doen we dat ook te weinig. Die beeldvorming is helemaal niet goed, dat hoor ik ook wel eens van andere mensen, maar ik denk dat die logistiek heel hoogwaardig is. Het is zelfs zo dat je ziet dat de logistieke bedrijven die op dit moment gevestigd worden meer arbeidsplaatsen hebben dan maakbedrijven omdat maakbedrijven gigantisch gemechaniseerd en geautomatiseerd zijn. Dus ik denk dat het goed is om eens een keer via de Commissie... Ja, dat we daar wat meer inzicht in geven: hoe zit het logistiek en misschien moeten we ook eens een keer een bedrijf bezoeken. Ik ben daar heel positief over en ik wil dat ook graag onderbouwen. De mening over MAA kennen we en ik heb mijnheer Rossel.... Ik heb helaas niet kunnen kijken, maar ik heb wel gehoord dat u het goed gedaan heeft. Dus prima.

De vraag van de SP over de extra impuls voor Brightlands is denk ik net ook genoegzaam door de heer Koopmans beantwoord. Het is ook een beetje raar dat je zegt: Brightlands is iets wat je nu moet gaan branden want je ziet, analoog aan wat er in Leuven gebeurt of wat er gebeurt in Eindhoven, ja, we kunnen daar gigantisch mee scoren, maar ook weer dankzij de branding middelen binnenhalen en dan is het eigenlijk raar dat je dat niet vanuit 1 regio doet. Dus, zeg maar in het verlengde van de toezegging van de heer Koopmans, willen we dat er graag in meenemen waarom we dat nu zo doen.

De voorzitter: De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Dat is in ieder geval goed om te horen. In de begroting staat echter wel specifiek opgenomen € 975.000,00 voor de PR en branding van het Brightlandsconcept. Mogen wij het dan zo interpreteren dat dat bedrag ook in dat grotere, waar we net per motie om gevraagd hebben, totaal wordt meegenomen of wat gebeurt er dan met dat bedrag?

Gedeputeerde Beurskens: Ja dat bedrag, dat is wel nu al het voorstel voor om dat zeg maar in een aantal initiatieven... En u weet Brightlands wordt niet alleen gefinancierd door de Provincie maar ook door andere partners. Dus dat zijn evenementen en allerlei andere zaken, maar ook de connectie met Den Haag en Brussel. Daarin wordt dat ingezet en het is nu ook gewoon nodig om daar die PR op een ander niveau te brengen. Wat ik bedoelde met het antwoord is: het zou raar zijn als je dat elk jaar gaat doen, 900 zoveel 1000 vragen, terwijl je dat misschien best wel onder de paraplu van Connect 2.0 kunt scharen. Dus dat is eigenlijk mijn antwoord.

De heer Schaminée (SP): Oké, dank u wel. Dan nog wel even de vraag: kunt u er dan wel voor zorgen dat bij het integrale stuk, waar we net bij de motie Branding om gevraagd hebben, in ieder geval ook deze € 975.000,00, wel duidelijk wordt uitgelegd: waar wordt die nu precies voor ingezet en wat krijgen we ervoor terug? Dat we dat daar ook in terugzien.

Gedeputeerde Beurskens: Geen probleem.

De heer Schaminée (SP): Oké, dat is een toezegging voorzitter.

De voorzitter: Dat zijn toezeggingen ja, die zijn duidelijk.

Gedeputeerde Beurskens: Dan de vraag van 50PLUS over opslag duurzame energie. Daar is inderdaad de CEO van de campus, de heer Kip, volop mee bezig, maar wat veel belangrijker is, en op de campus is het een al duurzaamheid, is dat wij... In het kader van Chemelot 2025 is er ook een organisatie, daar zitten wij overigens zelf niet in, maar dat zijn alle grote bedrijven die op het bedrijventerrein zitten en die hebben een agenda en op die agenda staat ook het punt Energieopslag en ik heb daar ook neergelegd om, in goede afstemming met ons maar vooral ook met de campus, tot voorstellen te komen. Er ligt op dit moment nog geen concreet voorstel, maar ik weet wel dat er al een bedrijf, maar ik mag daar voor de rest niks over zeggen, ik wil het u wel eens een keer in de oren fluisteren, bezig is om inderdaad de restwarmte die ze opwekken op de een of andere manier door te sluisen naar bijvoorbeeld de gemeente Sittard-Geleen, maar dat is project dat nog in de initiële fase zit.

Dan de vragen van de VVD over de spooraansluiting VDL. VDL is, durf ik te zeggen, de grootste industriële ontwikkeling die we op dit moment hebben in Nederland qua omvang, maar ik denk toch ook dat we met zijn allen trots mogen zijn op wat er gewoon gebeurt door die mensen die er werken en met name ook de familie Van der Leegte. Wij zijn zeer betrokken bij dit dossier, ook de gemeenten zijn goed aangesloten, vakbonden et cetera en bij die uitbreidingsagenda hoort ook een hoogwaardige infrastructuur. Het was, volgens mij, uit mijn hoofd, mevrouw Brugman die daar ook wel eens vragen over heeft gesteld: hoe zit dat nou met de omgeving? Want ja, het groeit en het bloeit, maar het heeft natuurlijk ook allerlei omgevingseffecten. Wij zijn nu zover met VDL Nedcar en de gemeente, er is een hele uitgebreide analyse in de maak en daar worden eigenlijk alle zaken tegen elkaar afgewogen en er wordt ook afgewogen door VDL zelf, want u weet, we hebben zelf al daar de middelen bijna voor gereserveerd, welke manier van afhandelen, of het nu vanuit milieugebied is, vanuit economisch gebied, vanuit het gebied van leefbaarheid, het beste is en dat kunnen zijn de mensen die daar gewoon werken en hun vervoermiddelen parkeren, maar het kan natuurlijk ook de aan- en afvoer zijn van materialen en auto's. Als we overeenstemming over dat plan hebben, wil ik dat graag met u delen, maar dat zit nu nog in de fase van 'de broedende kip niet storen'. Of die railterminal er komt, is heel erg afhankelijk van VDL Nedcar zelf, want we hebben natuurlijk geen behoefte aan een railterminal waar niks overgeslagen wordt. Dus we hebben ook altijd gezegd: we doen het alleen als VDL zelf ook substantieel een financiële bijdrage doet en een verantwoordelijkheid neemt voor de exploitatie want anders krijg je toestanden zoals in Lanaken.

De voorzitter: Oké, dan kijk ik nog even voor 1 interruptie. De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, er is een keurig procesantwoord van de gedeputeerde, zoals hij dat zelf zou omschrijven. De vraag blijft, broedende kip niet storen, wat wil VDL zelf? We hebben wel in de verkiezingstijd natuurlijk een toezegging vanuit het Rijk gekregen voor die spooraansluiting. Dus de vraag is wel: wanneer verwacht u meer duidelijkheid, op welke termijn, of die spooraansluiting er komt?

Gedeputeerde Beurskens: Ik verwacht binnen nu en 2 maanden, denk ik dat we het gewoon weten en dan zullen we het ook met u delen want het is ook gewoon een heel majeure ontwikkeling. Ik vind

het overigens ook goed, even in de lijn van wat GroenLinks heeft gevraagd, om dan niet alleen maar te focussen op die spooraansluiting, maar ook het totale verhaal van hoe zit het met het parkeren, hoe zit het met een groene inpassing, groene inpassing, u heeft me gehoord, de leefbaarheid, geluid et cetera. Dus het zou zo maar eens een Milieueffectrapportage kunnen worden denk ik.

De vraag over het CBDS, een fantastisch project tussen CBS en de Brightlands Smart Services Campus. Gaan we dat ook inpassen in het buitenland? Het antwoord is 'ja'. Er is zelfs ook al via Europese fondsen subsidie voor verleend om dat traject in te zetten. Dus we gaan nadrukkelijk ook die campus internationaal ontsluiten, inclusief het CBDS.

Voorzitter, en dan de motie van de PvdA voor Mosa Meat. Ik heb nog even nagevraagd wat de stand van zaken is. Er is inderdaad weer een vervolgfase om dat project te ontwikkelen. Dat zit op dit moment bij de Maastricht Health Campus in procedure. Dat wordt zakelijk beoordeeld, maar dat wordt ook inhoudelijk beoordeeld en ik denk dat het goed is om, ook richting de PvdA... Dus stel dat dat verder opgeschaald zou worden en wij zullen altijd proberen, mijnheer Kuntzelaers, om in elk geval de revenuen, niet alle de revenuen, maar ook de resultaten, zoveel mogelijk in Limburg te laten landen. En of dat nou op de Health Campus is of op Greenport, dat vind ik verder ook een discussie afhankelijk van het project, zal ik mezelf ook daar persoonlijk mee bemoeien om te kijken dat dat project de aandacht krijgt die het verdient.

De voorzitter: Ja, bedankt. De heer Kuntzelaers nog.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Mag ik daaruit concluderen dat de Provincie of het college zich actief, u zegt al 'ik ga me er persoonlijk mee bemoeien', dat is hartstikke mooi, zich persoonlijk ontfermt over het project en ook met name het belang van het in Limburg laten landen van dit soort projecten en het in Limburg behouden van dit soort ontwikkelingen, dat u dat omarmt en ook bekijkt hoe dat optimaal gefaciliteerd kan worden?

Gedeputeerde Beurskens: Ja, alleen moet ik dan bij 'persoonlijk' zeggen, is mijn persoonlijke aandacht, inhoudelijk laat ik dat graag aan de hooggeleerde mensen over.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Daar zijn wij dolgelukkig over, dat u dat aan hen overlaat.

Gedeputeerde Beurskens: Dat is maar goed ook, anders gebeuren er gekke dingen met de middelen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dan is dat voor ons voldoende en dan trekken wij de motie in.

De voorzitter: U trekt de motie in. Ja, prima.

De heer Van den Akker (VVD): Voorzitter, een korte verduidelijking over het CBDS. Het gaat er niet zozeer om dat dat internationaal ontsloten wordt, maar de data natuurlijk. Dat instituut ITEM, dat bijvoorbeeld arbeidsmarktonderzoek doet en u zegt: wij kunnen niet beschikken over de data uit Nordrhein-Westfalen en andersom, dat dat hiermee wel gebeurt. Dus dat internationaal wordt samengewerkt, vanzelfsprekend, maar het gaat er vooral om dat men over elkaars data kan beschikken.

Gedeputeerde Beurskens: Ja. Ik weet niet precies of dat allemaal al geregeld is, maar ik weet wel absoluut dat dat de inzet is en ik denk dat het goed is dat we ook u even vanuit dat logische

standpunt, ook vanuit Limburgs perspectief, u informeren hoe dat gaat en wat de kans is om dat inderdaad ook effectief te bereiken. We zullen u daarover informeren. Ja.

De voorzitter: Dank u wel. Dat waren de punten. Dan kan ik dus de vergadering mededelen dat motie numero 2343 is ingetrokken. Dan gaan we verder met de heer Prevoo. Ook voor hem 10 minuten.

Gedeputeerde Prevoo: 10 minuten voorzitter, ik ga echt mijn best doen want ik heb een weddenschap voor een fles wijn of ik het binnen deze tijd ga halen. Dat is een hele opgave voor mij natuurlijk. Ik ga meteen beginnen voorzitter. Ik dank de Staten al voor de aandacht voor het asbest- en energieplan, maar ook voor de zorg omtrent de woningmarkt. Dus ik ga proberen mijn best te doen, nee, ik ga mijn best doen om uw vragen te beantwoorden.

Mijnheer Housmans heeft gevraagd: duidelijkheid als het gaat om de aanpak van asbest en energie. Ik kan u toezeggen dat u voor het einde van het jaar een rapportage ontvangt, samen met het Uitvoeringsprogramma 2018. Daarmee heb ik meteen ook een aantal andere vragen al beantwoord en in die rapportage staat dan ook wat de resultaten tot nu toe zijn. Ik wil wel met u afspreken, wij hebben het hier nooit over vierkante meters gehad, wij willen inventariseren, dat kost een grote som geld. Die inventarisatie pakken we volgend jaar op omdat meerdere Provincies nu aan het inventariseren zijn en ook gemeenten daarmee een bijdrage zullen leveren. Wat ik in ieder geval al kan melden, maar ik wacht maar even want mijnheer Housmans loopt naar de interruptie. Denk eraan ik heb een fles wijn...

De voorzitter: Ik zet stil op het moment dat mijnheer Housmans begint. Dus deze seconden gaan...

Gedeputeerde Prevoo: Oké fijn, exclusief interrupties.

De voorzitter: Interruptie.

De heer Housmans (PVV): Goed zo. Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik hoor de gedeputeerde zeggen: er komt een rapport aan. Nou daar ben ik heel blij mee. Ik ben heel benieuwd wat daarin gaat staan, maar ik hoor de gedeputeerde ook direct een slag om de arm houden dat het met name gaat om de inventarisatie en dat het niet gaat over de vierkante meters omdat daar geen afspraken over zijn. Zo interpreteer ik wat u net gezegd heeft. Want u heeft het met name over inventarisatie, maar niet over realisatie. Dus de vraag is: gaat dat concreet over realisatie en kunnen we daar ook daadwerkelijk uit dat rapport een evaluatie houden over hoe dat nou met asbest en energie gaat? Of is het daar nog te vroeg en onvolledig voor?

Gedeputeerde Prevoo: Nee, u kunt daar uw conclusies uit trekken. En inventarisatie gaat om het exacte vierkante meters: waar liggen die, waar treffen we die aan? Nou, ik kan u in ieder geval al 1 ding zeggen wat in die rapportage gaat komen. Dat hebben we deze week vernomen, ook van het Ministerie, we hebben dat zelf nagerekend. Afgelopen 2 jaar is het aantal asbestsaneringen in Limburg verdubbeld, dankzij de aanpak in deze Provincie. U zult zien hoe dat ook gepaard gaat met die koppeling aan zeg maar de verduurzaming: het plaatsen van zonnepanelen en/of besparende daken. Dat kunt u allemaal lezen. Dus u krijgt het Uitvoeringsprogramma 2018 en de rapportage van wat tot nu toe gerealiseerd en behaald is. Niet alleen als het gaat om bij wijze van spreken vierkante meters want daar hebben we het niet over, het is een versnelling die we willen aanbrengen omdat wij die wettelijke opgave hebben tot 2024 en op 1 januari 2024 mag er gewoon geen asbestdak meer liggen. Zo ver zijn we gekomen en alle partijen die daar belang bij hebben, dan heb ik het ook over de land- en tuinbouworganisatie, ik heb het over asbestsaneerders, hebben dit samen met de Provincie

Limburg bij de hoorzitting in de Tweede Kamer enkele weken geleden zo uitgesproken. Dus wat dat betreft is die versnelling ingezet en dat zult u ook allemaal dan in het uitvoeringsprogramma kunnen lezen.

De voorzitter: Oké, bedankt.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, een interruptie voor mevrouw Werrij.

Gedeputeerde Prevoo: O, mijnheer Van Rey voert de regie daarop.

De voorzitter: Ik had wel eerst de heer Housmans het woord gegeven.

De heer Housmans (PVV): Nou goed voorzitter, dan ga ik voor. Normaal laat ik dames voorgaan, dat is geen enkel probleem. Voorzitter, ik begrijp dan dat we uit die rapportage ook kunnen afleiden wat die verhouding is in de versnelling ten opzichte van andere provincies waar dat allemaal niet is, dat we in ieder geval ook alle parameters hebben want dat haal ik uit uw woorden. Dus als dat inderdaad zo is, dan wachten we dat af en dan zullen we dat zien.

Gedeputeerde Prevoo: Nee voorzitter, er komt een rapportage over de aanpak in Limburg en niet wat ze in andere provincies doen. Wij hebben wel een samenwerking met andere Provincies, daar ga ik melding van maken, maar ik ga niet ophalen hoe ver ze in Noord-Holland zijn. We hebben die landelijke gegevens van het Ministerie, ik rapporteer over onze verantwoordelijkheid in deze provincie en wat wij landelijk hebben bereikt.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter. Voorzitter, ik ben ook blij met de oplettendheid van de heer Van Rey want ik heb deze antwoorden de afgelopen week ook doorgelezen en bij de vragen waar het gaat om de versnelling van de asbestsanering staat toch heel duidelijk in de beantwoording 'hoeveel het aanvalsplan hieraan heeft bijgedragen is niet vast te stellen' en we hebben eerder ook die vraag gesteld, die staat eronder. Het is nog steeds onmogelijk om vast te stellen hoeveel vierkante meter in de pijplijn zit. Dus we zijn heel benieuwd wat er nog allemaal moet gaan gebeuren.

Gedeputeerde Prevoo: Ik weet niet wat de vraag is, maar u kunt dadelijk uit dat rapport, uit het uitvoeringsprogramma en de rapportage opmaken wat de aanpak in Limburg teweeg heeft gebracht en tot welke versnelling die heeft geleid. Ik ga nu praten over iets wat u niet hebt kunnen lezen. Dus dat is gewoon nog in de maak en laten we dan dit soort discussies bewaren tot het moment dat wij de rapportage bij u op tafel hebben gelegd.

De voorzitter: Eerst maar eens even de heer Kuntzelaers. In de microfoon spreken.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Wij mogen niet ingaan op een rapport dat er nog niet ligt, maar u deed al wel 1 dingetje uit de doeken...

Gedeputeerde Prevoo: Ja, u bent zelf die discussie... Door de vragen. Ik heb gezegd: wij hebben afspraken met elkaar, u krijgt het Uitvoeringsprogramma 2018, wij rapporteren aan u. Dus die rapportage hebt u voor het einde van het jaar en dan ga ik ervan uit dat we daar bij de eerstvolgende Commissievergadering ook over kunnen spreken en dan kunnen we met elkaar kijken: hoe loopt het,

waar moeten we accentueren, waar moeten we misschien bijpassen, Nou, dat doe ik al te graag met u.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, er werd hier wel aanspraak gemaakt op een verdubbeling van de asbestsanering in Limburg als zijnde een bonus of een bewijs dat het beleid werkt, terwijl hier in de antwoorden staat dat in heel Nederland de asbestsanering is verdubbeld en aangezien uw beleid niet in heel Nederland ook van kracht is en daar de effecten exact hetzelfde zijn, zoals u het hier in uw eigen antwoorden in ieder geval vermeldt, kunt u toch niet zeggen dat er hier in Limburg successen behaald zijn door verdubbeling, door uw beleid, terwijl die verdubbeling in de rest van Nederland ook plaatsvindt. U beweert iets wat niet te staven is op basis van uw eigen antwoorden.

Gedeputeerde Prevo: Dan wou ik u het tegendeel bewijzen, dat het er niet door komt, door de aanpak. Nee, u mag aangeven dat het dan niet door de Limburgse aanpak komt want ik heb al eerder gezegd: vanaf dag 1 ben ik naar Den Haag getrokken, hebben we opvattingen gehad over die asbestsanering en die wetgeving. Iedereen was vergeten dat de Kamer al tot 2 keer toe had besloten dat op 1 januari 2024 geen asbestdaken meer in Nederland zouden mogen liggen. Dat was iedereen vergeten. Wij hebben dat geagendeerd. Die asbestsanering is gewoon een belangrijk probleem naar de toekomst toe want die eigenaar moet ervoor opdraaien en wij rapporteren aan u wat die aanpak asbest-energie in Limburg teweeg heeft gebracht. Heeft onder andere al geleid, op verzoek van de Provincie Limburg, tot Landelijk Programmabureau Asbestversnelling en, dat is onlangs bevestigd door het Ministerie dat tot januari 2024, dat Landelijke Programmabureau in stand blijft en niet, zoals eerder gemeld, dat dat per mei 2017 zou beëindigen. Dat zijn onder andere de resultaten die mede dankzij de aanpak van de Provincie Limburg gewoon behaald zijn. U krijgt daar een rapportage over en dan kunt u zelf beoordelen of we goed bezig zijn of niet.

De voorzitter: Mevrouw Brugman nog even.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Limburg is koploper erin. Wat maakt Limburg nou koploper? Was het alleen maar het agenderen en helpen onthouden dat er dadelijk die datum komt met betrekking tot asbest en energie? En de 2^e vraag is: waarom heeft het zo lang geduurd voor we überhaupt een rapportage krijgen want we vragen al heel lang naar de resultaten.

Gedeputeerde Prevo: Voorzitter, mevrouw Brugman doet voorkomen dat we daar al heel lang mee bezig zijn. Mag ik in herinnering roepen dat het plan, dat niet door u ondersteund is, in oktober 2016 is vastgesteld. We zijn nu een dik jaar verder. Dus we zijn pas een jaar bezig en we hebben nog een uitrol als het gaat om de asbestsanering en het verder verdiepen en het pakken van de mogelijkheden van de energietransitie. Dan hebben we in principe voor de ene opgave nog 6 jaar de tijd en voor de andere moeten we tot 2030-2050. Dat doe je niet op een jaar tijd en dan meteen maar even op uw vraag 'Hoe zit dat nou? U wilt asbest en energie gaan loskoppelen'. U weet dat de energietransitie vooral veel ruimte in beslag zal gaan nemen. U hoort ook de geluiden van de landbouwsector 'Prima die zonneweides, maar niet op landbouwgrond'. U hoort de natuur- en milieuorganisaties 'Prima die windturbine, maar niet in de buurt van natuurgebieden'. Waar is de ruimte dan nog? In stedelijk gebied kan het ook niet en wat ik aanreik, en dat was het plan van asbest en energie: er ligt 12 miljoen m² asbestdak in Limburg. Dat is ruimte, die is ongebruikt, dat is gewoon simpel, dat is dakoppervlak. Daar ligt de 1^e uitdaging, om daar energie mee op te wekken alvorens je naar de landbouw moet gaan: geef maar uw gronden op want we willen zonneweides. Dat zijn de discussies die we moeten voeren en daarom hou ik vast aan die koppeling asbest en energie en ga ik graag met u bij andere gelegenheden in gesprek of je dat nu wel of niet moet koppelen. U kunt het ook... Het 1 kan ook zonder het ander, dat kan ook, maar dit is onze aanpak.

De voorzitter: Ja, nog een keer mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik hoor de gedeputeerde nog zeggen op een vraag van mij in de Commissie. Ik zei tegen hem: ik heb heel veel daken inmiddels van asbest zien ontdaan worden, bij boeren, bij stallen, maar ik heb er geen zonnepaneel voor terug zien komen. Toen zei de gedeputeerde: het is ook niet de bedoeling dat het op die daken komt, het moet elders komen en nu hoor ik de gedeputeerde precies het tegenovergestelde zeggen voorzitter. Nu in 1 keer komt het op landbouwgrond. Er zijn nog heel veel andere daken waar het ook zou kunnen, van bedrijven en noem maar op, en mijn vraag is nogmaals voorzitter: waarom heeft het zo lang moeten duren voor we cijfers boven tafel krijgen? Volgens mij moet het heel duidelijk inzichtelijk gemaakt kunnen worden.

De voorzitter: Oké, uw vraag was helder. De heer Van den Akker meteen even de vraag. Dan kan de heer Prevoo die in 1 keer beantwoorden en dan kunnen we door.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, in het kader van Limburg maakt Nederland groter. De VVD heeft al meermaals voorgesteld om bij windenergie ook mee te investeren in windenergie op zee. Dat is veel effectiever en als we daaraan meedoen, hoeven we hier ook minder op elke vierkante meter te kijken waar de wind al dan niet waait. Wat vindt u daarvan?

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, wellicht heeft de heer Van den Akker gelijk en ik zal u ook toezeggen dat wij op zeer korte termijn een interpretatie, in ieder geval een visie, zullen gaan ontwikkelen met betrekking tot datgene wat ook in het Energieakkoord staat, de kansen voor energie en klimaat in de regio's, kom met een bod want dat kunnen we niet alleen, kijk wat de gemeenten en de Provincies kunnen doen. Dus in dat kader zullen we ook bestuderen welke mogelijkheden er zijn om, niet alleen met wind, maar ook met geothermie, ook met zonnepanelen, ook met besparing, ook met de afspraken die we met de intensieve industrie gaan maken in het Limburgs Energie Akkoord, om met die koppeling te kijken waar we naartoe kunnen want u weet het, ik heb dat al eerder gezegd, het geneuzel over de plaatsing van 1 windturbine neemt zoveel tijd en energie in beslag dat je naar andere oplossingen moet kijken als je wilt versnellen en dan zeg ik: ja, dan wil ik ook wel graag dat die gemeenten mee gaan doen en ik wil best wel middelen beschikbaar stellen om dat mee te versnellen, maar dan is het wel samen uit, samen thuis en het niet allemaal bij de Provincie neerleggen want ook u als Staten hebt daar een verantwoordelijkheid in.

De voorzitter: Punt. Even naar de heer Housmans. Ik neem even een aantal interrupties tegelijkertijd en dan de heer Van der Linden.

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, ik vraag me in eerste instantie af met wie ik dadelijk die fles wijn mag delen. Even concreet de vraag. Ik hoor de gedeputeerde zeggen '12 miljoen m² asbest in Limburg'. Gemiddelde prijs € 35,00 per m² om het te saneren. Dat is € 460 miljoen, afgerond € 0,5 miljard. Kunt u in de rapportage ook aangeven waar u denkt dat de haalbaarheid van die sanering dan ook betaald wordt? Want het budget dat u heeft, is onvoldoende om dat te dekken en als ik ook alleen al naar de sector kijk, met name de agrarische sector, dan verwacht ik ook niet dat daar echt nou zoveel spek in zit dat ze € 0,5 miljard kunnen ophoesten. Dus als u dat in uw rapportage ook even mee kunt nemen, ben ik ook tevreden.

De voorzitter: Dat was meer een halve vraag. Eerst de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Voorzitter, ik hoor de gedeputeerde zeggen: daar heb ik ook geld voor en ook voor de gemeenten. Is dat een toezegging? Want dan kunnen we de gemeenten daar alvast over inlichten.

Gedeputeerde Prevoo: Nee, dat is geen toezegging. Ik ga gewoon dadelijk toelichten en ik wil toch ook vragen want ik hoor de heer Housmans net een betoog houden... Ja, dan citeert u uit mijn werk want wij hebben aangegeven en berekend wat die tarieven zijn en wat het kost in Limburg en wij hebben ook aangegeven, onderzocht, dat het probleem van de asbestsanering met name de financiering is. Dat hebt u ook al eerder gehoord vandaag. Wij zoeken vooral naar modellen, de mogelijkheden, om de eigenaren van het dak in de gelegenheid te stellen om ook tijdig te kunnen saneren, daar ligt namelijk de opgave. We weten hoe het moet, alleen wie gaat dat betalen? En daarvan heeft het Rijk een opvatting: de eigenaar betaalt en of je nou boer of burger bent, daarvan zegt het Rijk: ja goed, u bent eigenaar daar moet u het mee doen. Wij pleiten in Den Haag voor meer middelen beschikbaar te stellen omdat het een maatschappelijke opgave is en niet eentje die je zomaar bij de eigenaar kunt neerleggen.

De voorzitter: Eerst de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja voorzitter, dan is de vraag: wanneer en hoe komen die gemeenten dan te weten hoeveel geld naar hen toegaat?

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter. U wekt de indruk dat wij een subsidiepot of zo gaan klaarzetten. Wij hebben een budget waarmee we kunnen financieren. Dat wordt onder andere ingezet voor het LEF. Slimme ideeën die financiering vragen, worden gefinancierd, maar beoordeeld op de plannen die we met u hebben samengesteld, dat heet namelijk Sturing in samenwerking, als het gaat om grootschalige aanpak. Subsidie. Het Rijk heeft een subsidieregeling, het Rijk heeft de regeling asbestsanering 'asbest eraf, zon erop' losgekoppeld omdat dat niet het gewenste effect opriep en wij zoeken dus samen met de partijen, dat heb ik net al genoemd, met de land- en tuinbouworganisatie, met gemeenten, met dakeigenaren naar oplossingen om tot saneringen te komen. Als u nu vraagt dat de Provincie dat maar moet gaan betalen of subsidiëren, dan legt u hier dus gewoon een vraag neer van 100'en miljoenen om dat even te betalen. Dan weet ik nu al dat, als ik dat aan mijn collega Koopmans zou vragen, hij zegt: vandaag niet en morgen niet.

De heer Van der Linden (50PLUS): Nee, voorzitter, dat vraag ik niet. U zegt zelf: we hebben geld voor de gemeenten. Dan ga ik daarop in en dan zeg t u: we hebben het niet en dan vind ik dat geen correct antwoord, dan moet u dat niet in uw mond nemen.

Gedeputeerde Prevoo: Over welk geld voor de gemeenten hebt u het? Hebt u het over energie, hebt u het over asbest, hebt u het...

De heer Van der Linden (50PLUS): Over wat u net zelf aanbod.

De voorzitter: Dat zat in uw bijdrage. Eerst even de heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, 1. goed dat de gedeputeerde erkent dat het plaatsen van windmolens hier vooral heel veel geneuzel is, maar 2, als wij dan een voorstel doen om samen met de gemeenten te investeren in wind op zee, omdat dat veel effectiever is en daarmee onze doelstellingen te halen, antwoordt de gedeputeerde een heel scala aan mogelijkheden van zonne-

energie, geothermie, wind en weet ik allemaal wat. De oproep zou zijn: maak nu eens een keuze en zeg: ja, dat vinden wij een goed idee, om mee te investeren in wind op zee.

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter, ik ga mezelf herhalen. Wij hebben met elkaar afgesproken: met alleen wind kom je er niet, met alleen zonnepanelen kom je er niet, met alleen geothermie kom je er niet. Alleen met de brede mix van alle mogelijkheden: besparing, aardwarmte, restwarmte, geothermie, wind, zonnepanelen. Alleen daarmee kun je mogelijk die CO₂-reductie op peil krijgen. Dus alleen inzetten op wind is absoluut niet de oplossing. Als het gaat dat er coöperaties zijn, en die zijn er gewoon al, er zijn Limburgse coöperaties die gewoon investeren in wind op zee. Ja, dat kan, dat is gewoon een soort aandeel nemen in een ontwikkeling. Het hele programma van deze Provincie is gericht op het mogelijk maken van de plaatsing van windturbines, alleen als u kijkt naar de resultaten, en daar gaat de Provincie niet over, de gemeenten beoordelen de aanvragen van initiatiefnemers... De Provincie stuurt vanuit het POL en de kanskaart, waar kan het wel en waar kan het niet, op beleid richting de gemeenten. Er liggen 21 initiatieven voor meer dan 48 windturbines. Dat loopt gewoon en waarom zou u dan zeggen: dat hoeft niet meer, we gaan het allemaal op zee doen? Het is een en-en-en-enverhaal. Dus als u een initiatiefnemer weet die in Limburg iets wil opzetten van een coöperatie voor wind op zee, prima, kan hij zo de ondersteuning komen ophalen.

De voorzitter: Ik ga nog 2 interrupties toestaan en dan gaan we naar een ander onderwerp.

Gedeputeerde Prevoo: Waarom dan?

De voorzitter: Ja, ik zeg het maar even. U spreekt allemaal over iets waar u over 2 weken een rapportage over gaat krijgen. We gaan gewoon proberen het tempo erin te houden.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter in ieder geval voor deze opmerking. In reactie op wat de heer Prevoo zei over samenwerkingsverbanden met gemeenten en de middelen die daarvoor ter beschikking zijn, dan komen we ook een beetje op de motie die voorligt. Hoe bezieet u de invulling binnen de motie in relatie tot uw eigen opmerking dat gemeenten samen met u procesmiddelen kunnen inzetten om bepaalde projecten te realiseren?

Gedeputeerde Prevoo: Hoor ik u nu zeggen: samen met gemeenten procesmiddelen inzetten?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja.

Gedeputeerde Prevoo: Prima, dan kom ik daar dadelijk graag op terug.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Oké.

De voorzitter: Prima, dat is genoteerd. Dan de heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, de gedeputeerde gaf aan dat ik citeerde uit zijn werk, maar was dat maar zo en hadden we dat rapport maar liggen, dan hadden we vandaag knopen kunnen doorhakken, maar als ik moet citeren uit het werk dat er tot nu toe ligt, en dat doe ik gelukkig niet want ik kan best wel een offerte lezen en ik kan ook lezen wat er landelijk wordt gepubliceerd, dan zou ik mezelf continu tegen moeten spreken want wat ook eerdere sprekers hier gezegd hebben, de antwoorden op de schriftelijke vragen, het betoog van de gedeputeerde, de stukken die er eerder gelegen hebben, spreken elkaar op een aantal fronten tegen en dat vind ik frappant. Dus daarom:

hadden we dat stuk maar gehad, dan hadden we echt knopen kunnen doorhakken en dan hadden we ook dingen kunnen doen.

Gedeputeerde Prevo: Ja voorzitter, ik wil echt verder. Hetgeen wat u noemde staat in het Aanvalsplan Asbest en Energie dat u zelf hebt vastgesteld en wat echt wel door het ambtelijk team en dit college is geproduceerd.

Voorzitter ik ga verder op een ander zeer belangrijk onderwerp dat al ter sprake is gekomen, dat gaat over de Limburgse woningmarkt en het onderstreept dat er veel zorgen zijn rondom de woningmarkt, maar ook heel veel vragen. Ik zeg nu al toe, en dat is even vooruitlopend op nog even de behandeling van de motie. De motie ligt volstrekt in lijn met datgene wat wij binnen onze Structuurvisie Woningafspraken ook willen bereiken. Dus ik zeg u toe dat wij de knelpunten zoals die door diverse partijen hier op tafel zijn gelegd, in kaart gaan brengen en met u gaan bespreken als het gaat om wat zijn nu die leegstandscijfers, hoe zit het nu met de plannen die de gemeenten hebben? U doet voorkomen of er niet meer gebouwd mag worden of kan worden. Natuurlijk wel, maar dan moet je je wel aan de afspraken houden die tot nu toe zijn gemaakt binnen die Structuurvisies Wonen. De afspraken zijn niet tussen de Provincie en de gemeenten gemaakt, maar tussen de gemeenten onderling, dus die spreken elkaar erop aan. Weet je op het juiste moment de juiste stappen te zetten? Ja, bouw vooral naar behoefte, maar weet je wat die behoefte is? Is dat op de juiste plek, wat moet je dan doen bij de bestaande plancapaciteit? Want in feite liggen er zoveel plannen op de plank dat er eigenlijk geen sprake kan zijn van woningnood want er mag heel veel gebouwd worden, alleen waarom bouwen die projectontwikkelaars dan niet? Nou dat antwoord kunt u dan dadelijk waarschijnlijk zelf krijgen of concluderen op het moment dat wij de knelpunten helder voor u in kaart hebben gebracht. Als het gaat om de juiste cijfers, hebben we ook gezegd: we proberen gewoon goed te monitoren, hopelijk ook in de offerte die we nog van het CBS krijgen op de onderzoeksvraag om nog beter inzicht te krijgen, maar we zien ook dat de gemeenten, die zelf de leegstandscijfers aanreiken, let wel we hebben afspraken, zij leveren die aan, dat die allemaal een iets andere methodiek hanteren en ik noemde het voorbeeld van Vaals en mevrouw Werrij noemde het ook al. Op enig moment worden daar 70 studentenwoningen gebouwd. Die komen vrij, staan leeg, 2 dagen later telt dat mee in de leegstand van Vaals. 3 weken later zijn ze gevuld. Zijn die cijfers aangepast? Nee. Dus het heeft er ook heel erg mee te maken wat noteer je als leegstaand en wat niet?

Er is behoefte aan woningen, dat klopt. Er is zeker ook behoefte aan sociale huurwoningen, aan middeldure huur en we doen als Provincie al heel veel. U legt daar ook de middelen voor op tafel. Dan hebben we het over de starterslening, dan hebben we het over de 'Duurzaam Thuis'-regeling. Dus er is heel veel beweging, maar de doorstroming op de woningmarkt is nog niet zoals we dat graag zouden willen en dat heeft er ook mee te maken: wat is nu die rol en de positie van de wooncorporaties, kunnen die bouwen, hebben ze voldoende middelen en wie maakt dan die afspraken? In 1^e instantie maken de gemeenten prestatieafspraken met de wooncorporaties: is er voldoende volume en waar is die behoefte? Tegelijkertijd zien we ook problemen op die woningmarkt, nieuwe problemen, die we 2 maanden geleden nog niet in kaart hadden, in beeld hadden zelfs. De wooncorporaties rapporteren dat er een nieuwe vorm van segregatie aan het plaatsvinden is vanwege het passend toewijzen. Steeds meer mensen met een rugzakje die zonder woning komen te zitten, die dus voorrang krijgen op zeg maar de urgenten die normaal een aanspraak zouden moeten kunnen doen op die sociale huurwoning. Nu zitten die vast. Mensen die net boven het inkomen van € 35.000,00 zitten, die nu in een sociale huurwoning zitten, trekken er natuurlijk niet uit want die weten dat ze dan gewoon bijna het dubbele in de vrije sector moeten gaan betalen. Al dat soort zaken brengen we graag voor u in kaart. Dus wat betreft de vragen van het CDA en ook de anderen, ook met betrekking tot de huisvesting van arbeidsmigranten, die hebben we in een beeld. De ellende die

we al eerder kenden van caravans achter op een terrein bij een producent, het letterlijk uitbuiten van arbeidsmigranten, dat hebben we gelukkig achter de rug en ook die aspecten nemen we mee bij een herijking van de afspraken in het kader van de Structuurvisie Wonen, die we ook natuurlijk in het kader van het POL gaan bekijken en het college heeft in ieder geval een voornemen uitgesproken, ook in het kader van het Aanvalsplan Arbeidsmarkt dat huisvesting mee wordt genomen om te kijken of we in deze tijd niet een flexibele schil van 10% moeten aanbrengen, maar dan doen we dat wel gezamenlijk met de gemeenten want die zullen cijfers moeten aanleveren en we delen dat graag met u en komen daarvoor dus ook met een notitie.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja, ik hoor 'voor de zomer'. We hebben natuurlijk in de motie gevraagd voor 1 februari omdat we voorzien dat het allemaal weer ontzettend lang gaat duren.

Gedeputeerde Prevoo: Nee, ik ben nog niet met de motie bezig. Voor carnaval, carnaval is medio februari.

De voorzitter: 10 februari.

Gedeputeerde Prevoo: Maar u legt nu een datum neer om alle knelpunten... Goed, als u zegt 1 februari vind ik het ook prima. Ik vraag alleen aan u: ja, ik neem de motie over, maar geef me dan gewoon nog een week extra, dat we het ook kunnen finetunen. Dan hebt u het gewoon voor carnaval liggen. Waarom nu echt vasthouden aan die datum van 1 februari? Het maakt me niet uit, het betekent wel dat mensen gewoon veel en veel harder moeten werken. Het gaat mij ook om de zorgvuldigheid van die rapportage en als u daar een heel krappe tijd voor geeft, ja dan... Ik wil gewoon een kwalitatief rapport naar u toe brengen.

De voorzitter: De motie zelf.

Gedeputeerde Prevoo: Bij dezen kan ik nu al zeggen dat die motie overgenomen wordt, maar dan hopelijk ook met 10 dagen meer speling.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, dank u wel. In ieder geval ook fijn dat de gedeputeerde de noodzaak inziet om die knelpunten in kaart te gaan brengen. Ik ga ervan uit dat 1 februari ook zou moeten lukken. Ik weet dat de mensen hier in huis heel hard kunnen werken en ik neem aan dat de gemeenten allemaal precies weten waar de schoen wringt. Nog 1 vraag aan de gedeputeerde. Is er eigenlijk en wat zijn de sancties indien de gemeenten meer bouwen dan dat op dit moment toegestaan en wat gaat u daar tegen doen als gemeenten over die toegestane grens heengaan?

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, die vraag moet u niet aan mij stellen, die vraag moet u vooral stellen aan de gemeenten zelf want zij hebben namelijk onderling de afspraken gemaakt over de plancapaciteit en de aanpak. Zij hebben gezamenlijk de regels vastgesteld en op het moment dat men zich niet aan die afspraken houdt, wordt er naar de Provincie gekeken, wat de Provincie daarvan vindt en daar hebben wij een verordening, u hebt daar een verordening voor opgesteld om dan daar een zienswijze op in te dienen, maar de gemeenten hebben de afspraken, die hebben samen de vaststelling gedaan, de gemeenteraden zijn daarvoor aan zet geweest en de Provincie heeft alleen in het kader van het POL de afspraken vastgelegd in een verordening en met betrekking tot wonen zijn

er duidelijke afspraken in 3 regio's en ik kan u vertellen, dat is inmiddels alweer 2 of 3 weken geleden, maar we hebben afgelopen woensdag bij het bestuurlijk overleg vlaai gegeten vanwege dat heuglijke feit, de 18 Zuid-Limburgse gemeenten hebben gezamenlijk, de gemeenteraden en de colleges, Structuurvisie Wonen vastgesteld. Die afspraken waar ze onderling elkaar aan gaan houden en er is niet sprake van een sanctioneringsbeleid want men onderstreept dus die opgave van het terugdringen van de plancapaciteit.

De voorzitter: De heer Van Rey.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, ik ga ervan uit dat de fles wijn in ieder geval verloren is, dat is 1. Ten 2^e, de Voorjaarsnota is ervoor om aandachtspunten mee te geven met betrekking tot de begroting en mevrouw Werrij heeft bij de Voorjaarsnota, want ik heb haar daarin gesteund, aandacht gevraagd voor de problematiek.... Dus de 1^e vraag is: wat hebt u gedaan na de Voorjaarsnota tot nu? Dat is 1. Ten 2^e, in het regeerakkoord, waar u 2 duimen voor in die advertentie hebt gezet namens de SP, wordt gesproken: het kabinet zal in overleg met meerdere overheden, dan sla ik wat over, aanjagen van de woningproductie. Wat gaat u daar over, als ze u volgende week daarover benaderen, gaan doen? Ten 3^e, alle prognoses met betrekking tot de groei van het aantal huishoudens in Limburg zijn altijd te pessimistisch gebleven, dat staat ook in 1 van de overwegingen van de motie. Dat geeft aan dat er dus, en u weet hoe lang woningbouwprogramma's duren, 8 jaar gemiddeld, dat geeft aan dat er spoed bij gevraagd is en u zegt: ja, ik ga die knelpunten onderzoeken. Die hadden al onderzocht moeten worden. Waarom is dat niet gebeurd? Laatste vraag is. Ja, u kunt dat wel onthouden hè.

De voorzitter: Ga door.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Dat is natuurlijk dat u er vooral bent met uw activistische optreden toen u nog Statenlid was, daar is nu iets meer van over, die woningcorporaties, die opgericht zijn, meer dan 100 jaar geleden, om degenen die niet zelf in huisvesting kunnen voorzien, dat die geactiveerd worden, dat die gevraagd worden om woningbouw te doen en dat heb ik u nog geen ene keer horen vertellen, niet 1 keer. Dat waren de 5 vragen voorzitter.

De voorzitter: 4.

Gedeputeerde Prevo: Ja, voorzitter de heer Van Rey vraagt of ik de vragen kan onthouden. Ik vraag aan de heer Van Rey of hij kan onthouden wat ik de vorige keer allemaal betoogd heb en onder andere ook in de rapportages want ik heb u ook gemeld dat ik meerdere keren bij de voormalige minister Blok ben geweest om de ruimte te krijgen voor de Provincie Limburg want de problemen van Limburg komen niet overeen met de problemen van de Randstad. Wij hebben een woningtekort, woningnood in Limburg in een krimpende omgeving omdat de woningen op de verkeerde plek liggen, de verkeerde huurprijs, de verkeerde tarieven hanteren. Het probleem van de Randstad, een groot tekort aan woningen, is echt een Randstadprobleem. Het kabinet komt wederom met generiek beleid. Ik bepleit, vanuit deze Provincie, en dat heb ik de afgelopen tijd gedaan, dat wij eigen regie willen voeren op die woningmarkt en we hebben al vaker betoogd: die moet je flexibel hebben want we vergrijzen want alle prognoses, de demografische gegevens zijn gewoon keihard, wij weten hoeveel mensen sterven, wij weten hoeveel mensen geboren worden en hoeveel zich inschrijven. Dus wij weten precies hoeveel Limburgers er zijn en hoeveel huishoudens. Dus om aan te geven, het beleid van dit college is: je moet daar niet star in zitten, we moeten flexibel zijn. We maken afspraken met de gemeenten, die zijn aan zet, die voeren zelf de regie op dat bestuurlijk overleg in Zuid, in Midden en in Noord en dat betekent maatwerk in Limburg en niet conform het generieke beleid vanuit Den Haag

want daar is ook de verhuurdersheffing bedacht en om de potten van de wooncorporaties vooral zoveel mogelijk leeg te halen, zodat er ook weinig kapitaal overbleef om sociale huurwoningen terug te bouwen. Sterker nog, om de verhuurdersheffing te kunnen betalen, heeft de voormalige regering ervoor gezorgd dat wooncorporaties huurwoningen moesten gaan verkopen aan beleggers om de afdracht te kunnen betalen. Dat is de oorzaak waarom wooncorporaties niet kunnen bouwen en die afspraken maken gemeenten met wooncorporaties en niet de Provincie en dat zijn zaken die ik u niet hoef te vertellen, die behoort u ook te weten.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, dit kan een hele dialoog gaan worden, een hele discussie, maar dat gaan we dan in de Commissie doen. Ik heb overigens tegen die verordening gestemd omdat ik van tevoren heb gezegd dat het een fiasco zou worden, maar ik wijs u op het regeerakkoord en u zegt: daar zit generiek beleid in. Nee, daar wordt juist verwezen dat er dus regionaal maatwerk mogelijk moet zijn. Dus het rijksbeleid wil voor Limburg een uitzondering maken. Dus u had als activist al lang, het is al 14 dagen oud, op de trom moeten slaan.

Gedeputeerde Prevoo: Mijnheer Van Rey, u bent vergeten dat mijnheer Blok op verzoek van dit college al experimenteerruimte voor....

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Krimpregio's.

Gedeputeerde Prevoo: Ja, voor krimpregio's, maar u weet toch dat dit...

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Mevrouw Werrij heeft niet alleen gesproken over de krimpregio's. Dat zit in Noord en Zuid net zo goed.

Gedeputeerde Prevoo: Maar dat is een verdienste van dit college op de 1^e plaats.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Verdienste?

Gedeputeerde Prevoo: Jazeker, een verdienste.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Verdienste?

Gedeputeerde Prevoo: Ja. U vindt wat anders.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Dan ga ik zitten.

Gedeputeerde Prevoo: Nou, prima.

De voorzitter: Oké. Dan de heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Ja voorzitter, met deze discussie ga ik me nou niet bemoeien want dat gaat dadelijk, geloof mij maar, in de discussie nog heel hard worden want wat hier gezegd wordt, die logica, die kan geen hond meer volgen, sorry geen mens meer volgen, laten we het netjes houden. Maar ik heb wel een hele simpele vraag. U hebt gezegd u hebt vlaai gegeten met 18 gemeenten. Daar is een convenant getekend. Hebt u dat meegetekend?

Gedeputeerde Prevoo: Dat is precies wat ik bedoel. De heer Housmans weet helemaal niet waar het over gaat en hoe het in elkaar zit. Structuurvisie Wonen, de 18 gemeenten hebben samen in het kader

van het POL met elkaar afspraken gemaakt: hoe gaan wij met die woningmarkt om. Men heeft daar samen een convenant van gemaakt en een aanpak die door de gemeenteraden moet worden vastgesteld. De Provincie is daar helemaal geen partij in, de gemeenten onderling hebben die afspraken gemaakt. De gemeenten onderling en die hebben onderling met elkaar afgesproken: als elke raad dat vaststelt, heeft de regio een plan hoe wij met elkaar in gesprek gaan, omgaan, als het gaat om de ontwikkelingen in die woningmarkt. Daar is de Provincie geen ondertekenaar van omdat wij geen gemeente zijn. Het zijn de gemeenten en dat geeft aan dat ik u echt wil verzoeken: lees nog eens na hoe dat nu georganiseerd is en hoe dat in elkaar zit en dat is echt aan de gemeenten en het is niet de 1^e keer dat wij daarover spreken, dat is echt, we praten daar al 2 jaar over.

De voorzitter: Ik ga weer proberen... U stond er ook... U het de vorige keer al probeerde, dus ik geef u wel de gelegenheid alle 2 nog wat te zeggen. Eerst de heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Het is heel duidelijk dat we het heel goed begrijpen. De gemeenteraden moeten daar inderdaad over gaan, daar waar het de gemeenten aangaat, maar het POL stellen wij in de Provincie vast.

Gedeputeerde Prevoo: Is vastgesteld.

De heer Housmans (PVV): En dat betekent dat ik in het kader van de ondersteuning van die gemeenten ook niet meer dan billijk vindt dat dan de verantwoordelijk gedeputeerde dat mee ondertekent vanuit de bevoegdheden die hij heeft vanuit het POL dat hier in deze zaal is vastgesteld want die wordt niet door de gemeenten vastgesteld. Het gaat erom dat u draagvlak creëert en als u dat niet begrepen hebt, hebben we dadelijk een andere discussie.

De voorzitter: Oké. Dan de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Inderdaad in relatie tot dat convenant dat zojuist werd genoemd, wat ook in de motie vermeld is. In hoeverre heeft de gedeputeerde de behoefte bij die gemeenten gepeild toen er tijdens het Festival van de Toekomst...

Gedeputeerde Prevoo: Waar hebt u het over? We hebben het nu over wonen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Nee, ik heb het nu over een ander convenant dat u niet getekend heeft in de motie. Dank u wel, de motie Duurzaamheid.

Gedeputeerde Prevoo: We hebben het over...

De voorzitter: Ja, nu ging het nog even over de Woonvisie.

Gedeputeerde Prevoo: We hebben het echt over de Woonvisie.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja sorry, ik wil even aanhaken op het niet tekenen van convenanten.

De voorzitter: O, zo.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Want dat schijnt de trend te zijn namelijk.

Gedeputeerde Prevoo: Even terug op de Woonvisie. Er is geen convenant getekend.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Nee, dat is het punt.

Gedeputeerde Prevo: De gemeenteraden van de Structuurvisie, van de regio, de woonregio's, hebben de Structuurvisie Wonen gezamenlijk vastgesteld, aangenomen. Dat is niet aan de Provincie, daar is geen handtekening gezet. Er is geen sprake van een convenant, dat zijn bestuurlijke afspraken tussen de gemeenten onderling. Daar zijn we geen partij in.

De voorzitter: Nee. Maar u gaat nu met een ander onderwerp, maar goed.

Gedeputeerde Prevo: Dat is een ander onderwerp, even terug naar de energie.

De voorzitter: Daar komt nu dus de reactie op. Prima.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Convenanten om te ondersteunen, om aan te jagen, om aan te moedigen, om aan te geven dat wij als Provincie diezelfde doelstellingen najagen als die de gemeenten op dat moment onderschrijven. In het geval van wonen hoeft u niet mee te ondertekenen, maar gaat het natuurlijk om het aanjagen van of het ondersteunen bij die maatregelen. Bij duurzaamheid, in dit geval, is er absoluut wel behoefte geweest om uw steun op diezelfde onderwerpen te krijgen en zou het u sieren om uw handtekening alsnog onder dat convenant te zetten om met name uw rol te pakken als aanjager, als stimulator in die regio op het gebied van duurzaamheid en klimaat. Dus ondersteunen en aanjagen, die vraag, wilt u dat doen op die convenanten en gaat u dat doen?

De voorzitter: Dat is ook een beetje vooruitlopen op die motie.

Gedeputeerde Prevo: Ja voorzitter, ik heb ook even een vraag van de heer Kuntzelaers want ik begrijp het niet helemaal. Kunt u aangeven op welke punt van het energieconvenant dat tussen de gemeenten is afgesloten tijdens het Festival van de Toekomst, op welk punt de Provincie dan had moeten ondertekenen? 1, de Provincie is niet gevraagd om ondertekening. Dit convenant is door uw wethouder, onder andere onder aanvoering van uw wethouder in Sittard-Geleen, mede opgesteld om onderling afspraken te maken over delen van de kennis van de koplopers tussen de gemeenten. De Provincie is niet gevraagd om mee te ondertekenen en dat was ook niet nodig want in april 2016 heeft mijn collega gedeputeerde Teunissen de bestuursafspraken in het kader van het POL op het gebied van energie met de gemeenten getekend. Deze gedeputeerde heeft in 2015 het Energiealliantie Akkoord getekend met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in het bijzijn van alle Limburgse gemeenten. Dus wij hebben al intentieovereenkomsten en convenanten getekend en het convenant waar u aan refereert is het convenant wat het initiatief is van de gemeenten voor de gemeenten om vooral met elkaar aan de slag te gaan want de Provincie...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Heeft u de vraag gesteld of er behoefte was aan ondersteuning, of de ondertekening van u op prijs zou worden gesteld? Heeft u daar die vraag naar buiten...Bent u activistisch geweest in deze situatie?

Gedeputeerde Prevo: Ja voorzitter, ik zeg nog een keer: de Provincie heeft al 2 handtekeningen gezet en als je niet gevraagd wordt om een handtekening te zetten, ga je niet zeggen: mag ik ook een handtekening zetten? Wij zijn zuinig met onze handtekeningen want dat betekent ook dat er iets van je verwacht wordt en mogelijk ook dat er een bijdrage vraagt die je dan ook van tevoren even weet en wat betekent dat dan? En in dit geval gaat het over een convenant dat voortkomt uit een

intentieovereenkomst die wij als Provincie al lang ondertekend hebben. Dus we zijn al een vaste partner van al die gemeenten bij die duurzaamheidsopgave.

De voorzitter: Ja. Voor de mensen thuis: het ging even over motie 2341. Maar even goed. Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Over dat convenant over die duurzaamheidsopgave, de gemeenten. Heeft de gedeputeerde überhaupt gevraagd... Inderdaad een activistisch college, dan sta je toch te trappelen om mee te doen en mee te denken of zie ik dat verkeerd? Ook al hebben gemeenten het met elkaar, volgens mij bent u daarbij geweest en dan zou ik zeggen... Ik kan me niet voorstellen dat u bescheiden op de achtergrond bent geweest en heeft gewacht: nee, het is alleen aan de gemeenten, ik doe daar niks mee.

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, ik kan het nog 100 keer zeggen: wij hebben al een samenwerkingsovereenkomst met de gemeenten getekend, tot 2 keer toe. In het kader het POL energie, in het kader van de energiealliantie van de VNG. Ja, hoeveel handtekeningen van de Provincie hebben... Waar gaat het dan daadwerkelijk om? Waar hoort het u om te gaan? Om eindelijk eens tot uitvoering over te gaan bij die gemeenten onder andere en dat is hetgeen wat u zich ook moet vragen: hoe ver zijn die gemeenten met al die ambities en al die handtekeningen? Want u weet net zo goed als ik, je kunt heel veel intenties naar elkaar toe uitspreken, het komt uiteindelijk op de uitvoering aan en wat bereik je dan met elkaar? En die kritische noot mag u ook in de andere richting stellen.

De voorzitter: Dan nog even de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Ik wil nog graag even op de Structuurvisie terugkomen.

De voorzitter: Structuurvisie, ja.

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter, we gaan van energie naar wonen, het gaat alle kanten uit.

De voorzitter: Ik wil toch even kijken of het... Want anders is het voor niemand meer te volgen. We hebben het thema van de Structuurvisie. Als we dat nu afronden dan gaan we dan terug naar het duurzaamheidsbeleid, dan komen we bij de moties en dan kan de heer Prevoo verder. Dus nu even de Structuurvisie Wonen afronden. het thema ook afronden.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Prima voorzitter, dank u wel. De Structuurvisie hebben wij als 18 gemeenten vastgesteld. De bedoeling was natuurlijk dat in de ene gemeente werd nog gebouwd en in de andere gemeente was leegstand. Dat was het uitgangspunt van de Structuurvisie. Het vorig jaar heb ik in mijn betoog, en dat heb ik dit jaar ook aangehaald: in de Structuurvisie is geen rekening gehouden met de leegstand van de kleine winkelier en de neergang in de horecamarkt want die panden staan leeg en die mensen kunnen er niets mee. Hebt u in het jaar wat ik u eigenlijk in de gelegenheid heb gesteld, nadat de Structuurvisie is aangenomen, voor dat marktsegment onderzoek verricht of heeft u daar iets mee gedaan?

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter, daar heeft dit college iets mee gedaan want als het gaat om winkelleegstand, daar hebt u het over, is gedeputeerde Teunissen daar flink mee aan de slag. Wij zijn met elkaar in gesprek om ook te kijken of mogelijk de koppeling van wonen met de winkelleegstand, of

we die koppeling kunnen leggen, of dat mogelijk een oplossing kan bieden en wij komen bij de herziening van het POL volgend jaar terug met een aantal aannames en wij gaan gewoon met elkaar kijken naar aanleiding van de knelpunten en dit is ook al langer het beeld bij mijn collega, komen we natuurlijk, gaan we in gesprek want we moeten samen tot oplossingen te komen. Alleen ik kan u zeggen, ja om alle winkelleegstand nu maar met woningen te vullen, ja, dat is natuurlijk ook niet de oplossing. Dat is 1 van de oplossingsrichtingen, maar dat betekent ook dat de pandeigenaren iets moeten doen en dat de gemeenten iets moeten doen, dat kunnen we niet alleen vanuit dit huis. Dus de gemeenten en de eigenaren en de projectontwikkelaars zijn allemaal samenwerkingspartners, dat als je het juiste wilt doen op de juiste plek, zul je vooral ook met elkaar moeten praten en vooral niet, en dat is de opgave ook, niet meer vanuit dat eigenbelang vanuit de gemeente blijven denken, maar wat betekent het voor een regio? En dat zijn altijd lastige discussies die we voortdurend op tafel krijgen als het gaat om wat ga je waar doen. Dus daar kom ik graag op terug en dat kan ik gewoon beamen, dat dat de aandacht heeft.

De voorzitter: Ja. De laatste.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind het prettig om te horen dat het uw aandacht heeft, alleen mis ik nog steeds die particulier met eigen bezit. U heeft het weer over de woningcorporaties en die particulier heeft het bezit want die particulier wil wel dit initiatief nemen en wil gerust investeren en wil de leegstand voorkomen, alleen door middel van de Structuurvisie wordt dit nu tenietgedaan want die kunnen niet vooruit en daar had ik graag, nogmaals, van u het antwoord gehoord. Ik weet dat mijnheer Geurts ermee bezig is voor de winkels, maar ook in het segment, we zien het allemaal in de horeca, wij weten allemaal dat er vroeger 10 horecazaken waren in een dorp of noem maar op en er is misschien nu nog 1'tje en het is de vraag of die ene nog blijft. Wat doen we met die 9 andere panden in de gemeenten? Want die mensen kunnen niet vooruit.

De voorzitter: Dat is een korte vraag.

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, Kijk dat particuliere vastgoed, en de heer Franssen heeft het over winkels en horecapanden... Particulier vastgoed op de woningmarkt is een punt van zorg omdat je daar vanuit beleid nauwelijks aan kunt sturen. Je kunt wel met corporaties afspraken maken. Sterker nog, de gemeenten maken afspraken met de wooncorporaties, maar die 60% particuliere woningvoorraad... Ja, dat baart wel zorgen want daar kun je niet generiek op sturen. Dat is echt aan de eigenaar, wat die bijvoorbeeld met die panden moet doen als het gaat om verduurzaming. Als je kijkt naar de winkelleegstand, dat zijn vaak ook particuliere eigenaren, die zeggen: ja, ik krijg mijn winkel niet meer verhuurd, ja dan maak ik er maar appartementen van. Ja, dat kan, maar je moet het wel met je gemeente afspreken. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, maar dat heb ik bij de Commissievergadering ook al gezegd mijnheer Franssen, dan moet u niet bij de Provincie zijn, dan moet u bij de gemeente zijn want de gemeente wijst de plannen af.

De voorzitter: Voldoende over wonen. Nee. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Nee, maar goed, ik stel voor deze discussie nu te beëindigen. Het is volledig uitgelegd hoe het zit en dan kunt u in de Commissie over wonen nog een keer terugkomen. We gaan terug naar de duurzaamheid denk ik?

Gedeputeerde Prevoo: Ja.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Fijn, dank u wel.

De voorzitter: Goed zo mevrouw...

Gedeputeerde Prevoo: Duurzaamheid, jippie.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja, we zijn weer terug bij duurzaamheid, joehoe. Ik hoorde de gedeputeerde net zeggen, toen het ging over de gemeenten: mevrouw Brugman, u weet zelf toch wel dat niet alle gemeenten even soepel zijn in het meewerken van. Als het gaat om bijvoorbeeld het plaatsen van windmolens, heeft de gedeputeerde dan niet het POL als instrument achter de hand om als Provincie een regierol te pakken als het vertraagt met betrekking tot windmolens?

Gedeputeerde Prevoo: Ja, mevrouw Brugman heeft volkomen gelijk voorzitter, maar we hebben ook met elkaar afgesproken dat wij in 1^e instantie willen dat gemeenten dat zelf oppakken en dat wij niet gaan pippen van dag 1, dat we gemeenten gaan dwingen want 1 van de belangrijkste argumenten van dit college is draagvlak en op het moment dat je geen draagvlak je hebt, moet je ook niet zeggen: nou ja, omdat er geen draagvlak is, gaan we het toch maar afdwingen.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Waar hebben we dit instrument dan voor voorzitter? Er zou toch op een gegeven moment een doelstelling behaald moeten worden, dat is toch ook wat het Rijk ons heeft opgelegd, daar moet gewoon aan voldaan worden en als die gemeenten inderdaad blijven kissebissen, dan zul je een keer een punt moeten maken voorzitter.

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, ik hoop echt dat mevrouw Brugman een keer in de breedte gaat kijken en niet zo 1 dimensionaal op windmolens de hele tijd want dat is gewoon natuurlijk altijd een mooi punt van discussie. Het gaat om de brede mix, het gaat om CO₂-reductie en dat doen we samen met gemeenten en ik zei al: er lopen 21 initiatieven met meer dan 48 windturbines. Dus dat doe je samen en op het moment dat het ergens lastig wordt, dan ga je praten, zoals u mij opgeroepen hebt met Peel en Maas en Leudal.

De voorzitter: De heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Heeft mevrouw Brugman niet gewoon een terecht punt? Er is een taakstelling waar we aan moeten voldoen en op welk moment gaan we dan een keer, als gemeenten er niet uitkomen, wel zelf aan de slag?

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter de taakstelling, ik heb u al in de Commissie aangegeven: er lopen 21 initiatieven met 48 molens. Wij zouden versnellen als Provincie, dat hebben we gedaan, meer mensen beschikbaar in de ondersteuning van die gemeenten en initiatiefnemers. We hebben ook met minister Kamp de afspraak dat hij de radarproblematiek, waardoor initiatieven niet van de grond komen, onder andere in Venray de windturbines van Waterleiding Maatschappij Limburg, onder andere rondom Weert, onder andere rondom de noordelijke, hoe heet het ... , het park in Horst, windpark Horst. Daar ligt radarproblematiek, maar die lossen wij niet op. Daarin heeft het Ministerie van Defensie een rol en minister Kamp heeft persoonlijk toegezegd: ik ga dat probleem van die radarproblematiek aanpakken. Dat zijn de afspraken, ik kan dat niet versnellen, ook niet in het POL.

De voorzitter: Oké. De heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Nog even een vervolgvraag dan. U heeft er nog steeds alle vertrouwen in dat het de gemeenten ook gaat lukken?

Gedeputeerde Prevo: Ik heb daar vertrouwen in, maar we zullen er hard aan moeten trekken.

De voorzitter: Helder. Dan nog mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, we hebben toch zelf als Provincie gebieden aangewezen waar windmolens geplaatst kunnen worden? En nu in 1 keer komt de radarproblematiek om de hoek kijken. Ik vraag me dan af: hoe hebben we dat dan in godsnaam kunnen aantonen? En voorzitter, dit is voor het eerst deze interruptie dat ik het woord 'windmolen' of 'windturbine' in mijn mond heb gehad, ik heb het überhaupt niet genoemd in mijn betogen.

De voorzitter: Oké, dank u.

Gedeputeerde Prevo: Voorzitter echt, de radarproblematiek rapporteren we al 2 jaar naar u, dat de radars een probleem vormen naar aanleiding van die POL-kaart die we hebben uitgebracht.

De voorzitter: Ja. Wij gaan verder, ik heb de klok weer aan gezet. We zijn op 3 minuut 14.

Gedeputeerde Prevo: Mooi. Ik ben volgens mij al 3 flessen wijn kwijt.

De voorzitter: Nee, nee, ik red u want de interrupties tellen niet mee, maar ik zet hem weer op pauze bij 3 minuut 5 want we gaan nu naar mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Ik zal het heel kort houden. Gezien het feit dat alle groene fracties toch zeer kritisch zijn, wil ik u ook redden door te vragen om dit in de eerstvolgende Commissie MD te bespreken.

Gedeputeerde Prevo: Ik vind het echt geweldig dat u mij wilt helpen. Ik heb net toegezegd: er komt voor het einde van het jaar het Uitvoeringsprogramma Asbest en Energie 2018 en de rapportage over wat tot nu toe geborgd is en op het moment dat dit naar u toe is, staat het u vrij dit te agenderen voor de Commissie. Dus ik vind het een uitstekend idee. Dat had ik eigenlijk in de 1^e minuut van mijn betoog al gehoopt te bereiken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, graag gedaan.

Gedeputeerde Prevo: Ja, dat was ook mislukt voorzitter.

De voorzitter: Ik heb het geprobeerd na 1 minuut, maar dat...

Gedeputeerde Prevo: Ja, inderdaad.

De voorzitter: Bij 3 minuut 4 gaan we verder.

Gedeputeerde Prevo: Even kijken, dan... Nee, er zijn echt nog wel een paar belangrijke punten over voorzitter. Ik pak maar meteen de moties, laat ik die maar nemen, dan kan ik de rest eraan koppelen. Als het gaat om de motie over de Groene Brigade. Die wil ik graag overnemen, maar wel onder de voorwaarde dat hier sprake is van met name de handhaving en het toezicht georganiseerd vanuit het Groene Spoor, waar de Groene Brigade deel van uitmaakt. Dus het is niet een capaciteitsprobleem, maar: op welke manier kun je die problemen die zich in het buitengebied voordoen daadwerkelijk in dat Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-beleidsplan van

de Provincie verder uitwerken? Het gaat dus niet sec om de brigade, het gaat niet om fte's. Het knelpunt dat er op dit moment ligt, is het strafrechtelijke spoor en het publiekrechtelijke spoor. De Groene Brigade maakte deel uit van het strafrechtelijke deel, daar gaat de Provincie niet over, had dus aansturing vanuit politie. Dat politie te weinig capaciteit in die sturing had, zorgde ervoor dat wellicht een aantal taken niet naar behoren werd uitgevoerd. Dus wat we nu doen, en daarom zeg ik ook: prima, die motie neem ik over en ik informeer u over de invulling van het Groene Spoor, waar we in de capaciteit geen probleem hebben, dat is ingevuld, maar waar we in overleg zijn met de samenwerkingspartners over: welk deel hou je in het strafrechtelijke spoor en hoe stuur je dit aan en welk deel in het publiekrechtelijke spoor? Want als we het hebben over de handhaving op drugslaboratoria et cetera, dat hoort echt wel bij het Openbaar Ministerie thuis en niet bij een Provincie. Dus we hebben het over handhaving, ik kijk even naar u of het duidelijk is, over de handhaving in het Groene Spoor en niet sec over de Groene Brigade. Als het in die lijn geformuleerd is, kan ik deze motie gewoon overnemen.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Bent u ook bereid om meer aan de naamsbekendheid van de Groene Brigade te gaan doen? Ik heb dat aan mevrouw Werrij gevraagd en volgens mij vond zij het ook een goed plan.

Gedeputeerde Prevo: Ja, ik snap de vraag niet voorzitter. De Groene Brigade, dat is waarschijnlijk ooit zo ontstaan. De Groene Brigade en het gaat niet om naamsbekendheid, het gaat om naamsbekendheid van de Provincie en wat wij zo allemaal doen. Dus het is ook handhaven op het Groene Spoor, toezicht en handhaving, dus gewoon in de natuurgebieden en in het buitengebied. Dat heet Groene Brigade, misschien wel omdat ze een groen uniform hebben, maar dat zijn onze handhavers.

De voorzitter: Oké, dank u. Dan was dat een toezegging.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat was niet wat ik bedoelde. U kunt het straks misschien ook nog terugluisteren, maar wat ik zei: wij worden wekelijks gecontacteerd door mensen die niet uit onze achterban komen, dus die de moeite nemen om onze gegevens op te zoeken.

De voorzitter: Die niet weten waar ze terecht kunnen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Die niet weten waar ze terecht kunnen en dan zeg ik: heeft u dit gemeld aan de Groene Brigade? En dan blijft het heel lang stil en dat zijn mensen die dus begaan zijn met natuur en milieu en die niet van dat bestaan weten. Ik zou echt een campagne starten via social media, misschien wil de pers het wel overnemen. Ik zou echt een campagne starten om daar meer naamsbekendheid aan te geven en ik vraag echt om een toezegging hierover.

Gedeputeerde Prevo: Voorzitter, natuurlijk, ik ben best bereid daar een toezegging op te doen, maar dan zeg ik: wij gaan kijken hoe mensen die iets willen melden, bij wie ze zich kunnen melden, of dat inderdaad ook wel bekend is. Dat zal niet rechtstreeks bij de Groene Brigade zijn want als alles goed is, zijn die gewoon buiten in het veld. Het gaat dus om de registratie daarvan en hoe dat dan tot stand komt. Wij brengen dat in kaart, kijken hoe we dat kunnen verbeteren. Om even aan te geven. We hebben ook nog iets als drugsaanpak, mijnheer Teunissen kan daar alles over vertellen. Daar hebben we ook een meldpunt voor opengesteld: meld gewoon druglozingen in het buitengebied. Er is

een meldpunt. Als dat onvoldoende bekend is, moeten we daar zeker aan werken. Dus brengen we in kaart en we komen uw kant uit met een voorstel.

De voorzitter: Ik heb hem genoteerd. Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, u zei net dat wij niet verantwoordelijk zijn voor de strafrechtelijke handhaving in het buitengebied, maar vloeit dat niet voort uit de taken die wij hebben vanuit de Wet natuurbescherming?

Gedeputeerde Prevo: Mevrouw Werrij, wij zijn het Openbaar Ministerie niet en dat is hetzelfde bij handhaving. Als je kijkt naar de vergunningverlening die wij hebben bij afvalverwerkers en op het moment dat daar bandieten dingen doen die niet kunnen, ja dan komt het Openbaar Ministerie om de hoek kijken, en is er sprake van een milieudelict en dan nemen die dat deel over. Wij zijn geen officieren van justitie, geen politieagenten en we zijn geen rechters, alleen bij de Groene Brigade zit een deel dat onder regie van politie viel, namelijk vanwege die opsporingsbevoegdheden en het strafrechtelijke deel. Wij zijn een publiekrechtelijk orgaan en wij gaan over het publiekrechtelijke deel en wij maken met politie en met andere partners, en zo staat het ook en zo lees ik het in uw motie, zo vat ik hem op... Hoe organiseren we met elkaar het toezicht en de handhaving in het Groene Spoor in het buitengebied om al die problemen, die ik onderken en waar u ook aandacht voor vraagt, nu ook goed, zeg maar, in de greep te krijgen zonder dat er meteen geroepen wordt: ja, er moeten meer mensen komen. Wij hebben in onze optiek voldoende fte's en voldoende mensen daarvoor. Dus ik neem die motie over en rapporteer aan u hoe dat nu het beste kan worden opgelost en aangepakt.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, nog een laatste vraag dan aan de gedeputeerde. Is het niet zo dat er een convenant gesloten zou zijn tussen politie en de Provincie en dat daar op dit moment onvoldoende uitvoering aan wordt gegeven?

Gedeputeerde Prevo: Nee, daar is verwarring over. Dat wordt dadelijk al te technisch. Het IPO heeft een plan gelanceerd, een gedachte, dat daar convenanten moesten worden gesloten, dat komt uit de koker van het IPO. Wij zijn daar al een tijdje mee bezig, maar omdat er onduidelijkheid is over: hoe moet je dat nu gaan afhechten aan het strafrechtelijke deel of laten we zeggen de aansturing van de Groene Brigade? Aanvankelijk was de afspraak: dat loopt via de politie. Die blijkt geen capaciteit te hebben om dat aan te sturen en we hebben in januari dit jaar een overeenkomst getekend dat de aansturing van die Groene Brigade, het gaat over het strafrechtelijke deel, wel onder aansturing van de Provincie is, maar het strafrechtelijke deel, dus als mensen die iets doen wat strafrechtelijk vervolgbaar is, ja dan zijn wij daar niet voor, daar is het Openbaar Ministerie voor. Dus met datgene wat u vraagt in de motie, denk ik u prima te kunnen bedienen.

De voorzitter: Oké, dank u. Ik zet de klok weer aan.

Gedeputeerde Prevo: De klok gaat weer aan. Ja, ik ben aan het wachten of er nog iemand komt. Groene Brigade, rondetafel Asbest hebben we gehad. CO₂-reductie. Even kijken, geothermie, 50PLUS, de heer Van der Linden. Mijnheer Van der Linden, het college heeft onlangs een beleidskader Geothermie naar u toegezonden, ging het om de drinkwatervoorziening en de veiligheid. Dat zou... Wat mij betreft kunt u dit kader meenemen op het moment dat we het debat hebben over het verdere beleidskader. Hetzelfde geldt voor hydropower en de experimenten met de opslag waterstof. Ik denk dat het goed is om dit soort ideeën en gedachten mee te nemen bij de bespreking

van het Uitvoeringsprogramma Asbest en Energie en de rapportage. We zijn voortdurend in gesprek met Enexis over die nieuwe vormen van energieopwekking, opslag, transport en niet alleen de Provincie heeft daar een rol in, ook het LEF is partij als het gaat om warmtenetten, warmteopslag, als financieringspartij, en het LEF is ook betrokken bij beide warmtenetten zoals die in ontwikkeling zijn. Als het gaat om de warmtenetten van de gemeente Maastricht en de gemeente Roermond, heeft de Provincie in ieder geval ook middelen beschikbaar gesteld om daar ontwikkelingen op in te zetten. En dat geeft ook maar weer eens een keer aan dat de Provincie ook eigen middelen inzet om die gemeenten te helpen bij de verdere energietransitie.

De heer Van der Linden had nog een aantal vragen over, en dat was een lastige, de toelating van bestrijdingsmiddelen. Nou, daar gaan wij als Provincie niet over. Ik kan alleen als gedeputeerde een antwoord geven dat bestrijdingsmiddelen natuurlijk wel een rol spelen als het gaat om de waterkwaliteit, met name rondom landbouw en natuur. Daar zit wetgeving op, de wetgeving komt vanuit Economische Zaken (EZ), handhaving bij het Ministerie van IenW en al eerder heeft de fractie van de SP ook voorstel gedaan om bestrijdingsmiddelen en medicijnmiddelen op de een of andere manier in te kunnen nemen. Het is nog niet helemaal duidelijk wat u bedoelt met dat glyfosaat en de toelating van bestrijdingsmiddelen, maar het heeft wel aandacht in ieder geval.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ik zal u even helpen. Het ging er mij meer om dat het ging om omdenken. Dus u hoeft daar niet op in te gaan, het gaat erom dat wij anders moeten gaan denken, ook in het kader van energie en duurzaamheid, vooral duurzaamheid en dat wilde ik alleen daar maar mee ondersteunen.

Gedeputeerde Prevoo: Ja, ik dank u ook daarvoor. Als u daarmee doelt met onder andere organische bemesting, dan zijn mijn collega Mackus en ondergetekende daar hard mee bezig om dat ook mogelijk te maken. De vraag van D66 of wij de steun van het Rijk gaan opzoeken. Wij komen binnenkort met... Zoals al eerder toegezegd, komen wij met een beoordeling: welke kansen liggen er met het regeerakkoord als het gaat om energie en klimaat? Enexis speelt daar natuurlijk als netwerkbedrijf een hele belangrijke rol in. We zijn daarover voortdurend met Enexis in gesprek, er zijn ook allerhande ontwikkelingen mogelijk en we zullen die ook aan u rapporteren en dat past eigenlijk ook in de lijn van de motie die u mee ondertekend hebt.

De voorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, dit is de 2^e gedeputeerde die aan het woord is. Even een punt van orde. Wat kan ik mijn man zeggen? Kan ik thuis komen eten of gaan wij tot vanavond 22.00 uur door?

De voorzitter: Als ik het extrapoldeer, bent u rond een uur of 19.30 klaar, maar we gaan natuurlijk proberen het sneller te doen. Als ik extrapoldeer, zeg ik. We gaan proberen het voor 18.00 uur af te ronden.

Gedeputeerde Prevoo: Dit heet wel een heel belangrijke vergadering te zijn. Dan ga ik naar de vraag van de heer Van Rey over de stand van zaken met de Stichting Calamiteitenfonds Mijn(water)schade. Ja het klopt, het aantal aanmeldingen blijft achter, maar dat heeft ermee te maken welke kaders er liggen en het Calamiteitenfonds geeft aan: alleen voor urgente gevallen. Met andere woorden: je woning moet instorten en onveilig zijn voordat je een beroep kunt doen. Dat verklaart het aantal

aanmeldingen. Vorige week hebben wij van het Ministerie te horen gekregen, want het Ministerie bepaalt dus de regels over de inzet van die middelen, dat op verzoek van de Provincie, kan dat Calamiteitenfonds niet wat soepeler, kan die urgentie eraf? Op het moment dat je schade lijdt of meer schade dreigt te lijden, kun je dan in aanmerking komen voor een vergoeding uit dat fonds? EZ heeft nu toegezegd dat dit verruimd kan worden en de ambitie van in ieder geval dit college is om het Calamiteitenfonds niet alleen maar als een Calamiteitenfonds te laten functioneren, maar ook als een Schadefonds want er zijn natuurlijk veel meer mensen die schade hebben ten gevolge van de voormalige mijnbouw. Alleen gaan we dat eerst nog bespreken met de gemeenten, die natuurlijk ook een duit in het zakje hebben gedaan, en met het Ministerie van EZ.

De voorzitter: De heer Van Rey.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, het antwoord dat de gedeputeerde geeft, staat ook bij de schriftelijke beantwoording.

Gedeputeerde Prevoo: U vroeg er nog naar dus ik denk...

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Nee, ik ga een stap verder. Want er zijn heel veel trieste gevallen en ik vind de redenering van 'als het bijna is neergestort' prima, dan kom je in aanmerking. Is het nog niet bijna neergestort, maar op 12 december wel, dan kom je ook in aanmerking. Er moet dus een andere regeling komen. U weet zelf, u bent veel in die omgeving geweest, de gevallen die ik heb meegemaakt, zie je ook niet direct erg grote sporen, maar toch verzakkingen en ook met betrekking tot geur en weet ik het allemaal wat. Dus die regeling moet, en dat zou ik van een activistische bestuurder verwachten, dat hij op de trom slaat en zegt: die regeling moet anders. Kunnen we dat afspreken?

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter, de heer Van Rey heeft groot gelijk, dat is ook hetgeen waar ik naar streef en dat heb ik net ook aangegeven. Het Calamiteitenfonds gaat wel onder de regels van EZ omdat die ook de miljoenen beschikbaar heeft gesteld, de regio ook. Wij willen daar een Mijnschadefonds van maken, maar die transformatie gaat niet gemakkelijk met een Ministerie als EZ kan ik u melden, maar ik zeg u toe dat ik me daartoe zal inspannen.

Dan ga ik toch maar even snel naar de moties voorzitter, ik denk dat ik nu alle antwoorden gegeven heb. De motie Effectiever duurzaamheidsbeleid, indiener PvdA en ondertekend door andere fracties, die wil ik overnemen, wel onder voorwaarden. Dat is namelijk de ondertekening van het energieconvenant. Dat is ondertekend op initiatief van de gemeenten zelf en onderling. Dus als dat uit het dictum gaat, kan ik... want we hebben al 2 keer een convenant ondertekend en dan vervolgens als het gaat om het beschikbaar stellen van procesmiddelen, onder die voorwaarde dat, zoals ook gebruikelijk is in dit huis, dat de gemeenten ook cofinanciering op tafel leggen en, dat heeft de heer Kuntzelaers net ook al aangegeven in zijn eigen opmerkingen, dat het ook de bedoeling is dat gemeenten meebetalen.

De voorzitter: Dus de vraag is beide zaken kunnen worden overgenomen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. 2 punten die ik hoor waar u een kanttekening bij plaatst. Het eerste is het convenant. Ik zou aan u als gedeputeerde willen vragen om bij die gemeenten neer te leggen of zij het als een ondersteuning zouden ervaren als u dat convenant ondertekent. Mochten zij daar 'ja' op zeggen, teken dan mee. Zeggen zij 'Het is inmiddels een

gepasseerd station', prima dan is dat voor mij ook geen zaak op leven en dood. Het andere punt, is dat voor u een zaak waar u mee akkoord kunt gaan?

Gedeputeerde Prevoo: Ik ben voortdurend met gemeenten daarover in gesprek en een convenant: ik was aanwezig bij de ondertekening van het convenant en ik ben echt niet gevraagd om te ondertekenen omdat het tussen de gemeenten was.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ik vraag u nu om bij die gemeenten neer te leggen of zij het zouden waarderen als u uw handtekening daaronder zou zetten.

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, ik heb daar geen enkele moeite mee, alleen kijk, ik respecteer als gemeenten onderling bepalen dat de Provincie niet hoeft mee te tekenen, dan vind ik het ook een beetje raar als ik dan 3 weken later ga bellen: mag ik ook nog even tekenen?

De voorzitter: Als de gemeenten de heer Prevoo als de getuige erbij schrijven, dan zijn ze klaar.

Gedeputeerde Prevoo: Ja, prima, dat vind ik een prima compromis. Ik zal in ieder geval met de woordvoerder namens de gemeenten daar contact over opnemen, of dat nog nodig is.

De heer Kuntzelaers (PvdA): En het 2^e punt van die financiering van procesgelden, dat klinkt hartstikke goed, maar mag ik daarbij aannemen dat bijvoorbeeld een project als PALET waar al € 1 miljoen procesgelden namens die gemeenten in is geplaatst, dat dan niet een nieuwe versie van procesgelden bijleggen wordt gevraagd, dat we een heel..

Gedeputeerde Prevoo: Nee voorzitter, daar heb ik wel even een vraag want dat betekent dat je achteruit gaat rekenen. Ik weet, en u hoort dat ook te weten: de uitvoering van PALET, zoals het er nu ligt voor Parkstad, kost € 5 miljard.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja.

Gedeputeerde Prevoo: Als het gaat om procesmiddelen... Kijk, als je dat beleeft, zeg ik: prima, maar er moet natuurlijk wel gewerkt worden nu, het moet uitgevoerd worden. Dus cofinanciering van de gemeente en ik vind ook niet dat het... Ik vind het lastig even te beoordelen of nu de Staten erover gaan of een gemeente dit als cofinanciering wil zien. Ik zou eerder zeggen: we hebben afspraken met elkaar, voor alles wat wij doen met gemeenten vragen wij om cofinanciering tussen de 35 en 50%. We hebben voorts nog ander instrumentarium: Sturing in samenwerking, we hebben het LEF. Dus we hebben voldoende financieel instrumentarium om daar met gemeenten afspraken over te maken dan dat we zeggen: ja, een gemeente die al veel geld heeft uitgegeven, kan nu zo ophalen. Daar wil ik gewoon met gemeenten over in gesprek, hoe ze dat zien, want wij willen dan wel resultaatafspraken.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Uiteraard resultaat proberen te realiseren, hartstikke prima, maar voor ons geldt inderdaad: als u in gesprek bent met een club over een project, dan is cofinanciering niet: u heeft recent al iets heel moois neergezet, dat tel ik even niet mee want we gaan nu over iets nieuws praten. Nee, als het 1 project is, zou ik ook graag zien dat u het als 1 geheel ziet en niet als deelfragmenten naar de toekomst toe.

Gedeputeerde Prevoo: Nee. Voorzitter, wij jagen al aan met Provinciale middelen. Ik noemde net de warmtenetten. In Maastricht, in Roermond, in Parkstad hebben wij al middelen neergelegd. Wij zijn betrokken bij de warmtenetten. Wij hebben daar kaders voor, dat heet Sturing in samenwerking en ik

kan dat niet toezeggen want dan moet ik echt aan gedeputeerde Koopmans vragen dat, als wij middelen beschikbaar gaan stellen aan gemeenten zonder daar ook goede afspraken over te kunnen maken die passen in de afspraken die wij met betrekking tot financiering en cofinanciering hebben, dan denk ik: dan is er toch ook geen vrijheid blijheid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, ik vraag heel simpel naar de ondersteuning van de Provincie op het gebied van procesmiddelen en kijk dan naar het gehele project.

Gedeputeerde Prevoo: We kijken ernaar, ja.

De heer Kuntzelaers (PvdA): En beoordeel het op die wijze.

Gedeputeerde Prevoo: Voorzitter, dat is ook hetgeen wat ik heb toegezegd.

De voorzitter: Ja, daarmee is de motie als zodanig ook aangepast. Ik zal straks wel even kijken hoe dat in de teksten ligt en de motie is daarmee...

Gedeputeerde Prevoo: Onder voorwaarden.

De voorzitter: Onder die voorwaarden overgenomen.

Gedeputeerde Prevoo: Goed. Dan de motie Groene Brigade heb ik al aangegeven, die neem ik aan als het gaat om de handhaving in het Groene Spoor en duidelijke rolscheiding tussen het publiekrechtelijke en het strafrechtelijke deel en de verantwoordelijkheden van de Provincie daarin.

Dan de motie 2346, Beweging op de woningmarkt. Ja voorzitter, eerlijk gezegd is het een erkenning van het probleem zoals wij dat ook zien en die nemen wij dus... zien we als ondersteuning van het huidige beleid, die nemen we over en dan wel hopelijk met de acceptatie dat wij dan voor carnaval, dus niet sec voor 1 februari, maar ik wil er echt nog een weekje speling op, voor carnaval, dan zitten we op 10 februari dacht ik.

En de laatste motie, dat is de motie van de Partij voor de Dieren, de ondersteuning van de campagne tegen kerncentrale Tihange. Voorzitter, dat is van een iets andere orde dan de begrotingsbehandeling. Zoals u weet, hebben de Staten en het college zich uitgesproken dat ze zeer bezorgd zijn over de situatie rondom die kerncentrale. De kettingactie heeft plaatsgevonden en de Provincie heeft daar ruimhartig een bijdrage aan geleverd in de verkeersmiddelen om die kettingactie ook mogelijk te maken en volgens mij is die bijdrage om en nabij de € 40.000,00 geweest en deze portefeuillehouder heeft vanuit de portefeuille Energie en Duurzaamheid € 5.000,00 subsidie aan WISE gegeven vanwege het maatschappelijk agenderen van de zorgen die in deze regio leven en ik vind dat de Provincie Limburg in die zin voldoende bijdrage heeft geleverd aan hetgeen WISE en u willen bereiken.

De voorzitter: Ja. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat waarderen wij ook heel erg, evenals denk ik WISE en het burgercomité, maar de tijd zit er bijna op voor deze inzamelingsactie. Bent u dan bereid binnen 2 weken met Stop Tihange, dus dat burgercomité, en/of WISE in gesprek te gaan? Kunt u dat toezeggen?

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, ik wil met iedereen in gesprek, maar... Dus ja, in gesprek wil ik wel gaan.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Binnen 2 weken?

Gedeputeerde Prevoo: Ja, maar u hebt gehoord, het college zal deze motie in ieder geval afwijzen, maar ik ben best bereid een gesprek aan te gaan.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Binnen 2 weken, Dank u wel.

Gedeputeerde Prevoo: Nou, binnen 2 weken, laten we afspreken, als het ook binnen de agenda's van alle gespreksdeelnemers past. Ik kan het niet toezeggen, ik ken mijn agenda niet, dus binnen 2 weken, u mag aannemen dat ik heel erg druk ben.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): De klok tikt zeg maar.

Gedeputeerde Prevoo: Ja, die van mij ook.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat is de veiligheid van heel Limburg. U gaat uw uiterste best ervoor doen begrijp ik.

Gedeputeerde Prevoo: Dat is een mooie formulering. U helpt me weer. Dank u wel.

De voorzitter: Dat waren de moties. Motie Luchtkwaliteit? Nee, die doet de heer Teunissen. Mijnheer Teunissen, u krijgt ook 10 minuten.

Gedeputeerde Teunissen: Voorzitter, ik zal proberen het binnen 10 minuten te doen, maar ik ga geen fles wijn verwedden want die krat moeten we vandaag nog leeg drinken. Goed vanuit mijn portefeuille vooral vragen over ruimte, onderwijs en digitalisering. Eerst ruimte, het POL. CDA en LOKAAL-LIMBURG vragen over de regels van het POL en ze horen graag hoe het gaat met de evaluatie van het POL. Ik kan u toezeggen dat er in het eerste kwartaal van 2018 een evaluatie van het POL is gepland. Dan zullen we al die kritieken die er zijn meenemen en ook de harde feiten rondom knelpunten en dat soort zaken. Dat is 1 en 2, gaan wij aan de slag met de vernieuwing van het POL 2014 om het ook Omgevingswetproof te maken. Daar zult u als Staten uiteraard over geïnformeerd en over bijgesproken worden.

Dan kom ik bij archeologie, daar heeft het CDA ook vragen over gesteld. Wat is nu de stand van zaken van het archeologische depot in Heerlen? Het was de bedoeling dat we nog voor december 2017 een officiële opening zouden kunnen realiseren. Dat gaat helaas niet lukken. We zijn wel al verhuisd, maar de officiële opening is in februari 2018 gepland, daar zult u uiteraard ook een uitnodiging voor krijgen. Daar is veel aandacht voor publieksbereik. Er komt een zogenaamde archeohotspot waarin we met kinderen en met ouderen, zeg maar, heel basaal gaan praten over archeologische vondsten en ze ook zelf met spullen uit het depot laten experimenteren. U vroeg ook naar wat is dan de onderwijscomponent in dat archeologische depot? We zijn enerzijds bezig met Maastricht University en de Universiteit Leiden om te kijken of we studenten kunnen laten afstuderen op vondsten die in het archief liggen en een ander interessant aspect is door het feit dat Restaura, het belangrijke restauratieatelier ook in het depot gevestigd is, zien wij mogelijkheden om het vak van restaurateur verder handen en voeten te gaan geven en daar is veel interesse in en daar hadden ze aanvankelijk weinig plek, maar nu hebben we meer ruimte, dus we zullen dat ook met 2 handen aan

gaan grijpen. En er is verder meer mogelijkheid in het depot om werkcolleges te geven, om stages en promovendi een plek te geven. Zowel voor het primair onderwijs als tot het universitair onderwijs zullen we allemaal veel aandacht gaan schenken aan het depot en de prachtige mogelijkheden die dat gaat bieden.

Dan kom ik bij onderwijs. Het CDA vraagt hoe wij een brug slaan tussen bedrijfsleven en het onderwijs. Dat doen wij eigenlijk al vanaf het begin van deze collegeperiode door middel van de Human Capital Agenda's (HCA's), waarin het bedrijfsleven zeer intensief geborgd is en als uitvoering daarvan is bijvoorbeeld het techniekplan en techniekpact een prachtig voorbeeld dat zelfs landelijke erkenning krijgt hoe goed we het hier in Limburg doen en waarbij die publiek-private samenwerking (PPS)-constructies als voorbeeld dienen voor andere regio's en provincies hoe wij het hier doen.

Verder vraagt het CDA of wij een rol willen spelen in het toekomstbestendig maken van voornamelijk 'voortgezet onderwijs'-gebouwen. Nee, dat wil ik eigenlijk niet omdat het onderwijsgeld dat wij als Gedeputeerde Staten hebben uitgetrokken niet in stenen gaat zitten en de eerlijkheid gebiedt ook te zeggen dat we tot nu toe geen vraag vanuit het onderwijsveld, vanuit het 'voortgezet onderwijs'-veld, hebben om hen concreet te helpen bij het toekomstbestendig maken van hun onderwijsvoorziening, maar als die vraag er zou zijn, zijn wij natuurlijk altijd bereid samen met het onderwijsveld te kijken wat onze bijdrage zou kunnen zijn.

De SP vraagt naar onderwijs als schakel. Daar wordt nu extra geld voor gevraagd, die € 400.000,00 die er in het begin van deze coalitieperiode lag. Wat is er al mee gedaan en waarom is het nodig? Ik kan aangeven dat bijvoorbeeld het geld is opgegaan aan De Limburgse Zaak. Dat is bijvoorbeeld waar economie en onderwijs elkaar raken. Dat is een flinke bijdrage geweest in boerderijeducatie, maar ook in het Kenniscentrum Asbest en Energie hebben we vanuit onderwijs een flinke duit in het zakje gedaan en een ander mooi voorbeeld is het Maastricht Centre for the Innovation of Classical Music dat we samen met de philharmonie hier in Maastricht hebben opgezet om ook onderwijs en kunst als het ware met elkaar te verbinden. Er zijn op dit moment zeer veel vragen vanuit de andere beleidsportefeuilles om vanuit onderwijs een bijdrage te leveren aan de beleidsdoelen om zo als het ware die cross-over tussen onderwijs en de andere beleidsterreinen mogelijk te maken. Vandaar dus de vraag om extra geld, omdat we daar toch graag in willen voorzien. D66 heeft een groot aantal vragen gesteld over...

De voorzitter: De heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Heel kort voorzitter. De heer Teunissen zei: er zijn zeer veel vragen dus daarom is dat extra budget gevraagd. In mijn bijdrage stond € 1 miljoen, het was zelfs € 1,1 miljoen geloof ik. Kan de heer Teunissen dat inzichtelijk maken, even via een brief aan de Staten, zodat wij kunnen zien waar die middelen allemaal voor worden ingezet?

Gedeputeerde Teunissen: Ja, ik kan het wel inzichtelijk maken met een lijstje waar dat geld overal naartoe is gegaan. Dat is verder geen probleem. Dat is iets meer dan ik nu gezegd heb, maar dat kan wel, dat is goed.

De voorzitter: Toegezegd.

Gedeputeerde Teunissen: Dan heeft D66 een aantal vragen gesteld over buurtaalonderwijs. Ik kan natuurlijk al die vragen hier gaan beantwoorden, maar aanstaande dinsdag komt in Gedeputeerde Staten de midterm review van het buurtaalonderwijs. Dat stellen we daar vast en dan gaat het naar de

Commissie en dan worden waarschijnlijk al uw vragen beantwoord en ik zou dan willen voorstellen om die beantwoording van die vragen dan terug te geleiden naar de Commissie. Ik kan ze hier ook wel allemaal beantwoorden, maar dan ben ik mijn 4 minuten die ik nog heb kwijt.

Dan kom ik bij... De heer Franssen volgens mij vroeg wat wij precies doen, of de heer Van der Linden vroeg dat, wat wij precies doen aan laaggeletterdheid. Mijnheer Franssen, vanuit mijn portefeuille doen we dat vooral met de relatie onderwijs en bibliotheekwezen. Daar ondersteunen wij met de subsidieregeling Bibliotheek en Maatschappij bibliotheek en gemeenten met het vormgeven van laaggeletterdheid onder andere in primair onderwijs en in het basisonderwijs, onder andere door de schoolbibliotheken, door de bibliotheek naar de scholen te brengen. Daar zit nog ruim budget in en dat willen we daar gaan benutten bij de integrale aanpak en collega Van Rijsbergen zal daar dadelijk wat meer over vertellen.

De digitalisering. Ja, dan wil ik ook maar meteen de motie van D66 erbij pakken. Ik heb afgelopen week een keer voor L1 mijn zorgen geuit over de voortgang en de effecten van de digitalisering op de Limburgse samenleving. Ik ben in ieder geval blij met deze aandacht en als college willen we graag die motie overnemen omdat dat toch een extra accent geeft op datgene waar we naar de toekomst snel mee aan de slag moeten.

De heer Kuntzelaers vraagt uitvoering van de motie Kuntzelaers over digitalisering/robotisering. Het dat lijkt me goed dat we... Kijk, in die € 200.000,00 die we nu hebben aangevraagd voor de digitalisering zit de uitvoering van uw motie niet, maar het lijkt me goed om eens even in de werkgroep die volgens mij volgende week bij elkaar komt, dat we dan eens even goed afstemmen: wat is het startpunt, wat moeten we nog allemaal gaan doen, waar gaan we naartoe, dat we dat in gezamenlijkheid gaan bekijken.

Dank voor de complimenten van het CDA en 50PLUS over de voortgang van het glasvezel in het buitengebied. Het is nog niet zo dat het nu al gerealiseerd is. Op 26 november gaan we in Roggel een grote bijeenkomst organiseren voor de inwoners in het buitengebied van die 5 gemeenten en dan is het vooral aan hen om 50,1% binnen te halen. U heb daar ook een mededeling portefeuillehouder over gekregen, maar ik heb heel goede hoop dat dat nu deze keer wel gaat lukken.

De VVD vraagt wat onze rol is bij glasvezel in het stedelijk gebied. Daar wil ik denk ik toch maar vanaf het begin duidelijk zijn. Daar zien wij onszelf geen rol toe want we hebben bij het begin van deze coalitie afgesproken dat vooral het buitengebied, waar vanuit de markt weinig interesse is, dat wij daar als het ware vanuit de Provincie aan gaan trekken om partijen bij elkaar te brengen. Vanuit het stedelijke gebied, dat commercieel heel interessant is om een glasvezelkabel neer te leggen en waar ook een groot aantal partijen interesse in heeft, ja, dat is vooral een taak van én die commerciële partijen en én die gemeenten om dat in stedelijk gebied aan te leggen.

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, het is logisch dat dit aan die commerciële partijen zou zijn, maar als dat dan zoveel aantrekkelijker is, waarom gebeurt het dan niet in de stad?

Gedeputeerde Teunissen: Ja, dat is een goede vraag. Ik heb eerlijk gezegd geen idee waarom de steden daar niet harder aan trekken. Als ik zie, in de gemeenten waar ik contact mee heb, daar ligt bijvoorbeeld in de gemeente Nederweert en in de gemeente Leudal, in de stedelijke kernen wel

glasvezel, maar in de buitengebieden niet. Die heeft met name Reggefiber toen van zich afgehouden omdat het daar commercieel minder interessant was.

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Voorzitter, zou het college het eens kunnen uitzoeken want straks krijgen we de gekke situatie dat in het buitengebied alles tiptop geregeld is en juist waar het het meest aantrekkelijk ook is voor de ontwikkeling, de boel achterblijft.

Gedeputeerde Teunissen: Dat kan ik wel toezeggen, om eens even bij de gemeenten te polsen wat daar... om ook eens in kaart te brengen: welke gemeenten hebben nu wel glasvezel in de stedelijke kernen en welke niet. Dat is denk ik vrij makkelijk na te gaan.

Dan komen we bij de moties. De motie 2359 over de digitalisering is volgens mij een steun in de rug heb ik al gezegd en die nemen wij van harte over. Dan de motie 2357 van de Partij voor de Dieren en GroenLinks. Wat ik begrepen heb, is dat het in de Commissie al uitvoerig aan de orde is geweest en ook uitvoerig is besproken. Het college van Gedeputeerde Staten zou deze motie willen ontraden, eigenlijk om het simpele feit dat we bij iedere vergunningverlening toetsen aan de wettelijke criteria en als de wettelijke criteria als het ware niet toestaan dat er een vergunning verleend mag worden, zullen we dat ook niet doen en in die zin, om nu zeg maar alle vergunningen aan te houden, wat de motie een beetje suggereert, daar zouden wij geen voorstander van willen zijn.

De voorzitter: Ja, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dan heeft u de motie inderdaad niet goed begrepen op dat laatste stuk, via de voorzitter sorry. Dit gaat over gezondheid van mensen, dit gaat om het actief respecteren van een gerechtelijk vonnis dat meteen uitvoerbaar is, al sinds 2 maanden bijna, en dat ook geldt voor Provincies en gemeenten en je hebt dan ook nog te maken met de bijna-overschrijdingen. Dus het geldt eigenlijk met name voor de situatie in Nederweert en ik denk dat iedereen het erover eens is dat de gezondheid van mensen voorgaat. Bent u dat ook met me eens?

Gedeputeerde Teunissen: Uiteraard gaat de gezondheid van mensen voor, maar als er binnen de vergunningverlening en binnen de wettelijke regels voldaan wordt, dan hebben we volgens mij als overheid ook geen mogelijkheid om de vergunning te weigeren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik ga hem toch in stemming brengen. Ik heb heel erg veel mijn best gedaan hier in dit huis, of in deze zaal, en in de Commissie en kennelijk is het best wel lastig. Dat snap ik ook best wel, maar ik vind hem zo belangrijk dat ik hem toch in stemming ga brengen.

Gedeputeerde Teunissen: Dat lijkt me heel goed want anders komen wij in een discussie dat we het niet moeten doen, dus ik zou voor willen stellen...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik vind het jammer dat het niet volledig begrepen wordt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Teunissen: Voorzitter, dat was mijn bijdrage in de beantwoording van de vragen die gesteld zijn door diverse fracties.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Teunissen. Blijft u nog even staan want ik denk dat de heer Van der Linden u nog een vraag stelt.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja voorzitter, de gedeputeerde had het in het begin over dat hij het POL ging herzien. Nou had ik een motie ingediend over duurzaamheidsgebieden. Vallen die daaronder of hoe zit dat?

Gedeputeerde Teunissen: Daar komt collega Mackus op terug.

De heer Van der Linden (50PLUS): Uitstekend.

De voorzitter: Oké, dan zijn wij nu aan de heer... (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Ja, ja, ja, er was 1 minuut 2 nog over, jazeker. De heer Geurts, 10 minuten.

Gedeputeerde Geurts: Dank u wel voorzitter. Ik probeer het nog korter te doen dan de heer Teunissen aangezien mij ook niet zo heel veel vragen zijn gesteld.

Het CDA vraagt mij eigenlijk: zet hem eens op daar waar het gaat om aanpak van wegen, zit niet stil. Nou, ik kan u zeggen dat wij het komend jaar de N280, de N274, de N273, de N272 gaan aanpakken. Dan de kom Baarlo, Onderbanken, Roermond en dat wij ook qua onderhoud N271, 75, 76, 78, 91 en de 562 gaan aanpakken. Lijstjes genoeg en wij kunnen u op uw wenken bedienen. Er wordt ook asfalt aangelegd. Ik laat u binnenkort, als de nieuwe Mobiliteitsvisie wederom wordt besproken met u, u ook nog een lijstje toekomen met hoe we 30 projecten die wij in voorbereiding hebben en waar wij mee bezig zijn, waar we ook een nieuw afwegingskader aan toegevoegd hebben want wat ik heb gemerkt, is dat vele projecten die bij mij op de agenda staan, of hier in huis op de agenda staan, voornamelijk politieke wensen zijn en niet zozeer kijken naar: is het nu echt technisch nodig of verbeteren we daar de verkeersveiligheid voor heel Limburg mee of verbeteren we daar de doorstroming echt mee of is dat een project dat het meest noodzakelijk is voor de doorstroming? Als ik bijvoorbeeld van Brunssum naar Maastricht rijd, hoor ik sommige wegen wat vaker voorbij komen dan de andere en als er dan een project komt op mijn agenda en dan denk ik: dat is noodzakelijk voor de doorstroming, dan heb ik wel eens de vraag: en waarom die projecten niet die ik elke morgen in de file hoor? Dus dat lijstje krijgt u van mij.

De heer Van den Akker zegt: de zelfrijdende auto lost niet alles op, meer asfalt blijft nodig. In de nieuwe Mobiliteitsvisie hebben we ook nergens staan dat nergens meer meer asfalt komt, maar ik ben er wel van overtuigd, als die zelfrijdende auto er komt, er efficiënter gebruik kan worden gemaakt van het wegennet dat er op dit moment ligt en misschien is dan de portefeuille van de heer Teunissen wel belangrijker voor de doorstroming dan mijn eigen portefeuille. Dan gaat het over het goed aanleggen van een 5G-netwerk dat ervoor kan zorgen dat die auto's ook beter achter elkaar kunnen rijden.

Uiteraard Maastricht Bereikbaar rollen wij verder uit. Wij hebben zelf al geld ter beschikking gesteld omdat de kabinetsonderhandelingen maar bleven duren en duren en duren en duren. We hadden eigenlijk gehoopt dat we al eerder konden aanhaken bij het nationaal beleid. Wij hebben het project overbrugd met een financiële steun en eigenlijk zouden we Maastricht Bereikbaar willen uitrollen naar Limburg Bereikbaar. We zijn al bezig met een project Roermond Bereikbaar en uiteindelijk moet Maastricht Bereikbaar ook Zuid-Limburg Bereikbaar worden.

Fietsroutes, een glansrol voor de heer Geurts zegt D66. Die wil ik ook graag ook tot mij nemen. Uiteraard ga ik met een fiets naar Den Haag om te kijken of wij aan kunnen sluiten op de Fietsagenda van Den Haag.

En dan richting de heer Van Rey die toch ruimschoots weer met complimenten heeft gestrooid vandaag en dat compliment voor de Kelperbrug neem ik tot mij. Het is de bedoeling dat wij alle belastingperikelen, btw-perikelen, met het Rijk hebben uitonderhandeld aan het eind van het jaar. Q1 tekenen wij een convenant en in 2020 ligt die brug er.

Stadsnatuur. Waarschijnlijk heeft u hem gemist, maar dat kan ik u niet kwalijk nemen gezien het aantal stukken dat tot u komt. Op 21 december 2016 hebben we u reeds het kader van stadsnatuur toegestuurd. Volgens dat kader zijn wij op dit moment ook aan het werken. Ik weet niet of u in het bezit bent van deze hele mooie folder, die heb ik u ook toegestuurd. Als u die omdraait, kunt u met uw telefoon... Daar staan van die QR-codes op en dan zoomt u daarop in en dan kunt u zien wat wij per stad hebben afgesproken en dan kunt u ook zien wat wij daar doen aan investeringen in het groen, stadsnatuur gaan aanleggen en er wordt meer dan 144.000 m² aan vergroening in de steden in Limburg aangelegd. Dan heb ik het nog niet over water. Ik dank u wel.

De voorzitter: Nee, even blijven staan, er komt een interruptie.

De heer Schaminée (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Ik had in mijn betoog gevraagd eigenlijk aan 3 gedeputeerden, de 3e, dus ja, de heer Geurts is toevallig de 3e die komt, gevraagd om een koppeling te zoeken. Nou geeft het mij nog niet meteen vertrouwen dat de vraag niet is opgepakt, maar misschien krijg je dat als je het aan 3 mensen tegelijk vraagt. Er komt een Actieprogramma Aanpak Verkeersoverlast volgend jaar, begin volgend jaar, staat te lezen in de begroting en nu leek het ons heel verstandig om dat niet alleen vanuit verkeer te doen, maar ook vanuit milieu, handhaving, alles wat erbij komt kijken. Dus dat zou eigenlijk een soort driepoot kunnen zijn tussen de heer Geurts, de heer Prevoo, de heer Teunissen. Daar zouden we graag nog wel een reactie op hebben van deze gedeputeerde.

Gedeputeerde Geurts: Nou ja, u kent onze nieuwe Mobiliteitsvisie, die heb we al een keer sonderend besproken in de Commissie en daar waar het om mobiliteit gaat, kijk ik altijd naar verkeersveiligheid, naar leefbaarheid en dan komen die aspecten aan bod en uiteindelijk naar doorstroming en op het moment dat er economische ontwikkelingen in een bepaald gebied zijn, ga je kijken: wat moet je doen in het kader van mobiliteit om daar de zaken te verbeteren en het aspect leefbaarheid, daar hoort ook luchtkwaliteit en geluidsoverlast bij, maar dan vanuit mobiliteit.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, misschien heb ik het verkeerd begrepen, dat weet ik niet, maar in de begroting wordt het genoemd het actieprogramma voor terugdringen van overlast van verkeer en dan gaat het om geluid, trilling, luchtvervuiling.

Gedeputeerde Geurts: Dat is toch precies wat ik zeg?

De heer Schaminée (SP): Is dat wat bedoeld wordt? Ja, maar dat wordt dus net zo goed ook... Daar wordt niet alleen vanuit verkeer gekeken, laten we het zo zeggen. Dat is mijn vraag.

Gedeputeerde Geurts: Maar vanuit mijn portefeuille kijk ik vanuit mobiliteit, dat is mijn opgave. Op het moment dat er trillingen worden veroorzaakt door industrieën dan wel laagvliegende vliegtuigen, dan moet u toch echt bij de heer Prevoo zijn.

De heer Schaminée (SP): Voorzitter, de vraag is nu juist om dat integraal op te pakken, dus dat we daar niet 3 verschillende gedeputeerden over horen, maar dat ze samen kijken, zodat je dat ook integraal oppakt.

Gedeputeerde Geurts: Ja, maar dat is toch vaak lastig, om te zeggen van... Wij kunnen wel in beeld brengen daar waar bijvoorbeeld integraal, waar fijnstof is of daar waar geluidsoverlast is. We zouden zelfs vanuit het moderne, het nieuwe Mobiliteitsbeleid kunnen kijken om... Op het moment dat een bepaalde economische ontwikkeling ervoor zorgt dat er overlast ontstaat door middel van logistieke bewegingen of aanpak van mobiliteitsbewegingen om dat terug te dringen om dat probleem aan te pakken, maar ik begrens mijn problemen toch echt tot mobiliteit en het wordt lastig om het altijd integraal aan te pakken.

De heer Schaminée (SP): Dank u wel voor de beantwoording. Dan zullen wij daar waarschijnlijk bij de Mobiliteitsvisie nog even op terugkomen. Dank u wel.

Gedeputeerde Geurts: Ja, dat kan wel, maar ook bij de Mobiliteitsvisie blijf ik het aanvliegen zoals ik het net heb gezegd, vanuit een gebied benaderen, maar de oplossingen zoeken in het kader van mobiliteit.

De heer Schaminée (SP): Eens voorzitter. Dat heb ik gehoord, maar dat wil niet zeggen dat wij niet toch een poging gaan wagen om dat breder in te laten steken. Dat gaan we later doen. Dank u wel.

De voorzitter: Ik denk dat u het heeft genoteerd. Dan gaan we voor de 10 minuten naar de heer Mackus.

Gedeputeerde Mackus: Dank u wel voorzitter. Ik heb het een beetje gesplitst in mobiliteit, openbaar vervoer en landbouw en natuur en ik begin daarmee. De VVD en D66 spraken al over Weert-Hamont dat in het regeerakkoord staat. Daar zijn we ook blij dat dat genoemd is en ook de heer Van den Akker zei al: succes heeft vele vaders en hij vroeg ook of het geld gereserveerd is. Ja, dat is gereserveerd, ook het geld van de gemeente Weert. Dat is ook mede door toedoen dat het Rijk zegt: de hele regio betaalt voor een rijksopgave en we hebben er in het begin ook hard aan getrokken, maar nu het in het regeerakkoord staat, hebben we ook vooral gezegd tegen het Ministerie: waar kunnen we het geld overmaken? En we zien graag de planning tegemoet want het is een rijkstaak en daar willen we ook graag de bal neerleggen, maar aangezien het in het akkoord staat, verwacht ik dat dat voortvarend wordt opgepakt, maar het geld staat gereserveerd.

De VVD vroeg ook naar de stand van zaken van de A2. De A2 wordt genoemd in het regeerakkoord, niet specifiek het stuk in Limburg, de A2 is natuurlijk langer dan alleen het deel in Limburg. Er wordt ook verwezen naar de Nationale Markt- en Capaciteitsanalyse (NMCA). We gaan er wel vanuit dat het Rijk niet zo eng naar de NMCA kijkt, maar ook breder naar de opgave over het grensoverschrijdende aspect waar Limburg vaker mee te maken heeft, maar daar zullen we met name met het Rijk nog in conclaaf gaan.

De VVD vroeg ook naar de A76. Daar zijn we nu in voorbereiding mee, ook inderdaad integraler gedacht wat u in uw betoog ook voor ogen had en daar komen we later mee terug naar de Staten.

De VVD vroeg ook nog naar de vrachtwagenparkeerplaatsen. Er wordt maandag officieel in Venlo op de James Cookweg een vrachtwagenparkeerplaats geopend. Er zijn natuurlijk altijd nog bekende knelpunten en toekomstige knelpunten en dat brengen we verder voor uw Staten eind dit jaar nog in beeld, zodat we daar een goed overzicht in hebben wat dat verder betekent.

Dan met betrekking tot het openbaar vervoer. De CDA-fractie had nog vragen over bepaalde afstanden, demografische ontwikkelingen van minder scholen, wat dat betekent voor het openbaar vervoer en de verbinding met fietsen enzovoort. We hebben een ontwikkeltafel Onderwijs met betrekking tot het openbaar vervoer en dat willen we op die manier ook integraal bekijken, wat dat betekent en of we nog slimme oplossingen daarin hebben.

De PvdA vroeg nog naar de openbaar-vervoertarieven en de stijging en of daar geen grote stijging meer kwam. We hebben natuurlijk door de Arriva een wisseling gehad en het systeem is gelijkgetrokken. Dus dat er geen tariefstijgingen komen, dat zal in 15 jaar tijd niet het geval zijn, maar daar staat altijd tegenover dat het een product is en dat zal dan altijd een geleidelijk indexatie zijn, het zal nooit grote sprongen meer zijn. Tegelijkertijd wil ik u toezeggen dat wij voor diegenen die extra compensatie en een verhoging hebben gehad wij nog een veegactie houden samen met Arriva: zijn er nog mensen die gedupeerd zijn en die zich niet gemeld hebben, daar willen we extra op inzetten, dat dit boven water komt.

LOKAAL-LIMBURG heeft een motie ingediend met betrekking tot de inzet van buurtbussen en de overbelasting van vrijwilligers en of dit geen chauffeurs zouden kunnen zijn. De kern van de concessie, zeg ik tegen de heer Franssen, is juist opgebouwd dat wij een extra product kunnen bieden door die buurtbus in te zetten. Een buurtbus kost € 30.000,00 per jaar, voor de Provincie dan in ieder geval. Als we volledig met chauffeurs zouden uitrichten, dan zou dat rond € 100.000,00 kosten. We hebben er 11, dus dan moet er een kleine € 800.000,00 bij. Bovendien is het zo dat het aantal vrijwilligers ons inziens geen probleem is. Er zijn er nu op elke buurtbus ruim 25 actief. Op sommige zelfs een wachtlijst. Dus het is vooral geen verdringing van mensen, de kwaliteit wordt gewaarborgd, we kunnen juist extra openbaar vervoer bieden. Dus ik zou deze motie willen ontraden en als er specifieke problemen zijn bij lijnen, dan hoor ik dat graag, dat hebben wij niet gehoord. De heer Franssen een interruptie en dan....

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Ik denk dat geld nooit een middel mag zijn dat mensen niet vervoerd kunnen worden of van A naar B kunnen komen. Ik wil u deze advertentie laten zien van oktober. In Roermond: buurtbuschauffeurs gezocht in Asenrey, Boukoul en Leeuwen, maar zo zijn er ook andere plekken waar men te weinig vrijwilligers heeft. Ons gaat het er in feite om, en niet de middelen die u benoemt, waar de problemen zijn, om op die plekken te zorgen dat er mensen wel tegen betaling de werkzaamheden kunnen verrichten. Dus wij bedoelen niet en général, alleen waar de problemen er zijn, waar echt geen vrijwilligers te vinden zijn.

Gedeputeerde Mackus: Ik snap uw vraag mijnheer Franssen, alleen hebben wij tot op heden die problemen niet. Er is oktober een werving geweest en die is zeer succesvol verlopen. Dus er is eigenlijk een royaal aanbod aan vrijwilligers en ik denk dat het systeem op die manier goed werkt, maar terecht uw punt, mocht het zo zijn dat het ergens in de knel komt door te weinig vrijwilligers, dan hebben we een ander uitgangspunt. Alleen dat zien wij nu niet en op dit moment is een mooie versterking van het openbaar vervoer daar waar met name weinig reizigers zijn, dus de dunne lijnen,

is een buurtbus een mooie oplossing om het openbaar vervoer breed inzetbaar te houden, maar ik zie het meer een steun in het beleid van mijnheer Franssen.

Dan wil ik doorgaan met de vragen die gesteld zijn met betrekking tot de portefeuille Landbouw. De SP had een aantal vragen en er werden ook door de PvdA opmerkingen gemaakt: goed dat er nu een breed verhaal, accentennotitie, ligt vanuit het college, dat op 17 november in de Commissie behandeld wordt, maar is er dan voldoende ruimte om daar ook uitvoering aan te geven en is er ook voldoende ruimte... En er werd ook gesteld van het integraal denken van klimaat, energie wat u naar andere portefeuillhouders deed. 2 dingen. Ik denk de uitvoering moet verder vormgegeven worden en we moeten zorgen dat daar voldoende middelen voor zijn. Dus daarvoor staan we samen aan lat, maar ik ben er niet bang voor dat dat een probleem wordt en tegelijkertijd, u vroeg ook hoe het zit met de extra middelen voor klimaat en energie die ook niet in een aparte pot komen. Ik denk in dit geval, als we het hebben in integraal denken over klimaat, zullen we per portefeuille ook moeten kijken wat we aan bijdrage aan die thema's leveren en daar ook die middelen aan moeten koppelen. Dus ik denk dat er een beetje 2 vragen in 1 stuk zitten. Hebben we extra middelen nodig, klimaat en energie vraagt ook wel extra opgave.

Dan over naar de motie Dierenwelzijn van de Partij voor de Dieren. Mevrouw Plusquin heeft terecht opgemerkt dat in het coalitieakkoord ook dierenwelzijn staat. De motie kan ik overnemen als het woordje 'vooral' ook openstelling van dierenwelzijn is omdat wij wel, en dat staat ook in de notitie die naar uw Staten..., vooral ook integraal kijken naar de opgave. Als we aan dierenwelzijn doen, moet dat niet enorme emissiestijgers hebben. Dus we willen alle doelen breed dienen. Dus als ik mag uitleggen dat het ook openstellen van dierenwelzijn is, dan nemen wij hem over.

Dan de motie over de bio-economie, van mevrouw Brugman van GroenLinks. Ook die willen wij overnemen. Dat is eigenlijk ook exact wat wij beogen, juist met die campussen dicht naar elkaar te laten groeien en wat u schetst past volledig in de visie van dit college, dus die nemen we over.

Dan door naar natuur. De vraag is nog gesteld voor het klimaatproof maken van natuurplannen door de CDA-fractie en wat betekent dat een bijvoorbeeld voor natuurcompensatie? Een beetje in lijn ook met wat de heer Schaminée vroeg: hoe gaan wij integraal in portefeuilles om met klimaatadaptatie, waar gevraagd wordt ook van de regering. Denken we daar als college nog een opgave in hebben, hoe we dat per portefeuille kunnen invullen? Maar er moet ook per portefeuille gekeken worden: wat kunnen we, als we slim kijken, aan extra invulling doen om ook die taken en die doelen die gevraagd worden in het kabinet in te vullen? Dat is ook meer richting de heer Schaminée, dat integraal denken wat hij eigenlijk ook vraagt.

De motie over de Zuid-Willemsvaart van de Partij voor de Dieren. Die raakt eigenlijk een beetje 2 portefeuilles, mijn zijde en ook collega Teunissen die in de werkgroep voor Kempen-Broek zit want de Partij voor de Dieren wil oproepen om tot een aantal oplossingen te komen voor de verdrinkingsgevallen. We zijn al druk bezig om te kijken welke oplossingen er.... Er spelen 2 zaken, een recreatieve verbinding en een ecologische verbinding en dat past ook in het verhaal van mevrouw Plusquin. Bovendien heeft de gemeente Weert dadelijk de infrastructuur in de stad voor elkaar, de menselijke kant om het zo te zeggen. Het is wel zo dat we nog... De eerste schetsen gaan uit van een recreatieve brug van € 2 miljoen en een ecopassage van € 2,5 miljoen, dat die nog niet gedekt zijn. Ik stel voor dat wij gewoon hier een memo naar uw Staten te sturen en dat kunt u dan ook betrekken bij uw beraadslaging bij de Commissievergadering. Dus ik stel niet voor direct meerdere opties want we hebben afspraken om juist 2 opties uit te werken en die willen we graag, stand van zaken, naar uw Staten sturen. Als u daar zegt: we willen aanvullend nog wat doen, dan zou het een mogelijkheid zijn

om het dan te bespreken, anders gaan we die samenwerking die op handen is even doorkruisen. Dus ik zou zeggen: ik kom tegemoet aan uw motie, maar ik zou hem niet... Meerdere opties, dat gaan we niet doen, dus ik zou zeggen: hou hem even aan.

De motie van grijsgroene natuur van GroenLinks. De 1^e constatering klopt niet want dat is eigenlijk, dat is een kasschuifstelsel. We hebben in 2014-2015 minder geld gehad en 2016-2017 hebben we dat teruggekregen en daardoor lijkt het alsof het 1 jaar meer of minder, maar gemiddeld is dat dezelfde uitgave geweest. Dat heeft niks te maken met hoe we het uitgeven, vooral de inkomsten van het Rijk geweest. De andere constatering, dat er 20.000 hectare mogelijk extra natuur beschikbaar is in Limburg. Naar aanleiding ook van de Structuurvisie in uw Staten is gevraagd: hebben we de feiten goed op orde? Hebben wij gezegd: wij gaan dat scherp bekijken en er bleek dat we eigenlijk veel minder hectares in gebruik hadden als landbouwgrond, maar gronden rondom de Maas, die ook meerdere doelen dienen voor waterbescherming, die ook vooral als groen ingericht zijn en we hebben eigenlijk gevraagd aan Alterra: breng eens in beeld wat dat betekent in natuurwaarden voor Limburg. Zodra dat stuk klaar is, gaat dat uiteraard naar uw Staten toe. Dus het heeft ook te maken, meten is weten. Dus de punten die u... de oproep doet in uw motie, die gaan naar uw Staten toe. Het is aan u of u de motie daadwerkelijk wilt indienen.

Dan nog de motie van 50PLUS, die ging eerst over zilvergroeie natuur en is eigenlijk...Misschien nog eerst een interruptie van mevrouw Brugman.

De voorzitter: Ja, dat hebben wij gezien. Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, dat van dat eerste, die € 7,7 miljoen, had ik begrepen. Ik heb het uit getallen gehaald van € 43 miljoen en 35...

Gedeputeerde Mackus: Dat klopt, maar dat is niet met de uitgaven, dat klopt.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Maar de gedeputeerde zegt: we gaan het uitzoeken. Dat klopt, dat heeft u ook geantwoord in de Memorie van antwoord. Vermoedelijk is het 20.000 hectare, dat is heel veel. De gevolgen daarvan, kunt u die dan ook in kaart brengen als u daarmee terugkomt naar de Staten want misschien moeten we daar wel consequenties uit gaan trekken voorzitter.

Gedeputeerde Mackus: Juist dat is ook de bedoeling. Het zijn 2 dingen. We hebben niet voor niets die kaart van goudgroene natuur en zilvergroen en bronsgroen. Dat is niet in 1^e instantie goudgroene natuur, maar we zijn vooral aan het kijken omdat wij ook een kwalitatieve opgave hebben en we zijn ook stukken in het Heuvelland... om natuur daar te verbinden, dat niet direct de primaire opgave is, maar wel een versterking heeft voor de totale opgave en zo willen we in beeld brengen wat de echte stand van zaken in Limburg is en wat dat dan betekent en in die zin willen we het ook integraal aan uw Staten voorleggen, hoe de stand van zaken van de natuur in Limburg is, zo moet u het eigenlijk zien.

Dan de laatste, dat is de motie van 50PLUS over zeg maar de grondbestek van duurzaamheid. Ik heb het er net even met collega Prevoo over gehad. Deze maand komt er een stuk over hoe we vanuit Gedeputeerde Staten met de duurzaamheid aan de slag willen met allerlei maatregelen. Daar zal grondgebruik ook aan de orde zijn. Ik stel 50PLUS even voor uw motie aan te houden en ook het stuk af te wachten want dan kunt u ook die 2 dingen goed over elkaar leggen. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer... Nee, sorry, de heer Van Rey komt nog even.

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, de VVD en de Volkspartij Limburg hebben aandacht gevraagd voor parkeerplaatsen voor vrachtauto's. Ik ben zo vriendelijk geweest om de vragen voor mijn 1^e termijn via de heer Geurts aan u te overhandigen. Hebt u daar een antwoord op?

Gedeputeerde Mackus: Ik kon 1 deel van uw handschrift niet goed lezen. Dat was de beantwoording van de VVD. Ik weet niet of dat voldoende is voor u. We hebben eigenlijk maandag de 1^e opening en we brengen de bestaande knelpunten, de toekomstige knelpunten komen einde van het jaar, brengen we in beeld en daar zullen we een vervolg op trekken. Dus ik denk dat dat precies aan uw vraag voldoet.

De voorzitter: Dat is zo? Ja. Dan hartelijk dank. Even voor mevrouw Van Rijsbergen begint, kijk ik even de zaal in en dat heeft te maken met de logistieke cateringzaken. Er is de mogelijkheid, en dat is ook gevraagd, of er na de 1^e termijn geschorst kan worden. Dat zouden wij kunnen laten vergezeld gaan van een lichte snack. Dat heeft weliswaar niets meer met positieve gezondheid te maken, maar dat is het enige wat wij u op dit moment kunnen bieden en er is natuurlijk ook nog een borrel en een borrelhap voorzien aan het einde van de vergadering. Ons voorstel zou zijn om de snack meteen na de 1^e termijn, dan een kwartiertje te schorsen en dan dat te nuttigen, dan heeft tenminste nog iets in de maag. Het alternatief is dat we aan 1 stuk doorgaan, maar dan blijft u dus met een wat hongerachtig gevoel waarschijnlijk nog wel een uurtje hier zitten. Ik leg het even aan u voor want we gaan dus sowieso wel even met de 1e termijn door. Schorsen hè? Ja oké. Dan schorsen we een kwartiertje na de bijdrage van mevrouw Van Rijsbergen en mijn eigen hele korte bijdrage. Mevrouw Van Rijsbergen, 10 minuten.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja voorzitter, dank u wel. Ik kan u alvast vertellen dat ik geen flessen wijn heb verweerd en ook geen andere weddenschappen heb lopen, maar ik snak naar een kop koffie en ook een lichte versnapering heb ik net gehoord, dus ik zal u snel door de antwoorden heen loodsen.

Ja, afgelopen week hebben we hem gelanceerd, het Aanvalsplan Arbeidsmarkt in Limburg, een integraal plan, alle GS'ers hebben eraan meegewerkt en ook een strategisch plan, het is een plan voor nu, maar voor in de toekomst en ook een heel open plan, noem het een kleurplaat die we met heel Limburg samen gaan inkleuren want voorzitter, Limburg trekt niet alleen de beurs, Limburg steekt ook de hand uit, richt het beleid op de belangen van de arbeidsmarkt van nu en in de toekomst en daar voorzitter, kun je bepaald niks op tegen hebben dacht ik zo en dat hebben ook heel veel partijen niet. Het is dan ook wel wonderlijk dat het op dit moment zo onrustig is, laten we het daar maar op houden, temeer omdat een en ander voortborduurt op een bestaande samenwerking en bestaande projecten in de Arbeidsmarktregio's.

Ja, en voorzitter, dan kom ik meteen maar op de hamvraag. Wat is de betrokkenheid van de Arbeidsmarktregio's? Op bestuurlijk en ook op ambtelijk niveau zijn de Arbeidsmarktregio's geïnformeerd over het feit dat wij met een Aanvalsplan Arbeidsmarkt zouden komen en ik zeg ook met nadruk geïnformeerd en op de hoogte gesteld want we hebben ze geen toestemming gevraagd. Mijns inziens hoeft dat niet want dat hebben we ook niet gedaan toen we de 3 tranches van de scholingsvouchers gingen betalen. We hebben ook geen toestemming gevraagd of wij het projectbureau van VDL Nedcar mochten betalen en we hebben ook niet toestemming gevraagd voor de investeringen in VOORdeel & VERVOLG, Talent in Bedrijf, Voor Limburg et cetera.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Ja, uiteraard hoeft u geen toestemming te vragen aan wie dan ook om een plan van welke aard dan ook te maken, maar u gaf zelf aan de samenwerking met die Arbeidsmarktregio's en het UWV en alle andere instanties is u ook veel waard en daarom verbaast het mij dat ik, ik heb de afgelopen dagen met de voorzitters van die Arbeidsmarktregio's gesproken en ook met name in Midden-Limburg, van de heer IJff, kreeg ik heel duidelijk te horen: er is een plan gepresenteerd en wij wisten van niets. Ja, dat werd met veel nadruk op die manier neergezet en de vraag is met name: hoe gaat u om met de signalen die wij krijgen en hoe gaat u het oppakken naar de toekomst toe want het is helemaal niet mijn bedoeling om het plan af te schieten of wat dan ook, maar ik wil graag dat die samenwerking op een zo positief mogelijke manier verloopt en kunt u aangeven op welke manier u hier vervolg aan gaat geven?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Dat kan ik heel goed. Overigens deel ik dat. Ik waardeer de samenwerking met de Arbeidsmarktregio's. Mij was overigens nog niet rechtstreeks ter ore gekomen dat het de Arbeidsmarktregio's verbaasde. Dus dat hoor ik hier en dat hoor ik in de wandelgangen. Wat betreft de samenwerking met de Arbeidsmarktregio's. Ik heb de afgelopen 2,5 jaar regelmatig overleg gehad en de plannen in dit Aanvalsplan Arbeidsmarkt, Zo WERKT Limburg! hebben we het genoemd, betreffen dan ook waar het gaat over de arbeidsmarktportefeuille, de stille reserves, het convenant Bouw, nota bene een fantastisch initiatief van Midden-Limburg, ook de Limburg Aanpak, gestoeld op de aanpak bij VDL Nedcar, maar ook op Beej Benders. De OV-praktijkschool, het wijkleerbedrijf in Panningen, kortom, heel veel dingen staan hier al in, maar er staat veel meer in het Aanvalsplan Arbeidsmarkt, het is een integraal stuk. Er staan ook stukken in over het cultuuraanbod. Wellicht moeten wij dat ook richten op anderstaligen en zou het ook in het Engels aangeboden moeten worden vanwege kenniswerkers die wij dadelijk nodig hebben om hier werk te verrichten. Het gaat over mobiliteit, het gaat over economie, het gaat over wonen, het gaat over infrastructuur. Kortom, wij hebben alles in het werk gesteld om te kijken: kunnen wij nou, nog beter dan dat we nu doen, ons beleid toespitsen op de vraag van de arbeidsmarkt nu en de arbeidsmarkt in de toekomst? En volgens mij zijn wij daar goed in geslaagd en om op uw vraag terug te komen, ik ga daar heel erg graag met de Arbeidsmarktregio's en het UWV in overleg, overigens ook met andere partijen, omdat iedereen op dit moment, ondanks het gekraak en gepiep dat wij nu horen op de arbeidsmarkt, iedereen op dit moment op zijn eigen manier zijn stinkende best doet om een bijdrage te leveren aan de arbeidsmarkt en de arbeidsmarktproblematiek, het aan het werk helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook het aan het werk helpen van kenniswerkers, het vervullen van vacatures die niet meer vervulbaar zijn omdat er geen mensen meer reageren, maar als wij dat allemaal als aparte entiteiten blijven doen en naar elkaar kijken wat de ander aan het doen is, dan komen we er niet in Limburg en dat komt echt als een hartenkreet, deze boot mogen wij niet missen, niet voor de economie van Limburg, maar ook niet voor de mensen van Limburg. Daar zit de verbinding tussen de Sociale en de Economische Agenda die wij zo ontzettend graag en ook heel bewust willen leggen. Ik ga dus in gesprek en ik hoor heel graag waar wij elkaar kunnen vinden.

Welke rollen nemen wij hier als Provincie in dat aanvalsplan? Wij nemen een rol in de bewustwording, in de beïnvloeding, om te laten zien dat samenwerking loont, maar om ook te laten zien wat de opgave is in de toekomst. Wij nemen een rol in de ondersteuning, in de financiering, maar ook in de facilitering, in de facilitering, ik herhaal dat nog een keer want daar is ook wat kritiek op geweest; er staat zoveel facilitering. Ik zou zeggen: Limburg, prijs je rijk. De Provincie wil faciliteren, de Provincie steekt de hand uit, de Provincie wil samen met alle partijen de schouders eronder zetten en daar is een heel mooi Nederlands woord voor en dat heet faciliteren, maar vooral wil de Provincie een partner zijn en ik denk dat dat onze allerbelangrijkste rol is. Ja, en welke rol hebben de Arbeidsmarktregio's? Ja, een ongelooflijk belangrijke en ik geloof dat ik dat net ook in het interruptiedebat met de heer

Kuntzelaers uiteen heb gezet en ik vind het ook een ongelooflijke belangrijke partij om mee verder te gaan, we hebben ze gewoon nodig.

Hoe slaan wij nou een brug tussen het bedrijfsleven en het onderwijs vroeg het CDA. Nou ja, dat doe ik samen met de heer Teunissen en dat doen we steeds beter heb ik de indruk en dat doen we vooral via centra voor innovatief vakmanschap en dan zie je, bijvoorbeeld bij VDL Nedcar, dat daar het bedrijfsleven en het onderwijs heel dicht bij elkaar zijn gekomen. We hebben dat ook onderdeel gemaakt van de Limburg Aanpak.

Om dat bruggetje maar te slaan, de Limburg Aanpak. Dat is mooi dat dat bij VDL is gebeurd en daar hadden ze heel veel mensen nodig en dat is ook een enorm bedrijf, maar werkt dat nu ook bij het MKB? Ik kan u geruststellen, dat werkt heel goed bij het MKB want die vraag hadden wij natuurlijk ook en daarom hebben we gekeken bij Beej Benders in Venlo. Wie het kent, zal dit herkennen en wie het niet kent: het is absoluut een aanrader om er eens naartoe te gaan. Als ik zou zeggen dat het een supermarkt is, zou ik ze tekort doen, maar daar is iets heel erg moois gebeurd en ook daar hebben we gekeken of een Limburg Aanpak werkt en op basis van die 2 casussen willen we nu doorgaan in een fase 2 om te kijken: hoe kunnen we dat nu nog verfijnen, hoe kun je zo goed als mogelijk, zonder allerlei nieuwe dingen uit te hoeven vinden of het wiel 36 keer uit te vinden, hoe kun je nou zo goed en zo kwaad als het kan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt duurzaam aan het werk helpen op een manier dat zowel de ondernemer als de werknemer er heel veel baat bij heeft. Het geldt vooral nu voor het grotere MKB. Voor het kleinere MKB hebben we ook nog altijd de dienstverlening bij de Werkgeversservicepunten, een Provinciaal scholingsfonds en als je het mij vraagt, kijkend naar die Limburg Aanpak, is het MKB blijvend een goed en belangrijk aandachtspunt want het is ook 1 van de grote motoren van de Limburgse economie.

Een aantal concrete zaken vroeg het CDA mij over de Coöperatie InMenz, daar heb ik trouwens onlangs nog mee gesproken, en die ambities zien wij heel graag in verband met de brede ambities op het Sociaal Domein in de nieuwe gemeente Beekdaelen, prachtig wat ze daar doen, en we zijn ook met ze in gesprek.

Wat betreft de ondersteuning van Vixia. Er is geen concrete vraag bij ons bekend, niet vanuit de gemeente Sittard-Geleen en ook niet vanuit Vixia. Dus wij wachten rustig af, of niet, maar in ieder geval alles wat een bijdrage kan leveren aan de werkgelegenheid van kwetsbare mensen op de arbeidsmarkt heeft bij ons een luisterend oor, zo lang het binnen de kaders van de Sociale Agenda valt.

Het LEF-team, Kim. Het CDA vroeg of er uitbreiding en uitrol mogelijk was. Ja, dat is een prachtig initiatief. Ik ben daar niet op werkbezoek geweest, ik was daar omdat wij daar vergaderd hebben en ik ben er daarna nog geweest. Wij zijn met Kim en haar LEF-team in overleg over een aanvraag in de experimenteerregeling, maar het is ook bij uitstek iets om te delen op ons nieuwe webplatform De Vereniging Limburg en om ook de kennis over uit te dragen want dit is echt iets wat navolging verdient. Dan Beringe Buiten, ja dat wordt inmiddels ondersteund door... Ik denk dat dit nog over het LEF-team gaat, dus ik wacht eventjes.

De voorzitter: Waarschijnlijk wel. Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, het gaat over zowel het LEF-team als HonderdprocentHeerlen en mijn vraag is of wij dit soort initiatieven meer structureel kunnen aanpakken want wij gaan... U zegt nu: LEF-team en we kunnen kijken hoe dat gaat, maar er zijn tig van dit soort initiatieven in de

provincie en zou het niet goed zijn als we dat eens in kaart brengen en zien welke mogelijkheden er liggen in het kader van die Sociale Agenda en van die integrale aanpak Arbeidsmarkt, om daar gewoon gebruik van te maken want er zijn gewoon fantastische initiatieven die tot hele mooie resultaten leiden.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja, ik kan u toezeggen dat ik binnenkort naar de Commissie kom, de Commissie CS zal dat zijn, met een verkenning hoe wij al dat soort dingen, mag ik ze vatten onder sociale innovaties, hoe wij dat een ook wat meer gestructureerde ondersteuning kunnen geven, zodat we daar, net zoals we dat bij Positieve Gezondheid en Arbeidsmarkt hebben gedaan, ook een wat duidelijkere infrastructuur onder bouwen.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): En concreet, wanneer mogen we dat verwachten?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ik heb dat... Dat moet ik even uit mijn hoofd doen, ik heb een mededeling portefeuillehouder gestuurd over het kennisplatform waarin ik dit aankondig. Dus daarin staat ook de datum. Dus als u mij dat te goede wilt houden, voordat ik 2 verschillende data noem en er allerlei verwarring gaat ontstaan.

De voorzitter: De heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Dank u wel voorzitter. Ja, voorzitter, ik heb de gedeputeerde even laten praten. Ik denk: misschien dat er een antwoord komt, alleen komen bij mij geen antwoorden, maar steeds meer vragen en ik ga het even proberen samen te vatten om de vraag goed te kunnen formuleren. Ik heb naar de gedeputeerde geluisterd, ze heeft gezegd: ik heb in het plan geschreven dat ik een hele mooie folder, glossy, ik weet niet hoe je het wilt noemen of aanvalsplan in ieder geval voor, maar er is van tevoren niet gesproken, zo heb ik het begrepen, met de Arbeidsmarktregio's dan wel met het UWV. Vervolgens stelt u: u wilt graag faciliteren, u wilt ondersteunen, daar heeft u ook middelen voor nodig en dan ben ik de draad helemaal kwijt want als ik ga kijken naar facilitair management, als ik ga kijken naar hoe je dat doet, iets faciliteren, als ik ga kijken naar hoe je dat opbouwt, dan ga je vanaf de basis, vanaf de fundering ga je met mensen in gesprek. Waarom is dat niet gebeurd? Waarom worden mensen geconfronteerd met een aanvalsplan dat kant-en-klaar is, waar misschien nog wel keuzes in gemaakt kunnen worden dadelijk, maar krijgen ze het idee dat ze overvallen worden en het allerbelangrijkste in dezen, en daar heb ik u nog niet over gehoord, volgens mij heeft een wetgever een verantwoordelijkheid gelegd bij die Arbeidsmarktregio om bepaalde zaken op te pakken, niet bij de Provincie. Als ik uw eigen woorden pak in het Jeugdzorgdossier 'Ik doe dat niet, daar ga ik niet over, verantwoordelijkheid van' en ik extrapoleer dat gewoon naar ditzelfde, 1-op-1, zoals het ook moet, is het niet uw verantwoordelijkheid. U schrijft een plan, maar u hebt niet overlegd met degene die wettelijk verantwoordelijk is, maar u gaat zich daar wel in mengen. Dat rijmt zich voor mij niet, hoe kunt u dat in godsnaam verklaren? En hoe kunt u dat draagvlak creëren en is dat draagvlak er om met die mensen samen die arbeidsmarkt aan te pakken? Want laat dat heel duidelijk zijn, voor ons als PVV is die aanpak van die arbeidsmarkt en het feit dat mensen naar werk toekomen extreem belangrijk, dat hebben we hier al tig keer gezegd, dat blijven we ook en op het moment dat het komt op de uitvoering, en daar zitten goede ideeën in, kunt u echt op ons rekenen voor de uitvoering daarvan, maar op dit moment zeggen wij: gezien het proces dat u gevolgd heeft, gezien uw eerdere uitspraken, rijmt zich dat niet en missen wij daar draagvlak en dat is ook wat u zelf zegt wat u in de wandelgangen hoort, dat is wat u zelf zegt wat u ook hoort van de Arbeidsmarktregio's, dat heeft u net gezegd. Het rijmt zich niet, hoe gaat u dat oplossen? Want u hebt

nu een stuk waarmee u terug moet, terwijl u ze eigenlijk aan de voorkant had moeten meenemen. Dat geeft meer vertrouwen en meer basis.

Gedeputeerde Van Rijnsbergen: Ja, 2 dingen daarover voorzitter. 1, mijnheer Housmans, wij gaan elkaar absoluut vinden want het belang dat wij hechten aan die arbeidsmarkt, aan die arbeidsbemiddeling en aan het voorzien van voldoende werknemers aan bedrijven die nu schreeuwen om personeel, maar ook in de zorg. Dat delen wij en daar hechten wij samen heel veel waarde aan. Zoveel waarde dat ik dat ook niet te grabbel zal gooien door 2,5 jaar te broeden op een aanvalsplan en het vervolgens zo in het luchtledige te gooien. Dus dat is niet gebeurd en dat heb ik hier ook niet zo verteld net. Ik zit al 2,5 jaar aan tafel bij de Arbeidsmarktregio's. We maken samen plannen. We hebben een Limburg Werkt Akkoord waarin we afspraken hebben gemaakt over wat wij gezamenlijk oppakken, sectorale arbeidsmobiliteit, afijn u ontvangt daar de rapportages over. Ook de Limburg Aanpak is daar besproken en vervolgens is ook aangekondigd dat er een aanvalsplan zou komen. Dat heb ik alleen maar aangekondigd en daarin staan vervat, niks meer of minder dan de afspraken die ik de afgelopen jaren met die Arbeidsmarktregio's heb gemaakt, maar daar staat veel meer in en dat heb ik net al aangegeven, want mijn collega's hebben ook allemaal een bijdrage geleverd en simpeler kan ik het niet uitleggen volgens mij.

De voorzitter: De heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Ja voorzitter en daar zit nu net de crux van de hele discussie. Het is aangekondigd dat het er komt, er staan de afspraken in. Dat is op zich niet erg, dat die afspraken die gemaakt zijn met die regio's erin staan, dat u zegt: ik maak een plan, daar zet ik de afspraken in die we tot nu toe gemaakt hebben. Dan krijgt u dat van mij, dan ligt het vast. Daar zal niemand over vallen, dat is ook niet de kritiek die wij horen in de wandelgangen en ook van degenen die erover gaan, die er ook wettelijk over gaan. Die kritiek is: er staat veel meer in en ze voelen zich overvallen en ze voelen zich niet meegenomen en dan mis je draagvlak en zo'n UWV hebt u voor hele grote groepen gewoon heel hard nodig want dat is wel de uitvoeringsinstantie die het moet doen. Die Arbeidsmarktregio heb je in Zuid, Midden en Noord gewoon kei- en keihard nodig en als ik dan hoor dat u geen concrete vraag heeft over Vixia, terwijl u net zo goed als ik weet dat daar gigantische problemen spelen, is het op moment dat je veel eerder met die mensen in overleg gaat en zegt: ik kom met een aanvalsplan, heeft u nog zaken die u daarin wilt hebben? Heeft u zaken die u vindt... 'Kijk er eens naar, kunt u daar eens over nadenken en dan kunnen wij besluiten of we dat wel of niet meenemen', is een hele andere discussie dan wat u nu gedaan heeft en daarom zeggen wij: er is blijkbaar onvoldoende draagvlak want dat horen we ook terug.

Gedeputeerde Van Rijnsbergen: Ja, even een korte reactie hierop voorzitter. De conclusies die u trekt over mijn overleg binnen de Arbeidsmarktregio's zijn aan u. Ik mag u erop wijzen: u bent daar niet bij, dus u weet ook niet wat ik inhoudelijk met die Arbeidsmarktregio's afstem en hoe vaak ik dat doe en ik kan u verzekeren, die afstemming is correct en die is goed en die heeft tot nu toe altijd prima gewerkt en hierin staan geen gekke dingen en ik geloof niet dat mijn collega's met de Arbeidsmarktregio's hoeven te overleggen waar een weg moet liggen of waar zij een cultureel aanbod neerleggen. Dus dat daarover voorzitter.

Vervolgens wil ik de heer Housmans vragen om dit even heel goed te lezen. Het is geen glossy want het glimt niet, maar er staan hele mooie dingen in. Niks gek en ik denk dat u, als u het hebt gelezen, ook met mij vindt dat we daar samen vast mee aan de slag kunnen in het belang van de Limburgse arbeidsmarkt voor die 1,1 miljoen Limburgers.

Voorzitter, ik vervolg mijn verhaal. Beringe Buiten. Ja, daar geven wij ondersteuning aan en flinke ondersteuning kan ik u wel zeggen. Dat doen wij middels subsidies en leningen. Wij zijn daar net mee gestart, dus promoten is nu nog wat vroeg, maar ik ben het met u eens dat het een enorm pareltje is en dat zullen we zeker niet voor onszelf houden, maar dat zal Beringe zelf ook niet willen en dat zal Peel en Maas ook niet willen, dus wat dat betreft heel erg mooi.

Dan ga ik over naar taal en laaggeletterdheid. Binnen de Limburg Aanpak hebben wij geconstateerd dat taalonderwijs 1 van de allerbelangrijkste aandachtspunten is waar het gaat over arbeidsmarkttoeleiding en taalonderwijs is dan 2-ledig. 1 is dat voor mensen die laaggeletterd zijn. Anders is dat voor anderstaligen die niet laaggeletterd zijn, maar waarschijnlijk in hun moedertaal prima kunnen lezen en schrijven, maar wel een andere taal moeten leren.

De vraag van het CDA ging over anderstaligen. Dat mag je trouwens niet los zien van inburgering en ook een startkwalificatie. Wij bieden op dit moment via de regietafel, waar wij met onder andere gemeenten om tafel zitten... Sluit weer aan bij een aantal pilots waar het gaat over arbeidsbemiddeling, maar ook waar het gaat over taal. Een heel mooi voorbeeld daarvan is dat de Universiteit Hasselt een programma aanbiedt waarin in heel snel tempo Arabisch-Nederlands kan worden geleerd, van Arabisch naar Nederlands. Voorwaarde daarvoor is wel dat er Taalmaatjes zijn, maar wij zijn daar dus mee bezig, maar het blijft onderdeel van de Limburg Aanpak, aandachtspunt van de Limburg Aanpak en ook onderdeel in het Aanvalsplan Arbeidsmarkt.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Dan neem ik aan dat u het vast kunt toejuichen op het moment dat dergelijke pilots door gemeenten worden opgestart, dat die ook kunnen worden ondersteund vanuit de Provincie.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja, zolang ze bijdragen aan het doel dat wij daartoe stellen zeker.

Dan richting laaggeletterden. Daar hebben we ook bepaald niet stilgezeten, collega Teunissen en ik, die net al vertelde wat hij op dat vlak heeft gedaan. Wij ondersteunen ook... Wij hebben een structurele subsidierelatie met Stichting ABC, die ervaringsdeskundigen inzet om de aanpak laaggeletterdheid op te pakken en afgelopen tijd hebben collega Teunissen en ik eens om de tafel gezeten en eens gekeken: wat zouden we nog meer kunnen doen? Want we willen graag een bijdrage leveren. Anderzijds willen we ook niet de gemeenten voor de voeten lopen omdat er ook al heel veel gebeurt. We hebben een plan en wij waren van plan om dit binnen nu en 2-3 weken naar uw Staten te sturen, waarin we doen wat de VVD in haar motie heeft opgeschreven, maar eigenlijk ook nog meer omdat we ook gaan kijken naar preventie omdat er nog steeds ook jongeren van school afkomen die niet kunnen lezen en schrijven en we willen kijken waar we een bijdrage kunnen leveren, ook al in vroegsignalering op een hele jonge leeftijd. Dat kan binnen de budgetten van de Sociale Agenda en de Bibliotheekregeling voor zover wij dat nu kunnen inschatten en dan kijk ik even de VVD aan. Dan kunnen we nu 2 dingen doen, ik kan uw motie overnemen, u kunt ook besluiten: ik hou de motie aan, we kijken even wat Hans en ik ervan gebakken hebben en dan kunt u alsnog een motie indienen. Dus ik hoor graag in 2e termijn van u wat we hiermee kunnen doen.

Dan richting de jeugdhulp. Daar was een vraag over dé miljoen en dé miljoen voorzitter, is een restant van de autonome Provinciale middelen Jeugdzorg waarin ik in een eerdere Statenvergadering toe heb gezegd om € 1 miljoen in te zetten voor de intensivering van de transformatie van de Jeugdhulp in overeenstemming met de uitgangspunten van de Sociale Agenda.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Voorzitter, wij zijn heel erg blij dat die € 1 miljoen ook onder andere, zoals de heer Schaminée aangaf, besteed wordt aan kinderarmoede, maar we hebben zojuist even die notitie erbij gepakt en wat we in die notie heel vaak zien, is e-learning, ondersteuning, monitoren hoe de innovatie verloopt en wij zouden echt graag concreet willen weten welk deel van die € 1 miljoen echt bij die kinderen in die armoedesituaties terechtkomt. Niet in onderzoeken, niet in ondersteunende maatregelen, maar echt concreet die kinderen merkbaar gaat ondersteunen.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ik wilde net overgaan naar de notitie die ik naar de Staten heb gestuurd. Wij hebben overleg gehad met onder andere de gemeente Weert, ook met de gemeente Roermond die flink aan de weg timmeren en die hebben een vraag bij ons neergelegd hoe wij samen kunnen werken, Provincie en gemeente, in de uitvoering en het bekijken wat wel en wat niet werkt op het gebied van kinderarmoede. Dat betekent dus dat wij gezamenlijk kijken, bijvoorbeeld in Weert, wat er gedaan kan worden aan armoede, aan kinderarmoede, wat er werkt, hoe je die kinderen ook het beste vindt. De gemeente Weert stelt dat zij misschien nog wel niet voor helpt weten waar de gezinnen wonen die in armoede leven en daarbij willen wij kijken hoe wij de rest van de Limburgse gemeenten ook kunnen ondersteunen om een goed voorbeeld te volgen en niet weer dat wiel uit te vinden. Dus ik baseer me op een concrete vraag van de gemeente Weert aan ons in dit geval en dat hebben wij in de notitie opgeschreven. Een deel ervan gaat richting kinderarmoede en een deel ervan gaat richting jeugdwelzijn en dan gaat het over hechting, dan gaat het over preventie kindermishandeling en dan gaat het eigenlijk over al die dingen die enorme belangrijke factoren zijn om vroeg te signaleren. En waarom is dat belangrijk? Het is in 1^e instantie heel belangrijk voor het kind, maar het is ook belangrijk omdat dat factoren zijn, juist factoren zijn, waardoor kinderen later veel meer risico lopen om in te stromen in die Jeugdzorg en daarmee willen we dus ook gewoon een hele belangrijke bijdrage leveren aan de Jeugdzorg, maar dan in een preventief model.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij (CDA): Ja voorzitter, dat begrijp ik ook, alleen zou ik ervoor willen waken en de gedeputeerde daartoe ook op te roepen dat we voorkomen dat we dadelijk tonnen, een grote meerderheid van het bedrag, gaan steken in processen en dat uiteindelijk die kinderen daar te weinig van gaan merken en ik wil u vragen: wilt u daarvoor waken, dat dat niet gaat gebeuren en dat die kinderen effectief iets gaan voelen van die middelen die wij uittrekken en om dat te borgen.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja, dat kan ik u van harte toezeggen. Dat dan voor wat... U bent geïnformeerd over de aanpak die wij in dezen volgen en verder is er...

De voorzitter: Mevrouw Brugman. Over dit thema?

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja, nog even over dat laatste. Ik hoor inderdaad heel veel over hoe een proces gaat lopen, maar heeft de gedeputeerde ook al concreet een idee hoe ze dat bij die kinderen terecht wil laten komen?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja voorzitter, wij werken samen met gemeenten die primair verantwoordelijk zijn. Ik wil daar ook heel graag die primaire verantwoordelijkheid laten. Overigens, ik ken het hele plan, ik heb dat ook met de gemeente doorgesproken. Wij weten hoe kinderen daar beter van worden en de gemeente wil dolgraag ook weten: heeft datgene wat we nu doen ook effect? Want ze trekken wel flink de beurs daar in Weert. Nou kunnen we zeggen: nou, weet je, als we alleen maar

meedoen in dat onderzoek, dan laat maar want we willen graag direct bij die kinderen. Dat betekent dan dus dat de gemeente Weert geld moet stoppen in dat onderzoek. Dus de facto onder de streep, als wij onze rol als Provincie, als facilitator, als structuurversterker, goed oppakken, kijken wat er in Weert werkt en dat ook in andere steden ter beschikking kunnen stellen als kennis, scheelt dat Weert geld en kan Weert ervoor zorgen dat dat geld dat zij daarvoor uittrekken, en dat is toch wel een paar ton, op de juiste plaats terechtkomt en niet in allerlei onderzoeken. Dat nemen wij dan voor onze rekening.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Maar weet de gedeputeerde precies hoe dat in Weert aangepakt wordt? Want als je daar als Provincie dingen uit zou kunnen pikken, dan ben je toch veel concreter bezig? Of zie ik dat verkeerd?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Wij weten precies hoe ze dat in Weert gaan aanpakken. Overigens zo precies als Weert dat zelf weet, die slag moet ik om de arm houden, want ze hebben daar ook ruimte om te experimenteren, maar dat is een totaalaanpak, waarvan ik niet zou willen shoppen. Dus ik kan daar niet zo een elementje uithalen. Voor de rest staat natuurlijk onze programmalijn Veilig opvoeden en opgroeien, waar het gaat over al die vragen die gemeenten aan ons kunnen stellen. 1 ding kunnen ze ons niet vragen en dat is compensatie van de tekorten op het Jeugdzorgbudget. Daarbij ondersteunen wij hen op verzoek in hun lobby richting Den Haag. Nog steeds en dat blijven wij doen, zolang zij dat willen.

Dan ga ik even naar de moties en amendementen die zijn ingediend. De VVD diende een amendement in.

De voorzitter: Eerst de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Ja voorzitter want ik had aan het begin van mijn betoog een vraag gesteld. Want de gedeputeerde heeft het nu over kinderarmoede, maar vorig jaar stonden wij hier en toen heb ik exact gevraagd, er was € 1,2 miljoen over uit de Afwijkingennota: kunt u dat geld beschikbaar stellen voor de Jeugdzorg? Toen zijn we eruit gekomen, dat u zei: ik wil € 900.000,00 reserveren om de gemeenten te ondersteunen in goed implementeren van de Jeugdzorg want ik ga geen, en dat zegt u nu nog en dat is terecht, directe Jeugdzorg subsidiëren. Daar heb ik u halverwege het jaar een keer over gevraagd: wat is de stand van zaken? Toen was dat nog niet zo actueel, maar ik weet inmiddels dat een gemeente zich gemeld heeft om een beroep te doen op dat geld en toen werd gezegd 'dat geld is er niet meer' en dat vind ik dan uiterst raar en dan kan het nu wel in Armoedebelend gestopt zijn, maar waar we het vorig jaar over eens waren, daar vangen die gemeenten nu bot, die krijgen niks en ik vind dan toch eigenlijk dat het niet conform de afspraak is uitgegeven. Dus nu 2 dingen. Kan die gemeente daar nog een keer voor terugkomen en zeggen: goh, wij wensen daar toch nog enige ondersteuning bij of moeten wij concluderen dat u gewoon, zonder dat daar melding van is gemaakt, van de afspraken bent afgeweken?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja voorzitter als het was gelopen zoals de heer Van der Linden schetst, zou ik ook verontwaardigd zijn, maar dat is het gelukkig niet. Er heeft zich een gemeente hier bij mij gemeld, daar heb ik ook het gesprek mee gevoerd. Die heeft inderdaad ook gevraagd of ze een beroep konden doen op dit budget, op die middelen. Daarvan heb ik gezegd: nee, dat kan niet, het zijn de autonome middelen van de Provincie en die willen wij inzetten voor, en dat heb ik nog even teruggezocht, de intensivering van de transformatie van de jeugdhulp, maar vervolgens heb ik aangeboden: als u daar een goed plan voor heeft, dan willen wij daar wel gezamenlijk naar kijken vanuit deze intensivering, wellicht ook vanuit Veilig opvoeden en opgroeien want wij denken daar heel

graag in mee. Dus het is niet zo dat hier een gemeente te horen heeft gekregen dat € 1 miljoen, want dat is het in mijn herinnering, het was niet € 900.000,00, al lang op is, maar het is wel op deze manier aan de gemeenten aangeboden, maar gemeenten mogen op mij altijd een beroep doen als zij een plan hebben dat strookt met onze doelstellingen en de door u vastgestelde doelstellingen in de Sociale Agenda.

De heer Van der Linden (50PLUS): Dus als die gemeente morgen terugkomt, valt daarover te praten?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Sterker nog, die gemeente is nog steeds in overleg met de ambtelijke organisatie om te kijken hoe we daar samen uit kunnen komen. Dus: ja.

De moties zegt de gouverneur, maar dat was eerst een amendement en dat was het amendement van de VVD. Volgens mij heeft de heer Koopmans daar al uitgebreid iets over gezegd. Wat ik daar nog van zou willen zeggen is: u hebt er blijkbaar veel vertrouwen in en dat vind ik heel erg fijn. Wat dat betreft kan ik ook dan niet anders doen dan het overnemen, met alle kanttekening en opmerkingen die de heer Koopmans daar al bij heeft gemaakt. Dan heeft de Partij voor de Dieren ten slotte...

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, vertrouwen heeft de VVD inderdaad en het aantal woorden dat de heer Koopmans aan het amendement heeft gewijd valt wel mee. Dus wat dat betreft zou ik over het amendement, het enige amendement dat deze vergadering is ingediend, ook wel graag horen wat het college ermee gaat doen. Het is een financiële reservering, maar het geeft ook wel een aantal kaders en bij de Voorjaarsnota hebben we, ook natuurlijk naar aanleiding van uw aankondiging van het aanvalsplan, een amendement ingediend en dat behelsde onder andere waar ook in stond: maatregelen van gemeenten die instroom van bijstandsgerechtigden beperken en de uitstroom bevorderen, dat die worden beloond en ik heb nu in de 1^e termijn 3 suggesties gedaan die het aanvalsplan kan vormgeven, namelijk het stimuleren van gemeenten om de bijstand te beperken, het integreren van statushouders en in de 3^e plaats het leren via voucherregelingen en de dingen die ik u in uw hele betoog heb horen houden over het Aanvalsplan Arbeidsmarkt is vooral faciliteren, faciliteren en het financieel ondersteunen van gemeenten. Dus de vraag die we eigenlijk op dit moment hebben is: gaat u ook gewoon uitvoeren wat we hier als Staten met elkaar afspreken?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Sterker nog, dat doe ik al want in het Limburg Werkt Akkoord, een akkoord dat ik meer dan een jaar geleden met de 3 Arbeidsmarktregio's heb gesloten, staan de afspraken rond de scholingsvouchers, staan de afspraken rond de statushouders en staan ook allerlei zaken om zo snel mogelijk...en instroom daar twijfel ik over, dat zal ik u te goede moeten houden, maar in ieder geval de uitstroom van bijstandsgerechtigden enorm te bevorderen en daar hebben we ook allerlei projecten op ingezet.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, dat is op zichzelf mooi. We zien natuurlijk ook dat een gemeente als Heerlen, maar ook Venlo en Weert er goed in geslaagd zijn om de bijstandsuitstroom te bevorderen, maar er zijn ook gemeenten die achterblijven en wat we hier als Staten willen bevorderen, is eigenlijk dat de gemeenten die daar heel goed in slagen gewoon een extra incentive krijgen en de gemeenten die daar niet in slagen, die achterblijven, dat ook merken en dat die daarin dus ook niet vanuit de Provincie door gestimuleerd worden, geprikkeld worden financieel gezien. Kunt u dat ook in het nadere kader gaan vastleggen?

Gedeputeerde Van Rijnsbergen: Ja voorzitter, daar ben ik toch terughoudend in want nu gaan we weer per gemeente kijken hoe we mensen aan het werk kunnen helpen, terwijl wat ik voorsta is dat regionalisering, liefst zelfs op Provinciale schaal de schouders eronder zetten, een veel betere aanpak is. Dat zou betekenen dat ik nu onderscheid zou moeten maken tussen gemeenten. Ik ben ervan overtuigd dat, als wij de samenwerking zoeken en als wij kijken... Iedereen is op dit moment heel hard aan het werk om het beste te doen. Dus als we dat allemaal samenbrengen, kunnen we 3 keer zo hard rennen en volgens mij heeft dat minder met geld te maken en meer met de wil om samen te werken en als er dan middelen zijn, u heeft het de gedeputeerde Koopmans horen zeggen en u heeft het mij ook al horen zeggen, het is ons heel wat waard om dit probleem te tackelen en om datgene te doen wat goed is voor de bedrijven, maar wat ook goed is voor die werkzoekenden.

De heer Van den Akker (VVD): Voorzitter, ten slotte. Natuurlijk, de VVD is ook voor samenwerking tussen gemeenten en we horen al de betrokkenheid van de Arbeidsmarktregio's, maar laat dan de gemeenten die het goed doen prikkelend werken voor de gemeenten die achterblijven omdat juist de gemeenten die het goed doen extra financieel beloond worden vanuit de Provincie en ook al is dat maar een kleine prikkel, toch zal dat naar onze overtuiging andere gemeenten die nu achterblijven, stimuleren om dat ook op te pakken.

Gedeputeerde Van Rijnsbergen: Ja, hierover verschillen wij een klein beetje van mening, maar goed, er komt nog de mogelijkheid voor de Staten uiteraard, ik weet niet of ik het al had verteld en anders vertel ik het nu lekker dubbel, om hierover van gedachten te wisselen en in januari volgt ook een uitvoeringsprogramma. We proberen dat zo snel mogelijk te doen, zodat het ook echt concreet is en dat we, ik wilde zeggen 'van start gaan', maar dat is niet waar want dat zijn we al, maar dat we ook een vliegende vlucht vooruit kunnen maken.

Dan wil ik u heel graag naar het laatste deel en dat is de motie van de Partij voor de Dieren over de regenbooggemeente. Het is een hartstikke mooi initiatief om dat op te gaan pakken, zeker omdat Roze Zaterdag in 2019 in Limburg plaatsvindt en specifiek zelfs in Venlo. Dus dat betekent dat we ook wel een statement mogen maken en Gedeputeerde Staten zou deze motie dan ook heel graag over willen nemen. Ik ga graag in gesprek ook met het COC om te kijken hoe we een en ander aanvielen en ik wil ook heel graag, en ik denk dat dat ook wel erg belangrijk is, dat dit ook een gezamenlijk gebaar wordt van Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten, de Provincie, om deze stap te zetten. Voorzitter tot zover.

De voorzitter: Hartelijk dank. Dan heb ik zelf nog 1 vraag en ik ga op weg naar buiten om die te beantwoorden, maar dan neemt wel de heer Frische het over als u het niet erg vindt.

De vicevoorzitter: Dan is tot slot in 1^e termijn het woord nu aan de gouverneur.

Commissaris van de Koning Bovens: Want er ligt nog 1 motie, dat is motie 2345. Die gaat over de politiecapaciteiten en dergelijke en misschien is dat ook goed omdat de zorgen die in deze Staten zijn geuit naar aanleiding van zeker wat nog deze week in Blerick gebeurd is. Ik denk dat dat iedereen enorm raakt, ook wat er in Limburg op het gebied van de veiligheidssituatie aan de hand is en u weet dat wij al een aantal jaren met elkaar discussiëren en ook proberen en ook projecten ondersteunen en cetera om met name de grensoverschrijdende criminaliteit aan te pakken en de mensen die daarmee bezig zijn. Dat gaat in dit geval toch om de politie en de gemeenten, om die daarin te ondersteunen.

En als het dan over de motie gaat, worden er 2 zaken gevraagd. Dat is of wij de actie ondersteunen die burgemeesters voeren om de politiecapaciteit en de verdeling van de politiecapaciteit over het

land zodanig te bevorderen dat er hier in deze regio meer politie beschikbaar is. Het klopt inderdaad dat er een brief gestuurd is, even uit mijn hoofd, eind september, begin oktober. Ik heb die ook mee ondertekend, samen met de 33 burgemeesters. Dus in die zin is datgene wat in de motie wordt gevraagd inmiddels ook uitgevoerd. Het 2^e dictum is in die zin misschien wel nog nieuwer want dan gaat het over de researchcapaciteit en naar aanleiding van krantenberichten en mededelingen dat een aantal onderzoeken op dit moment niet kan plaatsvinden en 1 van die onderzoeken die niet kan plaatsvinden, is bijvoorbeeld een onderzoek toevallig ook nog in die regio Blerick-Venlo en dat maakt natuurlijk het veiligheidsgevoel in die regio er ook niet beter op. En als ik met u kan afspreken dat u het woord 'vorderen', en dan kijk ik met name even naar de ondertekenaar, in dat 2^e dictum mag veranderen in 'vragen', want vorderen doen we hier natuurlijk niet, zeg ik u ook bij dezen toe dat we dat ook doen als zodanig, maar ik voeg daar wel aan toe dat we dat steeds doen op basis van de vragen die de regioburgemeester, de regioburgemeesters en de politie als zodanig aan ons stellen. Met andere woorden, ik ga niet zelfstandig over de politie en de regioburgemeesters heen actievoeren. Ik stel mij voor dat wij als Provincie de acties van de burgemeesters en de politie hierin ondersteunen want anders lijkt het alsof de burgemeesters als zodanig niet in staat zouden zijn ook zelf mee in die lobby te gaan. Dus de lobby die de burgemeester voert, in dit geval mevrouw Penn-te Strake en de burgemeesters in deze provincie, die capaciteitsuitbreiding die zij vragen, dat steunen wij ook en bij dit punt zullen wij met name even aangeven of ook op het gebied researchcapaciteit daarin die actie kan worden gevoerd.

Daarnaast, en misschien is het goed dat ook te blijven zeggen, zullen wij ook projecten in het kader van de veiligheidsbevordering en de veiligheidsgevoelbevordering, die in de Euregio al plaatsvinden, blijven ondersteunen en onze mensen die regelmatig contact hebben met de politie en met justitie, weten dat ook en projecten in die vorm, er komt binnenkort weer een Euregioproject op dat terrein uit Wallonië met ons spreken. Wij gaan uiteraard ook daar positief op in. Dus kort en goed, de motie als zodanig kunnen we makkelijk overnemen met uitzondering van het woordje 'vorderen' en wij gaan er wat dat betreft mee aan de slag. En ik mag nu niks zeggen, u mag hem het woord geven.

De vicevoorzitter: Maar ik was even aan het wachten tot u was uitgepraat. Mijnheer Van den Akker, VVD.

De heer Van den Akker (VVD): Hartelijk dank voorzitter. Mooi dat het college met de motie aan de slag gaat. De VVD heeft daarbij nog een aanvullende vraag en die vloeit ook voort uit het regeerakkoord, namelijk de aankondiging van de experimenten met staatswiel. Een hoop Limburgse gemeenten, en de grenseffecten die dat ook meebrengt, zeggen: wij willen wel aan dat experiment. Wilt u de oproep ondersteunen dat ook die geactualiseerde politiecapaciteit dan ook wordt ingezet om te voorkomen dat er rond die experimenterende gemeenten allemaal nieuwe criminele activiteiten worden aangezogen? Illegale wietkwekerijen in en rond de steden en op het platteland en dat er voldoende handhavingscapaciteit is om dat meteen de kop in te drukken.

Commissaris van de Koning Bovens: Ik heb al gereageerd toen dat experimenteerartikel in het regeerakkoord kwam. Dat zal betekenen dat wij, als het experiment hier ook in deze regio zal plaatsvinden en ik neem aan dat ook gemeenten uit Limburg zich kandidaat zullen stellen, dat voor ons inderdaad van belang is 'wat heeft dat voor effect voor de grens' en 'wat heeft dat voor effect bijvoorbeeld aan de andere kant van de grens'. Dat moet onderdeel zijn, denk ik, van het experiment om dat goed te monitoren.

Waar u naar vraagt is ook nog een ander ding, maar dat zit volgens mij sowieso in het experiment. Men gaat ervan uit dat als de achterdeursituatie wordt verbeterd, men dan capaciteit vrijspeelt om nu

net de handel en zeg maar alle overlast en dergelijke die er is extra te kunnen aanvliegen. Nou, of dat het geval is, moet uit het experiment blijken. Maar in die zin zullen wij zeker letten op de grensoverschrijdendheid daarvan en ik ben ook al door collega's uit de andere kant van de Euregio, van de overzijde van de grens, daarover bevraagd. Dan was er nog het puntje van de Grenseffectentoets, maar ik ga ervan uit dat met de opmerkingen die gedeputeerde Koopmans daarover heeft gemaakt, we daarmee voldoende antwoord hebben gegeven.

De vicevoorzitter: Dank u wel gouverneur. Wij komen daarmee aan het einde van de 1^e termijn van Gedeputeerde Staten. Zoals aangekondigd, gaan we de vergadering nu voor een moment schorsen. Dat zal 20 minuten zijn. Er staat in het Statenrestaurant een snack voor u klaar en wij zullen de vergadering uiterlijk om 18.15 uur weer aanvangen. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Ik heropen de vergadering. Wij gaan verder met de 2^e termijn van de Staten. Het woord is aan de fractie van de PVV, de heer Housmans, en hij heeft 1/3 van de spreektijd in 1^e termijn.

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, daarstraks in 1^e termijn ging dat bij ons heel goed. Dat was in 2/3 en nu 1/3 van 2/3, dus dat gaat ook wel lukken. Voorzitter, eigenlijk hebben we het hele debat in de 1^e termijn gedaan, alleen wat overblijft na de 1^e termijn is de beantwoording van het college in die 1^e termijn en als je daarnaar luistert, valt 1 ding op. Het ging zo goed, het ging zo ontzettend goed. Kort, duidelijk, to the point, helder, duidelijk waarom een motie wel of niet kan, waarom iets overgenomen kon worden of niet. Ik denk: 15.00 uur is te halen, gaat goed. Gedeputeerden die kort van stof zijn, die duidelijk en helder formuleren en toen waren we bijna aan het einde van de rij gedeputeerden en toen ging het mis en toen ging het zo mis dat we ons eigenlijk echt even achter de oren moesten krabben: wat gaan we hier nou in godsnaam mee doen. En toen ben ik begonnen te schrijven en toen heb ik dus op de iPad geschreven: motie van treurnis. Motie van treurnis over hoe mensen benaderd worden, over hoe er af en toe met dossiers wordt omgegaan en eigenlijk is dat een signaal dat we af zouden moeten geven om te zeggen: luister jongens, we zijn hier met elkaar bezig voor die Limburgers en we moeten dat ook op een goede manier doen. We hebben al een keer een waarschuwing uitgedeeld aan een andere gedeputeerde, we doen dat vandaag ook. Ik dien die motie nog niet in, maar ik laat hem hier wel op papier staan want voorzitter, op deze manier met elkaar debatteren over zulke belangrijke thema's en dan zeggen: u heeft niet gelezen, u heeft niet begrepen, u heeft dit niet, u heeft dat niet. Zo gaan we niet met elkaar om, laat dat helder zijn. Wat ons betreft in ieder geval niet, we gaan hier op inhoud duidelijk met elkaar om en voorzitter, het ging zo goed en de begroting gaf zoveel aanleidingen voor goede zaken, om dat op te pakken. Dus voorzitter, laat dat gezegd zijn en daar is dat wat mij betreft mee over voor nu en dan rest ons alleen nog maar de moties en amendementen.

De vicevoorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, de PVV-fractie schermt hier met hoe we met elkaar omgaan. Je kunt veel over deze begroting zeggen, maar er is flink op inhoud met elkaar gedebatteerd over de uitvoering van plannen, over hoe plannen in elkaar steken, wat ons nog te wachten staat en daar komen we met elkaar als het goed is mee verder. Van de SP hebben we daar een flinke discussie over gevoerd op een aantal punten. Van de PVV hebben we geen enkele inhoudelijke wijziging gezien qua amendement of motie en nu schermt u hier met een motie van treurnis, terwijl

iedereen in deze zaal volgens mij gewoon zijn best doet om Limburg beter te maken en een motie van treurnis is in dat opzicht dan toch een compleet verkeerd signaal om hier af te geven?

De vicevoorzitter: De heer Housmans.

De heer Housmans (PVV): Ja voorzitter, ik ga gewoon verder met de moties en amendementen want er wordt geen enkele vraag gesteld, maar goed, in dat opzicht, als wij van mening zijn, vinden dat dit een motie moet zijn, dan doen wij dat.

De vicevoorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): En voorzitter, wat betekent dat dan voor de rest van de begroting wat de PVV betreft?

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, daar ben ik in de 1^e termijn heel duidelijk over geweest. Als u de laatste 3 regels van mijn betoog leest en hebt gehoord, ben ik daar heel duidelijk over geweest. Als dat niet begrepen is, ja goed voorzitter, dat kan, maar ik denk echt dat we toch wel heel erg duidelijk zijn geweest.

De vicevoorzitter: Laatste keer, de heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, ik heb 10 keer de Efteling voorbij horen komen in uw 1^e betoog. Die ligt niet in Limburg, nog niet in ieder geval, maar de vraag blijft natuurlijk wel: als u vindt dat er een hoop goede voorstellen zijn gedaan en u komt niet met tegenvoorstellen, waarom komt u dan met een motie van treurnis? Dat slaat toch nergens op?

De heer Housmans (PVV): Voorzitter, ik zal het nog een keer proberen uit te leggen. Als ik het heb over de inhoudelijke zaken, daarvan heb ik gezegd dat een hele hoop zaken goed gaan. Ook de beantwoording van de gedeputeerden, ook de debatten in de Staten, op een aantal uitzonderingen na en als ik kijk hoe hier opgetreden werd tegen mevrouw Plusquin net, tegen mevrouw Brugman en tegen de heer Franssen, dan vind ik dat voorbeelden van hoe het niet moet en daar mag ik een mening over hebben. Sterker nog daar word ik geacht een mening over te hebben, daarvoor zit ik in deze zaal. Voorzitter, en als ik van mening ben en mijn fractie van mening is, dat ook nog met andere fracties samen, dat dat een motie van treurnis moet zijn, dan is dat een mening en of we die indienen of niet, dat besluit kunnen wij ook zelf nemen, zo werkt het in een parlementaire democratie, dat is heel simpel. En wat betreft de begroting, we maken een afweging over de totale begroting en wij berekenen de plussen en de minnen en daar komt een eindoordeel uit. Nou, dat is helder, dat heb ik gesteld.

Dus voorzitter, dan ga ik verder met de zaken die verder voorliggen. Het amendement dat steunen wij niet. Wij vinden dat eerst het beleid volledig uitgewerkt moet worden voordat er een zak geld aan gekoppeld moet worden. Motie 2340 steunen wij niet. Motie 2341, dat is de motie van mevrouw Houben, die hebben we mee ondertekend. De motie 2342 van de heer Kuntzelaers, dat is de lobby tegen de btw. Daarvan hebben we ook al gezegd: die is ons uit het hart gegrepen. En voorzitter, dat is een mooi voorbeeld, we hebben vanmorgen in het Presidium gezegd dat dat er een stuk of 6 moties eigenlijk gewoon uit ons programma komen, dus dat we ze niet eens zelf hoefden in te dienen omdat u dat al voor ons deed. Nou, dit is er 1 van. We hebben landelijk ook altijd gezegd: wij stemmen tegen belastingverzwaringen en -verhogingen. De btw-verhoging is een belastingverzwaring, dus daar zijn wij absoluut mordicus tegen en als de Provincie daar een rol in kan spelen om dat tegen te werken,

ondersteunen wij dat van harte. De motie voor kweekvlees is volgens mij teruggetrokken. De motie van de heer Tegels, Strafrechtelijke handhaving buitengebied. Voorzitter, dat betoog heb ik een aantal jaren geleden letterlijk gehouden. Dus dat hebben wij zelfs mee ondertekend. De motie van de heer Titulaer over de politiecapaciteit komt uit het programma van de PVV, dus dat steunen wij uiteraard van harte. De motie van de heer Verhoijzen op de woningmarkt, die discussie hebben we hier een jaar geleden gevoerd, exact hetzelfde, dus die steunen we ook van harte. De motie Brugman, Innovatienetwerk bio-economie, die hebben we volgens mij ook meegetekend. Dan de motie Brugman-Plusquin over de grijsgroene natuur, die steunen wij niet. De motie van de heer Schaminée, ook dat hebben we al 2 of 3 keer hier in deze zaal gezegd en ook in de Algemene Beschouwingen. Dus dat is ook iets wat uit ons programma komt, dat ondersteunen we ook. De motie van de heer Van der Linden over de indexering van de pensioenen. Voorzitter, laat helder zijn, de heer Van der Linden heeft dat ook gezegd, we hebben een bovenmatige vergrijzing, het is voor onze economie belangrijk dat ook die mensen gewoon een goede koopkracht hebben. Dus ook dat ondersteunen we van harte en hebben we mee ingediend. Dan de 2^e motie van de heer Van der Linden inzake onderzoek naar de duurzaamheidsgebieden. Het zal u niet vreemd zijn dat we die niet steunen. De motie Heuvelings inzake risicoreserveringen steunen wij niet. Wij volgen de lijn van de heer Koopmans want dat heeft hij heel correct uitgelegd in onze lijn. De motie van de heer Kirkels, daar stemmen we voor. De motie van mevrouw Plusquin over de financiële ondersteuning campagne tegen kerncentrale Tihange. Dat gaf bij ons bijna een nucleaire reactie, dus daar stemmen we op tegen. De motie van mevrouw Plusquin inzake het dierenwelzijn hebben we mee ondertekend. De motie van mevrouw Plusquin inzake de regenboogprovincie. Nou voorzitter, dat is heel simpel. We zijn van mening dat we niet mogen discrimineren, dus dit is gewoon overbodig en volgens mij is hij overgenomen, dus komt hij niet in stemming. De motie Plusquin-Brugman inzake het actief respecteren gerechtelijk vonnis. Voorzitter, trias politica, een gerechtelijk vonnis, als dit definitief is, moet die uitgevoerd worden, daar mag geen discussie over zijn, overbodig. De andere motie van mevrouw Plusquin over de Zuid-Willemsvaart hebben we mee getekend. De motie van de heer Vaessen over de digitalisering is overgenomen als ik me niet vergis en de motie van mevrouw Brugman voor extra financiële middelen voor klimaat en energie, die steunen wij niet en dan ben ik daarmee rond voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Housmans. We gaan verder met mevrouw Werrij namens het CDA.

Mevrouw Werrij (CDA): Dank u wel voorzitter. Ja voorzitter, graag wil ik het college danken voor alle antwoorden en ook het omarmen van de moties en de moties zoals ze voorliggen, houden we zo, die dienen we ook zo in. Dus dat betekent dat ook de datum van 1 februari voor het in kaart brengen van die knelpunten van de woningmarkt graag overeind blijft. Nog 1 opmerking over de arbeidsmarkt. Voorzitter, wij zouden graag zien dat de gedeputeerde in ieder geval in gesprek gaat met de Arbeidsregio's om die lucht te klaren, daar is het veel te belangrijk voor dat zij dadelijk ook medewerking gaan verlenen aan het uitvoeren van de doelen die wij uiteindelijk hebben samen en dat is het aanpakken van die mismatch op de arbeidsmarkt.

Voorzitter, wij zien uit naar de inhoudelijke behandeling van het Uitvoeringsplan en wij zijn ontzettend benieuwd wat dat allemaal gaat brengen. Ik wil nog even toevoegen naar aanleiding van de discussie die wij net met mevrouw Van Rijnsbergen hebben gehad over die middelen, dat miljoen dat echt terecht moet komen bij die kinderen, dat er nog heel snel een motie getypt wordt met als doel om echt het geld dat beschikbaar is voor die armoedebestrijding ook echt bij die kinderen te laten landen en om dat niet te laten verzanden in allerlei processen.

Voorzitter kort, ik zal nog heel even reageren op de moties. Het amendement A10 met de opmerking dat wij heel kritisch gaan bekijken hoeveel geld nodig is voor dat plan en dat wij graag dan goede uitvoeringsplannen tegemoetzien die kritisch getoetst worden op het bedrag dat noodzakelijk is om dat aanvalsplan daadwerkelijk ook te gaan uitvoeren.

De moties 2341 gaan wij steunen, 2342 zullen wij ook steunen. Motie 2344, uiteraard ook 2345, 2346, 2347 worden ook gesteund. Wij kunnen niet instemmen motie 2348. De Limburgbranding hebben wij mede ondertekend, dus daar zijn wij voor, die motie. De indexering van pensioenen kunnen wij niet in meegaan. Even kijken, de duurzaamheidsgebieden, was ik in de veronderstelling dat die aangehouden zou worden of ben ik fout geïnformeerd? Ja? Oké. Dan de motie Leren, lezen, werken, daar zijn wij voor. Tihange crowdfundingactie zijn wij helaas tegen. We zijn blij dat mevrouw Plusquin in ieder geval heeft gekozen voor de aanpassing van die motie van die POP3. Daarom kunnen wij ook instemmen met de motie. De motie Regenboogprovincie zijn wij ook voor. Het respecteren rechterlijk vonnis tegen. De Zuid-Willemsvaart. Ja voorzitter, we hebben er moeite mee dat er nog geen dekking is voor de ideeën die er zijn en het gaat echt om een flinke smak geld en wij zien het op dit moment niet zitten om daar fors wat gelden voor te moeten ramen en als we horen om welke bedragen het gaat, hebben wij daar echt moeite mee. De verankering digitalisering zijn wij voor en de extra financiële middelen klimaat en energie zijn wij ook voor en ik begreep dat er nog een andere motie aankwam van de heer Franssen, die zien wij dan dadelijk nog graag terug.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Werrij. We gaan verder met GroenLinks, mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Ja, alles wordt anders zegt de PvdA en de heer Van Rey zegt: het wordt anders door het CDA. Volgens mij is echt alles anders aan het worden en wij hebben dat de maatschappelijke transitie genoemd. Het klinkt wat ingewikkelder, maar volgens mij bedoelen we met elkaar hetzelfde. Het is ook mooi om te horen dat gedeputeerde Koopmans zegt dat hij het op prijs stelde hoe ik zeg maar mijn betoog begon en de positie van de Provincie ten opzichte van globale kwesties en lokale kwesties in beeld heb gebracht.

Voorzitter, even reagerend nog. Ik weet dat het Gouvernement van label G naar label B gaat en we willen niet als rupsje-nooit-genoeg klinken, maar ja met alleen de gebouwen te voorzien van allerlei aanpassingen, daar bereik je nog niet alles mee.

Ja voorzitter, over de nieuwe media heeft de gedeputeerde Koopmans ook iets gezegd. Dylan Haegens die 1,3 miljoen gekeken is als het gaat over de 10 voordelen van Limburger zijn. Hij heeft maar 2 deeltjes gekeken, hij moet de rest ook eens kijken want dan ziet hij dat hij echt wel vrouwvriendelijk is. Nu hebben we het toch over nieuwe media voorzitter, ik heb een vraag gesteld en die ging over het feit dat wij hier in Limburg bedacht hebben: weet je wat, we gaan filmpjes laten maken door L1, dat is de oude media. Ik heb even gekeken, ze hebben ongeveer 300 hits per filmpje. Ze hebben 25.000 abonnees, maar die kijken dus niet. Het spijt me, maar als je oude media nieuwe media laat invullen, dan gaat dat niet goedkomen. Het spijt me voor L1, maar het gaat niet goedkomen. Als je ook de Sociale Agenda, het filmpje, bekijkt, is het 318 keer bekeken over een heel jaar. Nou, volgens mij moeten we daar geen € 180.000,00 in gaan stoppen voorzitter en ik sta hier niet voor Dylan Haegens te werken want die kan het zelf wel oplossen, die heeft het helemaal niet nodig. Dus het gaat mij erom dat wij als Provincie onze gelden goed besteden.

Ja voorzitter, hoge bomen vangen veel wind. Als je heel hard roept, zoals gedeputeerde Prevoo, ja dan kun je nog wel eens wat terug verwachten, maar inderdaad het zou fijn zijn als je kan blijven lachen hier in deze Staten voorzitter.

Dan nog even... Mevrouw Van Rijsbergen heeft gereageerd over de arbeidsmarkt. Daar gaf ze aan dat ze het niet per gemeente zou willen doen, maar vooral kijken naar de hele provincie en tegelijkertijd hoorde ik haar iets zeggen als het ging om kinderarmoede: we kijken vooral naar de gemeente Weert, hoe die het doet, maar niet naar de hele provincie. Nou, dat is voor ons een reden om toch tot concretere stappen te komen, dat de heer Rossel nu een motie heeft voorbereid en ik heb begrepen dat die door de gehele coalitie ondersteund gaat worden voorzitter.

We hebben heel veel moties vandaag. Heel veel moties en ik ga alleen de moties die wat ons betreft afwijken. We ondersteunen en hebben ook heel veel moties mee ingediend, we zijn constructief voorzitter. Wij hebben de motie Bio-economie, die wordt ondersteund door alle partijen. Daar zijn we natuurlijk heel blij mee. Ik heb niet helemaal goed begrepen van gedeputeerde Mackus of hij de punten die ik heb aangegeven over de grijsgroene natuur gaat overnemen, dat hij het ook echt gaat uitvoeren, komt hij met een Statenvoorstel ja of nee? Dus dat is me niet helemaal duidelijk geworden voorzitter. Hij omarmde het leek het wel, maar ik twijfel een beetje en mijnheer Mackus ook zie ik.

Ik ben er bijna voorzitter. We hebben de motie met betrekking tot klimaat en energie aangepast en dat is mede op verzoek van het CDA als het ging om de CO₂-reductie, dat is alleen maar prima, dat is een goede zaak. De risicoreserveringen, dat is van de VVD. Die kunnen wij niet steunen voorzitter. Het is heel ingewikkeld, ik kan het in ieder geval niet meer helemaal volgen, dus dan wordt het al moeilijk om die te ondersteunen. Dan duurzaamheidsgebieden. Ja voorzitter, daar hebben we uitgebreid over gesproken met de heer Van der Linden en ik ben nog niet gerustgesteld, dus ik kan hem helaas niet ondersteunen want in het POL aangeduide gebieden, dan denk ik: nou, er zijn ook nog wel andere gebieden te bedenken die niet in het POL zijn aangeduid, dus dat wordt wel heel ruim. Dan de pensioenen, die gaan we niet ondersteunen. De Limburgbranding steunen we wel, dat is dus wat ik al aangaf: laten we nou eens een keer naar nieuwe media kijken en met betrekking tot de politiecapaciteit. Ja, daar kijken we toch wat anders naar als het gaat om het bewaren van de veiligheid. Wij hebben daar een andere aanvliegroute in als je bijvoorbeeld kijkt naar de ehm...softdrugs. Ik word moe, worden jullie ook moe?

De vicevoorzitter: Ik zou het niet zo willen zeggen, maar uw tijd is wel voorbij.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja, het is op.

De vicevoorzitter: Goed, wij gaan verder met de SP, de heer Schaminée.

De heer Schaminée (SP): Ja, dank u wel voorzitter. Even kort ingaan op de moties, niet allemaal, maar vooral diegene waar we nog even een opmerking over willen maken. Allereerst even dank aan het college voor de beantwoording, voor de toezeggingen en voor het omarmen van de motie die we hebben ingediend, nogmaals dank.

Motie 2360 van mevrouw Brugman, Financiële middelen voor klimaat en energie. We hebben daar zelf een toezegging op gevraagd en het is toch wel wonderlijk om te zien dat er dan vervolgens een motie Brugman uit ontstaat. Nou, dat kunnen wij alleen maar van harte ondersteunen natuurlijk want dat zet het alleen maar kracht bij, dus daar gaan we natuurlijk helemaal voorstemmen. Dus dank aan GroenLinks om onze gedachte te verwoorden in een motie. Dan motie 2361 van de heer Franssen over de buurtbussen. Daar hebben we het in 1^e termijn al even met elkaar over gehad, hoewel het toen nog om de Wensbussen ging vanuit de heer Franssen. Ik had het toch zelf meer over de buurtbussen. Vorig jaar, dat zei ik ook al in 1^e termijn, hebben wij daarover een motie aangenomen en

ons doel was in ieder geval om te streven naar leer-werkplekken en andere mooie mogelijkheden te onderzoeken die je op de buurtbussen zou kunnen doen om meer mensen daar betaald aan het werk dan wel lerend aan het werk te krijgen. De uitwerking daarvan is onlangs aangeleverd en die zullen we ook agenderen voor de volgende Commissie MD. Dus we zouden de heer Franssen eigenlijk willen vragen om zijn motie even aan te houden en die discussie even af te wachten want als het er zo nu ligt, kort voor die discussie, voegt dit voor ons even niks toe omdat we die discussie binnenkort weer met elkaar gaan voeren. Dus het zo jammer zijn als hij hem niet aanhoudt, want dan zullen wij toch tegenstemmen.

Motie 2354, van mevrouw Plusquin, de Partij voor de Dieren over de financiële ondersteuning campagne tegen Tihange. Er is een toezegging gedaan door het college om in ieder geval in gesprek te gaan met WISE en het burgercomité. Dat is wat ons betreft genoeg voor nu, dus die motie gaan wij niet steunen als die in stemming wordt gebracht. De motie Van der Linden, 50PLUS, de indexering van de pensioenen. Daar hebben wij het 1-op-1 al vaker over gehad en wij weten van elkaar, wij trekken hier, in ieder geval in de Tweede Kamer, helemaal samen in op als het gaat om de strijd voor indexatie van pensioenen want dat moet gewoon echt hard gebeuren, maar laten we die strijd ook vooral in de Tweede Kamer, nou ja onze woordvoerders in de Tweede Kamer, dat zijn wij niet, ook samen blijven voeren. Dat is meer op zijn plek dan dat hier te doen. Dus ja goed, hoewel wij het helemaal eens zijn met de gedachte erachter, zullen we die motie niet gaan steunen.

Ja, de 1-na-laatste voorzitter, de motie van de heer Vaessen, D66, over digitalisering. Daar had ik eigenlijk in 1^e termijn al even iets over willen zeggen, ik sta natuurlijk zelf onder die motie. De strekking kunnen wij ondersteunen. In de motie wordt ook de werkgroep Robotisering/digitalisering genoemd, maar in het dictum wordt daar niks mee gedaan, tenminste er wordt verder geen rol toegedicht aan die werkgroep en het leek ons wel voor de hand liggen dat die werkgroep toch ook een bepaalde rol krijgt bij de uitvoering van die motie. Ik ga dat niet invullen, maar misschien dat óf de heer Vaessen of de voorzitter van die werkgroep, de heer Kuntzelaers, daar nog iets over kan zeggen, dat er toch bereidheid is, ook vanuit de werkgroep, om aan te sluiten, mee te kijken, daar waar mogelijk om daar wel iets mee te doen, dat het in ieder geval niet naast elkaar gaat lopen. Dus ik zie ze allebei instemmend knikken. Dan is dat goed, dan gaan wij natuurlijk voorstemmen.

We hadden alleen nog even een vraag over motie 2348, maar die stelde mevrouw Brugman net zelf ook al, over de grijsgroene natuur. Wij menen dat de heer Mackus had beantwoord dat er een stuk naar Provinciale Staten zou komen waarin eigenlijk de meeste dingen die gevraagd worden al uitgewerkt gaan worden. Ik zie de heer Mackus knikken, dus dat blijkt dan zo te zijn. Dan zouden wij willen vragen, maar goed misschien dat de heer Mackus daar dadelijk nog even op in gaat, om de motie even aan te houden en dat we dat stuk afwachten. Mevrouw Brugman gaat er ook nog even iets over zeggen.

De vicevoorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Dank u. Ja, ik had het inderdaad ook gehoord. Hij zei: een stuk. Dus mijn vraag was eigenlijk: wordt het concreet een Statenvoorstel? Dus dat was even wat niet duidelijk was voorzitter.

De heer Schaminée (SP): Oké, nou dan wachten we dat heel even af in de beantwoording dadelijk van het college, dan wordt dat wel duidelijk. Volgens mij vroeg het CDA daar net ook al om, maar het antwoord is mij toch ook even niet duidelijk. Motie 2350 over de duurzaamheidsgebieden, wordt die nu

aangehouden of niet? Niemand kan mij nog het verlossende woord zo snel even geven. Ja, die wordt aangehouden? Oké, dan hoeven we het daar verder niet over te hebben. Dat was het voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Schaminée. We gaan verder met 50PLUS, de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Voorzitter, dank u. Ik zal eerst ingaan op de moties. De motie waarvan ik het advies heb gekregen die aan te houden, die zal ik dan ook aanhouden, dan is daar in ieder geval duidelijkheid over. En de andere motie, ja dat is een beetje wonderlijk. Ik heb ooit eens het spreekwoord gehoord 'Wie zwijgt, stemt toe' en ik heb niks van het college gehoord over die motie. Dus hartelijk dank voor de instemming. Dat er andere partijen anders over denken, nou goed, oké dat zal zo zijn, maar neemt niet weg dat dat gebeurd is en ik zeg nog een keer tegen de SP: ja, je kunt in de Tweede Kamer natuurlijk werken en gelijk samen optrekken, maar als iets van onderuit in beweging gebracht moet worden, dan moet je ergens beginnen en ja goed, dan probeer ik het dus hier op gang te krijgen en dan werkt het daar ook wat beter. Dus jammer dat u er zo tegenaan kijkt. Dan de antwoorden voorzitter, de heer Beurskens gaf aan dat er een agenda was op de campus, namelijk 2025. Is die ook te ontvangen? Dat we daar eens in kijken. Dan kunnen we daar misschien nog meer goeie ideeën opdoen.

Gedeputeerde Beurskens: We sturen het plan wel even toe voorzitter.

De heer Van der Linden (50PLUS): Prima, hartelijk bedankt. Dan nog een paar punten over het arbeidsplan. Daar ben ik in 1^e instantie niet aan toegekomen, maar ik had een vraag gesteld, die ging over een cliëntvolgsysteem en dat was er niet en nou heb ik gehoord dat in het kader van een leven lang leren, werken en het opdoen van competities en rollen die je vervult, daar bij mensen die daar rekruteren daar wel behoefte aan was. Dus een vraag aan de gedeputeerde: waarom zit er geen cliëntvolgsysteem in dat hele arbeidsaanvalsplan en is het mogelijk dat dat er nog in komt?

En dan over de woningmarkt. Daar kwam dus ook nog een knelpuntennota en ik zou willen vragen of daar ook in terechtkomt dat ouderen die levensloopbestendig willen gaan wonen en een groot huis verlaten, maar dat dat niet bereikbaar is voor starters en of dat dilemma op een af andere manier ook behandeld kan worden in die knelpuntennota want dan hebben we daar ook wat meer duidelijkheid over. Dat was het voorzitter.

En dan over de moties en dergelijke. Ik beperk me tot waar ik zeg: die zie ik niet zitten en dat is nummer 2357 en 2360 vooralsnog.

De vicevoorzitter: Waarvoor dank. Wij gaan verder met de VVD, de heer Van den Akker. Daarna de Partij voor de Dieren, mevrouw Plusquin.

De heer Van den Akker (VVD): Dank u wel voorzitter. Hartelijk dank aan het college voor de zeer uitgebreide en volledige beantwoording. De VVD is verheugd over de toezeggingen die zijn gedaan, bijvoorbeeld ook over dat wij een plan tegemoet kunnen zien voor het aantal vrachtwagenparkeerplaatsen voor het eind van het jaar en ook bij de motie die gaat om leren, lezen en werken, dat ook die inhaalslag echt gemaakt kan gaan worden. Als het gaat om het amendement Aanvalsplan Arbeidsmarkt hebben we natuurlijk een goed debat gevoerd met Gedeputeerde Staten en wat we gewoon met zijn allen willen natuurlijk is dat vanuit de bijstand uit alle gemeenten zoveel mogelijk zo snel mogelijk mensen aan de slag gaan en dat gemeenten die daar goed in slagen daarin gestimuleerd worden, maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat gemeenten die daarin achterblijven straf

krijgen of dat die daarop gedemotiveerd worden. Kortom het gaat om een positieve benadering en als wij daar op dit moment nog van mening over verschillen, ja dat is natuurlijk uiteindelijk de afgesproken mening zoals die door de meerderheid van de Staten vastgesteld, leidend is. Dus we blijven dat zeer actief met u volgen en ook mee vormgeven als het op die uitvoering aankomt en het is dan mooi te zien dat de gemeenten, neem een gemeente als Heerlen, tot een nieuwe aanpak gekomen is. Die zegt: ja, we gaan van een diagnose naar concrete projecten, zoals Nedcar, we gaan van vacaturebijeenkomsten naar wijkbijeenkomsten en we gaan natuurlijk met de mensen in gesprek en dan beginnen we met vriendelijk bejegenen, maar als uiteindelijk de mensen niet meer willen spreken, zullen we een wat strenger gesprek met hen voeren en natuurlijk ook de eigen organisaties bekijken. Dus we zijn blij dat dit college ook snel met die gemeenten aan de slag gaat.

Ten aanzien van onze motie over de risicoreserve. Die houdt de VVD-fractie aan en we kijken uit naar het gesprek dat zal plaatsvinden tussen de woordvoerders van ieder geval de VVD, het CDA en de SP, de heer Heuvelings, de heer Titulaer en mevrouw Lauvenberg-Evers met het college. We zouden wel de oproep willen doen om alleen waar nodig extra gelden uit beleidsmiddelen te halen als al voldoende vanuit de risico-opslag binnenkomt en ja, als er tot nu toe maar € 1 miljoen van die € 77 miljoen betaald of afgeboekt heeft moeten worden dan valt het ook allemaal wel reuze mee.

Dan kort voorzitter op een aantal andere moties. Ik beperk me even tot een aantal die wij niet zullen steunen. Dat betreft dan de motie 2348, Brugman-Plusquin inzake grijsgroene natuur en dat betreft de motie van de heer Van der Linden over de indexering van de pensioenen. Dat betreft de motie van mevrouw Plusquin inzake Tihange, dat mag niet verrassend zijn, en dat betreft ook de motie inzake het rechterlijk vonnis van de luchtkwaliteit en de motie van de heer Franssen inzake de buurtbussen en de motie van mevrouw Brugman inzake de extra financiële middelen voor klimaat en energie. Om dat laatste nog maar even extra toe te lichten, dat betreft toch echt nu een zaak die uitgewerkt moet worden vanuit de regering en waar we vanuit de Provincie niet daar nu tussen moeten gaan rommelen, zoals de VVD dat zou zien. Dan moet ik trouwens ook nog een opmerking maken over motie 2341 over effectiever duurzaamheidsbeleid. Daarvan vinden we echt nu dat de gemeenten aan zet zijn en dat andere verwachtingen gewekt zouden worden als wij daar nu als Provincie al bij voorbaat met de geldbuidel gaan zwaaien. Het is eigenlijk heel mooi om de te zien dat men juist in Parkstad zelf tot dit initiatief is kunnen komen. Daarmee wil ik het college veel succes wensen met deze laatste volledige begroting het komend jaar 2018 en gaan we daar gauw met elkaar aan de slag.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Van den Akker. We gaan verder met de Partij voor de Dieren, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Als 1^e wil ik gedeputeerde Mackus hartelijk bedanken voor het overnemen voor mijn POP3 dierenwelzijnsmotie en dat nog wel op Sint Hubertus, gefeliciteerd daarmee overigens. Wat betreft de motie van de verdrinkende wilde zwijnen in Weert. Ik heb uitgebreid met al mijn mede-indieners gesproken en we willen de motie toch graag in stemming brengen. Ook de regenboogmotie willen wij in stemming brengen. Mevrouw Van Rijnsbergen zei ook dat het een mooi ding is als het vanuit Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten samen komt. Ja, Tihange, ik neem aan dat de gedeputeerde inmiddels al in zijn agenda heeft kunnen kijken, dus ik blijf ervan uitgaan dat dit binnen 2 weken gaat plaatsvinden, dus dan houd ik die motie aan.

Maar dan de luchtkwaliteit. Het gaat niet om het aanhouden van vergunningen, maar het gaat om strenger toetsen, zoals de uitspraak vraagt. De uitspraak van de rechter houdt namelijk in dat je strenger moet toetsen en bijvoorbeeld niet meer een vergunning mag verlenen als een project in het

Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) staat of onder een bepaalde drempel blijft qua effect, niet in betekenende mate (NIBM)-beginsel want dat mag volgens de huidige wetgeving nog wel, maar de rechter heeft dáár dus een streep door gezet want het NSL werkt kennelijk niet voldoende en ook het NIBM-beginsel laat kennelijk te veel toe. Wij verwachten dat de Provincie daarnaar gaat handelen en de gemeenten daartoe oproept. Ik hoop nog op een reactie van de gedeputeerde en we gaan deze motie in stemming brengen. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Plusquin. We gaan verder met D66, de heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Dank u wel voorzitter. Allereerst dank aan het college voor de beantwoording van de vragen en de reacties op de moties. Ik zal mezelf beperken tot de reactie op de moties waar wij niet voor gaan stemmen. Dan hebben we het over motie 2348 over grijsgroene natuur, nog even in afwachting van of die wordt aangehouden, als die niet wordt aangehouden dan stemmen wij daar niet voor. De motie over de indexering pensioenen, daar stemmen wij tegen. Motie over duurzaamheidsgebieden was aangehouden dacht ik te hebben begrepen. De motie over Tihange, dat miste ik net een beetje, die houdt u aan? Ja, oké. Dan komen we uit bij de motie van de heer Franssen over de Wensbussen en nu de buurtbussen en daar zijn wij ook tegen omdat wij de mening zijn toegedaan: als de vrijwilligers het op een bepaald traject niet meer voor elkaar kunnen krijgen, is de vraag blijkbaar zo groot dat we beter kunnen kijken of daar niet een dienstregeling moet komen. Tot zover.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Vaessen. We gaan verder met de heer Van Rey namens de Volkspartij Limburg

De heer Van Rey (Volkspartij Limburg): Voorzitter, ik zou het college van Gedeputeerde Staten willen dankzeggen, het is een lange dag mijnheer Koopmans, voor de beantwoording. Ik ben vanmorgen, dat heb ik vanmorgen bij het binnenkomen tegen de heer Koopmans gezegd, met een gekneusde rib in het middenrif aangekomen en na 9 uur discussie over het middenbestuur voel ik niks meer, dus ik moet vaker over het middenbestuur spreken.

Voorzitter, even over de Grenseffectentoets. De heer Koopmans gaat ervan uit dat dat in het regeerakkoord staat. Dat staat er niet in. Er staat 32 keer het woordje 'toets' in, maar geen enkele keer 'regeerakkoord', maar goed we hebben afspraken gemaakt, die analyse die komt er, een brief van de Commissaris van de Koning.

Op Enexis kom ik ieder jaar terug, dus dat hoort u nog een jaar of 8 van mij totdat het geregeld is. Over de btw. Ik heb gezegd: de btw, ik vind het geweldig die motie, we moeten er vooral stennis over maken, maar die btw-verhoging gaat natuurlijk door en daarom heb ik gezegd: laat het nu niet zover komen dat het uit het budget van die € 900 miljoen voor die regio's komt want dan is het een sigaar uit eigen doos.

Voorzitter, ik kan er natuurlijk niet omheen, om de beantwoording van de activist Prevoo even nader te beschouwen. Veel geschreeuw, weinig wol, veel woorden, weinig daden. Over de woningbouw heeft het CDA in juni het voortouw genomen om de knelpunteninventarisatie, niets van terechtgekomen. Asbest, we weten nog niet hoeveel vierkante meters. Ja, jullie krijgen een notitie. Windmolens, vraagtekens. Mjinwaterschade, het Calamiteitenfonds, ja we zijn bezig met het verruimen van criteria. Voorzitter, ik denk dat dat aantoonst dat de heer Prevoo er best een tandje bij mag doen, niet alleen als activist, maar ook inhoudelijk voorzitter.

Dan de motie van de SP over de regiobranding. Er werd gezegd: mijnheer Bus heeft daar jaren voor gepleit, maar we hebben samen daarvoor gepleit in de jaren 2007-2011, maar dat zat ook meer in het feit, het pleidooi, want toen was er alleen regiobranding voor Zuid-Limburg. Daar kwamen Noord-Limburg en Midden-Limburg niet in voor, het was alleen voor de Schengen en omgeving en wat nu voorligt voorzitter, zeg ik tegen de heer Schaminée, dat is een slap aftreksel. U wilt het afschaffen, nee, wat hier gaat gebeuren en de heer Koopmans is daar ook zo handig in dat hij bij het dictum een amendementje heeft ingediend, er komt gewoon een ander vehikel, maar die branding blijft en ik hoop dat we nu hebben geleerd, en mevrouw Koopmans zei dat, mevrouw Brugman zei dat, het wordt tijd dat ik naar huis ga. Mevrouw Brugman zei dat terecht met dat voorbeeld, dat daar natuurlijk de nieuwe media een geweldige rol kunnen spelen. Je hebt meer aan een vlogger om te vertellen hoe mooi het is in Limburg op sommige plaatsen dan... en weet ik welke series dan ook. Dus voorzitter, ik wens het college veel... O ja, en het stemgedrag, ik ben zeer consistent in het stemgedrag.

De vicevoorzitter: U zou ons verbazen als dat niet zo zou zijn mijnheer Van Rey. We gaan verder met de PvdA, de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Tja, het was een enerverende 1^e termijn en de 2^e termijn is het tegenovergestelde, kort, bondig, hartstikke fijn. Wij kijken in ieder geval uit naar de debatten over het Aanvalsplan Arbeidsmarkt en de rapportage rond asbest en energie. Wat dat laatste betreft hebben wij een vraag gesteld aan de fracties: is het opknippen van de 2 onderwerpen niet 1 van de opties die op dit moment op tafel ligt gezien het debat dat daarop plaatsvond hier voor dit spreekgestoelte waren de 1^e signalen, in ieder geval van GroenLinks, al: ja, dat moeten we doen, van de andere bleef het een beetje in het midden. Er was wel wat reuring over het onderwerp. Ik stel voor dat we dat meenemen naar het Presidium en daar nog een keer definitief bespreken en bepalen wat de koers wordt.

Er bleef voor de PvdA 1 onderwerp onbesproken, dat eigenlijk niet genoemd is en waar wel ernstige behoefte aan was in de 1^e termijn, om daar toch wat meer over te weten en wij hopen daar in de toekomst over geïnformeerd te worden en dat is IBA. Dat werd niet genoemd en we investeren er enorm veel in, waar ernstige behoefte, in ieder geval aan onze kant, was om binnenkort uitgebreid geïnformeerd te worden over wat nou de stand van zaken is en een mooie inkijk te krijgen in datgene wat er op dit moment hopelijk gebeurt.

En tot slot een antwoord op de SP vanuit de werkgroep robots en digitale dingen. Uiteraard werken wij graag mee aan iedere vorm van implementatie van gedachtegoed daaromtrent in beleid. Dus, ja leuk.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Tot slot in de 2^e termijn van de Staten, de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Even voor de duidelijkheid, geachte collega's, de moties 2340 en 2361 over de buurtbus en de Wensbus zal LOKAAL-LIMBURG aanhouden, mede omdat dat ook binnenkort in de Commissie MD behandeld wordt en liever een goede discussie en straks dan een goed besluit nemen, vandaar dat we hem aanhouden.

Dan wil ik voor LOKAAL-LIMBURG de moties en amendementen even doornemen. Het amendement van de VVD zullen wij steunen en vervolgens is een aantal moties aangehouden, dus daar zal ik niet meer over praten. Waar ik niets over zeg, dat betekent dat wij daarin meegaan want ik ben de laatste dus ik zal het kort houden en dat betekent dat wij 2348 niet steunen. Vervolgens 2354 steunen wij niet

en de motie 2357 steunen wij niet en de overige, daar geven wij onze steun aan. Dank u wel voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Wij komen daarmee aan het einde van de 2^e termijn van de Staten en ik geef, voordat ik Gedeputeerde Staten het woord geef, graag het voorzitterschap weer over aan de gouverneur.

De voorzitter: Hartelijk dank en ik geef graag het woord aan de heer Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, dank u wel. Mag ik de leden van uw Staten van harte bedanken namens het college van Gedeputeerde Staten voor de inbreng in 1^e en ook in 2^e termijn en ook voor de ingediende moties en amendementen. Voorzitter, wij vonden het een constructief debat en iedereen die weet dat een motie soms gestolde emotie is en als daar een debat over plaatsvindt dan kan het ook weer zijn dat die emotie aan de kant van het college van Gedeputeerde Staten bij wijze naar buiten komt die ook weer te maken heeft met emotie en dat is altijd iets wat bij een debat kan horen.

Voorzitter, er zijn nog een paar puntjes blijven liggen. Allereerst met betrekking tot communicatie. Mevrouw Brugman, dat heb ik in 1^e termijn als voorbeeld ook al gezegd. Ja, met die vernieuwde aanpak gaan we dat zeker doen want dat moet beter. Voorzitter, de heer Van der Linden vroeg nog om een oordeel over de motie Pensioenen. Dat is dezelfde als die we eerder in eerdere debatten hebben gehad, namelijk wij ontraden de motie omdat wij van opvatting zijn dat dat vooral het verkeer is tussen werkgevers en werknemers en dat het wel heel ver daar vanaf staat als Provinciale Staten van Limburg daar een opvatting over hebben, maar zoals u weet, zelfs over het weer kunt u per motie een opvatting hebben, dat kan allemaal.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Nou dat is het hem net, die werkgevers, werknemers. Ik heb ook in mijn betoog gezegd, die hebben zelf niks meer te vertellen omdat het geheel verpolitiekt is en dat was dus de reden waarom ik het zei. Ik vroeg niet om een oordeel, ik heb gezegd: wie zwijgt, stemt toe. Dus ik was van mening dat u gezegd zou hebben: verdomd ja, dat doe ik.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, maar omdat u dat zei, dacht ik: nou ga ik nog even vertellen wat we er als college exact van vinden. Voorzitter, dan tot slot nog 1 puntje. De heer Kuntzelaers had het nog even over IBA als het goed is, want dat is in het college geweest. Er is een mededeling portefeuillehouder onderweg met daarin de review en ook een nadere duiding van een aantal ontwikkelingen en gedeputeerde Geurts en ondergetekende zijn graag bereid daar waar nodig, ook naar aanleiding van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders die pas geweest is om met uw Staten van gedachte te wisselen over de fantastische projecten die daar aan het lopen zijn en we gaan ook kijken hoe we eventueel middelen bij het Rijk, uit de € 900 miljoen voor IBA bijvoorbeeld, ingezet krijgen. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank. Er loopt niemand meer naar de microfoon. Ik kijk even of nog anderen uit het college het woord... De heer Beurskens niet. De heer Prevoo wel.

Gedeputeerde Prevoo: Ja voorzitter, er lag nog een vraag van het CDA om met betrekking tot de datum tot de rapportage over de knelpunten in de woningmarkt. Ik vind het prima 1 februari, dat heb ik al gezegd 1 of 10. U vraagt en wij draaien in de meeste gevallen. De heer Koopmans en ik hadden

eigenlijk dezelfde gedachte. Hij heeft het uitgesproken en ik kijk bewust even naar mevrouw Brugman. Als het gaat over de energietransitie... (Geluid valt even weg). Geintjes uithalen.

De voorzitter: Dat gaat niet automatisch. Gaat u weer verder.

Gedeputeerde Prevoo: Dat krijg je als het lang duurt. Ik had eigenlijk dezelfde tekst in mijn hoofd. Als je gaat praten over moties, dan komen de emoties ook naar boven en wat ik gewoon wil aangeven is wat ik leerde in mijn 1^e Statendebat hier van John Aarts, VVD-Statenlid destijds, nu wethouder in Maastricht. Hij zei: in deze zaal gaat het hard op de inhoud en hierbuiten ben je gewoon weer normaal tegen elkaar. Hard op de inhoud, zacht op de persoon. Dus in mijn betogen en in mijn antwoorden zit een gedrevenheid, er zit enthousiasme, overtuiging in en ik hoop u daarin mee te nemen. Het kan leiden tot verhitte debatten, waarbij af en toe ik ook wel eens over een grensje heen dreig te gaan of getriggerd word en laten we dat vooral ook zo houden want dan zakt ook zo'n vergadering niet in. Laten we het wel hebben, het gaat ergens over, het gaat over miljoenen. We werken allemaal voor diezelfde samenleving en ik denk dat wij met elkaar gebaat zijn als wij scherp blijven en als vooral u ook vanuit die controlerende taak scherp blijft en ons gewoon ook blijft bevragen wat wij doen. Dus ik verheug me op de 2 komende debatten en gesprekken over de woningmarkt en de energie en de asbest.

De voorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja voorzitter, ik dank de heer Prevoo dat hij hier toch even op terugkomt en op reageert. Ik zal niet huilend naar huis rijden, zo emotioneel ben ik niet. Ik hou van een stevig debat, net zo goed, en daarna drinken we gewoon die fles wijn, die inmiddels gewonnen is door de heer Geurts.

Gedeputeerde Prevoo: Die pak ik bij dezen terug dan hè.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even verder. De heer Teunissen nog? Niet. De heer Mackus is dan de eerstvolgende. Ja.

Gedeputeerde Mackus: 1 vraag is blijven liggen en ik heb nog 1 opmerking. De motie van mevrouw Brugman van de GroenLinksfractie over de grijsgroene natuur. Dat wordt geen Provinciale Statenvoorstel. In beginsel is het gewoon: Alterra doet een onderzoek wat die 20.000 hectare oplevert. Dat gaat naar uw Staten toe. Mocht dat vervolgens leiden tot iets van aanpassing van het Provinciale Statenvoorstel, dat weten we niet, daar gaan we in 1^e instantie niet vanuit. Dus in 1^e instantie krijgt u de resultaten. Als dat niet leidt tot een voorstel dan is dat ook niet nodig.

De voorzitter: Mevrouw Brugman.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Voorzitter, even de termijn dat wij dat gaan krijgen, dat heb ik niet gehoord.

Gedeputeerde Mackus: Even kijken. Dat moet ik nagaan. Kan ik dat in de toezegging op laten nemen? Want ik kan het nu niet direct hard maken want Alterra moet nog beginnen, dat we navragen wanneer zij klaar zijn en dan laat ik dat opnemen richting u in de toezeggingenlijst. Is dat akkoord?

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Dat is goed, dan wordt het nog aangepast met de toezegging die u gedaan heeft.

Gedeputeerde Mackus: Juist, die komt er inderdaad. Op uw verzoek komt er een datum bij te staan, die ik u nu niet ter plekke kan geven.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Dan houd ik de motie aan. Dan kijken we eventjes wat ons tegemoet gaat komen. Ja.

De voorzitter: Sorry, heeft u nog een nummer toevallig? Dat komen we dan dadelijk wel tegen. Ik probeer namelijk de administratie nog te doen dames en heren want volgens mij... Ik kijk even...

Gedeputeerde Mackus: Ik heb nog 1 opmerking.

De voorzitter: Ja, de heer Mackus.

Gedeputeerde Mackus: Dat is naar aanleiding van de motie over de Zuid-Willemsvaart van de Partij voor de Dieren. Om het even duidelijk te stellen, met meerdere partijen loopt er een... Over de hele gebiedsontwikkeling is een convenant gesloten met de provincie Belgisch Limburg, Brabant, Cranendonck, Hamont-Achel, Bocholtz, gemeente Weert en dat zijn ze zo'n beetje en die zijn 2 opties aan het bekijken wat ze kunnen doen. Dus ecologisch en recreatief of gecombineerd. Dus we kunnen niet allerlei mogelijkheden voorstellen. Dus die mogelijkheden die ze aan het uitwerken zijn en aan het bekijken zijn, waar overigens nog geen euro's tegenover staan moet ik u erbij vertellen, dat brengen we in beeld en dat brengen we terug naar de Staten. We kunnen niet nu alle partijen vragen dat we alles gaan onderzoeken want wij doen het niet alleen.

De voorzitter: Doe maar eerst mevrouw Plusquin dat lijkt mij het handigste. Dat hoort bij het onderwerp.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Het lijkt me goed. Kijk, er wordt ook weer door indieners een voorkeur gegeven aan FUP's. Dus daarom wil ik hem graag indienen. Ik waardeer het heel erg dat die plannen er liggen, maar ze zijn duur en ik hoor ook van het CDA dat ze daar twijfels over hebben, maar ik ben blij met een paar uitwerkingen, 2 uitwerkingen.

Gedeputeerde Mackus: Laat ik het anders formuleren. U gaat specifiek op de FUP's in. Waar ze mee bezig zijn, dat breng ik in overzicht met de mogelijke kosten, maar het zijn ook nog scenario's waar de dekking niet van geregeld is en tegelijkertijd wordt dus ook over FUP's gesproken wat de mogelijkheden zijn, dan brengen we dat gewoon integraal in beeld.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Prima, dank u wel.

De voorzitter: Wij weten inmiddels hier wat FUP's is, dus dat is goed. Mevrouw Brugman, u kunt verder.

Mevrouw Brugman (GroenLinks): Ja. Voor alle duidelijkheid, de motie die ik dus aanhoud is 2348 over de grijsgroene natuur.

De voorzitter: Ja begrepen, 48 is dat. Ik ga verder. Mevrouw Van Rijsbergen nog.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Ja, zo voorzitter, leest best. 4 dingen nog die niet op mijn bordje liggen, maar hier op mijn ding liggen, ik weet niet hoe zo'n ding heet. Ik zag net in mijn agenda

verschijnen een afspraak met de Arbeidsmarktregio's voor komende woensdag, dus het komt helemaal goed allemaal. Dan GroenLinks, mevrouw Brugman. Ja, die had ik even over het hoofd gezien, de oude en de nieuwe media. Ik heb even gekeken, we hebben een heel mooi filmpje opgenomen bij de Baersdonck vorige week. Dat was vrij snel af, dus dat konden we deze week al lanceren. Dat is in 2 dagen 2300 keer bekeken en dan zult u zeggen: dan wil ik het tegendeel bewijzen van wat u zegt. Nee, want die heb wij gedeeld op Facebook, Twitter, Instagram en ik heb me voorgenomen, ik ga op cursus bij de gouverneur om Snapchat te leren want tot nu toe kan ik alleen maar van die konijnenootjes op mijn hoofd plakken en dat schiet niet op. Dus wij gaan ermee aan de slag.

De voorzitter: De heer Van den Akker.

De heer Van den Akker (VVD): Ja voorzitter, leuk dat er filmpjes bekeken worden, maar wat is daar nou het specifieke doel van? Want u heeft € 180.000,00 beschikbaar gesteld voor een jaar of 2 aan L1 om filmpjes te maken over de Sociale Agenda, die vervolgens niet op de L1-kanalen worden uitgezonden, maar alleen op de social media. Dus wat missen wij nu als die filmpjes er niet zouden zijn en op welke manier wordt Limburg dan minder qua Sociale Agenda?

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Nou, wat wij dan missen. U heeft een tijdje terug opgeroepen tot kennisdeling en het uitwisselen van goeie ervaringen en wij hebben dat op een platform, dat we ook deze week hebben gelanceerd, gezet. En wat ik daar gisteravond op zag, is dat wij daarop een filmpje hebben geplaatst van ene Servé Habets die in Heer een huiskamerproject heeft. Waarop meteen iemand anders reageert op social media: goh, ik heb ook zo'n huiskamerproject en een 3e wil daar ook meer van weten. Dat is initieel heel klein het doel van die filmpjes, die 3 minuten zijn, waarin nooit een bestuurder komt, maar waarin Limburgers laten zien wat zij doen in hun buurt, in hun straat, in hun wijk, in hun dorp, en noem maar op en wat anderen daaraan zouden kunnen hebben. We willen simpelweg de link leggen, dat is het. Overigens ging dit over een filmpje dat we zelf hebben laten maken over een heel mooi project dat een combinatie is van de Woonagenda, Passend wonen in de buurt en de Sociale Agenda en waar we gewoon in laten zien hoe het er nou concreet uit ziet.

50PLUS, cliëntvolgsysteem. Ik heb het even nagevraagd bij mijn ambtenaar want ik wist het eigenlijk ook niet precies omdat het heel erg in de uitvoering zit, maar ik heb begrepen dat van iedereen alles geregistreerd staat, dat wisten we ook eigenlijk ook wel; diploma's, arbeidsverleden, salaris, noem maar op. Dat is bekend bij gemeenten, bekend bij het UWV en ik heb mij laten vertellen dat dat een heel uitgebreid systeem is met heel veel mogelijkheden. Ik vraag me af of het handig daar iets mee te doen, maar ik wil...O, ik wilde u net iets toezeggen, maar stelt u eerst uw vraag.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (50PLUS): Dat verbaast me want in mijn schriftelijke vragen stond klip-en-klaar in de beantwoording dat het er niet was, vandaar. En dat vind ik dan een beetje raar dat het zo loopt.

Gedeputeerde Van Rijsbergen: Dat zou ik dan moeten uitzoeken en ik heb ze hier even niet bij de hand. Ik kan me voorstellen dat wij geen toegang hebben tot die cliëntvolgsystemen en dat klopt en dat mag ook niet en dat is ook maar goed ook denk ik.

En dan als laatste, de motie die op tafel ligt en waarin u mij voorstelt af te wijken van de kaders van die Sociale Agenda, waarin we dus inderdaad in die toegevoegde waarde zitten. Dat wil ik heel graag

doen als u mij daartoe opdracht geeft. Dus ik breng de motie ook graag op die manier in stemming, er zit alleen 1 kanttekeningetje aan en dat is dat als wij intensiveringsnotities schrijven, wij dat natuurlijk niet doen zonder draagvlak. Dus ik moet even kijken of er in de Sociale Agenda, waarin u zegt daar zit met initieel € 32 miljoen voldoende financiële middelen in, of dat ook daadwerkelijk zo is want we hebben de afgelopen 2,5 jaar niet stilgezeten. We komen daar binnenkort met u over te spreken in het uitvoeringsprogramma, maar ik moet even kijken of die dekking voor die projecten ook uit de Sociale Agenda kan worden gehaald. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er geen interrupties meer zijn. Dat betekent dat wij kunnen beëindigen de 2^e termijn van de beantwoording van het college van Gedeputeerde Staten en dat we zo langzamerhand naar de besluitvorming bij deze agendapunten kunnen overgaan. Ik verzoek iedereen plaats te nemen achter zijn of haar eigen plek. En even voor de besluitvorming. Wij beginnen zodadelijk met een stemming over agendapunt 6.1, dan over 6.2, dan zullen wij het amendement in stemming brengen, dan komen de moties en als laatste beslispunt komt 6.3 zelf aan de orde, Programmabegroting 2018 enzovoort. Dat is de volgorde zoals we het vandaag in stemming zullen brengen.

Ik verzoek iedereen om plaats te nemen, ik verzoek iedereen om plaats te nemen ja en even aandacht bij het stemmen. U meldt zich aan en u stemt dadelijk voor of tegen. We beginnen met de stemming over agendapunt 6.1, de 2^e Afwijkingenrapportage 2017 en u besluit in te stemmen met de voorstellen uit de 2^e Afwijkingenrapportage 2017 van de Programmabegroting 2017 en 2, de 5^e begrotingswijziging 2017, het bijhorende kredietbesluit en de 1^e begrotingswijziging 2018 vast te stellen, dat is G-17-033. Dat is aan de orde en ik open de stemming over 6.1. Bij dezen geopend. De stemming is gesloten en een en ander is aangenomen met 38 stemmen, 7 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van de PVV. Alle overige fracties hebben voor gestemd. Aldus besloten.

Kom ik met u bij besluitvorming over agendapunt 6.2, P-17-015, de Deelbegroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2021 van Provinciale Staten, van de Griffie en de ZRK en u besluit om die 3 begrotingen vast te stellen, of niet uiteraard, dat moet u straks in de stemming duidelijk maken. Ik kijk of iedereen er is. Dan open ik de stemming over agendapunt 6.2. Deelbegroting 2018 Provinciale Staten, Griffie en ZRK.

De stemming is gesloten. 44 stemmen voor en 1 iemand bij de PVV... Daarmee is het in ieder geval toch aangenomen. Aldus besloten.

Kom ik met u bij amendement 10. Amendement 10 bij agendapunt 6.3, het amendement ingediend door de VVD, het CDA, SP, D66, PvdA, GroenLinks, 50PLUS en de Partij voor de Dieren. Amendement numero 10 en ik open de stemming. Amendement inzake het Aanvalsplan Arbeidsmarkt.

De stemming is gesloten en het amendement is aanvaard met 37 stemmen voor, 8 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de PVV. De overige fracties hebben voor gestemd. Aldus besloten.

En nu gaan we het even goed maken, opletten zou ik bijna zeggen want dan gaan we aan alle moties beginnen en ik loop de nummers met u door en als het goed is, kunt u het volgen bij 2340 van de heer Franssen. Die is aangehouden, dus daar gaan wij niet over stemmen.

Kom ik bij 2341, de motie van mevrouw Houben, dat is de gewijzigde motie inzake de effectiever duurzaamheidsbeleid, door de heer Prevoo ook overgenomen. De vraag is: wilt u die in stemming brengen of zegt u...? Ik kijk even, stemmen? U wilt wel stemmen. Oké, dan gaan we stemmen over

motie 2341, motie van mevrouw Houben en anderen over het effectiever duurzaamheidsbeleid, motie 2341. De stemming is geopend. 2341.

De stemming is gesloten. De motie is aanvaard met 39 stemmen voor, 6 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd de fracties van de VVD en de Volkspartij Limburg. Alle overige partijen hebben voor gestemd. Aldus besloten.

Kom ik met u bij motie 2342, de gewijzigde motie Kuntzelaers inzake de lobby tegen btw-verhoging, overgenomen ook door het college. De vraag is of die in stemming moet komen. Ja, die wilt u in stemming. Oké, dan nemen wij 2342, motie btw-verhoging en de stemming is geopend.

De stemming is gesloten en de stemming heeft met algemene stemmen deze motie aanvaard. Aldus besloten.

Kom ik met u bij 2343 van de heer Kuntzelaers. Die is ingetrokken kan ik u vertellen, 43 is ingetrokken. Productie kweekvlees. Jazeker, ja als dat niet zo is, had u het eerder moeten zeggen, maar hij is hier ingetrokken.

Ga ik naar 2344, motie onder andere van de heer Tegels en anderen, de 2e gewijzigde motie Tegels inzake de strafrechtelijke handhaving in het buitengebied. De gewijzigde motie 2344, de 2e gewijzigd, 3e gewijzigd al zelfs. Oké. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) O, die wildbeheereenheden staan er nu extra bij. Ja, ik heb ze gezien. In stemming brengen? Ja, in stemming brengen. Dan gaan wij daarover stemmen. 2344, 3e gewijzigde motie. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten en de motie is met algemene stemmen aanvaard. Aldus besloten. Alle partijen voor.

Kom ik met u bij de motie ingediend door de heer Titulaer en anderen, de gewijzigde motie inzake de politiecapaciteit. Ook die is door het college overgenomen en ook daar de vraag aan de heer Titulaer: wilt u stemming of zegt u: overnemen is voldoende? Stemmen? Ja, oké dan brengen we hem in stemming. De stemming is geopend op 2345, 2e gewijzigde motie over de politiecapaciteit. De stemming is gesloten en deze motie is ook aanvaard met 43 stemmen voor, 2 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van GroenLinks.

Kom ik met u bij de 2e gewijzigde motie 2346 van de heer Verhoijzen en van anderen inzake beweging op de woningmarkt. Overgenomen door de heer Prevoe met de wijziging dat 1 februari 2018 11 februari 2018 moet zijn (buiten de microfoon: is niet geaccepteerd) O, is dat... Ik ben even weggeweest, dat is de carnaval hebben ze weer...Maar we brengen hem wel in stemming begrijp ik? Ja, dan wordt de stemming nu geopend over 2346.

De stemming is gesloten en ondanks die wijziging is toch alles weer gewoon met 45 stemmen voor en geen stem tegen aangenomen. Aldus besloten.

Kom ik bij motie numero 2347 van mevrouw Brugman en van anderen, de 3^e gewijzigde motie over het innovatienetwerk bio-economie. In stemming brengen ondanks dat hij is overgenomen? Dan gaan wij in stemming brengen 2347, de stemming is geopend. 2347, bio-economie.

De stemming is gesloten. Ook deze motie is met algemene stemmen aanvaard. Aldus besloten.

Komen wij met u bij motie 2348 van mevrouw Brugman en die was aangehouden, dat hebben wij net nog gehoord. 48 is aangehouden.

Kom ik bij de 3e gewijzigde motie 2349 van de heer Schaminée inzake de heroverweging Limburgbranding. In stemming brengen of niet in stemming brengen? Wel in stemming brengen. Dan is 2349 nu in stemming. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. Is aanvaard met 44 stemmen voor, 1 stem tegen. De Volkspartij Limburg heeft tegen gestemd.

Kom ik met u bij 2350, motie Van der Linden inzake de bevordering indexering pensioenen en de heer Van der Linden vraagt waarschijnlijk stemming. Ja, dat denk ik ook. 2350, dat is de motie van de heer Van der Linden en anderen over de pensioenen, De stemming is geopend. Indexering pensioenen. De stemming is gesloten en deze motie 2350 is verworpen met 12 stemmen voor, 33 tegen. Voor hebben gestemd partij PVV, 50PLUS, Partij voor de Dieren, Volkspartij Limburg en LOKAAL-LIMBURG en de overige partijen hebben tegen gestemd. Aldus besloten.

Kom ik met u bij motie 2351, ook van de heer Van der Linden en anderen over het onderzoek naar duurzaamheidsgebieden. Die was aangehouden? Aangehouden. Kijk, dat stond niet bij mij in de administratie. Dank u wel. 2351 is aangehouden.

Wij gaan naar 2352 de motie van de heer Heuvelings inzake risicoreserveringen. Is die ook aangehouden? Ook aangehouden. Goed zo.

Dan ga ik naar de motie 2353 van de heer Kirkels en anderen inzake leren, lezen en werken. En daar is een stemverklaring dacht ik van mevrouw Berghorst. Mevrouw Berghorst mag even. 2353.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Stemverklaring inderdaad. Ik werk voor Stichting Lezen en Schrijven, dus ik kan niet meestemmen op deze motie.

De voorzitter: Dat is zeer verstandig. Dus mevrouw Berghorst zal niet meestemmen. 2353, ingediend door de VVD en anderen. In stemming brengen neem ik aan? Ja, dan wordt daar nu de stemming voor geopend. De stemming is geopend, 2353.

De stemming is gesloten en de uitslag is: met algemene stemmen is deze motie aanvaard.

Kom ik met u bij een motie 2354, motie van mevrouw Plusquin en anderen inzake de financiële ondersteuning campagne tegen kerncentrale Tihange. Overgenomen door het college dacht ik. Die zou worden aangehouden of zou die toch in stemming? (Er wordt buiten de microfoon gesproken) Maar u gaat toch stemmen? Nee, u gaat niet... Tihange niet, oké. Overgenomen door het college, wordt niet in stemming gebracht.

Kom ik bij 2355, mevrouw Plusquin, de motie dierenwelzijn en gezondheid ook in POP3-subsidies. Die is overgenomen, hoeft niet in stemming te worden gebracht? Oké. Ja, als anderen willen stemmen, mag dat ook. Niemand vraagt stemming? Nee, dan is 2355 ook overgenomen.

Kom ik bij 2356 van mevrouw Plusquin, de motie inzake Limburg regenboogprovincie, overgenomen door mevrouw Van Rijsbergen ook. In stemming brengen of...? Wel in stemming brengen? Dan brengen wij 2356 over de regenboogprovincie wel in stemming. De stemming is geopend. Er heeft 1 iemand niet gestemd, dus we kijken even. Ik zie maar 44 stemmen, denkt iemand dat hij niet heeft meegestemd? Ja, die is binnen, dank u wel.

De motie is aanvaard met 37 stemmen voor, 8 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van de PVV. Alle overige fracties hebben voor gestemd. Aldus besloten.

Kom ik bij motie numero 2357 van mevrouw Plusquin en mevrouw Brugman inzake het actief respecteren rechterlijk vonnis, u kent het wel, en die is ontraden door het college begrijp ik en zal daarom zeker wel in stemming worden gebracht. Ja. Ik breng in stemming 2357, motie over het respecteren rechterlijk vonnis. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. Motie is verworpen, 13 stemmen voor 32 stemmen tegen. Voor hebben gestemd, de fractie van Partij voor de Dieren, GroenLinks, PvdA en D66 en de PVV 3 mensen en tegen hebben gestemd het CDA, 5 mensen van de PVV, de SP, de VVD, 50PLUS, Volkspartij Limburg en LOKAAL-LIMBURG. Daarmee is de motie verworpen.

Kom ik met u bij motie numero 2358, 2^e gewijzigde motie. Die behandelt de stop van verdrinkingen in de Zuid-Willemsvaart bij Weert. In stemming brengen? Ja, wij brengen die in stemming. 2358, Zuid-Willemsvaart bij Weert en de FUP's, u weet het wel. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten. De motie is aanvaard met 34 stemmen voor, 11 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van het CDA. Alle overige fracties hebben voor gestemd.

Kom ik met u bij motie numero 2359 van de heer Vaessen en anderen inzake de verankering digitalisering in Provinciaal beleid, overgenomen door het college. Even vragen of gestemd moet worden. U wilt ook digitaal stemmen begrijp ik. Dan gaan we dat doen. De motie is nu in stemming en de stemming is nu geopend. 2359 over digitalisering in het Provinciaal beleid. Nog 1'tje, daar is die binnen, ja.

En deze motie is met algemene stemmen aanvaard. Aldus besloten.

Komen we bij motie 2360 gewijzigd, Extra financiële middelen klimaat en energie, van mevrouw Brugman en anderen. Brengen wij in stemming? Brengen wij in stemming. De stemming is geopend over motie 2360. 2360, die extra middelen klimaat en energie. Er missen nog 3 stemmen, even de discipline erin houden. Ja, nog 1 stem missen wij nog. Ja, daar komt hij al.

Ja, en daarmee kan ik zeggen dat de stemming is gesloten en de motie is aanvaard met 31 stemmen voor, 14 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd de fracties van de PVV, de VVD en de Volkspartij Limburg. Alle overige fracties hebben voor gestemd. Aldus besloten.

Dan heb ik nog motie 2361, maar ook die is naar mijn smaak aangehouden, de motie van de heer Franssen. Dat klopt? Ja. Dus 2361 aangehouden.

Dan heb ik hier nog 2362 over kindermwelzijn en kinderarmoede. Die is ingediend neem ik aan want anders had ik hem niet. Ja, en er wordt stemming verzocht. Dus we gaan stemmen over motie 2362 van de heer Rossel van GroenLinks en anderen over de intensivering kindermwelzijn en kinderarmoede. De stemming is geopend, 2362.

De stemming is gesloten. De motie is aanvaard met 40 stemmen voor, 5 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van de VVD. Alle overige partijen hebben voor gestemd.

Kom ik met u bij de besluitvorming over de geamendeerde Programmabegroting 2018 en de bijhorende Memorie van Toelichting vast te stellen, het investeringsvolume conform bijgaand kredietbesluit vast te stellen en de Begroting 2018 Fonds Nazorg Stortplaatsen Provincie Limburg vast te stellen. Dus we hebben het over de gewijzigde Programmabegroting omdat het amendement 10 is aangenomen, dat heeft u begrepen. Ik breng dat alles tegelijk in stemming en de stemming daarover is nu geopend. Agendapunt 6.3, G-17-029, gewijzigde Programmabegroting 2018.

De stemming is gesloten en ik kan u mededelen dat de begroting is aangenomen met 37 stemmen voor, 8 stemmen tegen. Tegen heeft gestemd de fractie van de PVV. Alle overige partijen hebben voor gestemd. Aldus besloten bij 6.3.

Ga ik met u naar de volgende agendapunten nog snel.

7. Voorraadagenda

De voorzitter: Wij hebben het agendapunt Voorraadagenda, maar die is vandaag niet van toepassing.

8. Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Moties vreemd aan de orde van de dag, agendapunt 8, is niet van toepassing.

9. Sluiting

De voorzitter: Kom ik met u bij agendapunt 9 en traditiegetrouw wilde ik, voordat wij de vergadering gaan afsluiten, zoals ook gebruikelijk is, in ieder geval de afgelopen 6 jaar, bij deze begrotingsbehandelingen, graag van de gelegenheid gebruik maken om onze ondersteuning, de mensen van de bodedienst, facilitaire dienst van dit huis, van harte te danken voor de ondersteuning in het afgelopen jaar tijdens de vergaderingen van Provinciale Staten, zowel hier plenair als bij de Commissievergaderingen. Ik denk dat wij kunnen zeggen dat wij goed worden ondersteund door het facilitaire team en dat we wat dat betreft niet hebben te klagen en zeker als ik weer zo'n dag als vandaag zie en wat dan allemaal op het laatste moment nog even moet worden geregeld achter de schermen met meer dan 23 moties, die dan vaak nog worden gewijzigd ook, dan is dat een fantastische prestatie. Wij voelen ons altijd zeer welkom en zeer goed ondersteund en ik wil graag namens u allen het bodeteam straks een borreltje aanbieden. Niet alleen hier, maar dat kunnen ze op en ander moment ook doen, want ze mogen hier natuurlijk niet drinken, dat had u natuurlijk wel begrepen en een groot applaus voor hen en ze geven het door aan de collega's die inmiddels alweer achter de schermen bezig zijn om voor ons de borrel in gereedheid te brengen beneden in de Grote Staat. U bent daar allen voor uitgenodigd en u bent ook uitgenodigd, in ieder geval 50 personen zijn uitgenodigd om 1 broodje te nemen want we hebben nog 50 stuks, die staan buiten, en de anderen zullen het moeten doen met de nootjes en dergelijke. Ik sluit de vergadering en ik wens iedereen een goed thuis.

(Einde van de vergadering om 19.42 uur)

De notulen van de vergadering van 3 november 2017 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 14/15 december 2017.

Mevr. drs. J.J. Braam, griffier

Dhr. drs. Th.J.F.M. Bovens, voorzitter